

TUKUMA NOVADA

ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA 2015.-2021. GADAM

Tukums, 2015. gada decembri

TUKUMA NOVADA ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA 2015.-2021.GADAM

Apstiprināta ar Tukuma novada Domes 2015.gada 22. decembra lēmumu

(protokols Nr. 14., 5.§.)

“Es lepojos ar Tukumu, jo šeit visu mūžu bijušas manas mājas. Tukumā zāle pavasarī ir košāka, sulīgāka un ievas stacijas kalnā smaržīgākas. Es lepojos ar Tukumu, jo cilvēki šeit vienmēr uzsmaidīs, pateiks cik rāda pulkstenis un padalīsies savā dzīvesstāstā.”

Satura rādītājs

Izmantotie saīsinājumi	4
Ievads	5
1. Tukuma novada vispārīgs raksturojums	8
1.1. Teritorija	9
1.2. Iedzīvotāji	12
1.3. Statistikas pamatdati	19
2. Stratēģiskā daļa	21
2.1. Vīzija	22
2.2. Mērķi	24
2.3. Specializācija	29
2.4. Rīcības virzieni un prioritātes	30
3. Rīcības virzienu izvērsums	33
Kopsavilkums par rīcības virzieniem un uzdevumiem	34
RV1 Mūsdienīga izglītība - no pirmsskolas līdz mūžizglītībai	38
RV2 Jauniešu iniciatīvas atbalsts	55
RV3 Saistoša kultūrvide un aktīva kultūras dzīve	60
RV4 Sports kā veselīga dzīvesveida pamats un novada atpazīstamības sekmētājs	72
RV5 Profilaksi pastiprinoša veselības aprūpe	78
RV6 Iekļaušanu sekmējoši sociālie pakalpojumi un palīdzība	84
RV7 Daudzveidīga mājokļu piedāvājuma attīstība	92
RV8 Labvēlīga uzņēmējdarbības vide un augsta nodarbinātība	96
RV9 Rūpniecības un loģistikas attīstība	103
RV10 Daudzveidīga lauksaimniecība ar aktīvu kooperāciju	106
RV11 Augošs tūrisms	110
RV12 Tukuma vecpilsētas reģenerācija	120
RV13 Ērta transporta infrastruktūra, satiksme un sakari	123
RV14 Vienota novada ūdensapgādes un kanalizācijas saimniecība	130
RV15 Efektīva siltumapgāde	133
RV16 Energoefektivitātes paaugstināšana	136
RV17 Atkritumu saimniecība ar augstu pārstrādes līmeni	139
RV18 Pievilcīga un tīra apkārtējā vide	141
RV19 Droša vide	147
RV20 Moderna un efektīva pārvalde	151
RV21 Aktīva iesaiste dažāda mēroga sadarbībā un tās sekmēšana	161
RV22 Kopienų aktivitātes sekmēšana	166
4. Informācija par rīcības plānu un investīciju plānu	170
5. Attīstības programmas īstenošanas uzraudzības un novērtēšanas kārtība	172
Izmantotā literatūra un informācijas avoti	174

Atsevišķos sējumos

Rīcības plāns

Investīciju plāns

Pielikums

Pārskats par publisko apspriešanu

Izmantotie saīsinājumi

AS	Akciju sabiedrība
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
EJZF	Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds
ELFLA	Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
ESF	Eiropas Sociālais fonds
ESf	Eiropas Savienības fondi
GMI	Garantētā minimālā iztika
KSB	(Pašvaldības) kapitālsabiedrības budžets
KTA	Kurzemes tūrisma aģentūra
LLKC	Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs
LR	Latvijas Republika
LU	Latvijas Universitāte
M	Mērķis
MVK	Mazie un vidējie komersanti
NĪN	Nekustamā īpašuma nodoklis
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
NVO	Nevalstiskās organizācijas
PB	Pašvaldības budžets
PII	Pirmsskolas izglītības iestāde
PMLP	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
PVN	Pievienotāsvērtības nodoklis
RV	Rīcības virziens
SAC	Sociālās aprūpes centrs
SAM	Specifiskais atbalsta mērķis (Darbības programmā „Izaugsme un nodarbinātība”)
SIA	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SPKC	Slimību profilakses un kontroles centrs
SVID	Stipro pušu, vājo pušu, iespēju un draudu analīze
TAVA	Tūrisma attīstības valsts aģentūra
TIC	Tūrisma informācijas centrs
TND	Tukuma novada Dome
TP	Teritorijas plānojums
TUK	Tukuma uzņēmēju klubs
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VB	Valsts budžets
VII	Vispārējās izglītības iestādes
VK	Valsts kase
VKAC	Vienotais klientu apkalpošanas centrs
VRAA	Valsts reģionālās attīstības aģentūra
VUGD	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests
VZD	Valsts zemes dienests

Ievads

Tukuma novada attīstības programma 2015.-2021.gadam (turpmāk **Attīstības programma**) ir Tukuma novada pašvaldības vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments, kurā noteiktas prioritātes, rīcības virzieni, uzdevumi un veicamie pasākumi, kas vērsti uz pilsētas stratēģisko mērķu sasniegšanu. Attīstības programma ir cieši saistīta ar Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2033.gadam (turpmāk Stratēģija), kas ir novada ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments. Attīstības programmā izvērsti Stratēģijā noteiktais novada nākotnes attīstības skatījums.

Tukuma novada attīstības programmas 2015.-2021.gadam izstrāde uzsākta ar Tukuma novada Domes 2015.gada 26.marta lēmumu (prot. Nr.3. 3.§.), kurā par attīstības programmas izstrādes vadītāju noteikta Tukuma novada Domes Attīstības nodaļas vadītāja Anita Šēlunda.

Attīstības programmas tiesiskā ietvara pamatu veido:

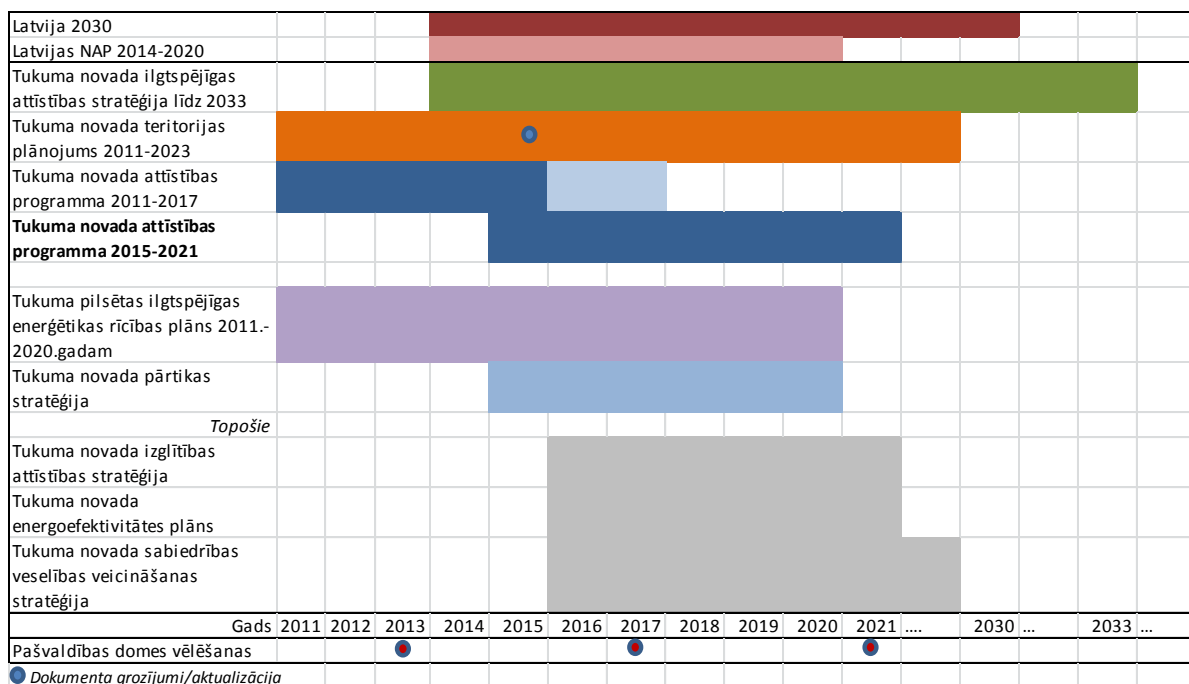
- likums „Par pašvaldībām” (pieņemts 19.05.1994.);
- Attīstības plānošanas sistēmas likums (pieņemts 08.05.2008.);
- Teritorijas attīstības plānošanas likums (pieņemts 13.10.2011.);
- Ministru kabineta 14.10.2014. noteikumi Nr.628 „Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem”;
- Likums „Par ietekmes uz vidi novērtējums” (pieņemts 14.10.1998.);
- Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumi Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”;
- Tukuma novada pašvaldības nolikums;
- u.c.

Izstrādājot Tukuma novada attīstības programmu 2015.-2021.gadam, ņemti vērā valsts mēroga un Rīgas plānošanas reģiona teritorijas attīstības plānošanas un politikas plānošanas dokumenti, kā arī sekots līdzī vēl neapstiprinātu dokumentu izstrādes gaitai. Attiecīgi Attīstības programmā ievēroti:

- Ilgtermiņa konceptuālais dokuments „Latvijas izaugsmes modelis. Cilvēks pirmajā vietā.”;
- Latvijas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2030.gadam (turpmāk Latvija 2030);
- Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam (turpmāk NAP 2020);
- Rīgas plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014.-2030.gadam;
- Rīgas plānošanas reģiona attīstības programma 2014.-2020.gadam;
- Partnerības līgums Eiropas Savienības investīciju fondu 2014.-2020.gada plānošanas periodam;
- Darbības programma „Izaugsme un nodarbinātība”;
- Latvijas lauku attīstības programma 2014.-2020.gadam;
- Reģionālās politikas pamatnostādnes 2013.-2019.gadam;
- u.c. attīstības plānošanas dokumenti.

Jaunās Attīstības programmas izstrādē izmantota arī *Tukuma novada integrētās attīstības programma 2011.-2017.gadam*, kurā ietvertie nākotnes plāni pārvērtēti, ņemot vērā jau paveikto, esošo situāciju un aktuālās valsts un reģiona attīstības tendences, prioritātes un plānus. Attīstības programmas sagatavošanā izmantoti visi ikgada programmas īstenošanas uzraudzības pārskati, jau sagatavotie novada nozaru/jomu attīstības plānošanas dokumenti, kā arī topošie (1.attēls). Attīstības programmas izstrādes gaitā skatīti kaimiņu pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumenti.

Novada attīstības plānošanas dokumenti ir vienošanās starp novada pašvaldību un sabiedrību, un tie veido ietvaru kopīgai darbībai.

1.attēls. Tukuma novada attīstības plānošanas dokumenti (esošie un topošie)

Attīstības programma strukturēta piecās nodaļās.

Pirmā nodaļa ietver vispārīgu informāciju par Tukuma novadu – novada statusa un teritorijas raksturojumu, demogrāfiskās situācijas analīzi un galvenos pamatdatus. Detalizētāka situācijas analīze par ekonomisko situāciju novadā un dažādiem pašvaldības darbības aspektiem iekļauta trešajā nodaļā pie atbilstošu rīcības virzienu izvērsuma.

Otrajā nodaļā jeb Stratēģiskajā daļā atspoguļoti novada Stratēģijā iezīmētā nākotnes attīstības vīzija, noteiktie mērķi un novada specializācija, uzskaitīti rīcības virzieni un pašvaldības ilgtermiņa un vidēja termiņa prioritātes.

Trešajā nodaļā pēc vienotas struktūras izvērsts katrs no Stratēģijā noteiktajiem 22 rīcības virzieniem. Rīcības virziena izvērsumu veido: īss esošās situācijas izklāsts, stipro pušu, vājo pušu, iespēju un draudu (SVID) analīze, uzdevumi un sagaidāmie rezultāti. Nodaļas sākumā dota kopsavilkuma tabula par rīcības virzieniem un uzdevumiem to ietvaros.

Ceturtajā nodaļā dota informācija par Rīcības plānu un Investīciju plānu. Tā kā saskaņā ar MK noteikumiem Rīcības plāns un Investīciju plāns ne retāk kā reizi gādā jāaktualizē un aktualizētais Rīcības plāns un Investīciju plāns ar Domes lēmumu jāapstiprina, šīs Attīstības programmas sadaļas ir katra iekļauta atsevišķā sējumā, norādot to apstiprināšanas datumu. Rīcības plānā katram rīcības virziena uzdevuma pasākumam noteikti termiņi, atbildīgā pašvaldības institūcija vai struktūrvienība, finansējuma avoti, sagaidāmie darbības rezultāti. Investīciju plāns ietver plānotos projektus.

Piektajā nodaļā aprakstīta Attīstības programmas uzraudzības un novērtēšanas kārtība.

Noslēgumā dots izmantoto avotu saraksts.

Attīstības programmas Pielikumā iekļauts pārskats par publiskās apspriešanas norisi un rezultātiem.

Tukuma novada attīstības programmas dokumenta izstrādi, balstoties uz apkopoto informāciju un darba grupu darbu un publiskās apspriešanas rezultātiem, veica SIA "Publiskās pārvaldes konsultācijas" eksperte Inga Vilka un Tukuma novada Domes Attīstības nodaļas projektu vadītāja Dace Keirāne, dokumentu noformēja Elīna Kalēja "Mārketinga pakalpojumi", izmantojot Tukuma novada pašvaldības vizuālās identitātes vadlīnijas un fotogrāfijas.

Ar Tukuma novada Domes 29.10.2015. lēmumu prot. Nr.12, 2.§. Tukuma novada Attīstības programmas 2015.-2021.gadam projekts tika nodots publiskai apspriešanai, kas ilga no 2015.gada 2.novembra līdz 2015.gada 2.decembrim. Pārskats par Attīstības programmas publisko apspriešanu dots Pielikumā.

Tukuma novada attīstības programma 2015.-2021.gadam apstiprināta ar Tukuma novada Domes 22.12.2015. lēmumu prot. Nr.14, 5.§.

1. TUKUMA NOVADA VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

1.1. Teritorija

Teritoriālais iedalījums

Tukuma novads izveidots 2009.gadā administratīvi teritoriālās reformas ietvaros, apvienojot 11 bijušā Tukuma rajona pašvaldību administratīvās teritorijas – Tukuma pilsētu, Degoles, Džūkstes, Irlavas, Jaunsātu, Pūres, Lestenes, Sēmes, Slampes, Tumes un Zentenes pagastus. Pilsēta un 10 pagasti šobrīd ir novada teritoriālās vienības (2.attēls). Novada administratīvais centrs ir Tukuma pilsēta (bijušais Tukuma rajona centrs), kam pilsētas tiesības ir kopš 1795.gada.

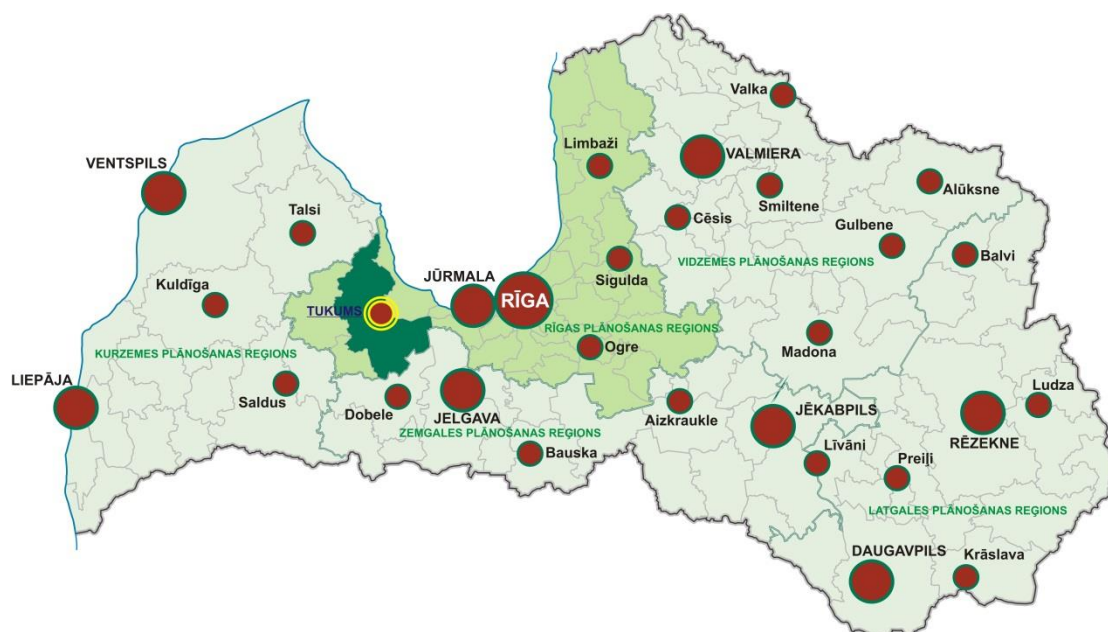
2.attēls. Tukuma novada teritorija un tā teritoriālās vienības

Atrašanās vieta un kaimiņi

Tukuma novada teritorija atrodas Latvijas vidusdaļas rietumu malā. Novada teritorija robežojas ar deviņu pašvaldību teritorijām. Tās ir Engures, Jaunpils, Kandavas, Talsu, Mērsraga, Dobeles, Jelgavas un Babītes novadi, un Jūrmalas pilsēta.

Attālums no Tukuma līdz galvaspilsētai Rīgai ir 65 km, līdz Talsiem – 56 km, Jelgavai – 54 km, Dobelei – 45 km, Saldus – 72 km, Kuldīgai – 96 km, Ventspilij – 125 km, Liepājai – 168 km.

Tukuma novads ietilpst Rīgas plānošanas reģionā¹, savukārt teritoriju grupējumā pa statistikas reģioniem Tukuma novads ietilpst Pierīgas reģionā². Valsts attīstības dokumentos Tukuma pilsētai, kā novada centram, noteikts reģionālas nozīmes attīstības centra statuss³ (3.attēls). Tukuma pilsētas apkalpes un ietekmes areāls ir lielāks par pašvaldības administratīvo teritoriju. Novada kaimiņu pašvaldības ietilpst Rīgas, Zemgales un Kurzemes plānošanas reģionos.

3.attēls. Tukuma novads un plānošanas reģioni Latvijā, starptautiskas, valsts un reģionālas nozīmes attīstības centri

Platība un zemes izmantošana

Tukuma novada teritorijas platība ir 1194 km².⁴ Pēc platības Tukuma novads ir lielākais novads Rīgas plānošanas reģionā un vienpadsmitais lielākais Latvijā.

Tukuma novads ir jaukts pilsētas un lauku novads. Tukuma pilsētas platība ir 13,4 km² un tā aizņem 1,1% no novada teritorijas platības, desmit pagastu platība ir 1180,6 km² (dati par katra pagasta teritorijas platību doti 1.tabulā).

Sadalījumā pa zemes izmantošanas veidiem lielākais īpatsvars Tukuma novada teritorijas ir lauksaimniecības zemes – to platība ir 564,1 km² un tās aizņem gandrīz pusi (47,3%) teritorijas 4.attēls). Savukārt no lauksaimniecībā izmantojamām zemēm 84,9% ir aramzeme, 8,0% - ganības, 5,4% - pļavas, 1,7% - augļu dārzi. Apskatot situāciju kopš 2010.gada, redzams, ka lauksaimniecībā

¹ Latvijā ir 5 plānošanas reģioni – Rīgas, Kurzemes, Latgales, Vidzemes, Zemgales plānošanas reģioni.

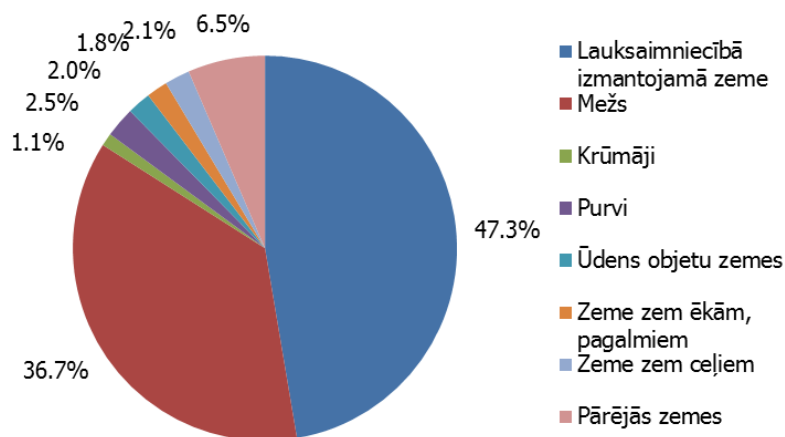
² Latvijā ir 6 statistikas reģioni. Pierīgas statistikas reģionā ietilpst Rīgas plānošanas reģiona pašvaldības, izņemot Rīgas pilsētu, kas veido atsevišķu statistikas reģionu – Rīgas statistikas reģions.

³ Rīgai ir starptautiskas nozīmes centra statuss, pārējām 8 republikas pilsētām – nacionālas nozīmes attīstības centra statuss un 21 novada pilsētai. t.sk. Tukumam – reģionālas nozīmes attīstības centra statuss.

⁴ Pēc CSP datiem.

izmantojamo zemju platība ar katru gadu samazinās un piecu gadu laikā tā ir samazinājusies par 1,2%, aramzemju platība ir samazinājusies par 1,4%. Lielākās lauksaimniecības zemes teritorijas atrodas novada dienvidu daļā - Slampes un Džūkstes pagastu teritorijās.

36,7% novada teritorijas aizņem meži, to platība ir 437,1 km². Periodā no 2010.gada līdz 2012.gadam meža platības nedaudz samazinājās, bet pēc 2012.gada ir nedaudz palielinājušās. Mežiem bagātākās ir Sēmes, Zentenes un Džūkstes pagastu teritorijas.

4.attēls. Zemes izmantošanas veidi, 01.01.2015.

Datu avots: VZD

Pārējo Tukuma novada teritoriju aizņem purvi - 30,2 km², krūmāji - 12,8 km², 2,0% teritorijas jeb 23,7 km² ir ūdens objektu zemes, tai skaitā zem zivju dīkiem⁵. Cauri novada teritorijai tek vairākas upes, lielākās ir Abava, Slocene, Lāčupīte. Novada teritorijā atrodas daļa no Latvijas lielākā ezera – Engures ezera. Lielākie ezeri novadā ir Sēmes ezers, Pālansu (Lestenes) ezers, Rideļu dzirnavezers, Seklis, Dzirciema ezers, Vaskaris un Kliģu ezers. Lauksaimniecības zemes un meži ir vērtīgākie novada dabas resursi, bez tam novadā ir tādi derīgo izrakteņu kā dolomīts, māls, smilts un grants atradnes, purvos ir ievērojamas kūdras krātuves.

Zemes zem ēkām, pagalmiem un ceļiem kopā aizņem 4% novada teritorijas. To platība pēdējos gados nedaudz palielinājusies.

2015.gada sākumā 68% no novada teritorijas bija fizisko un juridisko personu īpašumi, 29% - valsts īpašumi un 3% - Tukuma novada pašvaldības īpašumi⁶.

⁵ VZD dati uz 01.01.2015.

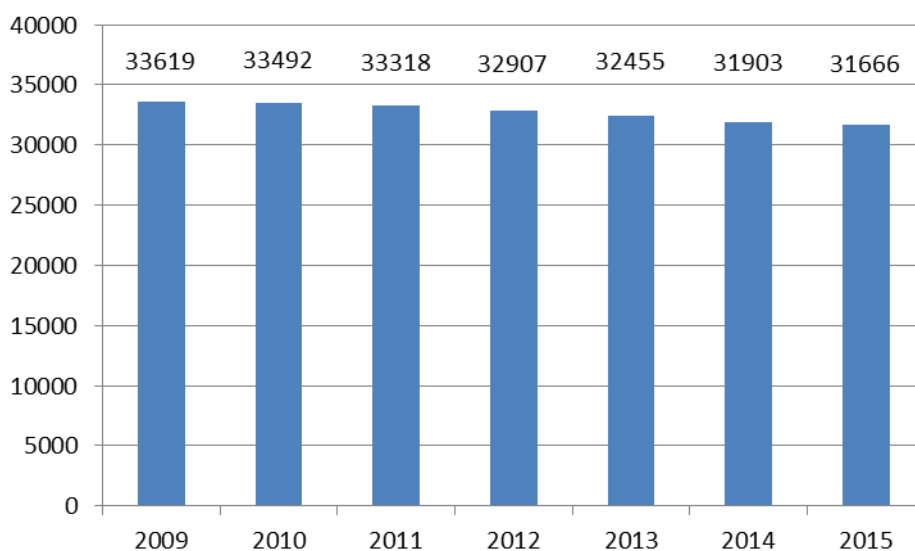
⁶ VZD dati uz 01.01.2015.

1.2. Iedzīvotāji

Iedzīvotāju skaita dinamika

Saskaņā ar PMLP datiem 2015.gada sākumā Tukuma novadā dzīvoja 31666⁷ iedzīvotāji, tas ir 1,5% no Latvijas iedzīvotāju kopskaita (2160125) un 2,9% no Rīgas reģiona iedzīvotāju skaita. Pēc iedzīvotāju skaita Tukuma novads ir trešais lielākais novads valstī, bet Rīgas reģionā tas ir otrais lielākais novads.

Līdzīgi kā valstī kopumā iedzīvotāju skaits Tukuma novadā sarūk (5.attēls). Pie tam iedzīvotāju skaita samazināšanās notiek straujāk kā Latvijā vidēji, ievērojami straujāk nekā Rīgas reģionā, un atsevišķus gadus straujāk nekā novados vidēji. 2014.gadā Tukuma novadā iedzīvotāju skaits sarucis par 237 cilvēkiem jeb 0,7% salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, bet piecu gadu laikā (no 2010.gada līdz 2015.gadam) skaits samazinājies par 1826 cilvēkiem jeb 5,5%. Laika periodā no 2010.gada līdz 2014.gadam iedzīvotāju skaita samazinājums gadā pieauga, sasniedzot pat 552, bet 2014.gadā vērojama pozitīva tendence - samazinājums vairs nebija tik straujš kā iepriekšējos trīs gadus.

5. attēls. Iedzīvotāju skaits Tukuma novadā pa gadiem gada sākumā.
Datu avots: PMLP

Iedzīvotāju blīvums un apdzīvojamība

Vidējais iedzīvotāju blīvums novadā ir 26,5 cilvēki uz kvadrātkilometru. Tukuma pilsētā, kas aizņem 1,1% no novada teritorijas platības, dzīvo gandrīz divas trešdaļas (60,3%) novada iedzīvotāju. 2015.gada sākumā Tukumā bija 19099 iedzīvotāji, iedzīvotāju blīvums pilsētā ir 1425 cilvēki uz km². Novada desmit pagastos dzīvo 12567 iedzīvotāju (1.tabulā redzams iedzīvotāju skaits Tukuma novada teritoriālajās vienībās – pilsētā un pagastos). Iedzīvotāju blīvums lauku teritorijā – 11 cilvēki uz km². Starp novada pagastiem salīdzinoši augstāks blīvums ir Tumes, Pūres, Irlavas un Slampes pagastos, zemākais iedzīvotāju blīvums ir Zentenes pagastā.

⁷ Atšķirīgi no PMLP datiem ir CSP dati par iedzīvotāju skaitu. Saskaņā ar CSP datiem 2015.gada sākumā Tukuma novadā bija 29069 iedzīvotāji, Latvijā – 1986096. Atšķirība starp iedzīvotāju skaitu pēc PMLP un CSP datiem 2014.gadā par Latviju bija 8,1 % (bāze PMLP dati), bet Tukuma novadam šī atšķirība ir 8,2%. Atšķirība šajos pamatdatos situācijas analīzi padara komplicētāku un ne vienmēr pietiekami korektu.

Pēc iedzīvotāju skaita lielākie ciemi Tukuma novadā (ar iedzīvotāju skaitu virs 400) ir Slampe, Tume, Pūre, Irlava, Džūkste, Sēme un Pienava (Džūkstes pagastā). Savukārt pakalpojumu nodrošināšanas ziņā nozīmīgākie ciemi ir bijušie pagastu pašvaldību administratīvie centri – Vienība, Džūkste, Irlava, Abavnieki, Lestene, Pūre, Sēme, Slampe, Tume un Zentene.

1.tabula. Tukuma novada teritoriālo vienību teritorija un iedzīvotāji

	Teritorijas platība, km ² (2014.g.sāk.)	Iedzīvotāju skaits (2015.g.sāk.)	Iedzīvotāju blīvums, iedz./km ²	Teritoriālās vienības statuss	Lielākais ciems pagastā
Tukums	13,2	19099	1446,9	pilsēta	
Pūres pag.	102,0	1537	15,1	pagasts	Pūre
Jaunsātu pag.	94,7	984	10,4	pagasts	Abavnieki
Irlavas pag.	113,2	1510	13,3	pagasts	Irlava
Lestenes pag.	83,7	670	8,0	pagasts	Lestene
Sēmes pag.	144,6	1288	8,9	pagasts	Sēme
Zentenes pag.	122,2	530	4,3	pagasts	Zentene
Tumes pag.	111,9	1852	16,5	pagasts	Tume
Degoles pag.	67,2	677	10,1	pagasts	Vienība
Slampes pag.	154,9	2020	13,0	pagasts	Slampe
Džūkstes pag.	184,0	1499	8,1	pagasts	Džūkste

Datu avots: PMLP (iedzīvotāju skaits), VZD (teritorijas platība)

Iedzīvotāju skaits samazinās gan Tukuma pilsētā, gan novada pagastos, bet Tukuma pilsētā nedaudz lēnāk nekā pagastos kopumā un līdz ar to pilsētas iedzīvotāju īpatsvars novadā nedaudz pieaug (2.tabula).

2.tabula. Iedzīvotāju skaits Tukuma novada pilsētā un lauku teritorijā pa gadiem gada sākumā

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Iedzīvotāju skaits Tukumā	20080	20022	19892	19729	19503	19192	19099
Iedzīvotāju īpatsvars Tukumā, %	59,7	59,8	59,7	60,0	60,1	60,2	60,3
Iedzīvotāju skaits novada pagastos	13539	13470	13426	13178	12952	12711	12567
Iedzīvotāju īpatsvars novada pagastos, %	40,3	40,2	40,3	40,0	39,9	39,8	39,7
Iedzīvotāju skaits Tukuma novadā	33619	33492	33318	32907	32455	31903	31666

Datu avots: PMLP

Dabiskais pieaugums un migrācijas saldo

Tukuma novadā iedzīvotāju skaits sarūk gan negatīvas dabiskās kustības, gan migrācijas rezultātā, kas ir izteikti dominējoša (3.tabula).

3.tabula. Iedzīvotāju dabiskā un mehāniskā kustība Tukuma novadā

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Dzimuši	368	331	284	303	294	346
Miruši	412	406	401	405	387	384
Dabiskais pieaugums	-44	-75	-117	-102	-93	-38
Migrācijas saldo	-360	-556	-361	-379	-449	-70

Datu avots: CSP

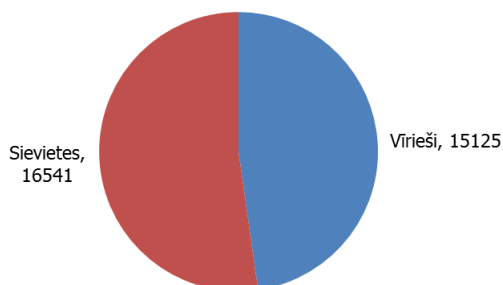
Dabiskais pieaugums Tukuma novadā, tāpat kā Latvijā kopumā ir negatīvs – mirušo skaits pārsniedz dzimušo skaitu.

Saskaņā ar CSP datiem 2014.gadā Tukuma novadā dzimuši 346 bērni – 178 zēni un 168 meitenes⁸. Arī iepriekšējos gados starp jaundzimušajiem zēnu ir vairāk nekā meiteņu. 2014.gadā Tukuma novadā dzimstības koeficients⁹ bija 11,9, pa gadiem tas ir bijis mainīgs un 2014.gadā ir augstākais kopš 2009.gada un augstāks nekā Latvijā vidēji (10,9), un tikai nedaudz atpaliek no Pierīgas reģiona kopumā (12,0). Tukuma novadā mirstības koeficients¹⁰ 2014.gadā bija 13,2, zemāks nekā vidēji valstī (14,3), bet augstāks nekā Pierīgas statistikas reģionā (12,1).

Migrācijas saldo Tukuma novadā ir negatīvs – izbraukušo skaits pārsniedz iebrukušo skaitu, un migrācija veido lielāko iedzīvotāju skaita samazinājuma daļu. Kopš 2009.gada lielākais negatīvais migrācijas saldo bija 2010.gadā (starpība starp izbraukušajiem un iebrukušajiem bija 556), pēc tam svārstīgi mainījies. Pozitīva tendence ir 2014.gadā, kad migrācijas saldo ir ievērojami sarucis (starpība starp izbraukušajiem un iebrukušajiem bija 70).

Iedzīvotāju dzimumstruktūra

52,2% no Tukuma novada iedzīvotājiem ir sievietes, 47,8% – vīrieši (6.attēls). Salīdzinājumā ar 2011.gadu novadā sieviešu vīriešu proporcija ir nedaudz izlīdzinājusies (2011.gadā attiecība bija 52,4% / 47,6%). Salīdzinājumā ar Latviju Tukuma novadā dzimumu struktūra ir izlīdzinātāka (Latvijā 53,4% sievietes, 46,6% – vīrieši)¹¹. Savukārt Tukuma pilsētā sieviešu īpatsvars ir augstāks (54,5% sievietes, 45,4 vīrieši) nekā vidēji novadā un arī Latvijā.

6.attēls. Sieviešu un vīriešu skaits Tukuma novadā 2015.gada sākumā.

Datu avots: PMLP

⁸ CSP dati.

⁹ Dzimušo skaits uz 1000 iedzīvotājiem.

¹⁰ Mirušo skaits uz 1000 iedzīvotājiem.

¹¹ PMLP dati.

Iedzīvotāju vecuma struktūra

Saskaņā ar PMLP datiem 2015.gada sākumā Tukuma novadā 20278 iedzīvotāji jeb 64,0% no iedzīvotāju skaita ir darbības vecumā, 6270 jeb 19,8% virs darbības vecumā un 5118 jeb 16,2% līdz darbības vecumā (4.tabula).

4.tabula. Iedzīvotāju vecumstruktūra un demogrāfiskā slodze Tukuma novadā gada sākumā

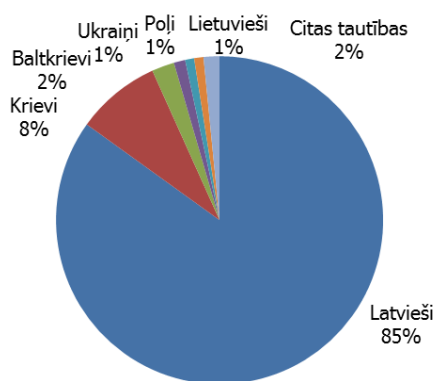
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Tukuma novadā						
Līdz darbības vecuma iedzīvotāju īpatsvars, %	16,0	15,9	15,6	15,6	15,8	16,2
Darbības vecuma iedzīvotāju īpatsvars, %	65,4	65,3	65,1	64,6	64,6	64,0
Virs darbības vecuma iedzīvotāju īpatsvars, %	18,7	18,8	19,3	19,8	19,6	19,8
Demogrāfiskā slodze	530	532	537	547	547	562
Latvijā						
Demogrāfiskā slodze	519	520	530	540	539	554

Datu avots: PMLP, VRAA pēc PMLP datiem

Darbības vecuma iedzīvotāju īpatsvars novadā ir nedaudz zemāks nekā Latvijā (64,4%) un tāds pats kā Rīgas plānošanas reģionā vidēji (64,0%). Par pozitīvu demogrāfisko tendenci liecina līdz darbības vecuma iedzīvotāju īpatsvars novadā – tas ir augstāks nekā vidēji valstī (14,5%) un arī Rīgas reģionā (15,1%). Pozitīvi, ka palielinājies arī iedzīvotāju skaits šajā jauno cilvēku grupā. Demogrāfiskās slodzes līmenis¹² Tukuma novadā (562) ir nedaudz augstāks nekā vidēji Latvijā (554)¹³.

Iedzīvotāju etniskais sastāvs

Tukuma novadam raksturīgs salīdzinoši viendabīgs iedzīvotāju etniskais sastāvs – 2015.gada sākumā 84,9% iedzīvotāju ir latvieši, turklāt latviešu īpatsvars palielinās (2011.gadā bija 83,7%), 8,4% krievi, 2,2% baltkrievi, 1,1% ukraiņi, 0,9% lietuvieši, 0,9% poļi un 1,6% citas tautības¹⁴. Tukuma pilsētā 82,5% iedzīvotāju ir latvieši.

7.attēls. Tukuma novada iedzīvotāju sadalījums pēc tautības 2015.gada sākumā.

Datu avots: CSP

¹² Demogrāfiskās slodzes līmenis raksturo, cik iedzīvotāju vecumā līdz darbības vecumam un virs darbības vecumā ir uz 1000 darbības vecuma iedzīvotājiem.

¹³ PMLP dati. Bet pēc CSP datiem 2015.g.sākumā demogrāfiskā slodze Tukuma novadā ir 625, Latvijā 613.

¹⁴ 2015.gada sākumā pēc CSP datiem.

Noslēgtās laulības

Tukuma novadā pieaug noslēgto laulību skaits, un tas vieš cerības par pozitīvām demogrāfiskām attīstības tendencēm nākotnē. 2014.gadā Tukuma novadā ir noslēgtas 168 laulības pēc līgavainā dzīvesvietas (5.tabula). Pieaug arī laulības koeficients¹⁵, tas 2014.gadā bija 5,8, taču tas ir nedaudz zemāks nekā vidēji Latvijā (6,3) un arī Pierīgas reģionā (6,1).

5.tabula. Tukuma novadā noslēgtās laulības gadā

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Noslēgto laulību skaits	113	129	135	149	149	168
Laulības koeficients	3,6	4,2	3,5	5,0	5,1	5,8

Datu avots: CSP

Izglītības līmenis

Pēc Tautas skaitīšanas Tukuma novadā iedzīvotāju grupā vecumā virs 15 gadiem 16,6% ir augstākā izglītība (Latvijā – 22,8%), 27,8% ir profesionālā vidējā vai arodizglītība (Latvijā – 30,2%). Starptautiskam iedzīvotāju izglītības līmeņa salīdzinājumam izmanto situāciju 30-34 gadu vecuma grupā¹⁶. Attiecīgi Tukuma novadā 24,1% iedzīvotāju šajā vecuma grupā ir augstākā izglītība (Latvijā 33,7%) un 16,2% ir profesionālā vidējā vai arodizglītība (Latvijā 17,3%, Rīgas plānošanas reģionā 16,2%)¹⁷.

Nodarbinātība

Saskaņā ar VID datiem Tukuma novada uzņēmumos 2014.gadā bija 12879 darba ņēmēji. Salīdzinājumā ar 2013.gadu to skaits palielinājies par 378 jeb 3%. Uzņēmumi/institūcijas ar lielāko nodarbināto skaitu Tukuma novadā ir „Skonto Plan” (481), „Tukuma piens” (372), „Tukuma mēbeles” (364), Tukuma slimnīca (330), Tukuma novada Dome (279), „Puratos Latvia” (265), „Dekšņi” (251), „Skonto būve” (231). Pēc VID datiem 67,4% (8680) darba ņēmēju nodarbināti Tukumā, 8,7% Pūres pagastā, 6,5% Tumes pagastā, 4,5% Slampes pagastā, 2,9% Sēmes pagastā, 2,8% Džūkstes pagastā, 2,4% Irlavas pagastā, 1,7% Lestenes pagastā, 1,3% Zentenes pagastā, 1,3% Degoles pagastā, 0,4% Jaunsātu pagastā.

6.tabula. Strādājošo skaits pamatdarbā pēc faktiskās darba vietas

	2009	2010	2011	2012	2013
Vidējais darbinieku skaits	9342	8774	8753	9380	9536
Pašnodarbinātās fiziskās personas	461	666	604	632	590

Datu avots: CSP

Savukārt saskaņā ar CSP datiem 2013.gadā vidēji Tukuma novadā bija 9536 strādājošo un 590 pašnodarbinātas personas (6.tabula). Ekonomiskās krīzes rezultātā strādājošo skaits no 2009. līdz 2011.gadam kritās, bet 2010.gadā strauji palielinājās pašnodarbināto personu skaits. No 2012.gada strādājošo skaits palielinās, un svārstīgi samazinās pašnodarbināto personu skaits. Krīzes periodā atsevišķos gadījumos uzņēmumi mainīja sadarbības formu ar darbiniekiem, darba līgumu vietā slēdzot līgumus ar pašnodarbinātām personām par pakalpojumu sniegšanu.

¹⁵ Noslēgto laulību skaita attiecība pret vidējo iedzīvotāju skaitu, ko aprēķina uz 1000 iedzīvotājiem.

¹⁶ Eiropa 2020; Latvija 2030.

¹⁷ CSP 2011.gada Tautas skaitīšanas dati.

Darba samaksa

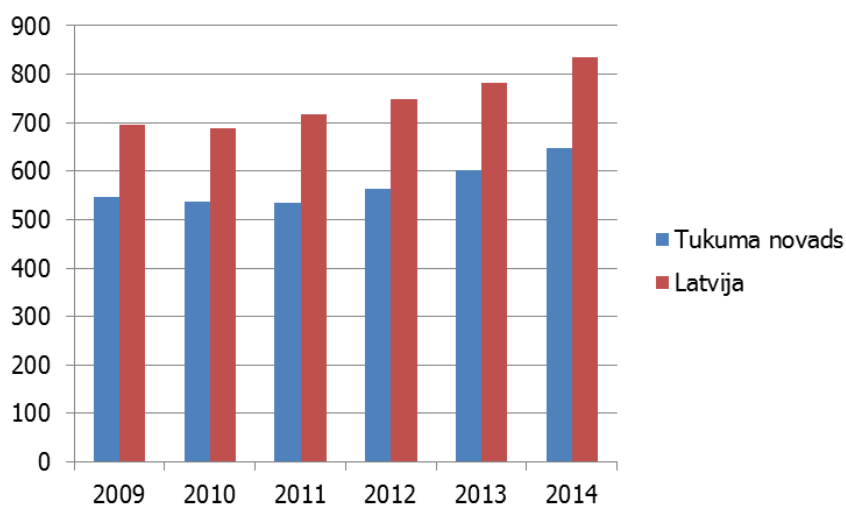
Strādājošo vidējā bruto darba samaksa mēnesī Tukuma novadā 2014.gadā bija 647 *euro*, neto jeb uz rokas – 470 *euro*. Latvijā bruto darba samaksa bija 834 *euro*, neto – 599 *euro*¹⁸. Attiecīgi Tukuma novadā vidējā alga (bruto) veido 77,6% no vidējās valstī. 2014.gadā Latvijā noteiktā minimālā mēneša darba alga bija 320 *euro*, bet no 2015.gada 360 *euro*.

Periodā no 2009.gada līdz 2011.gadam algas attiecība Tukuma novadā pret vidējo valstī samazinājās, bet no 2012.gada palielinās, taču nav vēl sasniegts 2010.gada īpatsvars (7.tabula). Laikā no 2009.gada līdz 2013.gadam (ieskaitot) gan Latvijā, gan Tukuma novadā darba samaksa sabiedriskajā sektorā bija augstāka nekā privātajā, 2014.gadā tā nedaudz augstāka ir privātajā sektorā.

7. tabula. Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa Tukuma novadā un Latvijā, *euro*

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Tukuma novadā						
Bruto, EUR	546	537	535	564	602	647
Neto, EUR	405	386	384	402	431	470
Latvijā						
Bruto, EUR	696	688	717	748	783	834
Neto, EUR	509	488	506	525	554	599
Bruto Tukumā pret bruto Latvijā, %	78,4	78,1	74,6	75,4	76,9	77,6
Neto Tukumā pret neto Latvijā, %	79,6	79,1	75,9	76,6	77,8	78,5

Datu avots: CSP

8.attēls. Vidēja mēneša bruto darba samaksa Tukuma novadā un Latvijā, *euro*

Datu avots: CSP

Bezdarbs

Saskaņā ar NVA datiem 2015.gada sākumā Tukuma novadā bija 1009 bezdarbnieki, bezdarba līmenis attiecīgi bija 5,6%¹⁹. Bezdarba līmenis novadā ir zemāks nekā Latvijā vidēji (6,6%). Novadā 55,3% bezdarbnieku ir sievietes, 44,7% – vīrieši. Gandrīz piektā daļa bezdarbnieku (19,5%) ir ilgstoši bezdarbnieki. 11,3% bezdarbnieku ir augstākā izglītība, 27,2% – profesionālā izglītība.

¹⁸ CSP dati.

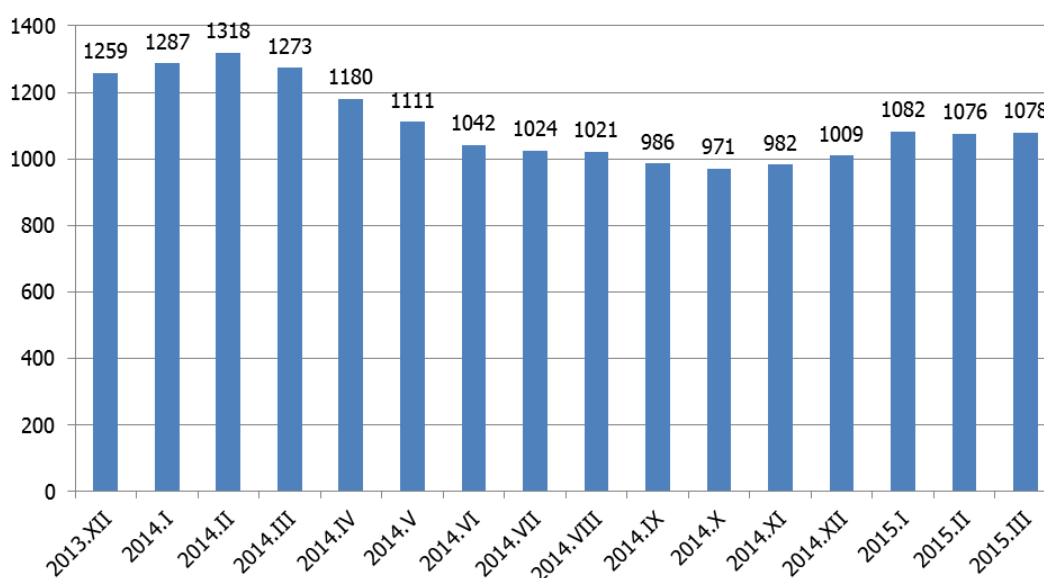
¹⁹ NVA dati uz 31.12.2014.

Apskatot situāciju gada sākumā pa gadiem (8.tabula), redzams, ka bezdarbnieku skaits un bezdarba līmenis novadā samazinās. Jāpiebilst, ka gada ietvaros arī bezdarba līmenis mainās – gada pirmajā ceturksnī tas ir augstāks. Tā, piemēram, 2015.gada martā Tukuma novadā bija 1078 bezdarbnieki un bezdarba līmenis bija 6,0%.

8. tabula. Bezdarbnieku skaits un bezdarba līmenis Tukuma novadā un Latvijā gada sākumā

	2012	2013	2014	2015
Bezdarbnieku skaits Tukuma novadā	1807	1358	1259	1009
Bezdarba līmenis Tukuma novadā, %	8,4	7,2	6,8	5,6
Bezdarba līmenis Latvijā, %	8,9	8,0	7,3	6,6

Datu avots: NVA

9.attēls. Bezdarbnieku skaits Tukuma novadā pa mēnešiem laikā no 2013.gada decembra līdz 2015.gada martam, mēneša beigās. Datu avots: NVA

Cilvēkkapitāla indekss

2015.gadā LU pētnieki, izmantojot pieejamos statistikas rādītājus par novadiem un republikas pilsētām, pašvaldību salīdzināšanai un attīstības potenciāla novērtēšanai ir aprēķinājuši teritoriju cilvēkkapitāla indeksu²⁰. Starp visām 119 pašvaldībām Tukuma novads pēc cilvēkkapitāla indeksa 2015.gadā ir ierindojies 46.vietā (2014.gadā – 46.vietā, 2013.gadā – 40.vietā). Novada indeksa vērtība ir negatīva, savukārt pozitīva indeksa vērtība, kas liecina par labāku situāciju nekā caurmērā valstī, ir 27 pašvaldībām.

²⁰ Cilvēkkapitāla indeksa attīstības novērtēšanai aprēķinos izmantotie rādītāji un to nozīmības koeficienti jeb svāri: darbības vecuma iedzīvotāju īpatsvars (0,1), līdz darbības vecuma iedzīvotāju īpatsvars (0,1), iedzīvotāju ar augstāko izglītību īpatsvars 30-34 gadu vecuma grupā (0,2), iedzīvotāju skaita izmaiņas piecos gados (0,3), bezdarba līmenis (0,1), vēlētoju aktivitāte (0,1), biedrību un nodibinājumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem (0,1).

1.3. Statistikas pamatdati

9.tabulā doti Tukuma novada raksturojoši statistikas pamatdati salīdzinājumā ar citiem novadiem dažādās grupās.

9.tabula. Tukuma novada statistikas pamatdati un to salīdzinājums dažādās novadu grupās

Rādītāji ²¹	Tukuma novads		starp 110 Latvijas novadiem ²² (vieta, % no vidējā novados)	starp 21 novadu, kur reģionālas nozīmes attīstības centrs ²³	starp Rīgas plānošanas reģiona 28 novadiem
	2014.	2015.			
Iedzīvotāju skaits (PMLP, g.sāk.)	31903	31666	3.lielākais 333%	3.lielākais	2.lielākais
Teritorijas platība, km² (CSP, g.sāk.)	1194	1194	11.lielākā 206%	7.lielākā	vislielākā
Iedzīvotāju blīvums, cilvēki uz km² (PMLP, CSP)	26,7	26,5	25.lielākais 162%	7.lielākais	17.lielākais
Iedzīvotāju skaita izmaiņas pēdējos 5 gados, % (PMLP)	-5,1	-5,5	30.labākais 101%	4.labākais	21.labākais
Demogrāfiskā slodze (PMLP)	547	562	82.zemākā 105%	17.zemākā	20.zemākā
Iedzīvotāju līdz darbības vecumam īpatsvars, % (PMLP, g.sāk.)	15,8	16,2	12.augstākais 111%	2.augstākais	11.augstākais
Bezdarba līmenis, % (NVA, g. sāk.)	6,8	5,6	37./40. zemākais 69%	4.zemākais	23/24. zemākais
Individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedz. (VRAA, CSP, PMLP)	27,0	29,5	27.lielākais 110%	6.lielākais	20.lielākais
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi pašvaldības budžetā uz 1 iedzīvotāju, euro (VRAA, VK, PMLP)	287,9 LVL= 409,6 euro	435,6 euro	38.lielākie 98%	7.lielākie	22.lielākie

²¹ Rādītājiem norādīta 2015.gada vasarā pieejamā jaunākā vērtība, 2014.gadā norādīta iepriekšējā gadā pieejamā vērtība.

²² Ar tumšāku fonu norādīti rādītāji, kas Tukuma novadam labāki nekā vidēji Latvijas novadiem (110).

²³ Ar tumšāku fonu norādīti rādītāji, kas Tukuma novadam labāki nekā vidēji 21 reģionālas nozīmes attīstības centra novadiem.

Pēc teritorijas attīstības līmeņa indeksa²⁴ Tukuma novads starp 110 Latvijas novadiem ierindojas 24.vietā, indekss ir pozitīvs (0,312) un tas nozīmē, ka vispārīga novada attīstība ir virs caurmēra situācijas Latvijā. Iepriekšējā gadā Tukuma novadam bija 30.rangs. Pozitīvu attīstības tendenci apliecina teritorijas attīstības līmeņa izmaiņu indekss (0,542), ar kuru tiek salīdzinātas izmaiņas gada laikā, jo Tukuma novadam šis indekss ir pozitīvs un ierindo pašvaldību 23.vietā starp Latvijas novadiem. Tukuma novada rādītāji, kas izmantoti teritorijas attīstības līmeņa indeksa aprēķinos redzami 10.tabulā.

10.tabula. Tukuma novada teritorijas attīstības līmeņa indekss un tā rādītāji

Rādītāji ²⁵	Tukuma novads		starp 110 Latvijas novadiem ²⁶ (x ²⁷ /y ²⁸)
	2014.	2015.	
Rangs pēc teritorijas attīstības līmeņa indeksa (VRAA)	30. (pēc 2013.g. datiem)	24. (pēc 2014.g. datiem)	24.augstākais
Rangs pēc teritorijas attīstības līmeņa izmaiņu indeksa (VRAA)	-	23.	23.augstākais
Iedzīvotāju skaits (CSP, g. sāk.)	29177	29069	3.lielākais
Ekonomiski aktīvo individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedz. (VRAA, CSP, CSP, 2013.)	29,5	32,2	27.lielākais (29,4/46,4)
Bezdarba līmenis (VRAA, NVA, CSP, g. sāk.)	7,0	5,6	36.zemākais (8,1/6,7)
Trūcīgo personu īpatsvars, % (VRAA, 2013.)	5,4	3,8	18.zemākais (7,1/5,2)
Noziedzīgo nodarījumu skaits uz 1000 iedz. (VRAA, 2013.)	19,2	18,7	72.mazākais (18,6/24,3)
Dabiskās kustības saldo uz 1000 iedz. (VRAA, CSP, 2014.)	-3,2	-1,3	19.labākais (-4,2/-3,4)
Ilgtermiņa migrācijas saldo uz 1000 iedz. (VRAA, CSP, 2014.)	-15,2	-2,4	30.labākais (-5,6/-4,3)
Iedzīvotāju skaits virs darbības vecumā uz 1000 darbības iedz. (VRAA, CSP,)	348,3	352,2	34.mazākais (360,2/370,7)
Faktiski ieturētais iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedzīvotāju, euro (VRAA, VID, CSP)	459,1	490,3	31.lielākais (488,4/567,1)

²⁴ Saskaņā ar MK 01.07.2014. noteikumiem Nr.367 „Reģionālās attīstības uzraudzības un novērtēšanas kārtība” teritorijas attīstības indeksa aprēķiniem novadu grupā izmantoti 8 rādītāji un to nozīmības svāri ir: ekonomiski aktīvo individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem (0,25), bezdarba līmenis (0,15), trūcīgo personu īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā (0,1), kopējais noziedzīgo nodarījumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem (0,05), dabiskās kustības saldo uz 1000 iedzīvotājiem (0,1), ilgtermiņa migrācijas saldo uz 1000 iedzīvotājiem (0,1), iedzīvotāju skaits virs darbības vecumā uz 1000 darbības vecuma iedzīvotājiem (0,05), iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedz. pēc VID datiem (0,2). Indeksa aprēķiniem izmanto CSP datus par iedzīvotāju skaitu.

²⁵ Rādītājiem norādīta 2015.gada vasarā pieejamā vērtība, 2014.gadā norādīta iepriekšējā gadā pieejamā vērtība.

²⁶ Iekrāsotas ailes, kur Tukuma novada rādītāji labāki nekā vidējais novads.

²⁷ Vidējais rādītājs starp 110 Latvijas novadiem.

²⁸ Vidējais Latvijā.

2. STRATĒĢISKĀ DAĻA

1.1. Vīzija

Pamatā par nākotnes vīziju Tukuma novada pašvaldība un sabiedrība vienojās jau 2011.gadā apstiprinātajā Tukuma novada integrētās attīstības programmā un šī vīzija ir izvēsta Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2033.gadam.

2033.gadā

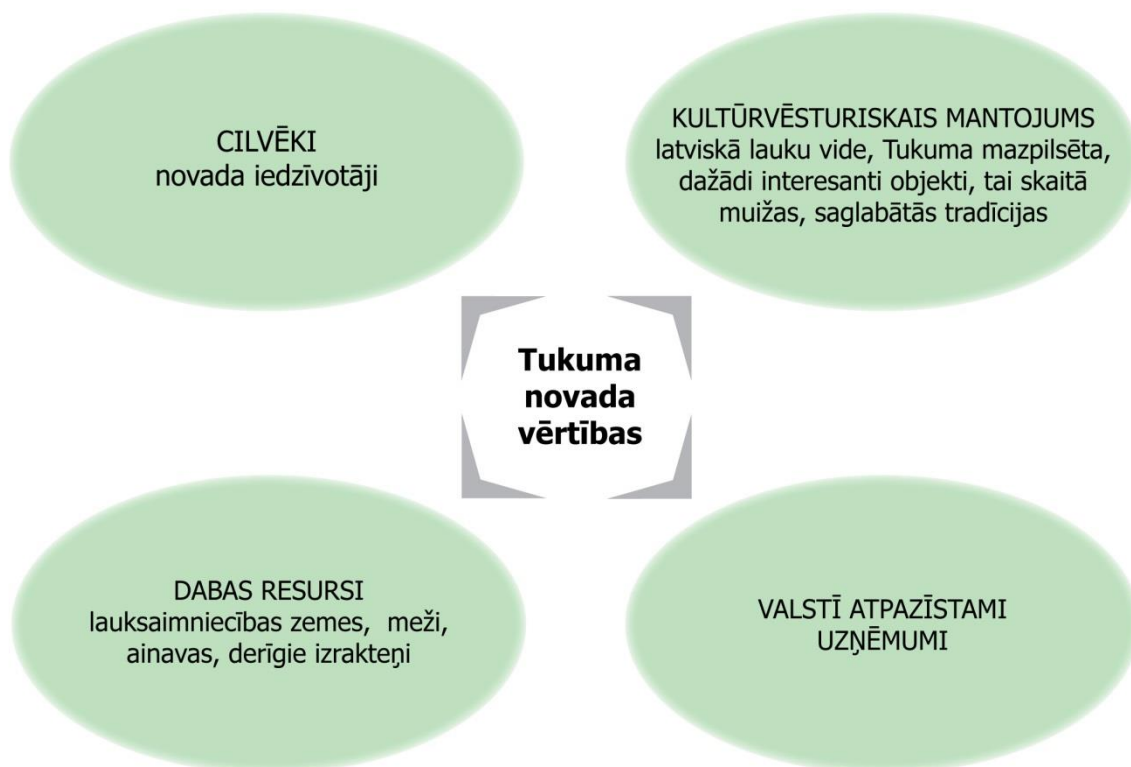
Tukuma novads, kā Rīgai netāls plaukstošs novads ar pilsētu, lauku ciemiem un viensētām, ir labi atpazīstama kvalitatīva un ilgtspējīga dzīves vide, kas sekmē radošu, izglītotu un aktīvu iedzīvotāju labklājību, tā ir piemērota dzīvesvieta ģimenēm ar bērniem. Novada iedzīvotāji novērtē un saglabā tradīcijas un novada kultūrvēsturisko mantojumu. Kvalitatīva, moderna transporta un sakaru infrastruktūra nodrošina videi draudzīgas, konkurētspējīgas uzņēmējdarbības ar augstu pievienoto vērtību attīstību, dabas resursu prasmīga un moderna apsaimniekošana nodrošina lauksaimniecības attīstību. Uz šejieni brauc gan tuvāki, gan tālāki viesi, daļai rīdzinieku šeit ir lauku mājas.

Transporta infrastruktūrai attīstoties, Tukums un visa novada teritorija „klūs tuvāka” Rīgai un citiem transporta mezgliem jeb ceļā būs jāpavada mazāk laika. Ērtā sasniedzamība veicinās gan loģistikas un citu saistītu pakalpojumu, gan apstrādes rūpniecības attīstību novadā. Rīgas reģionā Tukums būs nākamā līmeņa aiz Rīgas metropoles specializētais centrs. Modernā un videi draudzīgā lauksaimnieciskā ražošana jeb agrobizness gan eksportēs, gan apgādās pašus un lielpilsētu. Daudzveidīgās mājokļa iespējas (labiekārtoti dzīvokļi vēsturiskajos un daudzdzīvokļu namos pilsētā un ciemos, individuālās mājas blīvākā un ne tik blīvā apbūvē, kā arī viensētās) un ērti pieejamās un daudzveidīgās izglītības, kultūras, veselības aprūpes, sporta un citi brīvā laika pavadīšanas iespējas un dažādu citu ikdienā nepieciešamo pakalpojumu klāsts un speciāls atbalsts sekmēs jaunu ģimeņu ar bērniem palikšanu un piesaisti novadā. Tas nodrošinās iedzīvotāju skaita sarūkšanas apstāšanos un vēlāk arī skaita palielināšanos.

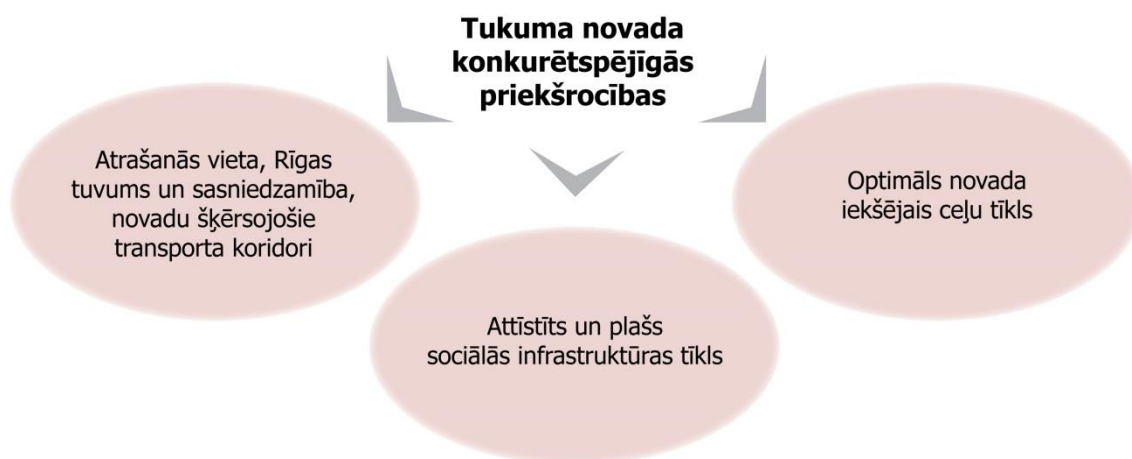
Saglabātais dabas un kultūrvēsturiskais mantojums – latviskā vide, greznās ainavas, interesantie objekti un tradīcijas, kā arī jaunievedumi nodrošinās gan dzīves vides augstu kvalitāti iedzīvotājiem, gan novada apmeklētāju skaita palielināšanos un tūrisma nozares plaukšanu. To veicinās arī aktīvā sadarbība ar kaimiņu un citām pašvaldībām pievilcīgu un interesantu maršrutu, kopīgu pasākumu organizēšanā un viesu piesaistē.

Iedzīvotāju iesaistīšanās dažādās sabiedriskās aktivitātēs, saglabātais un rosību atguvušais Tukuma vecpilsētas šarms un respektētā katra pagasta identitāte vairo iedzīvotāju piederības sajūtu visam Tukuma novadam, cels lepnumu par novadu un lojalitāti tam. Tukuma vārdu atpazīs saistībā ar veiksmīgiem uzņēmumiem, izciliem cilvēkiem, skanīgiem koriešiem, interesantiem pasākumiem un labu atpūtu.

Tukuma novada attīstība balstās uz novada vērtībām un konkurētspējīgajām priekšrocībām.

10.attēls. Tukuma novada galvenās vērtības, uz kā balstīties tā attīstībai

11.attēls. Tukuma novada konkurētspējīgās priekšrocības

1.2. Mērķi

Īstenojot novada ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, Tukuma novada pašvaldības uzdevums un izaicinājums ir līdzsvarot sociālo, ekonomikas un vides vajadzību apmierināšanu gan šodienas, gan nākotnes perspektīvā²⁹. **Sociālās, ekonomikas un vides dimensiju savstarpēja mijiedarbība un prasmīga to pārvalde ir teritorijas attīstības dzinējspēki.**

Lai sasniegtu novada attīstības vīziju, Stratēģijā ir **izvirzīti četri attīstības mērķi**, kas balstās uz Tukuma novada vērtību un konkurētspējīgo priekšrocību izmantošanu.

SOCIĀLĀ DIMENSIJA	M1 Vienota un atvērta, izglītota un aktīva sabiedrība, kam nodrošinātas daudzveidīgas augstas kvalitātes attīstības iespējas
EKONOMIKAS DIMENSIJA	M2 Daudzveidīga, jaunievedumiem atvērta Latvijas un starptautiskajā tirgū konkurētspējīga uzņēmējdarbība
VIDES DIMENSIJA	M3 Pievilcīga, ērta un harmoniska dzīves, darba un brīvā laika pavadīšanas vieta
PĀRVALDE	M4 Labi atpazīstams novads ar sadarbību sekmējošu modernu pašvaldību

²⁹ Attīstības plānošanas sistēmas likumā ilgtspējīgas attīstības princips definēts šādi: „ilgtspējīgas attīstības princips — tagadējām un nākamajām paaudzēm nodrošina kvalitatīvu vidi un līdzsvarotu ekonomisko attīstību, racionāli izmanto dabas, cilvēku un materiālos resursus, saglabā un attīsta dabas un kultūras mantojumu”.

M1	Vienota un atvērta, izglītota un aktīva sabiedrība, kam nodrošinātas daudzveidīgas augstas kvalitātes attīstības iespējas
-----------	---

Mērķa M1 rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Sākuma situācija Stratēģijā	Esošā situācija	Sagaidāmā tendence	2021	2033	Datu avoti
Iedzīvotāju skaits	31,9 tūkst. (2014.g.sāk.)	31,7 tūkst. (2015.g.sāk.)	Sarūkšana apstājas un sākas pieaugums	>31 tūkst.	>35 tūkst.	PMLP
Dzimušo skaits (gadā) ³⁰	294 (2013.)	346 (2014.)	Nesamazinās, ar laiku palielinās	350	350	CSP
Ilgtermiņa migrācijas saldo (gadā)	-449 (2013.)	-70 (2014.)	Izbraukušo skaits samazinās, iebraukušo palielinās	>0	Iebraukušo skaits pārsniedz izbraukušo, 100	CSP
Augstāko izglītību ieguvušo īpatsvars vecuma grupā 30-34 g., %	24,1 (2011.)	24,1 (2011.)	Palielinās	>25	>35	CSP Tautas skait.
Iedzīvotāju ar profesionālo vidējo izglītību īpatsvars vecuma grupā 30-34 g., %	16,2 (2011.)	16,2 (2011.)	Palielinās	>18	>20	CSP Tautas skait.
Vidējā bruto darba samaksa pret vidējo valsti, %	76,9 (2013.) ³¹	77,6 (2014.)	Paaugstinās	>80	>90	CSP
Bezdarbnieku skaits	1259 (2014.g.sāk.)	1009 (2015.g.sāk.)	Samazinās	<950	<900	NVA
Bezdarba līmenis, %	6,8 (2014.g.sāk.)	5,6 (2015.g.sāk.)	Pazeminās	<5,5	< 5	NVA ³²
Trūcīgo personu īpatsvars, % ³³	5,4 (2012.)	3,8 (2013.)	Samazinās	<3		VRAA

³⁰ Atšķirībā no Stratēģijas mainīts datu avots - Stratēģijā bija Tukuma novada Dome, šeit CSP.

³¹ Balstoties uz aktualizētiem statistikas datiem, koriģēta vērtība.

³² Atšķirībā no Stratēģijas mainīts datu avots - Stratēģijā bija VRAA aprēķini pēc NVA un PMLP, šeit NVA.

³³ Atšķirībā no Stratēģijas ieviests jauns rādītājs.

M2

Daudzveidīga, uz novada vērtībām balstīta, jaunievedumiem atvērta, Latvijas un starptautiskajā tirgū konkurētspējīga uzņēmējdarbība

Mērķa M2 rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Sākuma situācija Stratēģijā	Esošā situācija	Sagaidāmā tendence	2021	2033	Datu avoti
Novada rangs (vieta) pēc teritorijas attīstības līmeņa indeksa (TALI)	30. (2013.)	24. (2014.)	Pozīcija uzlabojas	Augstāka par 25.	Augstāka par 25.	VRAA
Uzņēmējdarbības vides vērtējums	5.vieta starp pilsētām ārpus Rīgas (2014.)	5.vieta starp pilsētām ārpus Rīgas (2015.)	Pozīcija stabila un uzlabojas	5.vieta	4.vieta	Forbes Publiskais ekspertu novērtējums
Tirgus sektora vienību skaits ³⁴	1834 (2012.)	1849 (2013.)	Palielinās	>2000	>2500	CSP
Komersantu skaits uz 1000 iedzīvotājiem	27 (2012.)	29,5 (2013.)	Palielinās	>32	35	CSP
Uzņēmumu skaits apstrādes rūpniecībā	127 (2012.)	141 (2013.)	Palielinās	>140	>140	CSP
Lauksaimniecībā izmantotās lauksaimnieciskās zemes, %	72,4	72,4	Palielinās	>75	>80	VZD
Novada apmeklētāju skaits	312.1 tūkst. (2013.)	355,7 tūkst. (2014.)	Palielinās	>400 tūkst.	>500 tūkst.	Tukuma novada TIC
t.sk. novada apskates objektu apmeklētāju skaits	125,9 tūkst. (2013.)	193,6 tūkst. (2014.)	Palielinās	>200 tūkst.	>200 tūkst.	Tukuma novada TIC
Bezdarba līmenis, %	6,8 (2014.g.s āk.)	5,6 (2015.g.sāk.)	Pazeminās	<5,5	<5	NVA ³⁵
Vidējā bruto darba samaksa (<i>euro</i>)	602 (2013.) ³⁶	647 (2014.)	Palielinās	Virs vidējās novados	Virs vidējās novados	CSP
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi pašvaldības budžetā uz vienu iedzīvotāju (<i>euro</i>)	410 (2013.)	436 (2014.), zem vidējā novados	Palielinās	Virs vidējā novados	Virs vidējā novados	VRAA pēc Valsts kases datiem

³⁴ Komerцsabiedrības, individuālie komersanti, zemnieku saimniecības un pašnodarbinātie.

³⁵ Atšķirībā no Stratēģijas mainīts datu avots - Stratēģijā bija VRAA aprēķini pēc NVA un PMLP, šeit NVA.

³⁶ Vērtība koriģēta saskaņā ar aktualizētajiem statistikas datiem.

M3	Pievilcīga, ērta un harmoniska dzīves, darba un brīvā laika pavadīšanas vieta
-----------	---

Mērķa M3 rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Sākuma situācija Stratēģijā	Esošā situācija	Sagaidāmā tendence	2021	2033	Datu avoti
Ilgtermiņa migrācijas saldo	-449 (2013.)	-70 (2014.)	Izbraukušo skaits samazinās, iebraukušo palielinās	>0	Iebraukušo skaits pārsniedz izbraukušo, 100	CSP
Tirgus sektora vienību skaits	1834. (2012.)	1849 (2013.)	Palielinās	>2000	>2500	CSP
Novada apmeklētāju skaits ³⁷	312.1 tūkst. (2013.)	355,7 tūkst. (2014.)	Palielinās	>400 tūkst.	>500 tūkst.	Tukuma novada TIC
t.sk. novada apskates objektu apmeklētāju skaits ³⁸	125,9 tūkst. (2013.)	193,6 tūkst. (2014.)	Palielinās	>200 tūkst.	>200 tūkst.	Tukuma novada TIC
Asfaltētu ceļu kopgarums novadā	Ne visus pagastu centrus ar Tukumu savieno asfaltēts ceļš	Ne visus pagastu centrus ar Tukumu savieno asfaltēts ceļš	Palielinās	Palielinās	Visus pagastu centrus ar Tukumu savieno asfaltēts ceļš	TND
Aizsargājamo dabas teritoriju skaits	4 (2014.)	4 (2015.)	Saglabājas	4	4	TND

³⁷ Atšķirībā no Stratēģijas ieviests jauns rādītājs.

³⁸ Precizēts Stratēģijas rādītāja formulējums.

M4	Labi atpazīstams novads ar sadarbību sekmējošu, modernu pašvaldību
-----------	--

Modernas pārvaldes darbība ir ar augstu funkcionālo un ekonomisko efektivitāti, tā savā rīcībā esošos un citus pieejamos resursus izmanto maksimāla rezultāta iegūšanai.

Mērķa M4 rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Sākuma situācija Stratēģijā	Esošā situācija	Sagaidāmā tendence	2021	2033	Datu avoti
Iedzīvotāju apmierinātība ar pašvaldības darbu kopumā	63% (2010.)	Aptauja netiek veikta	Pozitīvo vērtējumu īpatsvars pārsniedz negatīvo	>65%	70%	Pašvaldības organizēta iedzīvotāju aptauja
Vēlētāju aktivitāte pašvaldības vēlēšanās	34,3% (2013.)	34,3% (2013.)	Paaugstinās	>40%	50%	CVK
e-indeks ³⁹	-	54,9 punkti no 100 2.vieta ⁴⁰	Paaugstinās punktu skaits	>70	Iespējami augsts	www.eindekss.lv
Sadraudzības pilsētu skaits	9 (2014.)	9 (2015.)	Nesamazinās	>9	>9	TND

³⁹ Mainīts Stratēģijā noteiktais rādītājs e-pakalpojumi uz jaunu rādītāju e-indeks, ko Latvijas pašvaldībām sāk mērit no 2015.gada. www.eindekss.lv.

⁴⁰ Novadu grupā ar iedzīvotāju skaitu virs 7000.

1.3. Specializācija

Tukuma novads Latvijā

Pašvaldības specializācija Latvijā atspoguļo perspektīvās ekonomikas attīstības iespējas un virzienus. Novada specializācija pamatojas uz novada tradicionālajām nozarēm un uz aktīvāku novada konkurētspējas priekšrocības un vērtību izmantošanu.

Nozares, kas raksturo Tukuma novada ekonomisko specializāciju, uzskatāmas par novada prioritāri atbalstāmajām ekonomikas nozarēm.

12.attēls. Tukuma novada specializācija

Novada specializācija atbilst nacionāla un Rīgas plānošanas reģiona nākotnes stratēģiskajiem uzstādījumiem.

Tuvākajām novadu pašvaldībām Tukuma novads ir ekonomiskais un pakalpojumu centrs:

- Tukums ir dažādu pašvaldības un valsts pakalpojumu saņemšanas vieta;
- kultūras, sporta un citu sabiedrisku pasākumu rīkošanas vieta;
- dažādu tirdzniecības un sadzīves pakalpojumu, finanšu un citu pakalpojumu saņemšanas vieta;
- transporta mezgls;
- Tukuma novadā atrodas darbavietas, kur strādā daļa kaimiņu novadu iedzīvotāju.

Tukuma novada pašvaldība atbalsta administratīvi teritoriālās reformas turpināšanu.

Rīgas plānošanas reģionā Tukuma novads ir:

- otrās mājas rīdziniekiem, atpūtas un brīvā laika pavadīšanas vieta;
- aiz Rīgas nākamā līmeņa specializētais ekonomiskās attīstības centrs.

Starptautiskā mērogā Tukuma novada darbība saistīta ar:

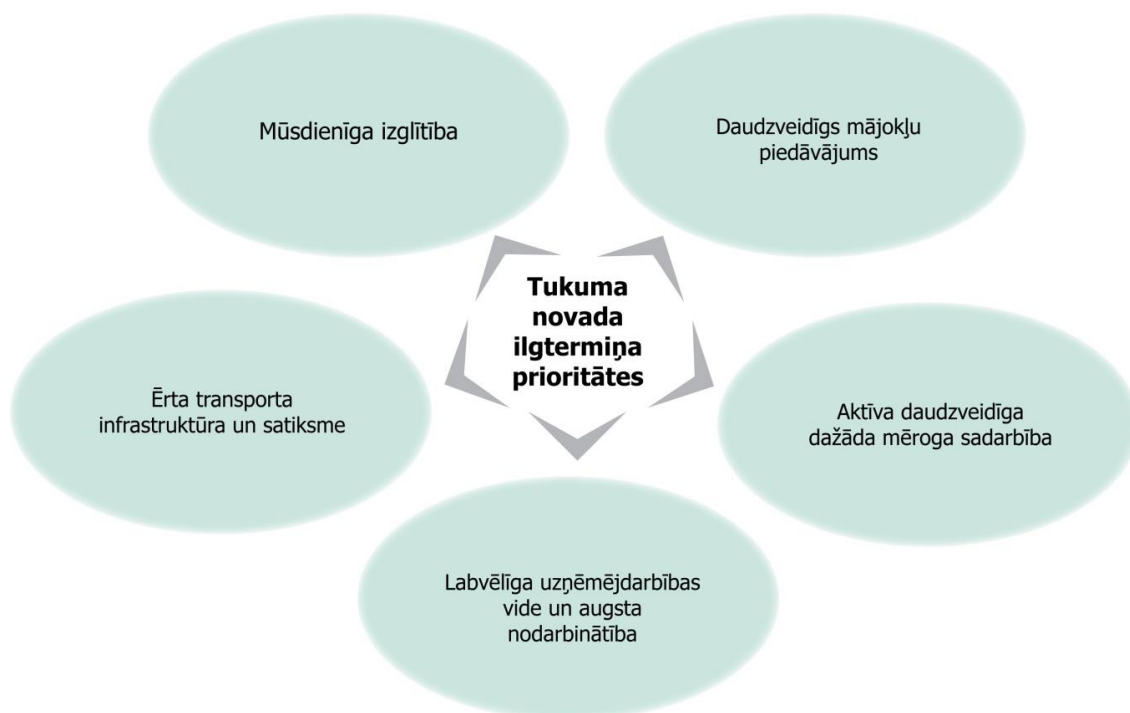
- rūpniecības produktu eksportu;
- speciālistu vidū nozīmīgu un atpazīstamu puķkopības, augļkopības un ogkopības centru.

1.4. Rīcības virzieni un prioritātes

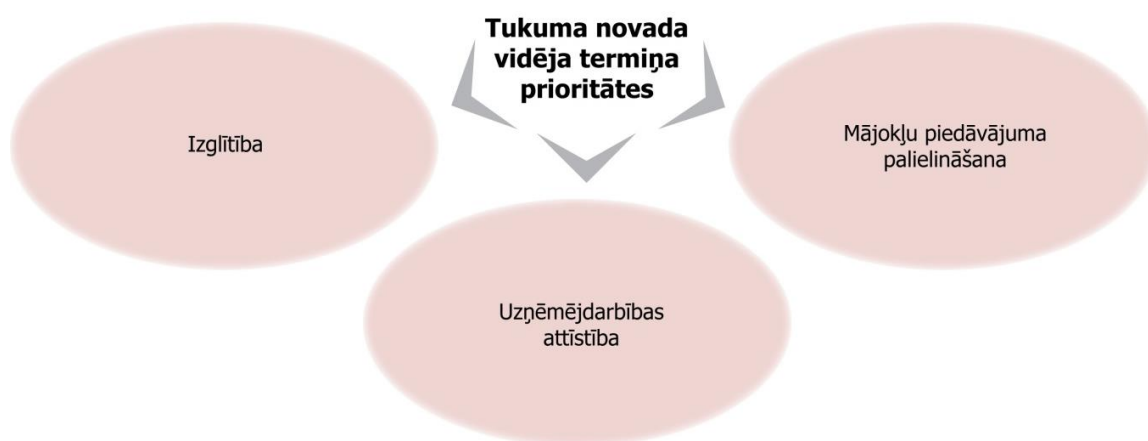
Rīcības virzieni

- RV1 Mūsdienīga izglītība - no pirmsskolas līdz mūžizglītībai
- RV2 Jauniešu iniciatīvas atbalsts
- RV3 Saistoša kultūrvide un aktīva kultūras dzīve
- RV4 Sports kā veselīga dzīvesveida pamats un novada atpazīstamības sekmētājs
- RV5 Profilaksi pastiprinoša veselības aprūpe
- RV6 Iekļaušanu sekmējoši sociālie pakalpojumi un palīdzība
- RV7 Daudzveidīga mājokļu piedāvājuma attīstība
- RV8 Labvēlīga uzņēmējdarbības vide un augsta nodarbinātība
- RV9 Rūpniecības un loģistikas attīstība
- RV10 Daudzveidīga lauksaimniecība ar aktīvu kooperāciju
- RV11 Augošs tūrisms
- RV12 Tukuma vecpilsētas reģenerācija
- RV13 Ērta transporta infrastruktūra, satiksme un sakari
- RV14 Vienota novada ūdensapgādes un kanalizācijas saimniecība
- RV15 Efektīva siltumapgāde
- RV16 Energoefektivitātes paaugstināšana
- RV17 Atkritumu saimniecība ar augstu pārstrādes līmeni
- RV18 Pievilcīga un tīra apkārtējā vide
- RV19 Droša vide
- RV20 Moderna un efektīva pārvalde
- RV21 Aktīva iesaiste dažāda mēroga sadarbībā un tās sekmēšana
- RV22 Kopienas aktivitātes (iedzīvotāju iniciatīvu) sekmēšana

Tukuma novada Stratēģijā noteiktās **ilgtermiņa prioritātes** ir:

Tukuma novada **vidēja termiņa prioritātes** ir:

Rīcības virzienu un mērķu sasaiste

		Tieša un lielākā ietekmes pakāpe ← → Mazāka ietekmes pakāpe			
	Rīcības virziens	M1 Sociālā dimensija	M2 Ekonomikas dimensija	M3 Vides dimensija	M4 Pārvalde
RV1	Mūsdienīga izglītība - no pirmsskolas līdz mūžizglītībai				
Rv2	Jauniešu iniciatīvas atbalsts				
RV3	Saistoša kultūrvide un aktīva kultūras dzīve				
RV4	Sports kā veselīga dzīvesveida pamats un novada atpazīstamības sekmētājs				
RV5	Profilaksi pastiprinoša veselības aprūpe				
RV6	Iekļaušanu sekmējoši sociālie pakalpojumi un palīdzība				
RV7	Daudzveidīga mājokļu piedāvājuma attīstība				
RV8	Labvēlīga uzņēmējdarbības vide un augsta nodarbinātība				
RV9	Rūpniecības un loģistikas attīstība				
RV10	Daudzveidīga lauksaimniecība ar aktīvu kooperāciju				
RV11	Augošs tūrisms				
RV12	Tukuma vecpilsētas reģenerācija				
RV13	Ērta transporta infrastruktūra, satiksme un sakari				
RV14	Vienota novada ūdensapgādes un kanalizācijas saimniecība				
RV15	Efektīva siltumapgāde				
RV16	Energoefektivitātes paaugstināšana				
RV17	Atkritumu saimniecība ar augstu pārstrādes līmeni				
RV18	Pievilcīga un tīra apkārtējā vide				
RV19	Droša vide				
RV20	Moderna un efektīva pārvalde				
RV21	Aktīva iesaiste dažāda mēroga sadarbībā un tās sekmēšana				
RV22	Kopienas aktivitātes sekmēšana				

3. RĪCĪBAS VIRZIENU IZVĒRSUMS

Kopsavilkums par rīcības virzieniem un to ietvaros izvirzītajiem uzdevumiem

RV	Rīcības virziens	U	Uzdevums
RV1	Mūsdienīga izglītība - no pirmsskolas līdz mūžizglītībai	1.1. 1.2. 1.3. 1.4. 1.5. 1.6.	Nodrošināt pieejamu un iekļaujošu pirmsskolas izglītību visiem novada bērniem Veicināt efektīvu augstas kvalitātes mūsdienu prasībām atbilstošu vispārējo izglītību Veidot daudzveidīgu, saistošu un radošu profesionālas ievirzes un interešu izglītības piedāvājumu Attīstīt karjeras izglītības un profesionālās izglītības piedāvājumu Sekmēt iedzīvotāju iesaisti neformālās izglītības un mūžizglītības pasākumos Pilnveidot izglītības vadību novadā un atbalstu dažādām mērķa grupām
RV2	Jauniešu iniciatīvas atbalsts	2.1. 2.2. 2.3. 2.4. 2.5. 2.6. 2.7. 2.8.	Pilnveidot institucionālo sistēmu darbam ar jaunatni pašvaldībā Veikt pētījumus un informācijas apkopošanu pamatotai jaunatnes politikas plānošanai un resursu efektīvai izmantošanai pašvaldībā. Izstrādāt efektīvu jauniešu informēšanas sistēmu, kas nodrošinātu informācijas pieejamību ikvienam jauniešim Sekmēt un atbalstīt jauniešu iniciatīvas un līdzdalību pašvaldības darbā Palīdzēt veidot jauniešu pasaules skatījumu, veicināt starptautiskus kontaktus, sadarbību, pieredzes apmaiņu un veicināt jauniešu starpkultūru mācīšanos Veicināt jauniešu nodarbinātību, attīstīt uzņēmējdarbības spējas un iesaisti brīvprātīgajā darbā, palielinot jauniešu prasmes un iemaņas, veiksmīgai karjeras izveidei Aktualizēt Tukuma novada skolu skolēnu pašpārvaldes, to nozīmi un darbību. Izveidot, izglītot un atbalstīt Tukuma novada jauniešu domi Sniegt atbalstu jauniešu personības attīstībai, paaugstinot neformālās izglītības nozīmi
RV3	Saistoša kultūrvide un aktīva kultūras dzīve	3.1. 3.2. 3.3. 3.4. 3.5. 3.6.	Attīstīt modernu un ērtu visu novada teritoriju pārklājošu bibliotēku tīkla darbību Paaugstināt iedzīvotāju iesaisti kultūras iestāžu aktivitātēs Attīstīt novada muzeju infrastruktūru un darbību saskaņā ar Tukuma muzeja Darbības stratēģiju 2014.-2020.gadam Sekmēt novada kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu pieejamību sabiedrības izglītošanai un atpūtai Rūpēties par nemateriālā kultūras mantojuma (t.sk. Dziesmu un deju svētki) uzturēšanu Pilnveidot kultūras nozares pārvaldi novadā

RV4	Sports kā veselīga dzīvesveida pamats un novada atpazīstamības sekmētājs	4.1. 4.2. 4.3. 4.4.	Palielināt iedzīvotāju iesaisti dažādās sporta aktivitātēs Skmēt Tukuma novada sportistu augstus sasniegumus Paplašināt un pilnveidot sporta infrastruktūru dažāda mēroga sporta pasākumiem un sporta tūrisma attīstībai Pilnveidot sporta pārvaldi un koordināciju novadā
RV5	Profilaksi pastiprinoša veselības aprūpe	5.1. 5.2. 5.3. 5.4.	Paplašināt veselības profilaksi Pilnveidot primārās veselības aprūpes un aptieku tīklu Attīstīt Tukuma slimnīcas darbību Attīstīt Irlavas Sarkanā Krusta slimnīcas darbību
RV6	Iekļaušanu sekmējoši sociālie pakalpojumi un palīdzība	6.1. 6.2. 6.3. 6.4. 6.5. 6.6. 6.7. 6.8.	Nodrošināt pieejamu un efektīvu profesionālu sociālo darbu Nodrošināt minimālās noteikumu prasības sociālās palīdzības sniegšanā Tukuma novada iedzīvotājiem Atbilstoši iedzīvotāju vajadzībām pilnveidot un daudzveidot sociālos pakalpojumus, sekmējot dažādu atbalstāmo grupu iekļaušanos sabiedriskajā dzīvē Īstenot deinstitucionalizāciju Modernizēt sociālo pakalpojumu infrastruktūru un aprīkojumu, uzlabot vides pieejamību personām ar dažādām vajadzībām Pilnveidot sociālās aizsardzības sistēmas darba procesa vadību un darbinieku profesionalitāti Attīstīt starpnozaru vadības modeli Nodrošināt bāriņtiesas darba kapacitātes paaugstināšanu
RV7	Daudzveidīga mājokļu piedāvājuma attīstība	7.1. 7.2. 7.3. 7.4.	Skmēt esošo mājokļu uzlabošanu un iekšpagalmu labiekārtošanu Atbalstīt jaunu mājokļu būvniecību Paplašināt pašvaldības dzīvojamo fondu Aktivizēt mājokļu tirgu novadā
RV8	Labvēlīga uzņēmējdarbības vide un augsta nodarbinātība	8.1. 8.2. 8.3. 8.4.	Attīstīt uzņēmējdarbībai nepieciešamo publisko infrastruktūru Sniegt informatīvu atbalstu uzņēmējiem un nodrošināt pastāvīgu dialogu Nodrošināt uzņēmumiem saprotamus, ērtus un efektīvus administratīvos pakalpojumus un vidi Atbalstīt vietējos uzņēmējus un mērķtiecīgi virzīt Tukuma novadu kā labvēlīgu vietu uzņēmējdarbības attīstībai
RV9	Rūpniecības un loģistikas attīstība	9.1. 9.2.	Veicināt industriālo teritoriju attīstību Skmēt uzņēmumu piesaisti industriālajām teritorijām
RV10	Daudzveidīga lauksaimniecība ar aktīvu kooperāciju	10.1. 10.2. 10.4. 10.3.	Sadarbībā ar LLKC sniegt informatīvu atbalstu lauksaimniekiem par attīstības iespējām Atbalstīt lauksaimnieku iesaistīšanos Latvijas Lauku attīstības programmas aktivitātēs Atbalstīt specializētas lauksaimniecības infrastruktūras attīstību Skmēt kooperāciju

RV11	Augošs tūrisms	11.1.	Paplašināt un pilnveidot Tukuma novada tūrisma produktus (t.sk. pasākumus) un saistīto infrastruktūru
		11.2.	Sagatavot, koordinēt un īstenot mērķtiecīgu apmeklētāju piesaisti novadam
		11.3.	Sniegt atbalstu tūrisma un viesmīlības uzņēmumu attīstībai
RV12	Tukuma vecpilsētas reģenerācija	12.1.	Sagatavot un īstenot Tukuma vecpilsētas reģenerācijas plānu
		12.2.	Sekmēt augstvērtīgu mājokļu attīstību vecpilsētā
		12.3.	Sekmēt darījumu un pakalpojumu attīstību vecpilsētā
		12.4.	Atbalstīt vecpilsētas sakopšanas pasākumus
		12.5.	Atbalstīt publisku ēku būvniecību un pārbūvi vecpilsētā
RV13	Ērta transporta infrastruktūra, satiksme un sakari	13.1.	Uzlabot ceļu un ielu tīkla kvalitāti un satiksmes drošību novadā
		13.2.	Modernizēt un optimizēt sabiedriskā transporta satiksmi
		13.3.	Paplašināt un labiekārtot gājēju un velo infrastruktūru
		13.4.	Paplašināt videi draudzīga transporta infrastruktūru
		13.5.	Uzlabot transporta novietošanas iespējas pilsētā un ciemos
		13.6.	Veicināt lidostas attīstību
		13.7.	Sekmēt sakaru attīstību
RV14	Vienota novada ūdensapgādes un kanalizācijas saimniecība	14.1.	Uzlabot un paplašināt ūdensapgādes tīkla infrastruktūru un pakalpojumu kvalitāti, palielināt pieslēgumus tīkliem
		14.2.	Uzlabot attīrīšanas iekārtu kvalitāti un palielināt jaudu
		14.3.	Paplašināt lietus kanalizācijas tīklus, izbūvēt dzīvojamās teritorijās grāvjus un caurtekas
		14.4.	Nodrošināt efektīvu ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu pārvaldību
RV15	Efektīva siltumapgāde	15.1.	Paplašināt centralizētās siltumapgādes tīklus pilsētā un palielināt pieslēgumus tiem
		15.2.	Samazināt siltuma zudumus tīklos, veikt katlu māju pārbūvi un pilnveidošanu
		15.3.	Uzlabot siltumapgādi pašvaldības ēkās
		15.4.	Uzlabot siltumapgādes iespējas vietās, kur nav centralizētās siltumapgādes
		15.5.	Uzlabot siltumapgādes pakalpojuma vadības un atbalsta kvalitāti
		15.6.	Atbalstīt alternatīvus enerģijas/siltumapgādes veidus
RV16	Energo-efektivitātes paaugstināšana	16.1.	Sagatavot pašvaldības energoefektivitātes plānu
		16.2.	Veikt energoefektivitātes auditu pašvaldības īpašumā esošās ēkās
		16.3.	Paaugstināt pašvaldībai piederošu ēku energoefektivitāti
		16.4.	Veikt energoefektivitātes paaugstināšanu infrastruktūrā
		16.5.	Sniegt atbalstu iedzīvotājiem un uzņēmumiem mājokļu un citu ēku energoefektivitātes paaugstināšanai
		16.6.	Sekmēt energoefektīvu rīcību un paradumus
RV17	Atkritumu saimniecība ar augstu pārstrādes līmeni	17.1.	Palielināt atkritumu saimniecības aptvērumu un modernizēt to
		17.2.	Sekmēt iedzīvotāju ilgtspējīgu atkritumu apsaimniekošanas praksi

RV18	Pievilcīga un tīra apkārtējā vide	18.1.	Īstenot vides un dabas teritoriju aizsardzību un kopšanu
		18.2.	Uzlabot zaļās teritorijas pilsētā un ciemos / ūdens malas pilsētā, ciemos un to apkārtnē
		18.3.	Labiekārtot sabiedriskās koplietošanas vietas un paaugstināt to pievilcību
		18.4.	Novērst teritoriju applūšanu
		18.5.	Attīstīt kapsētu teritoriju apsaimniekošanu
		18.6.	Sekmēt labus mājdzīvnieku turēšanas apstākļus
		18.7.	Sekmēt videi draudzīgu sadzīvi un saimniecisko darbību
RV19	Droša vide	19.1.	Attīstīt Pašvaldības policijas darbības aspektus
		19.2.	Pilnveidot drošības un kārtības preventīvo darbību
		19.3.	Uzlabot un paplašināt drošības un tās atbalsta infrastruktūru
RV20	Moderna un efektīva pārvalde	20.1.	Attīstīt iedzīvotājiem ērtu pašvaldības pārvaldes institūciju infrastruktūru
		20.2.	Paplašināt un uzlabot e-pārvaldes izmantošanu
		20.3.	Paaugstināt pārvaldes efektivitāti
		20.4.	Veikt efektīvu pašvaldības īpašumu pārvaldi
		20.5.	Pilnveidot pastāvīgu dialogu ar sabiedrību
		20.6.	Īstenot mērķtiecīgu Tukuma novada mārketingu
RV21	Aktīva iesaiste dažāda mēroga sadarbībā un tās sekmēšana	21.1.	Paplašināt un stiprināt starptautisko sadarbību
		21.2.	Aktivizēt nacionāla mēroga sadarbību
		21.3.	Attīstīt sadarbību ar kaimiņu un citām tuvākajām pašvaldībām
		21.4.	Sekmēt sadarbību sabiedrībā
		21.5.	Pilnveidot sadarbību pašvaldības pārvaldē
RV22	Kopienu aktivitātes sekmēšana	22.1.	Aktivizēt iedzīvotāju un nevalstisko organizāciju iniciatīvas, kas vērstas uz novada attīstību
		22.2.	Atbalstīt lauku partnerību darbību

RV 1 | Mūsdienīga izglītība - no pirmsskolas līdz mūžizglītībai

Rīcības virziena ietekme uz mērķu sasniegšanu

	M1 Sociālā dimensija	M2 Ekonomikas dimensija	M3 Vides dimensija	M4 Pārvalde
RV1				

Esošās situācijas raksturojums

Pašvaldības kompetence

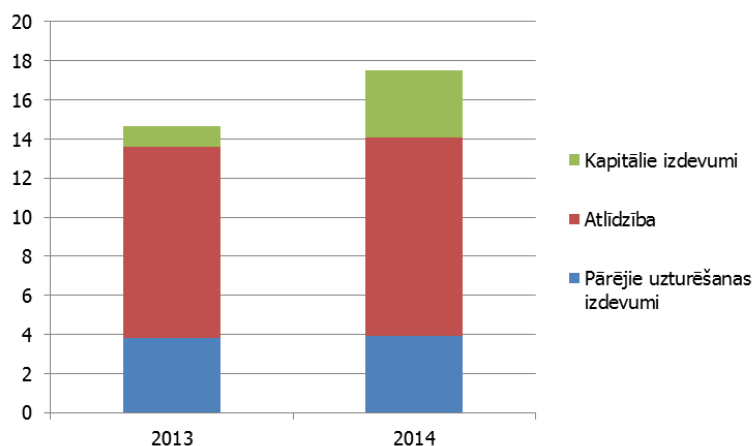
Viena no pašvaldību obligātajām autonomajām funkcijām ir gādāt par iedzīvotāju izglītību, tas ir nodrošināt iedzīvotājiem noteiktās tiesības pamatzglītības un vispārējās vidējās izglītības iegūšanā; nodrošināt pirmsskolas un skolas vecuma bērnus ar vietām mācību un audzināšanas iestādēs; organizatoriski un finansiāli palīdzēt ārpuskolas mācību un audzināšanas iestādēm un izglītības atbalsta iestādēm u.c.⁴¹ Tukuma novada izglītības infrastruktūru pamatā veido pašvaldības institūciju tīkls - pirmsskolas, vispārējās izglītības, profesionālas ievirzes izglītības iestādes, kā arī valsts un privātā sektora institūcijas, kas veido nelielu izglītības institūciju daļu novadā.

Izglītības institūciju tīkls un pašvaldības budžeta izdevumi

Novadā darbojas **9 pirmsskolas izglītības iestādes** (t.sk. viena privātā un viena iestāde, kura īsteno speciālās pirmsskolas izglītības programmas), **14 vispārizglītojošās mācību iestādes** (t.sk. četras vidusskolas, viena ģimnāzija, viena vakara un neklātienes vidusskola, piecas pamatskolas, viena sākumskola un divas internātpamatskolas, kuras realizē speciālās izglītības programmas), profesionālas ievirzes izglītību var iegūt **trīs profesionālās ievirzes skolās**. Interēšu izglītības programmas novadā īsteno vispārējās izglītības iestādes, profesionālās ievirzes izglītības iestādes, biedrības, kultūras un tautas nami. Tukumā darbojas arī viena augstākās izglītības institūcija – Rīgas pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas Tukuma filiāle un privātās pieaugušo izglītības institūcijas. Pašvaldības izglītības iestāžu darba koordināciju veic Tukuma novada Izglītības pārvalde, kas apkalpo arī Engures novada un Jaunpils novada pašvaldības.

Pašvaldības pamatbudžeta izdevumi izglītībai 2014.gadā bija 17,536 miljoni *euro*, tas ir 52,7% no pamatbudžeta izdevumiem, 2013.gadā – 14,681 miljons *euro*.

⁴¹ Likums „Par pašvaldībām”.

1.1.attēls. Tukuma novada pašvaldības pamatbudžeta izdevumi izglītībai sadalījumā pēc ekonomiskās klasifikācijas pamatgrupām 2013., 2014.gadā, milj. euro.
 Datu avots: Valsts kase

2014.gadā 80,2% no izglītības izdevumiem bija uzturēšanas izdevumi, tai skaitā izdevumi atlīdzībai, 19,8% – kapitālie izdevumi un to apjoms bija 3,48 miljoni *euro*. 2013.gadā kapitālie izdevumi izglītībai bija mazāki – 1,06 miljoni euro un tie veidoja 7,2% no izglītības izdevumiem⁴².

Izdevumi izglītībai uz 1 iedzīvotāju Tukuma novadā 2014.gadā bija 554 *euro*, tas ir augstāk nekā vidēji Latvijā (422), vidēji novados (484) un vidēji 21 reģionālās attīstības centrā (481)⁴³. Salīdzinoši augstie izdevumi skaidrojami ar pašvaldības veiktajiem kapitālieguldījumiem nozarē (uzbūvētajām un renovētajām pirmsskolas izglītības iestādēm, uzcelto Tukuma E.Birznieka – Upīša 1.pamatskolas piebūvi u.c.).

Mūsdienīga pirmsskolas izglītība, vispārējā izglītība, profesionālās ievirzes un interešu izglītība ir pamats mūžizglītībai un veido pamatus kompetencēm, kas nodrošina veiksmīgu iekļaušanos sabiedrībā un konkurētspēju darba tirgū.

Pirmsskolas izglītība

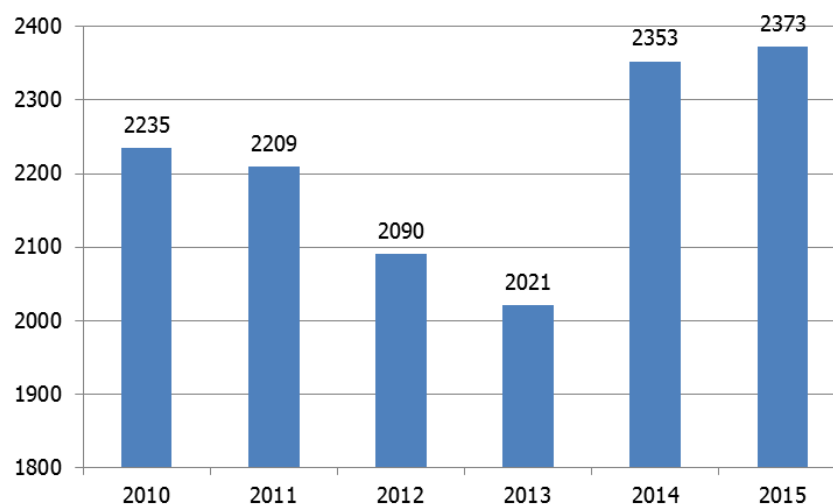
Pirmsskolas izglītība ir pirmā izglītības pakāpe, kurā notiek bērna personības daudzpusīga veidošanās, veselības stiprināšana un sagatavošanās pamatzglītības ieguvei. Pirmsskolas programmu īsteno pirmsskolas izglītības iestādēs vai grupās skolās, kā arī ģimenēs. Katram bērnam ir tiesības un jābūt iespējām iegūt pirmsskolas izglītību un sagatavoties pamatzglītības programmu apguvei skolās. No 2002. gada ir noteikta obligāta bērnu sagatavošana pamatzglītības ieguvei, bet no 2011.gada pašvaldībai jānodrošina vietu pašvaldības izglītības iestādes īstenotā pirmsskolas izglītības programmā bērniem no pusotra gada vecuma.

Tukuma novadā ir 2373 bērni vecumā līdz 6 gadiem ieskaitot⁴⁴. Pēc šī vecuma bērnu skaita sarukšanas laikā no 2010. līdz 2013.gadam 2014.gadā to skaits novadā ir ievērojami pieaudzis (1.2.attēls). Salīdzinājumā ar 2013.gadu tas palielinājies par 16,4%, bet 2015.gadā vairs ne tik strauji – par 0,85%. Bērnu skaita pieaugums liecina, ka palielināsies arī pieprasījums pēc vietām pirmsskolas izglītības iestādēs.

⁴² Valsts kases dati.

⁴³ VRAA aprēķini pēc VK datiem.

⁴⁴ Pēc PMLP datiem 2015.gada sākumā.

1.2.attēls. Bērnu skaits vecumā līdz 6 gadiem (ieskaitot) Tukuma novadā gada sākumā.
Datu avots: PMLP

Novadā pirmsskolas izglītības programmas īsteno astoņas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādes (PII) – PII „Pasaciņa”, PII „Vālodzīte” un tās filiāle „Lotte”, PII „Taurenītis” (realizē speciālās izglītības programmas, pieejama arī diennakts grupa), PII „Pepija”, PII „Karls” Tukuma pilsētā, PII „Pienenīte” Slampē, PII „Zemenīte” Pūrē, PII „Cirulītis” Irlavas pagasta Vaskos un viena privāta izglītības institūcija – Tukuma alternatīvā pirmsskola, bez tam pirmsskolas grupas un 5-6 gadīgo grupas ir piecās vispārizglītojošās skolās – Tukuma 3.pamatskolā (tikai 5-6 gadīgo grupas), Tumes vidusskolā, Džūkstes pamatskolā, Pūres pamatskolā un Sēmes sākumskolā. Darbojas arī bērnu uzraudzības grupas Zentenē un Degolē, un bērnu dienas centrs Lestenē. Pirmsskolas izglītības iestādes, grupas vai grupas skolās darbojas gan Tukuma pilsētā, gan visos pagastu centros. Divas pirmsskolas izglītības iestādes Tukumā darbu sākušas salīdzinoši nesen – PII “Karls” uzsāka darbu 2011.gadā, PII „Pepija” darbojas kopš 2013.gada, bet PII „Vālodzīte” filiāle „Lotte”, kas atrodas pārbūvētā bijušās pamatskolas ēkā, darbojas kopš 2014.gada.

1.1.tabula. Pirmsskolas izglītības iestāžu un audzēkņu skaits Tukuma novadā mācību gada sākumā (1.septembrī)

	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.	2014./2015.	2015./2016.
Pašvaldības PII skaits	6	7	7	8	8	8
Privāto PII skaits	2	2	1	1	1	1
Skolu skaits, kas īsteno PI programmas	6	5	5	5	5	5
Izglītojamo skaits pirmsskolas institūcijās	1305	1426	1435	1458	1466	1418
t.sk.						
pašvaldības PII	864	966	1065	1110	1128	1106
t.sk. speciālā PII	154	145	145	136	136	136
vispārizglītojošās skolās	288	314	292	271	263	237
privātās institūcijās	153	146	78	77	75	75

Datu avots: Tukuma novada Izglītības pārvalde

2015./16.gadā PII apmeklē 1418 audzēkņi, no tiem pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs – 1106, grupās pie vispārējās izglītības skolām – 237, privātajā institūcijā – 75 audzēkņi. Audzēkņu skaits pēdējos gados palielinās, kā arī palielinās bērnu skaits un īpatsvars pirmsskolas izglītības iestādēs. No 2013.gada, lai nodrošinātu bērnu uzraudzību no pusotra gada vecuma bērniem, kuri reģistrēti uzņemšanai pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē un kuriem nav pieejama pirmsskolas izglītības programmas apgūšana pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē, vecākiem ir nodrošināts valsts un pašvaldības atbalsts – finansējums bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzējiem. Pieprasījums pēc šī pakalpojuma palielinās, piemēram, 2015.gada augustā 28 bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzēji nodrošināja uzraudzības un aprūpes pakalpojumus 38 bērniem.

PII īstenotās programmas	Izglītojamo skaits izglītības programmā
Vispārējās pirmsskolas izglītības programma (01011111)	1280
Speciālās pirmsskolas izglītības programma izglītojamiem ar redzes traucējumiem (01015111)	9
Speciālās pirmsskolas izglītības programma izglītojamiem ar somatiskām saslimšanām (01015411)	10
Speciālās pirmsskolas izglītības programma izglītojamiem ar valodas traucējumiem (01015511)	36
Speciālās pirmsskolas izglītības programma izglītojamiem ar jauktiem attīstības traucējumiem (01015611)	75
Speciālās pirmsskolas izglītības programma izglītojamiem ar garīgās veselības traucējumiem (01015711)	1
Speciālās pirmsskolas izglītības programma izglītojamiem ar garīgās attīstības traucējumiem (01015811)	7
Izglītojamo skaits izglītības iestādēs	1418

1.3.tabula. Tukuma novada bērni ārpus novada PII un citu pašvaldību bērnu Tukuma novada PII (dati no 1.janvāri līdz 31.decembrim)

	2013.	2014.	2015.
Tukuma novada bērni, kas apmeklē PII citās pašvaldībās	104 (-)	146 (-)	77 (-)
Citu pašvaldību bērni, kas apmeklē Tukuma novada PII	49	64	81
Starpība	-55	-82	4

Datu avots: Tukuma novada Izglītības pārvalde

Visas Tukuma pilsētas pirmsskolas izglītības iestādes ir pilnībā noslogotas, vienīgi novada pirmsskolas izglītības iestādes pagastos spētu uzņemt vairāk audzēkņus. Novadā, un it sevišķi Tukuma pilsētā, viss pieprasījums pēc vietām PII nav apmierināts. Pašvaldība ir izveidojusi izglītības iestāžu pirmsskolas vecuma bērnu rindas reģistru, kas tiek publicēts Izglītības pārvaldes mājas lapā. Saskaņā ar šo reģistru 2015.gada septembra sākumā tajā bija reģistrēti 437 bērni, no kuriem 103 trūkst vieta PII, bet pārējiem tā vēl nebija nepieciešama. Trīs pirmsskolas izglītības iestāžu atvēršana pēdējo gadu laikā ir ievērojami uzlabojusi situāciju, taču vēl ne pilnībā ir atrisināta trūkstošo PII vietu problēma novadā.

2014./2015.m.g. Tukuma novada pirmsskolas izglītības iestādēs strādāja 358 darbinieki, no tiem 202 pedagogi. Diemžēl, palielinoties pirmsskolas iestāžu un audzēkņu skaitam, aizvien vairāk izjūtams pedagogu trūkums pirmsskolā.

Lai sniegtu atbalstu pirmsskolas vecuma bērnu attīstībā, visās pirmsskolas izglītības iestādēs strādā logopēdi. Līkmju skaits 2015./2016.m.g. gan ir ļoti dažāds – no 0,2 līkmēm (Džūkstes pamatskola, Tumes vidusskola) līdz 0,75 (PII "Vālodzīte"). Vislielākais līkmju skaits logopēdiem ir pirmsskolas izglītības iestādē "Taurenītis" (9 līkmes), jo minētā PII realizē speciālās izglītības programmas. PII "Taurenītis" strādā arī psihologs un speciālās izglītības skolotājs. Arī PII "Pienenīte" strādā speciālās izglītības skolotājs, jo arī šī PII realizē speciālās izglītības programmu. Pilsētas izglītības iestādēs pedagogiem atbalstu sniedz arī sociālais pedagogs (1 līkme), kurš ir Tukuma novada pašvaldības aģentūras "Tukuma novada sociālais dienests" darbinieks.

Pēdējos desmit gados Tukuma novada pirmsskolas izglītības iestāžu infrastruktūrā veikta virkne uzlabojumu, tomēr ne viss nepieciešamais ir paveikts. Līdz ar to pirmsskolas izglītības iestāžu ēku, labiekārtojuma un materiāltehniskais stāvoklis ir dažāds – ir gan iestādes ar jaunām nesēn būvētām vai izremontētām ēkām un āra labiekārtojumu, gan iestādes, kas ir ievērojami sliktākā stāvoklī un kam nepieciešami uzlabojumi. Vispārīgs apkopojums par novada pirmsskolas izglītības iestāžu infrastruktūru un materiāltehnisko nodrošinājumu, kas balstās uz iestāžu pašvērtējumu, ir dots 1.3.tabulā. Pēdējos gados Tukumā ir uzceltas divas pirmsskolas izglītības iestādes „Karlsons”

(2011.gadā) un „Pepija” (2013.gadā), kā arī rekonstruēta un labiekārtota bijušās pamatskolas ēka un pagalms, izveidojot PII „Vālodzīte” filiāli „Lotte” (2014.gadā).

1.3.tabula. Tukuma novada pirmsskolas izglītības iestāžu infrastruktūras un materiāltehniskā nodrošinājums

Vieta	Tukums						Irlava	Pūre	Slampe
PII	Karlsone	Pasaciņa	Taurenītis	Vālodzīte	Lotte	Pepija	Cīrulītis	Zemente	Pienenīte
Audzēkņu skaits	137	231	136	303		130	59	51	81
Izdevumi uz 1 audz., EUR (2014)	1375	1424	4761	1709			3140	2898	2255
Izdevumu atalgojumam uz 1 audz., EUR (2014)	1229	523	3736	1246		1534	2151	2233	1622
Ēkas	5	2	4	2	5	3	3	4	5
Energoefektivitāte - siltumnoturība	4	3	2	2	5	4	1	4	5
Ventilācija	4	1	2	2	5	2	2	4	4
Pagalma iekārtojums	4	2	2	2	5	4	4	3	4
Rotālu iespējas pagalmos/nojumes	4	3	2	2	5	4	1	3	4
Sporta iespējas telpās	5	4	3	5	4	5	3	3	4
Sporta iespējas ārā	5	1	2	3	4	5	4	4	4
Mācību līdzekļu nodrošinājums	4	4	4	5	5	3	4	4	4
Rotallietu nodrošinājums	4	4	4	4	4	3	3	3	3
Telpu pieejamība audzēkņiem ar speciālām vajadzībām	3	1	4	1	1	5	1	1	2
Droša vide	5	2	4	4	4	5	4	3	4
Ēdnīcas iekārtojums	5		5			5	4		
Sanitārie mezgli	5	2	5	2	5	4	3	3	4
<i>Paskaidrojumi</i>									
<i>vērtējumam</i>	5 ļoti labi	4	3	2	1 ļoti slikti	nav			

Datu avots: Tukuma novada izglītības iestāžu pašvērtējums 2015.gada jūnijā

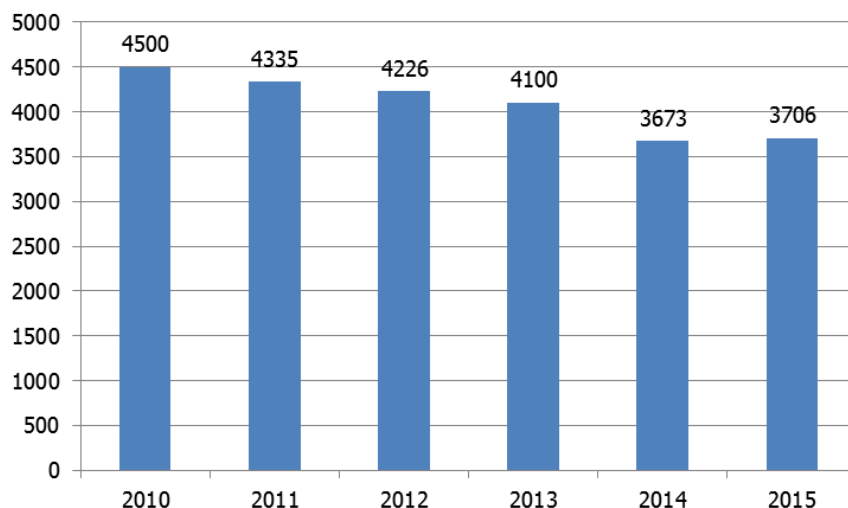
Ideālā situācijā visa tabula būtu zaļganos toņos. Bet 1.3. tabulas dati liecina, ka nepieciešami ieguldījumi PII "Vālodzīte", PII "Pasaciņa", PII "Taurenītis", PII "Cīrulītis" ēku tehniskā stāvokļa un energoefektivitātes, kā arī vides uzlabošanā, savukārt no Pūres PII ēkas telpām uz citu vietu jāpārceļ ārstu prakse.

Lai virzītos uz pašvaldības uzstādītajiem mērķiem iedzīvotāju skaita palielināšanā un uzņēmējdarbības konkurētspējas paaugstināšanā, vietu pieejamība PII un šo iestāžu pilnveidošana ir svarīgs priekšnosacījums.

Vispārējā izglītība

Tukuma novadā ir 3706 bērni un jaunieši vecumā no 7 līdz 18 gadiem⁴⁵, kas ir vispārējās izglītības iestāžu mērķa grupa jeb klienti. Bērnu un jauniešu skaits līdz 2014.gadam ik gadu samazinājās, 2014.gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu tas kritās par 10,4%, bet 2015.gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu bērnu un jauniešu skaits ir palielinājies par 0,9%. Ņemot vērā dzimstības rādītājus un bērnu līdz 6 gadu vecumam skaita dinamiku, var prognozēt, ka turpmākos gadus šis vecuma grupas iedzīvotāju skaita pieaugums turpināsies.

⁴⁵ 2015.gada sākumā pēc PMLP datiem.

1.3. attēls. Bērnu un jauniešu skaits vecumā no 7 līdz 18 gadiem (ieskaitot) Tukuma novadā gada sākumā.

Datu avots: PMLP

Tukuma novadā ir 14 vispārizglītojošās mācību iestādes, no tām vispārējās vidējās izglītības programmu apgūšanu nodrošina 6 izglītības iestādes (1 ģimnāzija, 4 vidusskolas, 1 vakara un neklātienē vidusskola), 5 pamatskolas (t.sk. ar sākumskolas filiāli), 2 internātpamatskolas, 1 sākumskola.

Kopš novada izveidošanas, ņemot vērā skolēnu skaita sarukšanu, ir veiktas vairākas izglītības iestāžu reorganizācijas.

Tukuma novadā vispārējās izglītības iestādes darbojas Tukuma pilsētā un 7 ciemos – pagastu centros. Tukumā darbojas 7 vispārējās izglītības iestādes – Tukuma Raiņa ģimnāzija, Tukuma 2.vidusskola, Tukuma Vakara un neklātienē vidusskola, Tukuma E.Birznieka-Upīša 1.pamatskola, Tukuma 2.pamatskola, Tukuma 3.pamatskola, Tukuma internātpamatskola (realizē speciālās izglītības programmas), Irlavas pagastā Irlavā – Irlavas vidusskola, Slampes pagasta Slampē – Zemgales vidusskola, Tumes pagasta Tumē – Tumes vidusskola, Pūres pagasta Pūrē – Pūres pamatskola, Džūkstes pagasta Džūkstē – Džūkstes pamatskola, Sēmes pagasta Sēmē – Sēmes sākumskola, Jaunsātu pagasta Abavniekos – Pūres pamatskolas filiāle Jaunsātos (sākumskola), bet trīs pagastu centros – Degoles pagasta Vienībā, Lestenes pagasta Lestē un Zentenes pagasta Zentē nav vispārējo izglītības iestāžu. Pūres pagasta Lamiņos darbojas Dzirciema internātpamatskola (realizē speciālās izglītības programmas). Gandrīz visas izglītības iestādes nodrošina pagarinātās dienas grupu darbu.

1.4.tabula. Vispārējās izglītības iestāžu, audzēkņu un pedagogu skaits Tukuma novadā mācību gada sākumā

	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.	2014./2015.	2015./2016.
Pašvaldības vispārējās izglītības iestāžu skaits	14	14	14	14	14
Izglītojamo skaits vispārizglītojošās skolās kopā	3878	3640	3541	3583	3601
t.sk.					
Pamatskolas pirmais posms (1.-6.klase)	1890	1824	1778	1823	1882
Pamatskolas otrais posms (7.-9.klase)	1133	1041	1046	1037	1024
Vidusskolas posms (10.-12.klase)	855	775	717	723	695
Pedagogu skaits pašvaldības vispārējās izglītības iestādēs	479	475	473	477	476

Datu avots: Tukuma novada Izglītības pārvalde

Pavisam pašvaldības skolās ir 199 klases, vidēji klasē ir 18 skolēni, taču faktiski to lielums atšķiras. Vidusskolās kā minimālo skolēnu skaitu Izglītības un zinātnes ministrija, runājot par izglītības sistēmas reformas nepieciešamību, norāda 12 skolēnus, un gan Irlavas, gan Tumes vidusskolās 10.-12. klašu grupā ir klases, kurās ir mazāk nekā 12 skolēni – 2015./2016.m.g. Irlavas vidusskolā 12.klasē mācības uzsāka 8, 11.klasē – 9, 10.klasē – 9 skolēni, savukārt Tumes vidusskolā attiecīgi 14, 12 un 8 skolēni.

Līdz ar iedzīvotāju skaita sarukšanu un attiecīgā vecuma bērnu un jauniešu skaita samazināšanos līdz 2013./2014.m.g. kritās arī audzēkņu skaits skolās, un 2013./2014. mācību gadā tas bija 3541, bet 2014./2015.mācību gadā tas ir palielinājies par 42 skolēniem jeb 1,2%, savukārt 2015./2016.mācību gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo mācību gadu skolēnu skaits palielinājies par 18 skolēniem jeb 0,5%. Salīdzinājumā ar iepriekšējo mācību gadu palielinājies ir skolēnu skaits pamatskolas pirmajā posmā (1.-6.klasēs), bet samazinājies pamatskolas otrā posma un vidusskolas klasēs.

Skolās 2015./2016.m.g.tiek īstenotas 22 izglītības programmas, kuras apgūst 3843 Tukuma novada bērni un jaunieši.

VII īstenotās programmas	Izglītojamo skaits izglītības programmā
Pirmsskolas izglītības programma (01011111)	237
Pamatizglītības programma (21011111)	2101
Pamatizglītības 1.posma (1.-6.klase) programma (11011111)	39
Pamatizglītības 2. posma (7.-9.klase) izglītības programma (23011111)	93
Pamatizglītības 2. posma (7.-9.klasei) vakara (maiņu) izglītības programma (23011112)	31
Pamatizglītības 2. posma (7.- 9.klase) neklātienes programma (23011113)	38
Pamatizglītības mazākumtautību programma (21011121)	10
Pamatizglītības profesionāli orientētā virziena izglītības programma (21014111)	239
Pamatizglītības pedagoģiskās korekcijas programma (21011811)	39
Speciālās pamatizglītības programma izglītojamajiem ar mācīšanās traucējumiem (21015611)	86
Speciālās pamatizglītības 2.posma (7.- 9.klase) programma izglītojamajiem ar mācīšanās traucējumiem (23015611)	12
Speciālās pamatizglītības programma izglītojamajiem ar garīgās attīstības traucējumiem (21015811)	150
Speciālās pamatizglītības programma izglītojamajiem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem (21015911)	26
Vispārējās vidējās izglītības vispārīzglītojošā virziena programma (31011011)	192
Vispārējās vidējās izglītības humanitārā un sociālā virziena vakara (maiņu) programma (31012012)	107
Vispārējās vidējās izglītības humanitārā un sociālā virziena neklātienes programma (31012013)	159
Vispārējās vidējās izglītības humanitārā un sociālā virziena programma (31012011)	27
Vispārējās vidējās izglītības matemātikas, dabaszinību un tehnikas virziena programma (31013011)	195
Vispārējās vidējās izglītības profesionāli orientētā virziena programma (31014011)	19
Koka izstrādājumu izgatavošana (22543041)	19
Ēdināšanas pakalpojumi (2281102)	18
Mājturība (2281401)	6
Izglītojamo skaits izglītības iestādēs	3843

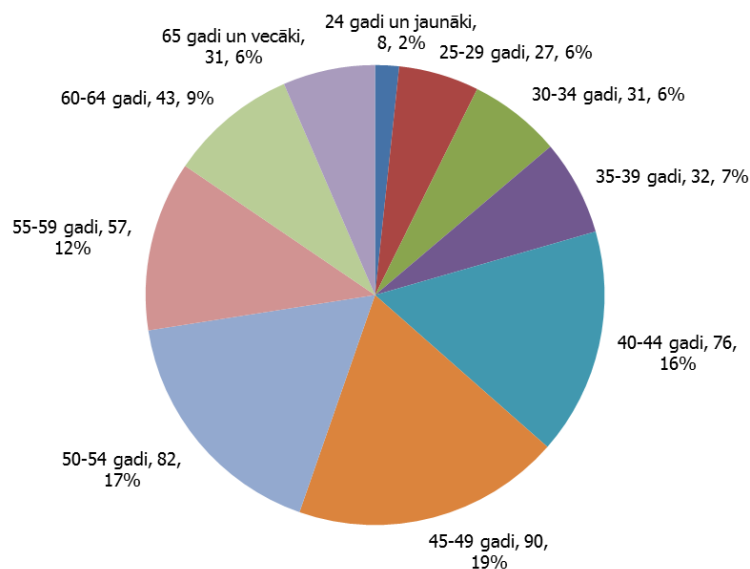
Tukuma novada skolas vecuma bērni izvēlas arī izglītības iespējas ārpus novada teritorijas (1.5.tabula). Ja salīdzina Tukuma novada bērnu skaitu, kas apmeklē vispārējās izglītības iestādes citās pašvaldībās un bērnu skaitu no citām pašvaldībām Tukuma novada vispārējās izglītības iestādēs, tad redzams, ka uz ārpusi iet vairāk bērnu jeb savstarpējo norēķinu starpība ir negatīva.

1.5.tabula. Tukuma novada bērni ārpus novada vispārējās izglītības iestādēs un citu pašvaldību bērnu Tukuma novada vispārējās izglītības iestādēs

	2013.	2014.	2015.
Tukuma novada bērni, kas apmeklē skolas citās pašvaldībās	712 (-)	659 (-)	518 (-)
Citu pašvaldību bērni, kas apmeklē Tukuma novada skolas	327	340	373
Starpība	-385	-319	-145

Datu avots: TND

2014./2015.m.g. Tukuma novada vispārējās izglītības iestādēs strādāja 477 pedagogi, 418 jeb 87,6% no tiem – sievietes, 12,4% – vīrieši. Salīdzinot atsevišķas novada skolas, vīriešu īpatsvars starp pedagogiem ir no 0% (Sēmes sākumskolā) līdz 18,5% (Zemgales vidusskolā). Pedagogu skaits novada skolās pēdējos gados ir salīdzinoši maz mainīgs, neskatoties uz skolēnu skaita sarukšanu līdz 2014.gadam.

1.4.attēls. Tukuma novada vispārējās izglītības iestāžu pedagogu vecuma struktūra (skaits un īpatsvars, %) 2014./2015.m.g. sākumā.

Datu avots: Tukuma novada Izglītības pārvalde

1.4.attēlā dota Tukuma novada vispārīzglītojošo skolu pedagogu vecuma struktūra. Analizējot pedagogu skaitu pa 5 gadu vecuma intervāliem, redzams, ka vislielākais īpatsvars – 19% ir pedagogiem 45-49 gadu vecumā, tad seko 50-54 gadi – 17%, 40-44 gadi – 16%. Jāsecina, ka jaunā paaudze pedagogu sastāvā ienāk salīdzinoši lēni, jo pedagogu vecumā virs 60 gadiem īpatsvars ir 15%, bet pedagogu, kas jaunāki par 30 gadiem īpatsvars divreiz mazāks – 8%. Pensijas vecumā ir 12% pedagogu. Tukuma novada izglītības iestādēs pēdējos trīs gados darbu uzsākuši 10 jauni pedagogi, diemžēl 2 jau vairs skolā nestrādā. 95% pedagogu ir augstākā pedagoģiskā izglītība, tai skaitā 25% no visiem pedagogiem ir pedagoģijas maģistri, bet četriem ir zinātniskais grāds.

Kvalitatīva mācību procesa nodrošināšanai izglītības iestādēs strādā atbalsta personāls, kaut arī likmju skaits nav pietiekams. Atbalsta personāla likmes dažādās skolās ir atšķirīgas un svārstās no 0,2 likmēm līdz 1,5 likmēm. Lielāks likmju skaits ir izglītības iestādēs, kuras realizē speciālās izglītības programmas. No visām 14 novada skolām psihologi ir 13 skolās, sociālie pedagogi – 8 skolās, logopēdi – 12 skolās.

Pēdējos desmit gados novada skolās veikta virkne uzlabojumu. Uzbūvēta viena jauna iestāde – Tukuma 2.pamatskola, rekonstruēts Zemgales vidusskolas sporta stadions, uzbūvēta sporta zāle Džūkstes pamatskolai, veikti infrastruktūras un aprīkojuma uzlabojuma darbi Tukuma un Dzirciema internātpamatskolās, uzbūvēta sporta zāle Sēmes sākumskolā. Pēdējos gados lielākās investīcijas

vispārējās izglītības iestādēs ir Tukuma Raiņa ģimnāzijas sporta kompleksa ēkas siltināšana, Tukuma E.Birznieka-Upīša pamatskolas rekonstrukcija – piebūves būvniecība skolēnu ēdināšanas nodrošināšanai, Džūkstes pamatskolas pirmsskolas izglītības iestādes ēkai nosiltināta fasāde un jumts, nomainīti logi un ārdurvis, uzlabota Pūres pamatskolas energoefektivitāte, rekonstruēta Zemgales vidusskolas aktu zāle.

Ik gadu novada vispārējās izglītības iestādēs uzlabo materiāltehnisko bāzi. Veikta 10 izglītības iestāžu informatizācija, apgādājot mācību iestādes ar stacionāriem un portatīviem datoriem, multimediju komplektiem, kā arī attīstīti lokālie tīkli. Nodrošināta kvalitatīva mācību materiālā bāze dabaszinātņu apguvei Zemgales vidusskolā, Tukuma Vakara un neklātienas vidusskolā un Tukuma 2.vidusskolā. Tukuma internātpamatskolā ir iekārtotas telpas galdnieka un mājkalpotāja profesijas apguvei.

Tomēr pastāv vēl virkne nepieciešamību uzlabot skolu ēku tehnisko stāvokli, labiekārtojumu un materiāltehnisko nodrošinājumu. Apkopojums par situāciju novada izglītības iestādēs, pēc iestāžu administrācijas vērtējuma, dots 1.6.tabulā.

1.6.tabula. Tukuma novada vispārējās izglītības iestāžu infrastruktūras un materiāltehniskā nodrošinājuma pašvērtējums

	Tukuma Raiņa ģimnāzija	Tukuma 2.vsk.	Tukuma Vakara vsk.	Irlavas vsk.	Zemgales vsk.	Tumes vsk.	Tukuma E. Birznieka-Upīša psk.	Tukuma 2.psk.	Tukuma 3.psk.	Pūres psk.	Pūres psk. Jaunsātu filiāle	Džūkstes psk.	Sēmes ssk.	Tukuma internātpsk.	Dzirčierna internātpsk. spec. psk.
Skolēnu skaits	296	685	380	156	245	234	322	482	188	191		131	47	139	87
Izdevumi uz 1 skolēnu, EUR (2014)		1757	1505	2452	2659	2573	1877	1955	2328	2764		3467	5186	6454	8518
Izdevumi atalgojumam uz 1 skolēnu, EUR (2014)	2201	1476	1331	1784	1905	1871	1468	1628	1948	2196		2340	3914	4822	6207
Ēkas	4	3	4	3	4	3	4	4	3	4	3	3	3	3	4
Energoefek. – siltumnoturība	4	2	3	3	3	2	4	4	4	4	3	4	1		3
Ēku ventilācija	3	2	1	3	4	3	4	4	2	2	3	4	3	3	4
Pagalmu iekārtojums	4	4	4	5	3	3	4	4	3	5	2	2	4	4	4
Sporta iespējas telpās	5	4		5	5	4	3	4	1	5	2	5	5	2	2
Sporta iespējas ārpus telpām	5	1		5	5	4	4	4	1	2	4	3	3	3	4
Aktu zāle	4	3	4	4	5		2	4	1	5	2	4	4	2	5
Telpu pieejam. audz. ar spec. vajadzībām	3	1	3	2	4	1	4	2	1	2	1	1	1	3	1
Droša vide	5	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5	4	4
Ēdnīcas iekārtojums	5	4		4	5	5	5	3	3	4	4	4	4	4	5
Sanitārie mezgli	4	2	4	4	4	3	4	5	4	4	2	4	3	4	4
Dienesta viesnīca	5				3									4	3
Paskaidrojumi vērtējumam	5 ļoti labi	4	3	2	1 ļoti slikti	nav									

Datu avots: Tukuma novada izglītības iestāžu pašvērtējums 2015.gada jūnijā

1.6. tabulas dati liecina, ka nepieciešami ieguldījumi Tukuma 2.vidusskolas, Tumes vidusskolas un Sēmes sākumskolas ēku energoefektivitātes uzlabošanā, sporta iespēju nodrošināšanai telpās un ārpus tām, kā arī izglītības iestāžu pieejamības veicināšanā.

2014./2015.m.g. ievērojami pieauguši Tukuma novada skolēnu sasniegumi valsts un reģiona olimpiādēs, konkursos un zinātniskajās konferencēs. Piemēram, valsts olimpiādēs iegūtas 10 godalgotas vietas, konkursos – 5, zinātniskajās konferencēs – 5, bez tam saņemtas arī atzinības.

1.7.tabula. Tukuma novada vispārējo izglītības iestāžu audzēkņu sasniegumi valsts olimpiādēs, konkursos un zinātniskajās konferencēs

	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.	2014./2015.
Valsts olimpiādes:					
Godalgotas vietas (no 1.līdz 3.vietai)	1	5	4	5	10
Atzinības (4.,5.vieta)	1	1	4	9	5
Valsts konkursi:					
Godalgotas vietas (no 1.līdz 3.vietai)	5	13	7	11	5
Atzinības	2	4	2	2	0
Reģiona olimpiādes:					
Godalgotas vietas (no 1.līdz 3.vietai)	9	1	11	13	28
Atzinības (4.,5.vieta)	1	0	1	2	2
Valsts skolēnu zinātniskās konferences:					
Godalgotas vietas (no 1.līdz 3.vietai)	4	2	3	3	5
Atzinības (4.,5.vieta)	2	0	0	1	0
Reģiona skolēnu zinātniskās konferences					
Godalgotas vietas (no 1.līdz 3.vietai)	9	6	4	9	8
Atzinības (4.,5.vieta)	7	7	8	3	8

Datu avots: Tukuma novada Izglītības pārvalde

Draudzīgā aicinājuma fonda izveidotajā skolu reitingā attiecīgajās grupās Tukuma novada skolām 2014.gadā ir šāds novērtējums – Tukuma Raiņa ģimnāzija 57 ģimnāziju grupā 36.vietā (2013.gadā – 42.), pilsētu vidusskolu grupā starp 194 vidusskolām Tukuma 2.vidusskola 140.vietā (2013.gadā – 73.), lauku vidusskolu grupā starp 94 vidusskolām Zemgales vidusskola 51.vietā (2013.gadā – 87.), Tumes vidusskola 62.vietā (2013.gadā – 75.), Irlavas vidusskola 83.vietā (2013.gadā – 30.), starp 104 specializētajām vidusskolām Tukuma vakara un neklātienes vidusskola 64.vietā (2013.gadā – 53.)⁴⁶.

Savukārt Ata Kronvalda fonda sastādītajā skolu reitingā 2015.gadā lielo skolu grupā starp 80 vidusskolām Tukuma 2.vidusskola ir 28.vietā, Tukuma Raiņa ģimnāzija – 66.vietā, bet mazo skolu grupā starp 91 skolām Zemgales vidusskola ir 23.vietā, Irlavas vidusskola 29.vietā⁴⁷.

Tukuma novada Izglītības pārvaldes veiktās aptaujas dati liecina, ka no 2014./2015.m.g. 62,7% no novada vispārizglītojošo skolu 9.klašu absolventiem izvēlas turpināt mācības Tukuma novada vispārējās vidējās izglītības iestādēs. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir palielinājies gan 9.klašu absolventu skaits, gan īpatsvars, kas turpina mācības novada skolās.

1.8.tabula. Tukuma novada 9.klašu absolventu tālākizglītība Tukuma novada izglītības iestādēs

	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.	2014./2015.
9.klašu absolventu skaits, kas turpina mācīties novada skolās	201	171	173	177	195
9.klašu absolventu īpatsvars, kas turpina mācīties novada skolās, %	56,9	46,9	54,8	60,4	62,7

Datu avots: Tukuma novada Izglītības pārvalde

No 2014./2015.m.g. 12.klašu absolventiem 52,5% turpina mācības izglītības iestādēs – augstākās izglītības iestādēs, koledžās, tehnikumos, arodskolās u.c. profesionālās izglītības iestādēs, kā arī studē ārzemēs. 12.klašu absolventu, kas turpina mācības augstskolās, īpatsvars ir 35,2%. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu tas ir krities, 2013./2014.gadā 44,3% novada skolu 12.klašu

⁴⁶ www.konkurss.lv.

⁴⁷ www.skolureitings.lv.

absolventu turpināja mācības augstskolās. Lai novērtētu skolēnu augstos mācību sasniegumus un sekmētu vidusskolas absolventu vēlmi iegūt augstāko izglītību, Tukuma novada Dome kopš 2013. gada piešķir stipendijas izglītojamajiem par izciliem mācību rezultātiem, absolvējot vispārējās vidējās izglītības iestādi un turpinot studijas augstākās izglītības studiju programmās. Katru gadu stipendiju 1500 euro apmērā var saņemt 1 līdz 3 jaunieši. Studijām 2013./2014.m.g. stipendiju saņēma 3 absolventi, 2014./2015.m.g. – 1, 2015./2016.m.g. – 4 jaunieši.

1.9.tabula. Tukuma novada 12.klašu absolventi, kas izvēlas mācīties izglītības iestādēs

	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.	2014./2015.
12.klašu absolventu skaits, kas turpina mācīties izglītības iestādēs	186	172	128	138	106
12.klašu absolventu īpatsvars, kas turpina mācīties izglītības iestādēs	61,0	61,9	50,8	62,4	52,2
12.klašu absolventu skaits, kas turpina mācīties augstākās izglītības iestādēs	138	128	92	98	71
12.klašu absolventu īpatsvars, kas turpina mācīties augstākās izglītības iestādēs, %	45,3	46,0	36,6	44,3	35,2

Datu avots: Tukuma novada Izglītības pārvalde

Tukuma novada skolās šobrīd īpaša uzmanība tiek pievērsta darbam ar spējīgajiem bērniem un bērniem, kuriem ir īpašas vajadzības, tomēr aizvien aktuālāks kļūst jautājums par reemigrējošo un citu valstu bērnu un jauniešu izglītības procesa organizēšanu, kā arī par patvēruma meklētāju bērnu un jauniešu mācību nodrošināšanu.

Profesionālas ievirzes un interešu izglītība

Novadā profesionālas ievirzes izglītību var iegūt Tukuma Mākslas skolā, Tukuma Mūzikas skolā un Tukuma Sporta skolā.

1.10. tabula. Audzēkņu skaits Tukuma novada profesionālas ievirzes izglītības iestādēs – profesionālās ievirzes un interešu izglītības programmās

	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.	2014./2015.	2015./2016.
Tukuma Mākslas skolā	357	363	370	443	431
Tukuma Mūzikas skolā	294	240	278	236	240
Tukuma Sporta skolā	446	488	447	510	569
Kopā	1097	1091	1095	1189	1240

Datu avots: Tukuma novada Izglītības pārvalde

Kopējais audzēkņu skaits profesionālas ievirzes skolās 2014./2015.m.g. bija 1189, savukārt 2015./2016.m.g. audzēkņu skaits ir 1240 (+51 audzēknis). Pa gadiem audzēkņu skaits šajās izglītības iestādēs ir svārstīgs. Audzēkņu pieauguma tendence ir vērojama Tukuma mākslas skolā un Tukuma Sporta skolā. Profesionālās ievirzes izglītības iestādēs strādā 54 pedagogi.

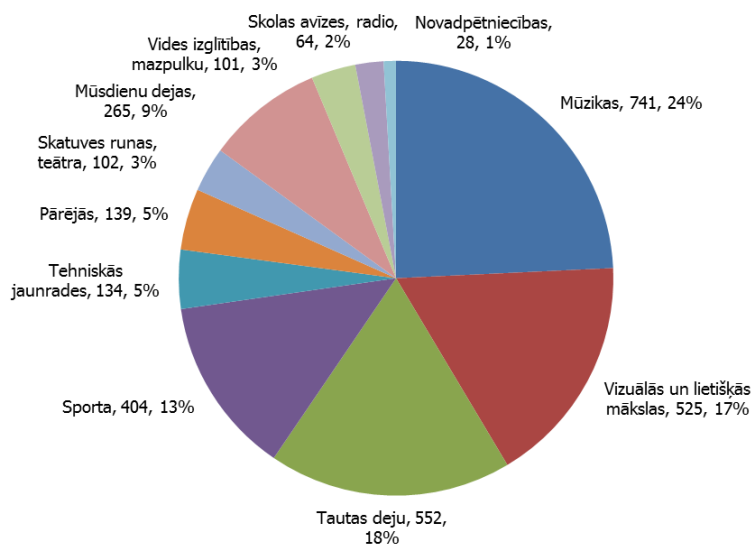
Interešu izglītība sekmē Latvijai svarīgu kultūras vērtību pārmantojamību starp paaudzēm, veicina skolēnu personības attīstību un nodrošina drošu un saturīgu jauniešu brīvā laika pavadīšanu. Interešu izglītības programmas Tukuma novadā īsteno vispārējās izglītības iestādes, profesionālas ievirzes izglītības iestādes, kultūras un tautas nami.

1.11.tabula. Audzēkņu skaits interešu izglītībā Tukuma novadā

	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.	2014./2015.	2015./2016.
Audzēkņu skaits interešu izglītībā	4456	3297	3833	3589	3388
t.sk. profesionālas ievirzes izglītības iestādēs	234	250	252	309	287
Kopā audzēkņu skaits interešu izglītībā un profesionālas ievirzes izglītībā	5319	4138	4676	4539	4341
Interesu un profesionālas ievirzes izglītības audzēkņu skaita īpatsvars	54,2	55,7	55,0	56,3	

Datu avots: Tukuma novada Izglītības pārvalde, aprēķini izmantojot CSP datus

Lai arī kopējam interešu izglītībā iesaistīto audzēkņu absolūtajam skaitam ir tendence samazināties, vērojams, ka kaut nedaudz, bet palielinās interešu izglītībā un profesionālas ievirzes izglītībā iesaistīto bērnu un jauniešu īpatsvars novadā.

1.5.attēls. Interesu izglītības audzēkņu sadalījums pa jomām Tukuma novadā 2014./2015.m.g.

Datu avots: TND Izglītības pārvalde

Tukuma novada izglītības iestāžu skolēniem ir ļoti augsti sasniegumi interešu izglītības ietvaros organizētajos pasākumos – saņemtas godalgotas vietas gan reģiona, gan arī valsts mērogā. Informāciju par sasniegumiem apkopo Tukuma novada Izglītības pārvalde un iekļauj pārvaldes gadagrāmatā. Augsti sasniegumi interešu izglītībā un profesionālās ievirzes izglītībā ir arī profesionālās ievirzes izglītības iestāžu audzēkņiem. Tā, piemēram, 2014./2015.m.g. godalgotas vietas pasaulē ieguvuši 22 Tukuma Mākslas skolas audzēkņi, 9 starptautiskus sasniegumus – Tukuma Mūzikas skolas bērni, 14 – Tukuma Sporta skolas bērni. Augsti sasniegumi (1.-3.vietas un atzinības) izcīnīti arī valsts mērogā: Tukuma Mākslas skolas audzēkņi ieguvuši 4 godalgotas vietas, Tukuma Mūzikas skolas audzēkņi – 24, Tukuma Sporta skolas audzēkņi ieguvuši 61 godalgotu vietu.

1.12.tabulā atspoguļots Tukuma profesionālās ievirzes izglītības iestāžu infrastruktūras un aprīkojuma stāvoklis pēc pašvērtējuma. Kā redzams, vissliktākajā situācijā ir Tukuma Mūzikas skolas telpas.

1.12. tabula. Tukuma novada profesionālās ievirzes izglītības iestāžu infrastruktūras nodrošinājuma un kvalitātes pašvērtējums

	Tukuma Mākslas skola	Tukuma Mūzikas skola	Tukuma Sporta skola			
Ēkas kopumā	3	2	4			
Energoefek. – siltumnoturība	4	1	3			
Ēku ventilācija	2	1	3			
Pagalumu iekārtojums	4	1	3			
Sporta iespējas telpās	1	1	4			
Sporta iespējas ārpus telpām	2	1	5			
Aktu zāle	3	1	2			
Telpu pieejam. audz. ar spec. vajadzībām	1	1	1			
Droša vide	3	4	4			
Ēdnīcas iekārtojums						
Sanitārie mezgli	3	1	4			
Dienesta viesnīca			4			
<i>Paskaidrojumi vērtējumam</i>	5 ļoti labi	4	3	2	1 ļoti slikti	nav

Datu avots: Tukuma novada izglītības iestāžu pašvērtējums 2015.gada jūnijā

Augstākā izglītība

Tukumā darbojas Rīgas pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas (RPIVA) Tukuma filiāle, kas piedāvā apgūt vairākas nepilna laika klātienes programmas. Tukuma filiāle 2014./2015.m.g. realizē trīs profesionālā bakalaura studiju programmas: „Skolotājs” ar apakšprogrammu „Pirmsskolas un sākumskolas skolotājs”, „Sākumskolas skolotājs ar tiesībām mācīt vienu priekšmetu pamatskolā”, „Komerccarbība un uzņēmumu vadība”, un divas pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programmas: „Pirmsskolas izglītības skolotājs” un „Komerccarbības organizācija” ar specializācijas virzienu „Uzņēmējdarbības (komercdarbības) speciālists”.

2014./2015.m.g. RPIVA Tukuma filiālē studēja 129 studenti, tas ir, par 21,71% vairāk nekā iepriekšējā mācību gadā, taču salīdzinājumā ar 2012./2013.mācību gadu un iepriekšējiem mācību gadiem studentu skaits ir samazinājies.

1.13. tabula. Studentu skaits Rīgas pedagoģijas un izglītības vadības augstskolas Tukuma filiālē

	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.	2014./2015.
Studentu skaits	189	168	168	101	129

Datu avots: RPIVA Tukuma filiāle

Profesionālā izglītība un mūžizglītība

Tukuma novadā nav nevienas profesionālās izglītības iestādes, taču tās darbojas kaimiņu pašvaldību teritorijās – Kandavas novadā, Talsu novadā, Rīgā, Jelgavas novadā. Lielākā sadarbība ir ar tuvos kaimiņos esošo profesionālās izglītības kompetences centru „Kandavas Valsts lauksaimniecības tehnikums” Kandavā, kas piedāvā šādas programmas: Ēdināšanas pakalpojumi, Autotransports, Administratīvie un sekretāra pakalpojumi, Enerģētika un elektronika, Lauksaimniecības tehnika, Lauku tūrisma pakalpojumi, Miltu izstrādājumu ražošana, Viesnīcu pakalpojumi.

Tukuma novadā nav pašvaldības dibināta pieaugušo izglītības centra, tomēr pieaugušo izglītības kursus un dažādus pasākumus piedāvā pašvaldības iestādes – Tukuma novada Izglītības pārvalde, Tukuma muzejs, Tukuma novada bibliotēkas, kultūras nami un izglītības iestādes. Pieaugušo izglītības programmas novadā pamatā īsteno privātas pieaugušo izglītības institūcijas – Latvijas Tautas skolas mācību centrs "Zinātne", mācību centrs "Cita klasīte", kā arī dažādu iestāžu filiāles un komersanti – Nodarbinātības valsts aģentūras Tukuma filiāle, mācību centrs "Profit", mācību centrs "BUTS", SIA "Studio Intelligence", SIA "DIJA" mācību centrs, kā arī dažādas biedrības – "Sajūtu lāde", Laimes sajūtu biedrība u.c.

Pieaugušo neformālās un interešu izglītības programmu licencēšanu Tukuma novadā veic Tukuma novada Izglītības pārvalde.

Izglītības pārvaldība

Tukuma novada pašvaldības iestāde, kas īsteno pašvaldības funkcijas izglītības un jaunatnes jomās, ir Tukuma novada Izglītības pārvalde. Pārvaldei, atbilstīgi pašvaldību savstarpēji noslēgtiem līgumiem, ir deleģēts uzdevums īstenot arī Engures un Jaunpils novadu pašvaldību funkcijas izglītības jomā. Tukuma novada Izglītības pārvaldes (turpmāk – Izglītības pārvalde) funkcionālā pakļautībā ir visas Tukuma, Engures un Jaunpils pašvaldību dibinātās izglītības iestādes.

Izglītības pārvaldes darbības mērķi ir organizēt pašvaldības funkciju izpildi izglītības un jaunatnes jomās saskaņā ar normatīvajiem aktiem un pašvaldības brīvprātīgām iniciatīvām; nodrošināt izglītības iestāžu institucionālo attīstību atbilstīgi iedzīvotāju vajadzībām un pašvaldības iespējām; nodrošināt izglītības programmu kvalitatīvu īstenošanu un atbalstu izglītojamajiem; pilnveidot atbalsta sistēmu izglītojamajiem ar īpašām vajadzībām; sekmēt izglītības iestāžu telpu, iekārtu un mācību materiālās bāzes efektīvu izmantošanu, finanšu resursu piesaisti un racionālu apsaimniekošanu.

Izglītības pārvaldē strādā 11 darbinieki: vadītājs, vadītāja vietnieks, jurists, metodīķis pirmsskolas izglītības jautājumos, metodīķis izglītības iestāžu metodiskajos jautājumos, metodīķis informācijas tehnoloģiju jautājumos, vecākais grāmatvedis, budžeta ekonomists, ekonomists, sekretārs un bibliotekārs. Pārvaldei ir arī struktūrvienība – Multifunkcionāls jaunatnes iniciatīvu centrs, kurā darbojas metodīķis jaunatnes lietu jautājumos, jaunatnes darbinieks, koordinators un administrators.

Ar katru gadu palielinās Izglītības pārvaldes funkcijas un darbības virzieni, līdz ar to dažiem darbiniekiem jūtama pārslodze. Tuvākajā periodā jāveic pārvaldes funkciju un darbinieku pienākumu audits. Nepieciešams risināt jautājumu arī par Izglītības pārvaldes sniegto pakalpojumu labāku pieejamību.

Kontekstā ar Valsts Izglītības attīstības pamatnostādņu mērķiem un pedagogu jaunā darba samaksas modeļa ieviešanu būs nepieciešams risināt jautājumu par atbalsta personāla nodrošināšanas organizēšanu izglītības iestādēm (psihologi, logopēdi, sociālie pedagogi, speciālie pedagogi, karjeras konsultanti u.c.)

Kopsavilkums par veiktajiem ieguldījumiem un projektiem nozarē

2011.gadā:

Publiskās un privātas partnerības projekta rezultātā atvērta pirmsskolas izglītības iestāde „Karlsons”. Par pašvaldības budžeta līdzekļiem izbūvēts automašīnu stāvlaukums pie Speciālās pirmsskolas izglītības iestādes „Taurenītis”. Nomainīts jumta segums Tukuma Mākslas skolā (Lielajā ielā 25). Īstenotie projekti:

- Pašvaldību aktivitāšu īstenošana, lai nodrošinātu skolēnu pārvadāšanu un ar to saistītos atbalsta pasākumus, projekta rezultātā iegādāti skolēnu autobusi;
- KPFI pirmsskolas izglītības iestādes „Pienenīte” energoefektivitātes paaugstināšana Slampes pagastā;

- Tukuma Speciālās internātpamatskolas un Dzirciema Speciālās internātpamatskolas infrastruktūras un aprīkojuma uzlabošana (Tukuma Speciālajā internātpamatskolā – ēkas atjaunošana, mēbeļu un aprīkojuma iegāde galdnieka un mājkalpotāja profesijas apguves vajadzībām. Dzirciema speciālajā internātpamatskolā – ēkas atjaunošana);
- Džūkstes pagasta Džūkstes vidusskolas sporta zāles būvniecība;
- Rekreācijas vides uzlabošana Slampes pagasta pievilcības veicināšanā-2. kārtā (pārbūvēts stadions);
- Rotaļlaukuma ierīkošana Slampes pirmsskolas izglītības iestādē „Pienenīte”.

2012.gadā:

Par pašvaldības budžeta līdzekļiem nomainīts jumta segums Tukuma Mākslas skolā (Lielajā ielā 25). Uzraudzības grupā „Bitīte”, Degoles pagastā atjaunotas telpas.

Īstenotie projekti:

- Tukuma pirmsskolas izglītības iestādes "Pepija" infrastruktūras attīstība (uzbūvēta jauna PII);
- Izglītības iestāžu informatizācija (9 izglītības iestādēm iegādāti stacionārie un portatīvie datori, multimediju kabinetu aprīkojums, kā arī attīstīti lokālie datortīkli);
- Brīvā laika istabas "Kabata" izveide Pūres pamatskolā (iekārtota brīvā laika istaba skolēniem pēc skolas, ar spēlēm, galda tenisu, mēbelēm utt.).

2013.gadā:

Par pašvaldības budžeta līdzekļiem Tukuma Mākslas skolā, Tukuma Mūzikas skolā un Tukuma 2.pamatskolā veikti telpu remontdarbi. Irlavas, Pūres un Slampes pirmsskolas izglītības iestādēs veikti grupiņu un palīgtelpu remonts. Irlavas vidusskolai, Tumes vidusskolas pirmsskolas ēkai, Džūkstes pamatskolai, Pūres pamatskolas Jaunsātu filiāles ēkai, Tukuma 3.pamatskolai veikts jumta seguma remonts. Sēmes sākumskolai iegādāti krēsli aktu zālei. Tukuma Raiņa ģimnāzijai iegādāti pamatlīdzekļi pilnvērtīgai mācību nodrošināšanai. Pirmsskolas izglītības iestādēm „Pepija” un „Karlsons” iegādāti pamatlīdzekļi pilnvērtīgai mācību nodrošināšanai.

Īstenotie projekti:

- Aprīkojuma iegāde kultūras pasākumu kvalitātes uzlabošanai Irlavas pagastā (Irlavas vidusskolas aktu zālei iegādāti 150 koka krēsli, apskaņošanas aparatūra);
- Sporta inventāra iegāde Irlavas vidusskolai;
- Nojumes izveide pie Jaunsātu skolas;
- Sporta aprīkojuma iegāde Sēmes sporta zālei (iekštelpu trenāžieri, volejbola, basketbola, futbola bumbas u.c.).

2014.gadā:

Par pašvaldības budžeta līdzekļiem rekonstruēta un siltināta Tukuma Raiņa ģimnāzijas sporta zāle, uzcelta Tukuma E.Birznieka-Upīša 1.pamatskolai piebūve – ēdināšanas bloks.

Īstenotie projekti:

- Infrastruktūras pielāgošana pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādes izveidei Tukumā, pielāgojot telpas PII „Lotte” un nodrošinot 116 bērniem vietas.
- Atbalsts ugunsdrošības pasākumiem pašvaldību vispārējās izglītības iestādēs (Tukuma internātpamatskola, PII Taurenītis).

SVID analīze

Stiprās puses

- Optimāls un daudzveidīgs izglītības institūciju tīkls (pirmsskolas izglītība, vispārējā izglītība, profesionālas ievirzes izglītība, interešu izglītība).
- Atjaunota infrastruktūra lielā daļā izglītības iestāžu.
- Izglītības programmu daudzveidība vispārējās izglītības iestāžu vidējās izglītības pakāpē, interešu izglītībā un profesionālās ievirzes izglītībā.
- Iespēja apgūt pamatzglītības profesionāli orientētā virziena izglītības programmu mūzikā
- Nodrošinātas ikviena izglītojamā līdzdalības iespējas mācību procesā (iekļaujošās izglītības programmu vai atbalsta pasākumu nodrošinājums).
- Jaunas pirmsskolas izglītības iestādes Tukumā.
- Pirmsskolas izglītības pieejamības nodrošinājums novada pagastu teritorijās.
- Sākumskolas posmā pagarināto dienas grupu pieejamība.
- Pašvaldības atbalsts pedagogu profesionālajai pilnveidei.
- Pašvaldības motivēšanas sistēma skolēniem - Domes stipendijas studijām augstākās izglītības iestādēs, naudas balvas skolēniem par augstiem sasniegumiem olimpiādēs un skolēnu zinātniski pētnieciskajā darbībā.
- Pedagogu motivācijas pasākumi – pašvaldības naudas balvas pedagogiem par skolēnu augstiem sasniegumiem olimpiādēs un skolēnu zinātniski pētnieciskajā darbībā, balva "Gada skolotājs" piecās nominācijās.
- Veicināta vispārējās vidējās izglītības apguves pieejamība, nodrošinot dienesta viesnīcu pakalpojumus divās izglītības iestādēs.
- Novadā nodrošināta izglītības pieejamība skolēniem ar kustību traucējumiem.
- Mācību priekšmetu pedagogu metodisko apvienību aktīvs darbs, organizējot seminārus, pieredzes apmaiņas, konsultācijas un citus pasākumus.
- Uzsākta veiksmīga izglītības iestāžu sadarbība bērnu fiziskās veselības uzlabošanā (slidošanas nodarbības).
- Sadarbība ar kaimiņu pašvaldībām – kopīga Izglītības pārvalde.
- 9.klašu absolventu, kas turpina mācības novada skolās, skaita un īpatsvara pieaugums

Iespējas

- Bērnu skaita pieaugums pirmsskolas un sākumskolas posmā.
- Izglītības lomas pieaugums un izpratnes par to palielināšanos sabiedrībā.
- Valsts un ES fondu līdzekļi izglītībai, infrastruktūras un vides uzlabošanai.

Vājās puses

- Neapmierināts pieprasījums pēc pirmsskolas izglītības iestādēm Tukuma pilsētā.
- Kvalificēto pirmsskolas pedagogu un atbalsta personāla nepietiekamība.
- Kopumā ne pārāk augsts skolēnu sekmju un skolu reitingu novērtējums.
- 12.klašu absolventu, kas turpina mācības augstskolās, skaita un īpatsvara kritums.
- Pedagogu nesabalansēta vecumstruktūra – ievērojami vairāk vecāka gadagājuma pedagogu nekā jaunāka vecuma.
- Nepietiekams materiāli tehniskais nodrošinājums kvalitatīva mācību procesa nodrošināšanai atsevišķās lauku skolās.
- Nepietiekama atsevišķu mācību priekšmetu materiāli tehniskā bāze, t.sk. sporta stadioni.
- Skolēnu fiziskās sagatavotības mazināšanās.
- Nepietiekamas iespējas bērnu fiziskās veselības uzlabošanai, nav pieejams baseins.
- Daļā vidusskolu ārpus Tukuma mazs vidusskolēnu skaits klasē.
- Neizmantota Praviņu skolas ēka un sporta zāle.
- Nepietiekams karjeras atbalsta pasākumu nodrošinājums.
- Novadā nav profesionālās izglītības iestādes.
- Nepietiekams atbalsts krīzes situācijā nonākušām ģimenēm ar bērniem (novadā nav internātskola, krīzes centrs).
- Nepietiekami attīstīts pieaugušo izglītības sniedzēju tīkls.

Draudi

- Iedzīvotāju skaita samazināšanās, no tā izrietošā skolēnu skaita samazināšanās.
- Skolēnu skaita samazinājums vidusskolas posmā.
- Iedzīvotāju mobilitātes palielināšanās, kas sekmē aizceļošanu.
- Pedagogu profesijas prestiža krišanās.

Izglītība ir viena no pašvaldības apjomīgākajām funkcijām. Tukuma novada ilgtermiņa attīstības stratēģijā Mūsdienīga izglītība ir noteikta kā viena no novada ilgtermiņa attīstības prioritātēm, arī vidējā termiņā šis ir prioritārs pašvaldības attīstības rīcības virziens.

Izglītības rīcības virziens cieši saistīts ar šādiem citiem rīcības virzieniem:

- RV2 Jauniešu iniciatīvas atbalsts;
- RV3 Saistoša kultūrvide, jo virkne kultūras pasākumu notiek sporta infrastruktūras objektos;
- RV4 Sports kā veselīga dzīvesveida pamats un novada atpazīstamības sekmētājs.

Uzdevumi

1.1.	Nodrošināt pieejamu un iekļaujošu pirmsskolas izglītību visiem novada bērniem
1.2.	Veicināt efektīvu augstas kvalitātes mūsdienīgu prasībām atbilstošu vispārējo izglītību
1.3.	Veidot daudzveidīgu, saistošu un radošu profesionālas ievirzes un interešu izglītības piedāvājumu
1.4.	Attīstīt karjeras izglītības un profesionālās izglītības piedāvājumu
1.5.	Sekmēt iedzīvotāju iesaisti neformālās izglītības un mūžizglītības pasākumos
1.6.	Pilnveidot izglītības vadību novadā un atbalstu dažādām mērķa grupām

Prioritāte RV1 ietvaros:

Pirmsskolas izglītības iestāžu vietu skaita palielināšana

Rezultatīvie rādītāji

<i>Rādītājs</i>	<i>Esošā situācija</i>	<i>Sagaidāma tendence</i>	<i>2021</i>	<i>Datu avoti</i>
Bērnu skaits rindā uz vietām PII, kas netiek apmierināts	Ir rinda 103 (2015.g.sāk.)	Samazinās	>50	Izglītības pārvalde
Savstarpējo norēķinu par VII starpība	Negatīva – Ārpus novada bērnu vairāk nekā citu pašvaldību bērni Tukuma novada VII	Attiecība mainās – samazinās Tukuma novada bērni citur, palielinās citu pašvaldību bērnu skaits Tukuma novadā	Starpība pozitīva	Izglītības pārvalde
9.klašu absolventu īpatsvars, kas turpina izglītību Tukuma novada izglītības iestādēs	60,4% (2013./2014.m.g.)	Palielinās	70% (80%, ja vid.obligāta)	Izglītības pārvalde
Vispārējo izglītības iestāžu skolēnu rezultāti valsts līmeņa mācību priekšmetu olimpiādēs (1.-3.vietu ieguvēju skaits)	10 (2014./2015.m.g.)	Palielinās	>10	Izglītības pārvalde
12.klašu absolventu īpatsvars, kas turpina mācīties izglītības iestādēs	62,4 (2013./2014.m.g.)	Palielinās	>70%	Izglītības pārvalde
12.klašu absolventu īpatsvars, kas turpina izglītību augstākās izglītības iestādēs	44,3 (2013./2014.m.g.)	Palielinās	>45%	Izglītības pārvalde
Interešu un profesionālas ievirzes izglītībā iesaistīto bērnu un jauniešu īpatsvars	56,3% (2014./2015.m.g.)	Palielinās	>58%	Izglītības pārvalde
Iedzīvotāju vērtējums par izglītības iespējām un kvalitāti novadā (pirmsskolas izglītība, vispārējā izglītība, interešu izglītība, mūžizglītība)	Nav veikta	Pozitīvais vērtējums pārsniedz negatīvo	Pozitīvais vērtējums pārsniedz negatīvo vismaz par 25% punktiem	Pašvaldības organizēta iedzīvotāju aptauja

RV 2 | Jauniešu iniciatīvas atbalsts

Rīcības virziena ietekme uz mērķu sasniegšanu

	M1 Sociālā dimensija	M2 Ekonomikas dimensija	M3 Vides dimensija	M4 Pārvalde
Rv2				

Esošās situācijas raksturojums

Jaunatnes politika ir visās valsts politikas jomās īstenojamu mērķtiecīgu darbību kopums, kas veicina jauniešu pilnvērtīgu un vispusīgu attīstību, iekļaušanos sabiedrībā un dzīves kvalitātes uzlabošanu. Jaunatnes politika ir starpnozaru politika, ko īsteno dažādas valsts pārvaldes un pašvaldību iestādes atbilstoši savai kompetencei, kā arī jaunatnes organizācijas un citas fiziskas vai juridiskas personas. Jaunatnes politikas izstrādē un īstenošanā līdzdarbojas arī paši jaunieši.

Latvijā par jauniešu uzskatāma persona vecumā no 13 līdz 25 gadiem. Valsts mērogā jaunatnes politikas mērķis ir uzlabot jauniešu dzīves kvalitāti, veicinot viņu iniciatīvas, līdzdalību lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē, atbalstot darbu ar jaunatni un nodrošinot jauniešiem vieglāku pāreju no bērna uz pieaugušo statusu.

Saskaņā ar CSP datiem 2015.gada sākumā Tukuma novadā vecumā no 15-24 gadiem (ieskaitot) ir 3771 jauniešs, no tiem 1961 vīrietis (52%), 1810 sieviete (48%).

Uzsverot jaunatnes politikas aktualitāti un nozīmi novada attīstībā, Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā tas ir noteikts kā atsevišķs rīcības virziens, kas šajā Attīstības programmā tiek izvērsti ar uzdevumiem un plānotajiem pasākumiem.

Galvenās jaunatnes politikas darbības jomas ir izglītība un apmācība, nodarbinātība un uzņēmējdarbība, veselības aizsardzība un labklājība, līdzdalība, brīvprātīgais darbs, sociālā iekļaušana, jaunatne un pasaule, kā arī jaunrade un kultūra.

Saskaņā ar Jaunatnes likuma 5.pantu, pašvaldība, pildot savas funkcijas, piedalās valsts jaunatnes politikas īstenošanā un izveido institucionālo sistēmu darbam ar jaunatni. **Tukuma novada pašvaldībā atbildīgā institūcija darbā ar jaunatni ir Tukuma novada Izglītības pārvalde.** Pašvaldībā strādā jaunatnes lietu speciālists – persona, kas plāno, veic un koordinē darbu ar jaunatni. Izveidota jaunatnes lietu konsultatīvā komisija, ar mērķi veicināt pašvaldības darbu ar jaunatni saskaņotā īstenošanā, veicinot jauniešu iniciatīvas, līdzdalību pašvaldības lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē.

Jaunatnes politika ir starpnozaru politika, to ietekmē dažādi darbības virzieni, līdz ar to atbalstu darbam ar jaunatni pašvaldībā pastarpināti sniedz dažādas valsts pārvaldes institūcijas atbilstoši savai kompetencei – Tukuma novada izglītības iestādes, Tukuma novada pašvaldības

aģentūra „Tukuma novada sociālais dienests”, Jauniešu sociālais centrs, Pašvaldības policija, Valsts policija, Probācijas dienests un citas.

Atbilstoši Jaunatnes likuma 2.¹ panta trešajā daļā noteiktajam, Tukuma novada pašvaldībā darbojas Tukuma novada Izglītības pārvaldes **Multifunkcionālais jaunatnes iniciatīvu centrs** (turpmāk Jauniešu centrs), kas ir viens no pašvaldības darba ar jaunatni īstenošanas instrumentiem un institucionālās sistēmas darbam ar jaunatni sastāvdaļām.

Jauniešu centra darbības mērķis ir uzlabot jauniešu dzīves kvalitāti, veicināt pašvaldības jauniešu iniciatīvas, viņu līdzdalību lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē.

Jauniešu centrs izveidots 2011.gada decembrī un atrodas nelielā trīs stāvu koka ēkā (170 m²) Tukumā, Sporta ielā 1. Jauniešu centra telpas izremontētas un aprīkotas, pašvaldībai iesaistoties Latvijas un Šveices sadarbības programmā „Atbalsts jaunatnes iniciatīvu attīstībai attālos vai mazattīstītos reģionos”, ar mērķi sniegt atbalstu jauniešu iniciatīvām, nodrošināt uz jauniešiem orientētus pasākumus un piedāvāt dažādas iespējas brīvā laika lietderīgai izmantošanai. Atbilstoši izvirzītajiem mērķiem Jauniešu centrā iekārtotas telpas dažādām jauniešu aktivitātēm – virtuve, datorklase, atpūtas telpa un neliela zāle ēkas 3.stāvā. Pie ēkas izveidots neliels sporta laukums ar basketbola grozu un āra treniņiem.

Lai nodrošinātu pilnvērtīgu Jauniešu centra darbu un izvirzīto mērķu sasniegšanu, centrā strādā jaunatnes darbinieks un centra koordinators. Centra darbībā iesaistīto jauniešu skaits vidēji ir ap 800 jauniešu gadā.

Iesaistoties Valsts jaunatnes politikas īstenošanā, izvirzīti Jauniešu centra galvenie darbības uzdevumi. Tie ir:

1. realizēt valsts jaunatnes politiku pašvaldības kompetences ietvaros;
2. veicināt radošumu, radīt labvēlīgus apstākļus jauniešiem nepieciešamo zināšanu un prasmju apgūšanai ārpus formālās izglītības, īstenojot interešu un neformālās izglītības pasākumus, projektus un programmas;
3. nodrošināt jauniešiem lietderīga brīvā laika izmantošanas iespējas;
4. nodrošināt nepieciešamo atbalstu jauniešu iniciatīvām;
5. sekmēt jauniešu līdzdalību jaunatnes organizācijās, jauniešu iniciatīvu grupās un brīvprātīgajā darbā;
6. nodrošināt piekļuvi jauniešu vajadzībām un interesēm atbilstoši informācijai;
7. veicināt sociālās atstumtības riskam pakļauto jauniešu iekļaušanu vienaudžu vidū;
8. sekmēt starpkultūru dialogu jauniešu mērķauditorijā;
9. organizēt jauniešu individuālās un grupu konsultācijas par jauniešiem aktuālām tēmām;
10. veicināt sadarbību starp Jauniešu centru un darbā ar jaunatni iesaistītajām personām vietējā, reģionālā, valsts un starptautiskā mērogā, informēt sabiedrību par Jauniešu centra darbību;
11. sekmēt pašvaldības jauniešu iesaistīšanos vietējā, reģionālā, valsts un starptautiskā mēroga pasākumos, projektos un programmā jaunatnes jomā.

Neskatoties uz paveikto, vēl ir daudz darāmā jaunatnes politikas jomā Tukuma novadā, uzlabojot jauniešu dzīves kvalitāti pašvaldībā. Nepieciešams pievērst lielāku uzmanību jaunatnes jomas pētniecībai, darba ar jaunatni plānošanai, metodiskai vadībai un izveidot datu bāzes par aktuāliem jautājumiem jaunatnes jomā. Jāizstrādā darba ar jaunatni sistēma, iekļaujot lauku teritorijas, jo pagastos, kur nav jauniešu organizācijas, jauniešu centra un jauniešu darba vadītāja, darbs ar jaunatni ir epizodisks vai nenotiek vispār. Jauniešu forumos jaunieši secina, ka trūkst informācijas par iespējām sevi pilnveidot, iesaistīties lēmumu pieņemšanas procesos un brīvprātīgajā darbā. Skolas vecuma aktīvie jaunieši ir pārslogoti, studējošā jaunatne pārceļas uz dzīvi lielpilsētā, līdz ar to, grūti nodrošināt Tukuma novada jauniešu domes izveidi, tās sistemātisku darbu un pēctecību. Trūkst pieaugušo, kuri būtu gatavi kļūt par jauniešu atbalsta personām – mentoriem, īpaši aktuāls šis jautājums ir darbā ar sociālā riska grupas jauniešiem. Veidojot brīvā laika pavadīšanas aktivitātes vai kultūras pasākumus, balstīties uz jauniešu interesēm un vajadzībām pašvaldībā.

Plānot un īstenot regulārus atkarību profilakses, veselības un veselīga dzīvesveida popularizēšanas pasākumus, veicināt jauniešu iesaistīšanos jaunatnes organizācijās.

Tukuma pilsētā darbojas jauniešu sociālais centrs, ko nodrošina un koordinē pašvaldības aģentūra „Tukuma novada sociālais dienests”. Jauniešu sociālais centrs nodrošina sociālo rehabilitāciju bērniem un jauniešiem. Darbinieki kopā ar jauniešiem piedalās dažādās aktivitātēs brīvā laika pavadīšanai. Sniedz konsultācijas bērniem un viņu vecākiem. Strādā ar ģimenēm, kuru bērniem saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likumu ir iekārtota profilakses lieta un izstrādāta uzvedības sociālās korekcijas programma. Ikdienas nodarbības tiek organizētas tā, lai jaunieši attīstītu savas sociālās iemaņas un lai apgūtu turpmākajai dzīvei noderīgas prasmes. Kopumā 2014.gadā jauniešu sociālo centru apmeklējuši 114 bērni un jaunieši – 51 meitene un 63 puisi.

Pagastu teritorijās tiek veidoti kopienu centri – kā resurss teritorijas iedzīvotāju pašresursu aktivizācijai, kur viena no iespējām pavadīt savu brīvo laiku jauniešiem. Kopienas centrs darbojas Pūres, Irlavas, Sēmes un Slampes pagastā. Tuvākajos 3 gados plānots kopienu (t.sk. jauniešu) centru izveidot Džūkstes, Tumes un Zentenes pagastu centros.

2.1.tabula. Jauniešu aktivitātes Tukuma novada teritoriālajās vienībās

Teritoriālā vienība	Pilsēta/ ciems	Kopienu centrs/ jauniešu centrs	Plānots izveidot Kopienas/ jauniešu centru 2016.- 2021.gadam	Iesaistīto Jauniešu skaits vidēji gadā
	Tukums	Multifunkcionālais jaunatnes iniciatīvu centrs/ Jauniešu sociālais centrs		800/ 114
Pūres p.	Pūre	X		100
Jaunsātu p.	Abavnieki			
Irlavas p.	Irlava	X		50
Lestenes p.	Lestene			
Sēmes p.	Sēme	X		50
Zentenes p.	Zentene		X	
Slampes p.	Slampe	Kopienas centrs "Rīti" sniedz sociālos pakalpojumus bērniem un jauniešiem		46
Džūkstes p.	Džūkste		X	
Tumes p.	Tume		X	
Degoles p.	Vienība			

2013.gada 19.aprīlī atvērta kopienas centrs Pūrē, ar mērķi veicināt iedzīvotāju aktivitātes, nodrošinot brīvā laika pavadīšanas iespējas.

2014.gada 28.martā Tukuma novada Irlavas pagastā durvis vēris Irlavas kopienas centrs. Centrā ir izbūvētas četras telpas un sanitārais mezgls, kas pielāgots cilvēkiem ar kustību traucējumiem, kā arī iegādāts aprīkojums – mēbeles, virtuves iekārta, rotallietas, galda spēles un portatīvais dators. Irlavas kopienas centrā ikviens pagasta iedzīvotājs var iesaistīties dažādās aktivitātēs un praktiskajās apmācībās. Mazajiem irļavniekiem ir iespēja rotaļāties spēļu istabās, bet pieaugušie var radoši darboties nodarbību telpā. Centrā ir iekārtota virtuve, kur apgūt prasmes ēdiena gatavošanā.

2014. gada maijā Kopienu centrā aktīvi sāka darboties Irlavas bērni un jaunieši. Sadarbībā ar Irlavas Interesu klubīna brīvprātīgajiem organizētas praktiskas un radošas nodarbības. Jauniešiem mācīta galda kultūra, prasmes pastāvīgi gatavot ēst, uzņemt telpas, saskarsmes un komunikācijas kultūra, vizuālās un lietišķās mākslas pamati – radoši darboties ar dažādiem materiāliem – stiklu, papīru, audumu. Ikdienā kopienas centra rotaļu istabā savu brīvo laiku pavada dažāda vecuma bērni – jaunieši. Tiek spēlētas galda spēles pēc brīvas izvēles. 2014.gadā Kopienas centrā notikušas

19 radošas un praktiskas nodarbības. Vidēji aktivitātēs piedalījušies no 10 līdz 12 bērniem un jauniešiem. Ziemassvētku pasākums tika apmeklēts viskuplākajā skaitā, un tajā aktīvi darbojās 21 jauniešis un 7 vecāki.

2014.gada 17.oktobrī atvērts Sēmes kopienas centrs „Mūsmājas”, ar mērķi veicināt iedzīvotāju aktivitātes, nodrošinot brīvā laika pavadīšanas iespējas.

Tukuma novada pašvaldības aģentūras „Tukuma novada sociālais dienests” sociālo pakalpojumu nodaļas apakšvienība ir Slampes un Džūkstes pagastu kopienas centrs “Rīti”. Sociālā pakalpojuma mērķis ir veicināt sociālā atstumtības riskam pakļauto personu iespējas integrēties sabiedrības dzīvē un palielināt viņu pašnoteikšanās un pašaprūpes iespējas, mazināt sociālās atstumtības riskus un sekas pēc iespējas tuvāk viņu dzīvesvietai. Kopienas centrs nodrošina dienas aprūpes centra pakalpojumus dažādām personu grupām ar funkcionāliem traucējumiem (pensionāriem un personām ar īpašām vajadzībām). Kopienas centrā tiek nodrošināts bērnu un jauniešu sociālās rehabilitācijas pakalpojums Slampes un Džūkstes pagasta bērniem un jauniešiem. 2014.gadā pakalpojumu saņēma 46 Slampes un Džūkstes pagastā dzīvojoši bērni un jaunieši (24 zēni un 22 meitenes).

SVID analīze

<p>Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izveidots un aktīvi darbojas Multifunkcionālais jaunatnes iniciatīvu centrs. • Jaunatnes lietu speciālists un jaunatnes darbinieki novada pašvaldībā. • Ērta un daudzpusīga jaunatnes komunikācijas platforma. • Jaunatnes iesaistīšana pašvaldības lēmumu pieņemšanā. • Domes vadības diskusijas ar jauniešiem. • Kopienas centru darbība Pūres, Sēmes, Irlavas pagastā. • Jauniešu sociālā centra, Slampes un Džūkstes pagastu kopienas centra “Rīti” darbība, nodrošinot bērnu un jauniešu sociālās rehabilitācijas pakalpojumus. 	<p>Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nepietiekama jauniešu iniciatīva un motivācija būt sabiedriski aktīviem. • Atsevišķu jauniešu interešu īstenošanas iespēju trūkums. • Nepietiekama iesaistīšanās organizācijās, iniciatīvu grupās, projektos. • Nepietiekama organizāciju, kas strādā ar jauniešiem, sadarbība. • Nepietiekama sadarbība ar izglītības iestādēm. • Nepietiekami aktīva Jaunatnes lietu konsultatīvās komisijas darbība. • Vāja informatīvā bāze par jaunatni novadā. • Trūkst jauniešu centrs (kopienas centrs) atsevišķos pagastu centros.
<p>Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jaunatnes atbalsts ES un valsts mērogā. • Brīvprātīgo darba sekmēšana. • Pašvaldības sadarbības paplašināšanās. • Neformālās izglītības nozīmes palielināšanās. 	<p>Draudi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jauniešu aizplūšana prom no novada un valsts. • Nepietiekama jauniešu iniciatīva un zema motivācija būt sabiedriski aktīviem. • Brīvā laika trūkums aktīvajiem jauniešiem, izdegšanas sindroms. • Kvalificētu neformālās izglītības treneru trūkums.

Jauniešu rīcības rīcības virziens cieši saistīts ar šādiem citiem rīcības virzieniem:

- RV1 Mūsdienīga izglītība – no pirmsskolas līdz mūžizglītībai;
- RV3 Saistoša kultūrvide, jo virkne kultūras pasākumu notiek sporta infrastruktūras objektos;
- RV4 Sports kā veselīga dzīvesveida pamats un novada atpazīstamības sekmētājs;
- RV22 Kopienas aktivitātes sekmēšana.

Uzdevumi

2.1.	Pilnveidot institucionālo sistēmu darbam ar jaunatni pašvaldībā
2.2.	Veikt pētījumus un informācijas apkopošanu pamatotai jaunatnes politikas plānošanai un resursu efektīvai izmantošanai pašvaldībā
2.3.	Izstrādāt efektīvu jauniešu informēšanas sistēmu, kas nodrošinātu informācijas pieejamību ikvienam jauniešim
2.4.	Sekmēt un atbalstīt jauniešu iniciatīvas un līdzdalību pašvaldības darbā
2.5.	Palīdzēt veidot jauniešu pasaules skatījumu, veicināt starptautiskus kontaktus, sadarbību, pieredzes apmaiņu un veicināt jauniešu starpkultūru mācīšanos
2.6.	Veicināt jauniešu nodarbinātību, attīstīt uzņēmējdarbības spējas un iesaisti brīvprātīgajā darbā, palielinot jauniešu prasmes un iemaņas, veiksmīgai karjeras izveidei
2.7.	Aktualizēt Tukuma novada skolu skolēnu pašpārvaldes, to nozīmi un darbību. Izveidot, izglīt un atbalstīt Tukuma novada jauniešu domi
2.8.	Sniegt atbalstu jauniešu personības attīstībai, paaugstinot neformālās izglītības nozīmi

Prioritāte RV2 ietvaros:

Atbalsts karjeras plānošanā

Rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Esošā situācija	Sagaidāma tendence	2021	Datu avoti
Pašvaldības atbalstīto jaunatnes projektu skaits	4 (2014)	Pieaug	>5 gadā	TND
Skolēnu pašpārvalžu skaits	11 (2015./2016.mg.)	Nesamazinās	>11	TND
Kopienų/ jauniešu centru skaits, t.sk. sociālie centri	6 (2015)	Pieaug	>9	TND
Jaunatnes lietu speciālisti	1	Pieaug atbilstoši jauniešu skaitam pašvaldībā	>2	TND
Pašvaldības Jauniešu dome	Nav	Izveidota un aktīvi darbojas	Izveidota un aktīvi darbojas	TND
Jaunatnes vērtējums par pašvaldību to iniciatīvu atbalstā	Nav veikta	Pozitīvais vērtējums pārsniedz negatīvo	Pozitīvais vērtējums pārsniedz negatīvo	Pašvaldības organizēta iedzīvotāju aptauja

RV 3 | Saistoša kultūrvide un aktīva kultūras dzīve

Rīcības virziena ietekme uz mērķu sasniegšanu

	M1 Sociālā dimensija	M2 Ekonomikas dimensija	M3 Vides dimensija	M4 Pārvalde
RV3				

Esošās situācijas raksturojums

Viena no pašvaldību obligātajām autonomajām funkcijām ir rūpēties par kultūru un sekmēt tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanu un tautas jaunrades attīstību (organizatoriska un finansiāla palīdzība kultūras iestādēm un pasākumiem, atbalsts kultūras pieminekļu saglabāšanai u.c.)⁴⁸. Tukuma novada kultūras infrastruktūru veido pašvaldības institūciju tīkls – bibliotēkas, kultūras nami, muzeji, kā arī vairākas valsts institūcijas un privātas organizācijas. Jaunrades joma ir cieši savijusies ar izglītību.

Tukuma novada pašvaldības pamatbudžeta izdevumi kultūrai, atpūtai un reliģijai 2014.gadā bija 4,325 miljoni *euro*, tas ir 13,0% no pamatbudžeta izdevumiem, 2013.gadā izdevumu kultūrai apjoms bija 3,413 miljoni *euro*. 2014.gadā vairāk kā ceturto daļu šo izdevumu (27,1%) veidoja izdevumi kapitālieguldījumiem.

3.1.attēls. Tukuma novada pašvaldības pamatbudžeta izdevumi kultūrai, atpūtai un reliģijai sadalījumā pēc ekonomiskās klasifikācijas pamatgrupām 2013., 2014.gadā, milj. euro.

Datu avots: Valsts kase

⁴⁸ Likums „Par pašvaldībām”.

Kultūrvide

Tukuma novada kultūrvidi veido gan kultūrvēsturiskais mantojums, gan mūsdienās notiekošie procesi un radītās vērtības, un, pirmām kārtām, cilvēki ar savām aktivitātēm. Novada kultūrvēsturisko mantojumu veido kultūrvēsturiskie objekti un ainavas – pilsētas un ciemu vēsturiskie centri, pilskalni, muižu ansambļi, dažādu konfesiju baznīcas, parki, vēsturisko notikumu piemiņas vietas un ievērojamu cilvēku darbības un piemiņas vietas. Mūsdienās kultūrvidē ir būtisks elements iedzīvotāju dzīves un darba vidē, tā ir būtisks viesu piesaistes elements un prezentē pašvaldības tēlu.

Mūsdienu ainava veidojusies ilgstošā laika periodā un ir dažādas izcelsmes un vecuma vēsturiski vērtīgi objekti. Starp izcilām vēstures liecībām nozīmīgi ir: Durbes pils, kas ir vienīgā no agrākajām Latvijas muižu kungu mājām, kur atjaunots 19. gadsimta beigū un 20. gadsimta sākuma interjers; Tukuma pilsētas vēstures muzejs „Pils tornis”, kas ierīkots bijušās Livonijas ordeņa pils daļā; Jaunmoku pils, kas celta 1901. gadā kā Rīgas pilsētas galvas Dž. Armitsteda medību pils, Kukšu muiža, Zentenes muiža un Pūres muiža. 14.-18.gadsimta plānojuma vēsmas atspoguļo Tukuma pilsētas vēsturiskais centrs jeb vecpilsēta. Nozīmīga kultūrvēsturiskā mantojuma daļa ir novada baznīcas – dažādu konfesiju, pārsvarā luterāņu gan Tukumā, gan pagastos.

Dokumentā „Kultūras pieminekļi un aizsargjoslas (aizsardzības zonas)” minēts, ka Tukuma novadā ir 61 valsts nozīmes kultūras piemineklis, no tiem vietējas nozīmes - 7. Novadā ir 19 arheoloģijas pieminekļi, 26 arhitektūras pieminekļi, 21 mākslas piemineklis, 1 vēstures piemineklis (rakstnieka E. Birznieka-Upīša dzimtās mājas „Bisnieki”, tag. Pastariņa muzeja) un 1 pilsētbūvniecības piemineklis Tukuma pilsētas vēsturiskais centrs. Kultūras pieminekļi atrodas gan pašvaldības, gan valsts institūciju, gan privātā īpašumā, un to saglabāšana lielā mērā ir atkarīga no īpašnieku iespējām to uzturēt un atjaunot. Par vēstures notikumiem novadā atgādina arī padomju laika deportāciju Upuru piemiņas vieta, Lestenes Brāļu kapi, piemineklis pirmajam Latvijas ārlietu ministram Z.A.Meirovicam u.c.

Vides objekts „Vārti no pagātnes uz nākotni” iezīmē ceļu uz Tukuma pilsētas vēstures muzeju „Pils tornis”, kur tiek atspoguļotas novada pagātnes norises. Uz šo vārtu sienām iegravēti diženo tukumnieku vārdi, ar kuriem Tukuma novads lepojas, tostarp Latvijas Republikas pirmais ārlietu ministrs Zīgrīda Annas Meierovics, 6. Tukuma latviešu strēlnieku pulka komandieris, pulkveža Ansis Lielgalvis, Lāčplēša ordeņa kavalieris Ādolfs Bulle, Tukuma muzeja izveidotājs un dibinātājs Leonīds Āriņš, dzejnieks Imants Ziedonis.

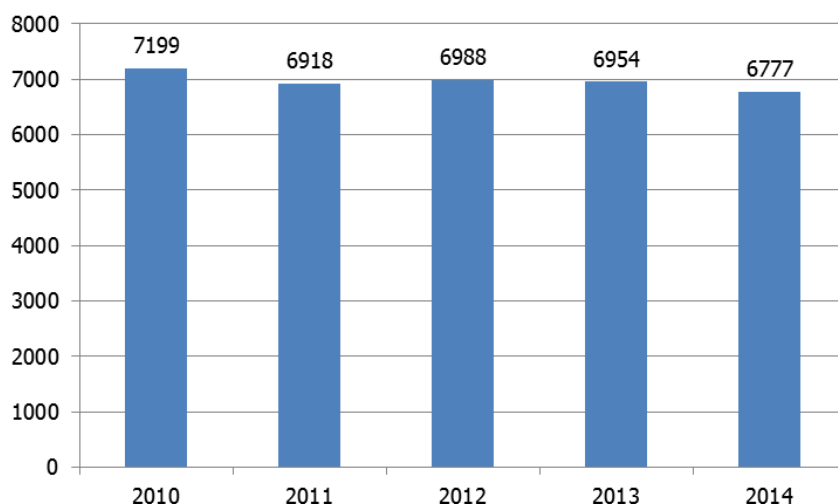
Novada kultūras dzīvi veido paši cilvēki, to organizē pašvaldība, tās iestādes un darbinieki. Novada pašvaldības kultūras infrastruktūras un pakalpojumu tīklu veido bibliotēkas, kultūras nami, muzejs ar tā struktūrvienībām. Tukuma novada bibliotēku un kultūras namu tīkls nodrošina pakalpojumus visās novada teritoriālajās vienībās – Tukumā un 10 pagastos.

3.1.tabula. Pašvaldības kultūras infrastruktūras izvietojums Tukuma novada teritoriālajās vienībās

Pagasts	Pilsēta/ ciems	Bibliotēka	Kultūras / tautas nams	Brīvdabas estrāde	Muzejs
	Tukums	x	Kultūras nams	X	xxxxx
Pūres p.	Pūre	x	Kultūras nams	X	
Jaunsātu p.	Abavnieki	x	Tautas nams	X	
Irlavas p.	Irlava	x	Kultūras nams	X	
	Vaski	x			
Lestenes p.	Lestene	x	Tautas nams		
Sēmes p.	Sēme	x	Tautas nams	X	
Zentenes p.	Zentene	x	Kultūras nams		x
Tumes p.	Tume	xx	Kultūras nams		
Degoles p.	Vienība	x	Tradīciju zāle	X	
Slampes p.	Slampe	x	Kultūras pils		
Džūkstes p.	Džūkste	x	Kultūras nams	X	
	Pienava	x			
	Lancenieki				x

Bibliotēkas

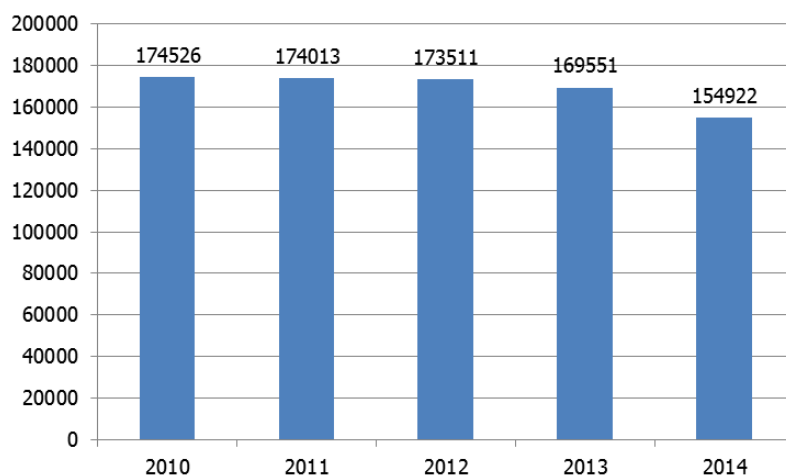
Tukuma novadā ir 14 bibliotēkas. 2014.gadā kopējais reģistrēto lasītāju skaits novada bibliotēkās bija 6777. Tukuma novada bibliotēkās reģistrēto lasītāju skaits kopumā kopš 2012.gada samazinās.

3.2.attēls. Tukuma novada bibliotēku reģistrēto lasītāju 2010.-2014.gadā

Datu avots: Tukuma novada bibliotēkas

Kopējais apmeklējumu skaits 2014.gadā bija 154,9 tūkstoši – vidēji viens reģistrētais lasītājs gadā apmeklēja bibliotēku 23 reizes. Apmeklētāju skaitam tendence samazināties ir jau pēdējos piecus gadus.

3.3.attēls. Tukuma novada bibliotēku apmeklējumu skaits 2010.-2014.gadā

Datu avots: Tukuma novada bibliotēkas

3.2.tabula. Lasītāju un apmeklējumu skaita izmaiņas Tukuma novadā

	2010	2011	2012	2013	2014
Reģistrēto lasītāju skaits	7199	6918	6988	6954	6777
Reģistrēto lasītāju īpatsvars iedzīvotāju skaitā	21,61%	21,02%	21,53%	21,8%	21,4%
Lasītāju skaita izmaiņas pret iepriekšējo gadu, %	-1,33%	-3,9%	1,01%	-0,49%	-2,55%

Novada bibliotēku infrastruktūras un materiāltehniskā nodrošinājuma vērtējums redzams 3.3.tabulā.

3.3.tabula. Tukuma novada bibliotēku infrastruktūras un materiāltehniskā nodrošinājuma vērtējums

Teritoriālā vienība	Tukums	Tume		Degole	Slampe	Džukste		Pūres	Jaunsātu	Irlavas		Lestenes	Sēme	Zentene
Bibliotēka	Tukuma	Tumes	Lazdu	Degoles	Slampes	Džukstes 1.	Džukstes 2.	Pūres	Jaunsātu	Irlavas 1.	Irlavas 2.	Lestens	Sēmes	Zentenes
Lasītāju skaits	3695	377	107	86	567	192	92	521	179	253	181	192	284	51
Apmeklējumu skaits	69944	6816	1627	2718	11880	2241	3334	22092	8529	5137	3792	4515	8021	4276
Aptauja	x	x	x	x	x		x	x						
Ēkas	5	5	4	4	4	2	5	4	5	5	3	3	4	5
Energoefektivitāte - siltumnoturība	5	5	2	4	5	3	5	4	4	5	3	3	4	5
Ventilācija	3	5	4	3	4	4	4	3	2	2	2	4	4	4
Pieklūve personām ar traucējumiem	5	1	5	1	1	4	1	1	1	4	1	1	2	1
Telpu plašums	optimāls	optimāks	nepietiek	optimāls	optimāls	optimāls	optimāls	nepietiek	nepietiek	optimāls	optimāls	optimāls	nepietiek	optimāls
Garderobe/mantu atstāšana	5	4	4	1	4	4	3	2	1	1	ir	2	1	5
Sanitārais mezgls	5	5	5	4	3	4	5	3	5	4	4	4	4	5
Aprikojums, mēbeles	5	5	5	4	5	4	5	3	4	3	3	4	4	4
Datortehnika	1	4	2	4	4	3	1	4	3	3	3	2	3	4
Programmnodrošinājums, datu bāzes	3	5	5	1	4	4	1	4	3	4	4	3	4	3
Internets, sakari	2	5	3	4	4	4	3	5	4	4	4	3	4	5
Wi-fi	4	4	5	3	5	4	3	5	5	4	4	1	5	5
Grāmatu krājums	4	5	5	4	4	4	3	4	5	4	4	4	4	4
Paskaidrojumi														
vērtējumam	5 ļoti labi	4	3	2	1 ļoti slikti	nav								

Datu avots: Tukuma novada bibliotēku pašvērtējums 2015.gada vasarā.

Bibliotēkas pagastos ir pagastu pārvalžu struktūrvienības, savukārt Tukuma bibliotēkai ir iestādes statuss. Tukuma bibliotēka novadā veic metodiskās vadības (profesionālās pilnveides pasākumi: kursi, apmācības, semināri) un pārraudzības funkcijas (sagatavošana akreditācijai). Tukuma bibliotēka no 2008.gada atrodas renovētā un pārbūvētā ēkā Tukuma centrā pretī novada Domes ēkai Šēseles ielā 3, kas nav pašvaldības īpašumā, un ko Tukuma novada pašvaldība nomā no SIA „Ronis”.

Tukuma novadā ir 30 publiskas pieejas interneta punkti, tai skaitā, kuri pieejami visās bibliotēkās, pagasta pakalpojumu centros un kultūras/tautas namos (sīkāk skat. RV13 Ērta transporta infrastruktūra, satiksme un ātri sakari).

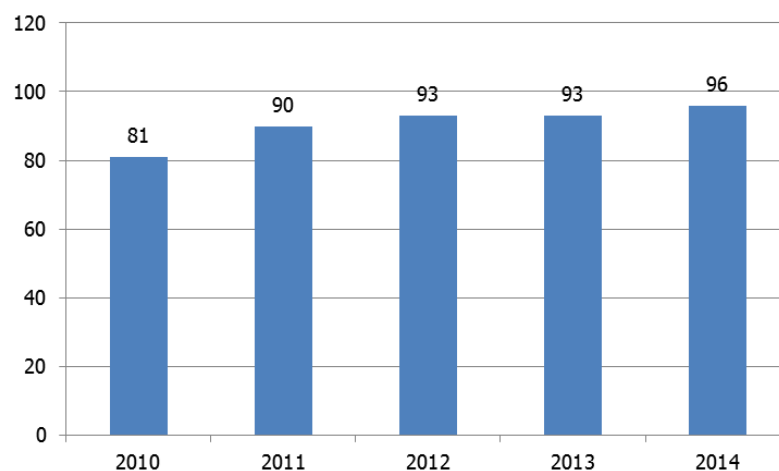
Kultūras / tautas nami

Novadā darbojas 11 kultūras nami/tautas nami un tradīciju zāle – Tukuma pilsētā un visos pagastos.

Kultūras namu darbība ir vērsta uz kultūras pamatvērtībām – kultūrvēsturisko mantojumu, tradīcijām, kultūrvides attīstību. Viens no galvenajiem uzdevumiem ir veidot labvēlīgus nosacījumus kultūras daudzveidīgai un līdzsvarotai attīstībai Tukuma novadā, sniedzot kvalitatīvus kultūras pakalpojumus un piedāvājot mūžizglītības un brīvā laika pavadīšanas iespējas iedzīvotājiem, rosināt kultūras jaunrades procesus un radošo darbību. Kultūras nami ir vietas, kur pulcēties valsts un novada līmeņa svētkos, smeltos tautas kultūras vērtības tematiskos pasākumos un kopā atpūstos.

Tukuma novada kultūras namu paspārnē darbojas dažādi amatiermākslas kolektīvi.

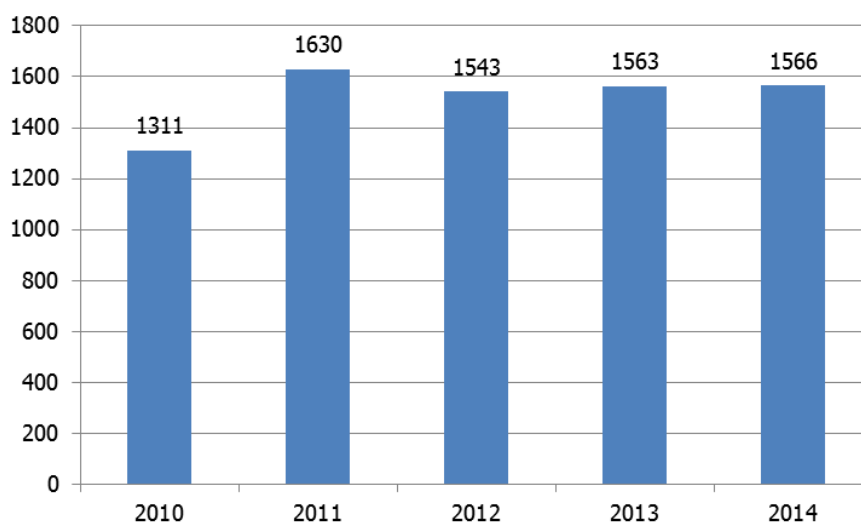
2014.gadā novadā darbojās 96 amatiermākslas kolektīvi, lielākais skaits ir Tukuma pilsētā – 23, tam seko Pūres pagasts ar 19 amatiermākslas kolektīviem.

3.4. Amatiermākslas kolektīvu skaits Tukuma novada kultūras/tautas namos 2010.-2014.gadā

Datu avots: Tukuma novada kultūras/tautas nami

Novada amatiermākslas kolektīvos 2014.gadā darbojās 1566 dalībnieki. Pēdējo piecu gadu periodā pa gadiem tas ir bijis mainīgs, ļoti straujš pieaugums 2011.gadā, tad samazinājums, bet iepriekšējos trīs gados dalībnieku skaits atkal ir audzis (3.5.attēls).

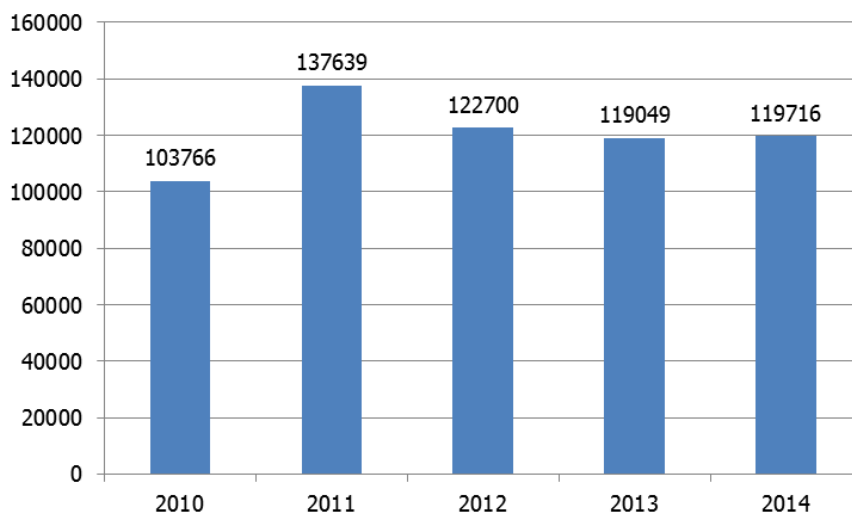

3.5. Amatiermākslas kolektīvu dalībnieku skaits Tukuma novada kultūras/tautas namos 2010.-2014.gadā

Datu avots: Tukuma novada kultūras/tautas nami

2014.gadā Tukuma novada kultūras / tautas namu pasākumu apmeklētāju skaits bija 119,7 tūkstoši, salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu tas ir palielinājies (3.6.attēls).

Novada kultūras namu infrastruktūras un materiāltehniskā nodrošinājuma vērtējums atspoguļots 3.4.tabulā. Kā redzams tabulā, vissliktākajā stāvoklī ir kultūras nams Tukuma pilsētā. Novadā lielākā kultūras pasākumu/koncertu norises vieta ir Slampes Kultūras pils, kur nesen veikti energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumi, taču arī tai ir nepietiekams aprīkojums un iekārtojums.

3.6. attēls. Apmeklētāju skaits Tukuma novada kultūras/tautas namos rīkotajos pasākumos 2010.-2014.gadā

Datu avots: Tukuma novada kultūras/ tautas nami

3.4.tabula. Tukuma novada kultūras / tautas namu infrastruktūras un materiāltehniskā nodrošinājuma vērtējums

Teritoriālā vienība	Tukums	Tume	Degole	Slampe	Džūkste	Pūres	Jaunsātu	Irlavas	Lestenes	Sēme	Zentene
Kultūras/tautas nams	Tukuma	Tumes	Degoles	Slampes	Džūkstes	Pūres	Jaunsātu	Irlavas	Lestens	Sēmes	Zentenes
Kolektīvu skaits	23	6		12	11	19	6	10	3	4	2
Apmeklētāju skaits	59810	3149	80	15147	9265	14995	1617	4784	8355	1436	1078
Aptauja	x				x		x	x	x		
Ēkas	2	5	3	4	4	4	3	4	4	4	4
Energoefektivitāte - siltumnoturība	1	5	4	4	4	4	4	4	3	4	4
Ventilācija	1	4	3	3	1	1	2	1	2	3	5
Piekļuve personām ar traucējumiem	2	5	1	3	1	3	1	2	3	5	4
Telpu plašums	nepietiek	nepietiek	optimāls	optimāls	nepietiek	nepietiek	optimāls	nepietiek	optimāls	nepietiek	nepietiek
Garderobe/mantu atstāšana	2	4	3	3	3	2	1	2	3	4	2
Sanitārais mezgls	3	5	3	3	4	3	4	3	3	4	2
Iekārtojums, mēbeles	2	4	3	2	4	4	3	3	3	4	3
Aktivitātēm nepieciešamie instrumenti, aprīkojums	3	4	3	2	3	4	1	3	3	4	3
Internets	3	4	1	3	3	4	1	2	3	1	3
Telpu noslodze	5	5	1	3	5	5	3	4	4	4	3
Paskaidrojumi											
vērtējumam	5 ļoti labi	4	3	2	1 ļoti slikti	nav					

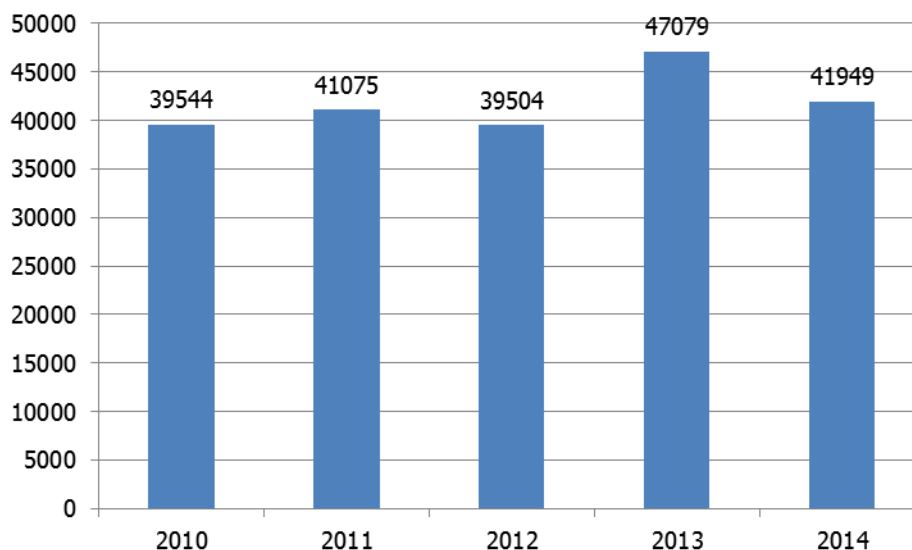
Datu avots: Tukuma novada kultūras namu / tautas namu pašvērtējums 2015.gada vasarā.

Muzeji

Tukuma muzejs ir pašvaldības iestāde, kuras aizsākumi saistīti ar 1935.gadā dibināto Tukuma pilsētas mākslas muzeju. Šobrīd Tukuma muzeja sastāvā ir 7 muzeji: Mākslas muzejs (1935), Pastariņa muzejs (1967), Mākslas galerija „Durvis” (1988), Audēju darbnīca (1988), Durbes pils (1991), Tukuma pilsētas vēstures muzejs „Pils tornis” (1995) un Džūkstes Pasaku muzejs (2002, Tukuma muzeja sastāvā iekļauts 2010), kas patstāvīgi veic pētniecības un izglītojošā darba uzdevumus.

Kopš valsts neatkarības atjaunošanas Tukuma muzejs pozicionē sevi kā sociāli aktīvu muzeju, kas realizē LR normatīvajos aktos noteiktās muzeja funkcijas: kultūrvēsturisko vērtību uzkrāšana, dokumentēšana un saglabāšana; muzeja krājuma un ar to saistītās informācijas pētniecība; sabiedrības izglītošana, kultūrvēsturiskā mantojuma popularizēšana, veidojot ekspozīcijas un izstādes, kā arī citos veidos.

2014.gadā Tukuma muzeja struktūrvienības apmeklēja 41,95 tūkstoši apmeklētāju, gan individuāli, gan ekskursijā, gan arī 17,6 tūkstoši apmeklēja pasākumu ietvaros. Salīdzinājumā ar 2013.gadu, kad bija vērojams ievērojams apmeklētāju skaita pieaugums sakarā ar Mākslas galerijas „Durvis” paplašināšanu un veiksmīgi organizētiem Rožu svētkiem, 2014.gadā skaits bija samazinājies.

3.7.attēls. Kopējais apmeklētāju skaits Tukuma muzeja struktūrvienībās 2010.-2014.gadā
 Datu avots: Tukuma muzejs

Visas Tukuma muzeja struktūrvienības atrodas ēkās, kas ir Tukuma novada pašvaldības īpašums. Trīs struktūrvienības – Durbes pils, Tukuma pilsētas vēstures muzejs „Pils tornis” un Pastariņa muzejs – atrodas valsts nozīmes kultūras pieminekļos, vēl divas – Mākslas muzejs un Mākslas galerija „Durvis” – Tukuma vecpilsētas kā pilsētbūvnieciska pieminekļa aizsardzības zonā. Džūkstes Pasaku muzeja ēkā un Mākslas galerijas „Durvis” ēkā ir veikta arhitektoniski mākslinieciskā izpēte un identificētas tādas vēsturiskās substances, kas atbilst iekļaušanai valsts vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļu sarakstā.

3.5.tabulā atspoguļots kopsavilkums par Tukuma muzeja struktūrvienību infrastruktūras un materiāltehniskā nodrošinājuma vērtējumu. Attēlā redzams, ka muzeja infrastruktūras stāvoklis kopumā ir kritiskā situācijā. Salīdzinoši labākā stāvoklī ir Durbes pils, kas nodota ekspluatācijā pēc rekonstrukcijas-restaurācijas darbiem 2009. gadā, kā arī Durbes muižas ansambļa saimniecības ēka, kurā 2014. gadā veikta rekonstrukcija un ierīkota Katlu māja. Restaurācijas/rekonstrukcijas darbi 2014.-2015. gadā veikti arī Pastariņa muzejā, bet joprojām aktuālas ir klientu apkalpošanas telpas un labierīcības. Lielāki ieguldījumi nepieciešami Džūkstes Pasaku muzeja ēkās un Durbes muižas ansambļa ēkās (bijušajā kalpu mājā un klētī), kur atrodas muzeja krājums un restaurācijas darbnīcas.

Tukuma muzejā joprojām tiek lietotas novecojušas informācijas tehnoloģijas, nav iespējama droša datu glabāšana un visu muzeju darbība vienotā tīklā.

3.5.tabula. Tukuma muzeja struktūrvienību infrastruktūras un materiāltehniskā nodrošinājuma vērtējums

Teritoriālā vienība	Džukstes	Zentenes	Tukums	Tukums	Tukums	Tukums	Tukums	Tukums	Tukums	Tukums
Muzejs	Džukstes pasaku muzejs	Pastariņa muzejs	Galerija "Durvis"	Audēju darbnīca	Pils tornis	Mākslas muzejs	Durbes pils		Krājums	Restaurācija
Apmeklētāju skaits	3376	5044	15408	4158	3704	2438	7821			
Ēkas	2	4	1	4	3	2	4		1	1
Energoefektivitāte - siltumnoturība	1	4	1	3	3	4	3		1	1
Ventilācija	1	4	1	3	1	1	3		1	1
Piekļuve personām ar traucējumiem	1	4	3	1	2	2	4		1	2
Telpu plašums	5	4	2	4	2	1	4		2	2
Garderobe/mantu atstāšana	1	1	1	3	1	1	4		1	1
Sanitārais mezgls	1	2	3	4	3	3	4		1	1
Aprikojums, mēbeles	2	1	1	4	4	3	3		2	1
Dator tehnika	3	2	2	1	4	2	2		1	1
Programmu nodrošinājums datoriem	1	1	2	2	2	2	2		1	1
Internets	1	1	4	4	4	3	4		1	1
Wi-Fi										
Iekārtas, instrumenti ēku, teritorijas uzturēšanai	1			4		4			1	1
Krājuma un darba telpas	3	2	1	4	2	3	4		1	1
Apkure	3	4	2	4	1	5	4		3	1
Teritorijas labiekārtojums	2	3	3	3	3	3	2		4	4
Elektroinstalācija	2	5	2	2	2	4	4		1	1
<i>Paskaidrojumi</i>										
<i>vērtējumam</i>	5 ļoti labi	4	3	2	1 ļoti slikt	nav				

Datu avots: Tukuma muzeja pašvērtējums 2015.gada vasarā.

Tukuma muzejs ir atkreditēts muzejs. 2014.gadā Tukuma novada Dome apstiprināja Tukuma muzeja Darbības un attīstības stratēģiju 2014.-2020. gadam. Tas ir dokumentu kopums, kas nepieciešams, lai sekmīgi realizētu muzeja misiju un nodrošinātu attīstību visos muzeja darba virzienos.

Tukuma muzeja misija ir Tukuma novada un pārnovadu kultūrvides vērtību izpēte, saglabāšana un popularizēšana sabiedrības izglītības, attīstības un atpūtas nodrošināšanai.

Muzejs par sava darba prioritāti uzskata savā valdījumā esošu nekustamā un kustamā, materiālā un nemateriālā, kultūras mantojuma saglabāšanu un restaurāciju.

Tukuma muzeja Darbības un attīstības stratēģija veidota, ievērojot sekojošus principus: ilgtspējīgas attīstības principu, kas paredz nodrošināt nākamajām paaudzēm kvalitatīvu vidi, līdzsvarotu ekonomisko attīstību, racionālu dabas, cilvēku un materiālo resursu izmantošanu un kultūras mantojuma saglabāšanu; daudzveidības principu, kas paredz nodrošināt un veicināt dabas vides un kultūrvides daudzveidību, muzeja krājumā esošo priekšmetu daudzveidību, viedokļu daudzveidību.

Tukuma muzejs turpina darbu iesāktajos prioritārajos darba virzienos, akcentējot muzeja kompetencei atbilstošus aspektus. Tukuma muzejs ir izvirzījis 4 stratēģiskos mērķus:

1. stratēģiskais mērķis: Novada kultūras telpai nozīmīga, raksturīga un unikāla mantojuma saglabāšana un attīstība, lai stiprinātu novada iedzīvotāju lepnumu un piederības izjūtu savam novadam.
2. stratēģiskais mērķis: Nodrošināt krājuma un ar to saistītās informācijas pieejamību, tādējādi veicinot jaunu zināšanu un mantojuma vērtību popularizāciju sabiedrībā.
3. stratēģiskais mērķis: Kvalitatīvas un pieejamas mūžizglītības pasākumu piedāvājums novada iedzīvotājiem un tūristiem, veicinot tradīciju izpratni un saglabāšanu, kā arī zudušo prasmju atjaunošanu un radošumu.
4. stratēģiskais mērķis: Nodrošināt muzeja plašāku atpazīstamību vietējā, reģionālā un nacionālā mērogā un muzeja integrāciju sabiedrībā, iekļaujoties novada un valsts kultūras dzīvē un starptautiskajās norisēs, lai nestu Tukuma vārdu pasaulē.

Pasākumi

Sekmējot tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanu un tautas jaunrades attīstību, pašvaldība rūpējas, lai Tukuma novadā iedzīvotājiem būtu iespēja apmeklēt daudzveidīgus pasākumus. Visā novadā tiek veidoti un organizēti savi tradīciju pasākumi.

Tukuma pilsēta bija viena no pirmajām Latvijā, kura 1995. gadā aizsāka tradīciju rīkot Pilsētas svētkus, kas arī ir nozīmīgs tūristu piesaistes pasākums. Iesākumā Tukuma pilsētas svētki tika rīkoti katru gadu, taču, aizsākot ik pēc diviem gadiem notiekošo Rožu svētku rīkošanas tradīciju 2008. gadā, gados, kad nenotiek Rožu svētki, tiek organizēti Tukuma pilsētas svētki (2009., 2011., 2013. un 2015.gadā).

Ik gadu 1.maijā Tukuma pilsētā no ziemas miega tiek modināta strūklaka Brīvības laukumā, kuru ietvaros notiek dažādi kultūras pasākumi.

Tradicionāls kultūras pasākums, kas katru gadu piesaista arvien vairāk ne vien apmeklētājus, bet arī tajā iesaistītos apskates objektus, ir Muzeju nakts. Tās galvenais organizators ir Tukuma muzejs ar draugiem – Tukuma evaņģēliski luterisko baznīcu, grāmatnīcu „Zvaigzne”, amatniekiem un dažādām iestādēm un organizācijām, kas atver savas durvis apmeklētājiem vakara stundā un iepazīstina gan ar savu darbību, gan Muzeju nakts tēmu.

Jau daudzus gadus zināmi dzejnieka Imanta Ziedoņa vārdi: “Ļauj man iet pasaulē smukumā, tā kā ķirši zied Tukumā!”. 2010.gadā par godu dzejnieka Imanta Ziedoņa 77.dzimšanas dienai Mālkalnā, Tukuma pilsētā, iestādīts Imanta Ziedoņa ķiršu dārzs ar 77 dekoratīvajiem ķiršiem, gadu vēlāk iestādīti vēl 60 zemie skābie ķirši, un nu jau tā ir kļuvusi par ikgada tradīciju maijā stādīt ķiršus Mālkalnā.

Lestenē latviešu leģiona atceres dienā – 16.martā – tiek godināti karavīri, kas krituši par Latvijas neatkarību. 8.maijā – Otrā pasaules kara upura piemiņas pasākums un 23.decembrī tiek organizēts Ziemassvētku kauju piemiņas dievkalpojums.

Pūrē par tradīciju ir kļuvuši Vakartirgi Pūrē, kas norisinās četras reizes gadā ar plašu kultūras programmu, kad sabrauc tirgotāji un pircēji no visas Latvijas. 2012.gadā ar ES struktūrfonda finansējumu tika iegādāta moduļa veida skatuve, āra teltis, āra tualetes un izlietne, lai nodrošinātu kvalitatīvu Vakartirgu Pūrē.

Katru gadu Tukuma pilsētas vēstures muzejs atklāj jaunu izstādi, atspoguļojot dažādas tēmas par Tukuma vēsturi.

Nozares vadība

Kopumā kultūras nozares institūcijas novadā darbojas decentralizēti. Pašvaldības administrācijā darbojas **Kultūras, sporta un sabiedrisko attiecību nodaļa**, taču tās kompetencē pamatā ir kultūras aktivitātes Tukuma pilsētā, bet pagastos par tām atbild kultūras/ tautas nama vadītāji un pagastu pārvaldes.

Iepriekšējos gados veiktie ieguldījumi un projekti

Iepriekšējos gados novadā veiktas būtiskas investīcijas kultūrā un īstenota virkne attīstības projektu. 2011.gadā siltināta Slampes Kultūras pils, 2013.gadā Zentenes kultūras nams. Piesaistot ES Lauksaimniecības fonda lauku attīstības finansējumu un ieguldot pašvaldības budžeta līdzekļus, 2011.gadā atjaunots Lestenes tautas nams. No 2011.gada piesaistot ES struktūrfonda līdzekļus ir iegādāts jauns, kvalitatīvs aprīkojums pagastu kultūras/ tautas namos: skaņas tehnika – Jaunsātu tautas namam, Džūkstes un Zentenes kultūras namam, skatītāju krēsli, apskaņošanas aparatūra un mūzikas instrumenti – Pūres kultūras namam, skaņas un gaismas aparatūra – Slampes Kultūras pilij, skatītāju krēsli, projektors – Degoles Tradīciju zālei, skatītāju krēsli un skaņas tehnika – Irlavas kultūras namam. Kā arī ir labiekārtota Sēmes tautas nama, Zentenes kultūras nama, Džūkstes kultūras nama teritorija, izbūvējot atpūtas vietu, pastaigas celiņus un nodrošinot piekļuvi personām ar funkcionāliem traucējumiem.

2012.gadā par pašvaldības budžeta līdzekļiem ir rekonstruēts grīdas segums Tukuma pilsētas Kultūras nama spoguļu zālē, iekštelpas Lestenes pagasta tautas namā, telpas Slampes pagasta Kultūras pilī. Pūres pagasta kultūras namā siltināti bēniņi. Tumes pagasta kultūras namā izbūvēta lete garderobē. Zentenes pagasta kultūras namā nomainītas durvis un izgatavots ziņojuma stends. Pūres pagasta kultūras namam iegādāts portatīvais dators, projektors, žālūzijas, mikrofoni un to statīvi, radio sistēmas, salokāmie galdi, Sēmes pagasta tautas namam iegādāti podesti un žālūzijas. Jāņa Bētiņa piemiņas istabas izveidei Irlavas pagastā ir ieguldīti no pašvaldības budžeta līdzekļi. Savukārt, 2013.gadā – Tukuma pilsētas Kultūras namā ir veikts skatītāju zāles sienu un kāpņu remonts, balkona grīdas materiālu iegāde, zāles grīdas slīpēšana, balkona krēslu iegāde, rekonstruēts Lestenes tautas nams un Slampes pagasta Kultūras pils jumts. Džūkstes kultūras namā veikts telpu remonts.

2011.gadā Jaunsātu pagasta centrā ir izbūvēts parks ar brīvdabas estrādi, bērnu rotaļu laukumiem, pastaigu celiņiem un sporta laukumiem.

No 2012.gada ar ES Lauksaimniecības fonda lauku attīstības finansējumu ir uzšūti jauni tautas tērpi: bērnu deju kolektīviem Jaunsātu, Džūkstes, Irlavas, Pūres pagastā. Jauni tautas tērpi – Tumes pagasta kultūras nama vidējās paaudzes deju kolektīvam, Pūres kultūras nama jauniešu deju kolektīvam. Par pašvaldības budžeta līdzekļiem iegādāti jauni tērpi pašdarbības kolektīviem. Līniju dejojājiem Sēmes pagastā iegādāti svārkī un blūzes, Zentenes pagasta vokālajam ansamblim „Mežezers” – blūzes, Sēmes pagasta dramatiskajam kolektīvam – pastalas. Pūres pagasta pašdarbniekiem iegādātas aubes, lakati, brunči, krekli, blūzes, kurpes, zābaki, saktiņas un zeķes, folkloras kopai „Pūralāde” Pūres pagastā – brunči, Pūres pagasta kapelai – vestes. Tautas deju ansamblim „Svīta” un citiem Tukuma pašdarbības kolektīviem Tukumā iegādāti tautas tērpi.

Tukuma muzeja struktūrvienībās ir iegādāti antīkie mākslas priekšmeti, veikta podiņu krāšņu restaurācija un rekonstrukcija Džūkstes Pasaku muzejā, restaurēti logi un slēgi Durbes pils rietumu korpusā. Tukuma muzeja struktūrvienību ēku un mēbeļu restaurācijas darbos ir ieguldīti pašvaldības budžeta līdzekļi un piesaistīts Valsts Kultūrkapitāla fonda finansējums. Tā ietvaros, 2012.gadā, ir restaurēti krēsli, Džūkstes Pasaku muzejā restaurētas vēsturiskās durvis, grīda, sienas un griesti, Durbes pili restaurētas ģērbistabas durvis. Tukuma muzejs sagatavojis grāmatu un informācijas bukletu par Sibīrijā rakstītajām vēstulēm uz bērza tāss, Tukuma novada kultūrvēstures grāmatas 11.sējumu un citus iespieddarbus, kopā ieguldot pašvaldības budžeta līdzekļus un piesaistot finansējumu no Valsts Kultūrkapitāla fonda un LR Kultūras ministrijas. 2012.gadā Pastariņa muzejā veikta arheoloģiskā izpēte, 2013.gadā Tukuma pilsētas vēstures muzeja „Pils tornis” ārpusē izveidots vides objekts „Vārti no pagātnes uz nākotni”, kur iegravēti diženo novadnieku vārdi.

2014.gadā par pašvaldības budžeta līdzekļiem Tukuma muzeja struktūrvienībās ir veikti sekojoši darbi: kanalizācijas un ūdensapgādes tīklu rekonstrukcija un Durbes pils Kalpu mājas pieslēgšana centralizētai sistēmai, kā arī apkures sistēmas remonts, ķieģeļu grīdu restaurācija un rekonstrukcija Džūkstes Pasaku muzeja virtuvē un koridoros. Piesaistot ES struktūrfonda finansējumu, Pastariņa muzeja lauku sētā „Bisnieki” atjaunots 1830. gadā būvēts stallītis, savukārt 2015.gadā pārbūvēta klēts un kūts, iekārtotas ekspozīcijas.

2014.gadā Durbes pils kompleksā rekonstruēta saimniecības ēka un tajā iekārtota katlu māja. Tukuma pilsētas vēstures muzejā „Pils tornis” pabeigta ekspozīcijas „Savējo stāsti, ne svešo” iekārtošana. Tukuma muzeja Krājuma nodaļā realizēts projekts „Tukuma muzeja krājuma lietisko priekšmetu glābšana”. 2015.gadā Durbes pilī realizēts projekts „Raina istaba Durbes pilī”, kura ietvaros izveidota jauna ekspozīcija „Rainis un Durbes pils”, Džūkstes Pasaku muzejā veikta krājuma mēbeļu restaurācija ekspozīcijai A. Lerha-Puškaiša memoriālajās telpās.

Par pašvaldības budžeta līdzekļiem Slampes bibliotēkā veikts telpu remonts un iegādāti jauni grāmatu plaukti. Lamiņu bibliotēkā nomainīti logi, izbūvēta noteka un veikts jumta remonts. Pūres bibliotēkai iegādāts portatīvais dators, Tukuma bibliotēkai – projektors. 2013.gadā – Džūkstes pagasta 1.bibliotēkā veikta apkures sistēmas ierīkošana un Džūkstes pagasta 2.bibliotēkā veikts telpu remonts, Slampes pagasta bibliotēkā veikta parketa atjaunošana.

ES projekta ietvaros ir sakārtota Lazdu bibliotēkas apkārtnē, Vecmokās, Tumes pagastā, nobruģēts celiņš, atjaunotas kāpnēs un pielāgota ieeja personām ar funkcionāliem traucējumiem. Kā arī ir uzbūvēta nojume, kas paredzēta kultūras pasākumiem un malkas uzglabāšanai, Lazdu bibliotēkas apsildīšanai. Pūres bibliotēkā ir iegādātas lielformāta un galda spēles.

SVID analīze

<p>Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teritoriāli plašs un daudzveidīgs kultūras iestāžu institūciju tīkls. • Plašs vietēja mēroga kultūras aktivitāšu piedāvājums. • Nozīmīgs kultūrvēsturiskais mantojums un iedzīvotāju cieņa pret to. • 7 muzeji un privāto kolekciju piedāvājums. • Muzeja rīcībā liels iedzīvotāju dāvināto eksponātu skaits. • Tradīciju uzturēšana. • Sabiedrības līdzdalība (biedrības, piedalīšanās). • Spēcīgas amatiermākslas tradīcijas un panākumi. • Atjaunota moderna Tukuma bibliotēka, liela daļa novada bibliotēku sakārtotas. • Pieredze kino demonstrēšanā. 	<p>Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vairāku kultūras institūciju ēku nepietiekami apmierinošais stāvoklis un aprīkojums. • Tukuma pilsētas kultūras nama ēkas sliktais stāvoklis. • Nav kinoteātra. • Kultūras mantojuma nepietiekama uzturēšana (Vectukums / vecpilsēta). Iet bojā Irlavas skolotāju semināra ēka, Zentenes muiža, Pūres muiža, kas ir privātā īpašumā. • Durbes pils kompleksa ēkas stāvoklis, kam nepieciešama rekonstrukcija. • Muzeju krājumu uzglabāšana sliktos apstākļos. • Nav izstāžu zāles. • Estrādes sliktā stāvoklī, dažos pagastos vispār nav. • Nepietiekams IKT nodrošinājums muzejā. Līdz ar to liela daļa krājumu netiek izmantoti. • Nozares darbinieku novecošanās, nav ataudzes. • Nekonkurētspējīgs atalgojums. • Nepietiekama nozares koordinācija un plānošana. • Lielāko pasākumu kvalitāte nespēj pretendēt uz reģionālu pasākumu līmeni.
<p>Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valsts atbalsts kultūras saglabāšanai un attīstībai. • Valsts 100gade. • Sabiedrības un Latvijas viesu intereses par latviešu kultūru palielināšanos. • Atbalsts dažāda veida un mēroga sadarbībai. • Sabiedrības atvērtības palielināšanās. 	<p>Draudi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Iedzīvotāju skaita samazināšanās. • Jaunas valsts un globāla mēroga prioritātes, kas nobīda kultūras jautājumus malā. • Maza jauno speciālistu ineterse par darbu nozarē. • Profesijas publiskums, interneta vide.

Kultūras rīcības virziena aktivitātēm ir būtiska ietekme arī uz citiem rīcības virzieniem:

- RV1 Mūsdienīga izglītība – no pirmsskolas līdz mūžizglītībai;
- RV2 Jauniešu iniciatīvas atbalsts;
- RV11 Augošs tūrisms;
- RV18 Pievilcīga un tīra vide;
- RV22 Kopienas aktivitātes sekmēšana.

Uzdevumi

3.1.	Attīstīt modernu un ērtu visu novada teritoriju pārklājošu bibliotēku tīkla darbību
3.2.	Paaugstināt iedzīvotāju iesaisti kultūras iestāžu aktivitātēs
3.3.	Attīstīt novada muzeju infrastruktūru un darbību saskaņā ar Tukuma muzeja Darbības stratēģiju 2014.-2020.gadam
3.4.	Sekmēt novada kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu un pieejamību sabiedrības izglītošanai un atpūtai
3.5.	Rūpēties par nemateriālā kultūras mantojuma (t.sk. Dziesmu un deju svētki) uzturēšanu
3.6.	Pilnveidot kultūras nozares pārvaldi novadā

Prioritāte RV3 ietvaros

Tukuma novads ceļā uz valsts simtgadi

Rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Esošā situācija	Sagaidāma tendence	2021	Datu avoti
Lasītāju skaits bibliotēkās	6777 (21,4% pret iedz.sk.) (2014)	Saglabājas	>22% pret iedz.sk.	Kultūras, sporta un sabiedrisko attiecību nodaļa
Dalībnieku skaits amatiermākslas kolektīvos	1566 (2014)	Saglabājas	>1570	Kultūras, sporta un sabiedrisko attiecību nodaļa
Pasākumu apmeklētāju skaits Tukuma novada kultūras/tautas namos	119716 (2014)	Pieaug	>125000	Kultūras, sporta un sabiedrisko attiecību nodaļa
Apmeklētāju skaits Tukuma muzeja struktūrvienībās	41949 (2014)	Pieaug	>42000	Tukuma muzejs
Iedzīvotāju vērtējums par kultūrvidi novadā	Nav veikta (2014)	Pozitīvais vērtējums pārsniedz negatīvo	Pozitīvais vērtējums pārsniedz negatīvo	Pašvaldības organizēta iedzīvotāju aptauja
Iedzīvotāju vērtējums par kultūras pasākumiem novadā	Nav veikta (2014)	Pozitīvais vērtējums pārsniedz negatīvo	Pozitīvais vērtējums pārsniedz negatīvo	Pašvaldības organizēta iedzīvotāju aptauja

RV 4 | Sports kā veselīga dzīvesveida pamats un novada atpazīstamības sekmētājs

Rīcības virziena ietekme uz mērķu sasniegšanu

	M1 Sociālā dimensija	M2 Ekonomikas dimensija	M3 Vides dimensija	M4 Pārvalde
RV4				

Esošās situācijas raksturojums

Sporta nozīme

Sportam ir ļoti daudzpusēja ietekme gan uz novada sabiedrību – iedzīvotājiem, gan arī uz ekonomiku. Sports būtiski ietekmē sabiedrības veselību, tas nodrošina aizraujošu brīvā laika pavadīšanu, gan pašam sportojot, gan sekojot līdzi pasākumiem, sports mazina negatīvas sociālās problēmas. Vietās, kurās ir attīstīta sporta infrastruktūra, aktīvi darbojas sporta organizācijas un klubi, tiek samazinātas alkoholisma, narkomānijas, pusaudžu klaidonības, dīkdienības un citas problēmas. Sports vieno cilvēkus pasaulē, valstī, reģionā, novadā, apkaimēs. Dažādu sporta veidu un mērogu sacensības piesaista vietām apmeklētājus un sekmē to atpazīstamību. Novadu, pilsētu pārstāvoši sportisti un komandas, un to panākumi, vairo gan tās iedzīvotāju, sevišķi jauniešu, lojalitāti pilsētai un patriotismu, gan arī pozitīvi ietekmē vietas tēlu.

Likumā „Par pašvaldībām”, kā viena no pašvaldības autonomajām funkcijām, ir noteikta nodrošināt veselības aprūpes pieejamību, kā arī veicināt iedzīvotāju veselīgu dzīvesveidu un sportu. Bez tam sports ir cieši saistīts ar izglītības funkciju, jo sporta institūcijas klasificējas kā profesionālas ievirzes iestādes vai kā interešu izglītības iestādes un sporta nodarbības ir obligāta izglītības programmu sastāvdaļa. Sports ir saistīts ar saturīgu brīvā laika pavadīšanu. Sports ir saistīts arī ar tūrismu, tātad uzņēmējdarbības sekmēšanu, jo sporta pasākumi ir apmeklētāju piesaistes faktors.

Tukuma novada sporta infrastruktūra

Sporta un aktīvās atpūtas infrastruktūras tīklu Tukuma novadā veido speciālie sporta objekti (sporta zāles/halles, stadioni, parki u.c.), izglītības iestāžu sporta objekti, kas pieejami ne tikai iestāžu audzēkņiem, un arī sporta vides objekti labiekārtotu teritoriju ietvaros, kā arī labiekārtoti veloceliņi, gājēju un citi celiņi.

Lielākie, bet ne vienīgie, sporta infrastruktūras objekti Tukuma novadā ir Tukuma ledus halle, Tukuma Sporta skolas komplekss un stadions un Irlavas sporta nams.

Kā redzams 4.1.tabulā sportošanas iespējas ārā ir visos pagastos, citur lielākas, citur ne tik, bet ir. Savukārt iespējas sportot telpās nav visās vietās, tad jābrauc uz citu tuvāko vietu vai centru – pilsētā, kur visa novada iedzīvotājiem ir plašas izvēles iespējas. Arī Tukuma pilsētā un centra tuvumā nepietiek telpas tautas sportam (basketbols, volejbols, futbols, u.c.), ārā sporta laukumi (basketbols, volejbols, futbols, u.c.) un labiekārtotas teritorijas aktīvai brīvā laika pavadīšanai brīvā dabā (ārpus telpām).

Vasarā novada ūdenstilpnēs (ezeros, karjeros, dīķos) pieejamas peldvietas, taču novadā nav neviena slēgtā baseina. Ņemot vērā Latvijas bēdīgo statistiku par noslikušo skaitu pret iedzīvotāju skaitu, kas ir viena no sliktākajām ES, peldētprasmes apgūšanas iespēju trūkums novadā ir sporta un veselīga dzīvesveida vides negatīva iezīme.

Ziemā sportošanas iespēju ir ievērojami mazāk nekā vasarā. Latvijā popularitāti iesaistes ziņā atgūst distanču slēpošana, tieša laika apstākļu dēļ tā ir mainīga. Tukumā pie Jumpravas ezera ir izveidota distanču slēpošanas trase. Diemžēl Tukuma novadā nav nevienas apgaismotas slēpošanas trases, kā arī maz tiek uzlietas publiskas slidošanas vietas/ slidotavas. Viens no nozīmīgākajiem aktīvās atpūtas piedāvājumiem – kalnu slēpošanas trase „Jēkaba grava” 2014./2015.gada ziemas sezonā tika slēgta. Tuvākā kalnu slēpošanas trase ir Engures novadā, Smārdes pagastā – Milzkalns.

4.1.tabula. Sporta iespējas Tukumā un novada pagastu centros

Teritoriālā vienība	Pilsēta / ciems	Sporta iespējas telpās	Sporta iespējas ārā	Komentāri
	Tukums	X	X	Salīdzinoši daudz dažādu iespēju, tai skaitā ledus halle, futbola laukums, iekšējā šautuve, skeitparks
Pūres p.	Pūre	X	X	Stadions, sporta laukums
Jaunsātu p.	Abavnieki		X	Futbola, volejbola laukums, basketbola grozs.
Irlavas p.	Irlava	X	X	Sporta laukums, volejbola laukums, basketbola grozs, ārā trenāžieri, skeitparka rampas
Lestenes p.	Lestene		X	Pludmales volejbola laukums, basketbola grozs
Sēmes p.	Sēme	X	X	Āra trenāžieri, basketbola grozs, skeitparka rampas
Zentenes p.	Zentene		X	Basketbola grozs
Slampes p.	Slampe	X	X	Stadions, ārā vingrošanas komplekss
Džūkstes p.	Džūkste	X	X	Stadions
Tumes p.	Tume	X	X	Sporta laukums
Degoles p.	Vienība		X	Sporta laukums

Par Tukuma novada sporta kodolu var uzskatīt Tukuma Sporta skolu, kas ir profesionālas ievirzes sporta izglītības iestāde, kas īsteno profesionālas ievirzes un interešu izglītības programmas basketbolā, futbolā, vieglatlētikā, ložu šaušanā, mākslas vingrošanā un volejbolā. 2014./2015.mācību gadā skolā mācījās 510 audzēkņu un strādāja 21 pedagogs.

4.2. tabula. Audzēkņu un pedagogu skaits Tukuma Sporta skolā

	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.	2014./2015.
Audzēkņu skaits	453	446	488	447	510
Pedagogu skaits	18	18	18	20	21

Datu avots: TND Izglītības pārvalde

Lai piesaistītu vairāk jauniešu ir nepieciešamas sporta bāzes, kuras novadā jau ir, bet to nepieciešamas vairāk un profesionālākas. 4.3.tabulā redzams Tukuma Sporta skolas infrastruktūras stāvokļa novērtējums.

4.3. tabula. Tukuma Sporta skolas infrastruktūras stāvokļa pašnovērtējums

Faktori	Tukuma Sporta skola	Skaidrojums
Ēkas kopumā	4	5 ļoti labi
Energoefek. – siltumnoturība	3	
Ēku ventilācija	3	4
Pagalmu iekārtojums	3	
Sporta iespējas telpās	4	3
Sporta iespējas ārpus telpām	5	
Aktu zāle	2	2
Telpu pieejamība audzēkņiem ar spec. vajadzībām	1	
Droša vide	4	1 ļoti slikti
Ēdnīcas iekārtojums		
Sanitārie mezgli	4	nav
Dienesta viesnīca	4	

Datu avots: Tukuma Sporta skolas pašvērtējums 2015.gada vasarā.

Tukuma ledus halle piedāvā ne vien slidotavu slidošanai gada garumā, bet ir arī viens no resursiem sporta tūrisma attīstībai Tukuma novadā, jo jau šobrīd kalpo kā sporta bāze dažādu valstu komandu treniņiem hokejā, daiļslidošanā un kērlingā, kā arī atsevišķos gadījumos – par publiku piesaistošu sporta spēļu organizatoru (A līmeņa pārbaudes spēles hokejā, starptautiskas sacensības daiļslidošanā, Latvijas Ziemas olimpiādes bāze kērlingam). 2014.gadā ledus halles telpās tika noorganizētas 27 nometnes.

Sporta pasākumi, klubi un sportisti

Tukuma novadā darbojas vairāk par divdesmit sporta klubiem – futbola, vieglatlētikas, florbola, cīņu sporta, mākslas vingrošanas, riteņbraukšanas, basketbola, novusa, šaušanas, motosporta, orientēšanās, hokeja, daiļslidošanas, golfs, galda teniss, u.c.

Tukuma novads lepojas ar šāvējiem, kuriem tiklīdz tika savesta kārtībā šautuve, ievērojami uzlabojās rezultāti. Novada futbolisti liek satraukties jebkurai citai novadu un vecumu komandai. Vieglatlētikā ir Pasaules U18 sudrabs, kā arī sudrabs Eiropas jaunatnes Olimpiādē. Pie apstākļiem kādos trenējas vieglatlēti var uzdot tikai jautājumu: Kā?, jo vieglatlētam ziemā ir iespēja trenēties tikai sporta zālē un sporta apavus (naglenes) uzvilkt tikai sacensībās. Ja tiks uzbūvēta plānotā sporta manēža, būs vēl vairāk un augstāki sasniegumi.

Tukuma novada pazīstamākās komandas ir „Futbola klubs 2000”, pazīstamākie sportisti, kas nesuši Latvijas vārdu ārpus tās robežām, ir Kaspars Ozers, Modris Liepiņš, Anita Liepiņa, Jānis Ozols, Ieva Zunda, Ieva Turķe, Klinta Bļusina, Mareks Lavrinovičs, Edgars Meņģelis, veterāni (Eiropas pasaules čempionātos) Laila Pētersone, Anda Germova, Madars Breide, airētāji Gints Zunde, riteņbraucējs-paraolimpietis Oskars Gailišs.

Par tradicionāliem kļuvuši tādi pasākumi kā Olimpiskās dienas” Tukuma novada un tuvākās apkārtnes izglītības iestādēm; Tukuma novada sporta pasākumu "Tukuma novada Sporta laureāts"; starptautiskās daiļslidošanas sacensības „Tukuma kauss” un „Katrīnas Kauss”, kurās katrā piedalījās līdz 150 dalībniekiem; starptautiskās kērlinga sacensības „Tukuma kauss”; hokeja čempionātu „Hokeja čempionāts TLH” , kurā startēja 8 komandas; hokeja spēles sacensību „ Latvijas bērnu un jaunatnes meistarsacīkstes hokejā” ietvaros, 5 vecuma grupās; hokeja turnīrus bērniem līdz 12 gadu vecumam „Skabargas kauss” un „Esakro kauss”. Pirmo reizi Tukumā 2015.gada 27.septembrī, paralēli Tukuma vieglatlētikas kluba mačiem, notika Latvijas vieglatlētikas savienības LVS 5.posms,

uz kuru ieradās Latvijas augstas klases sportisti. Ir plāns šādu posmu sarīkot arī nākamajā gada, daudz nopietnāku, bet tam ir nepieciešams stadiona inventārs.

Viens no populārākajiem pasākumiem ir sporta kluba „Tukuma Brāļi” organizētais starptautiskais cīņu šovs „Milžu cīņas”, kas parasti tiek organizēts par godu 18.novembra svētkiem un 2015.gadā 4.reizi norisinājās Tukuma Ledus hallē. Šajā pasākumā piedalījās cīkstoņi no Latvijas, Lietuvas, Krievijas, Norvēģijas, Francijas, Monako, Azerbaidžānas, Uzbekistānas un Kanādas un stiprākie noskaidroti pēc kīkboksa, MMA (Mixed Martial Arts) un boksa noteikumiem.

Vēl viens masu sporta pasākums, kas uzskatāms par pašu masveidīgāko sporta pasākumu Tukuma novadā un novērtējams kā republikas nozīmes pasākums, ir „Stipro skrējieni”, kuru organizē biedrība „Par stipru Latviju”. „Stipro skrējieni” ir Baltijā vienīgais ekstremālais masu izturības skrējieni, kur ikviens, pārvarot vairākus desmitus šķēršļu un skrienot pa dubļiem, var iemācīties pārvarēt sevi, pārbaudīt savus spēkus un fizisko formu. Jau 5 gadus tas tiek organizēts kinopilsētīnā Cinevilla, Tumes pagastā, un dalībnieku skaits vidēji ir 6 – 8 tūkstoši.

2015.gada septembrī Lauktechnikā norisinājās pirmie Tukuma Sporta un Veselības svētki, kas pulcēja ap diviem tūkstošiem apmeklētāju un guva lielu atsaucību. Pēc pasākuma organizatori saņēma apsveikumus un labus vārdus ar novēlējumu tādus svētkus sarīkot arī turpmāk.

Sporta dzīves organizācija novadā

Tukuma novada sporta dzīves institucionālo ietvaru veido Tukuma novada **Kultūras, sporta un sabiedrisko attiecību nodaļa**, kurā darbojas sporta metodiskis, Tukuma Sporta skola, SIA „Tukuma Ledus Halle” un pagastu pārvaldes. Sporta organizācija novadā vērtējama kā decentralizēta ar pagaidām vēl nepietiekamu informācijas apmaiņu un koordināciju. Dažos pagastos – Tumes, Pūres, Irlavas pagastos – darbojas tā sauktie „sporta dzīves organizatori”. Tie ir cilvēki, bijušie sportisti, kuriem sports ir sirdī, un šai lietā ir ar sirdi un dvēseli – „Fanātiķi”. Pagastus, kuros nav šādu darbinieku, ir grūti pievilkt kopējam sporta modelim. Šeit būtu nepieciešams pagastu pārvaldes vadītāju aktīvs darbs šādu cilvēku piesaistē darboties un iesaistīt sabiedrību sporta jomā.

Pašvaldības kapitālsabiedrības SIA „Tukuma ledus halle” darbības uzdevumi ir organizēt pasākumus sporta attīstībai Tukuma novadā; organizēt nodarbības un sacensības hokejā, daiļslidošanā, šorttrekā, aerobikā un fitnesā, kā arī citos sporta veidos; nodrošināt sporta objekta „Tukuma ledus halle”, kas atrodas Stadiona ielā 3, Tukumā, Tukuma novadā un sporta objekta „Sporta klubs”, kas atrodas Brīvības laukumā 8, Tukumā, Tukuma novadā, darbību un pieejamību iedzīvotājiem, jauniešu un ģimeņu brīvā laika pavadīšanas iespējām. Kapitālsabiedrībai ir pozitīvi finanšu rādītāji. Tai līdz 2016.gada martam jāpagatavo vidēja termiņa darbības stratēģija.

Iepriekšējos gados veiktie ieguldījumi un projekti

Iepriekšējos gados Tukuma novadā īstenota virkne projektu sporta iespēju uzlabošanai, kuros izmantoti gan pašvaldības, tās kapitālsabiedrības, kā arī piesaistīti finanšu resursi.

Piesaistot ES fondu līdzekļus, uzceltas jaunas sporta halles Džūkstes pagastā un Sēmes pagastā. Sēmes sporta hallei iegādāts sporta aprīkojums, iesārtota trenāžieru zāle. Džūkstes pagastā veikta sporta laukuma labiekārtošana un sporta inventāra iegāde (iegādāts nepieciešamais aprīkojums, lai varētu sportot un pilnvērtīgi spēlēt basketbolu, volejbolu, futbolu. Atjaunoti 2 tāllēkšanas skrejceļi, iekļājot gumijas segumu un uzstādīts vingrošanas komplekss). Jaunsātu pagasta centra parkā izbūvēts sporta laukums, ar volejbola, basketbola un futbola laukumu. Futbola laukumam uzstādīts žogs. Džūkstes pagastam iegādāts florbola aprīkojums, lai nodrošinātu kvalitatīvu florbola spēli.

Par pašvaldības līdzekļiem Sēmes sporta zālei, sporta aktivitāšu nodrošināšanai, iegādāti fitnesa skapiši, ieklāta jauna grīda Irlavas sporta hallē, lai nodrošinātu kvalitatīvu florbola spēli. Pašvaldības aģentūrai „Tukuma sporta un atpūtas komplekss” iegādāts sporta inventārs, trenāžieri, pārvietojama mājiņa – ģērbtuve, veikti remonta darbi trenāžieru zālē un kāpņu telpā. 2013.gadā ir atjaunots Tukuma pilsētas stadions, Kuldīgas ielā 74. 2013.gadā Tukuma Sporta skolai iegādāts autobuss.

SVID analīze

<p>Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Salīdzinoši plašs un pieejams sporta aktivitāšu piedāvājums iedzīvotājiem. • Iepriekšējos gados veikta virkne uzlabojumu sporta infrastruktūrā. • Ledus halle, rekonstruēts stadions Tukumā. • Aprīkotie āra laukumi visā novadā vasaras sportošanai. • Vairāk kā 20 sporta klubi dažādos virzienos. • Veloinfrastruktūras attīstība. • Attīstīti individuālie sporta veidi (šaušana, vieglatlētika, cīņu sporta veidi, orientēšanās, ritenbraukšana). • Atpazīstami sportisti. • Tukums var lepoties ar dažiem Latvijas mērogā un starptautiski novērtētiem treneriem. • Novada iedzīvotāju iesaistišana komandās. • Popularitāti ieguvušas sacensības. • Visu vecuma grupu iedzīvotāju iesaistišanās sporta aktivitātēs. • Liels iedzīvotāju atbalsts Sporta un veselības dienām. • Veterānu sports. • Invalīdu sporta klubs. • Labi SIA Tukuma ledus halle finanšu rādītāji. 	<p>Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Salīdzinoši zems regulāri sportojošo bērnu un jauniešu skaits, turklāt mazs aktīvi sportojošo meiteņu īpatsvars. • Novadā nav neviena peldbaseina. • Nepietiekamas ziemas āra sportošanas iespējas (slēpošana, slidošana). • Pilsētā trūkst sporta zāles / manēžas. • Atsevišķās vietās nolietojusies sporta ēku infrastruktūra. • Nolietojusies stadionu infrastruktūra. • Neviena no Tukumā esošajām sporta zālēm neatbilst starptautisku, un pat ne vietēju plaša mēroga sacensību organizēšanas prasībām/standartiem • Tukuma novada ciemos bērniem nav pieejams neviens profesionālas ievirzes sporta veids. • Netiek izmantota Praviņu sporta zāle. • Neapmierinoša situācija Tukuma pilsētā un centra tuvumā ar telpām tautas sportam (basketbols, volejbols, futbols, u.c.), kā arī ar āra sporta laukumiem (basketbols, volejbols, futbols, u.c.) un labiekārtotām teritorijām aktīvai brīvā laika pavadīšanai brīvā dabā (ārpus telpām). • Tukuma pilsētā notiek salīdzinoši maz sporta sacensību. • Trūkst naktsmītņu / viesnīcu (nometnēm, sacensībām). • Esošā sporta un atbalsta infrastruktūra nerada nopietnas iespējas sporta tūrisma attīstībai. • Salīdzinoši zems vecāku iesaistes līmenis bērnu un jauniešu sporta panākumu veicināšanā un atbalstīšanā. • Nepietiekami koordinēta sporta pasākumu plānošana un informācijas plūsma. • Neskaidra pašvaldības sporta atbalsta politika. • Nav instrumentu kvalificētu sporta pedagogu piesaistei un noturēšanai.
<p>Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veselīga dzīvesveida popularitātes pieaugums. • Sporta pasākumu popularitātes pieaugums. 	<p>Draudi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Iedzīvotāju skaita samazināšanās. • Zems iedzīvotāju ienākumu līmenis. • Jaunu treneru nepiesaistīšanas gadījumā, daudzas no sporta veidu sistēmām nevarēs tikt attīstītas pilnīgi, liedzot sistemātiskus panākumus. • Attīstoties un aktivizējoties sporta dzīvei un tradīcijām Tukuma pilsētā un novadā, nespēja nodrošināt pieprasījumam atbilstošu treniņu telpu un laukumu piedāvājumu.

Šis rīcības virziens cieši saistīts ar šādiem rīcības virzieniem:

- RV1 Mūsdienīga izglītība – no pirmsskolas līdz mūžizglītības, jo skolu sporta zāles veido būtisku daļu sporta infrastruktūras tīklā, sports saistīts ar profesionālas ievirzes un interešu izglītību;
- RV2 Jauniešu iniciatīvas atbalsts, jo sports veido daļu jauniešu aktivitāšu;
- RV3 Saistoša kultūrvide, jo virkne kultūras pasākumu notiek sporta infrastruktūras objektos;
- RV11 Augošs tūrisms, jo sporta pasākumi ir saistīti ar apmeklētāju piesaisti;
- RV13 Ērta transporta infrastruktūra un satiksme, jo arvien populārs ir velosports, kā arī skriešanai nepieciešami labiekārtoti celiņi.

Tukuma novada Dome ir pieņēmusi lēmumu par Tukuma novada sabiedrības veselības veicināšanas stratēģijas izstrādes uzsākšanu, kurā nozīmīga vieta jāatvēl arī iedzīvotāju iesaistei sporta un aktīvās atpūtas aktivitātēs.

Uzdevumi

4.1.	Palielināt iedzīvotāju iesaisti dažādās sporta aktivitātēs
4.2.	Sekmēt Tukuma novada sportistu augstus sasniegumus
4.3.	Paplašināt un pilnveidot sporta infrastruktūru dažāda mēroga sporta pasākumiem un sporta tūrisma attīstībai
4.4.	Pilnveidot sporta pārvaldi un koordināciju novadā

Prioritāte RV4 ietvaros:
Peldbaseina būvniecība

Rezultatīvie rādītāji

<i>Rādītājs</i>	<i>Esošā situācija</i>	<i>Sagaidāma tendence</i>	<i>2021</i>	<i>Datu avoti</i>
Sporta klubu skaits	>20	Palielinās	>25	TND
Audzēkņu skaits Sporta skolā	510 (2014./2015.)	Nesamazinās	>510	Tukuma novada Izglītības pārvalde
Dalībnieku skaits Sporta un Veselības svētkos	2000 (2015.)	Palielinās	>3000	TND
Latvijas mēroga sacensību skaits novadā	Dati no 2015.g.	Palielinās		TND
Starptautiska mēroga sacensību skaits novadā	Dati no 2015.g.	Palielinās		TND
Tukuma novada sportistu sasniegumi	Dati no 2015.g.	Nesamazinās		TND
Iedzīvotāju vērtējums par sporta iespējām novadā	Nav veikta	Pozitīvais vērtējums	Pozitīvais vērtējums >70%	Regulāra pašvaldības iedzīvotāju aptauja

RV 5 | Profilaksi pastiprinoša veselības aprūpe

Rīcības virziena ietekme uz mērķu sasniegšanu

	M1 Sociālā dimensija	M2 Ekonomikas dimensija	M3 Vides dimensija	M4 Pārvalde
RV5				

Esošās situācijas raksturojums

Veselība pieder ne vien pie cilvēka pamattiesībām, bet ir arī dzīves kvalitātes, personīgās un ģimenes labklājības pamats. Kā tāda, tā ir pamats sabiedrības pastāvēšanai kopumā. Lai arī liela nozīme ir personas iedzimtībai, indivīda veselību lielā mērā ietekmē tie paši faktori, kas ietekmē pārējo sabiedrību. Tie ir sociālie, ekonomiskie, vides un ar dzīvesveida paradumiem saistītie faktori. Šo faktoru kopums nosaka vispārējo iedzīvotāju veselības stāvokli. Tādējādi, sabiedrības veselība ir svarīgs sabiedrības sociālās vienotības un vienlīdzības, pārticības un nabadzības izplatības, kā arī vides faktoru un kultūras normu rādītājs.

Iedzīvotāju veselības stāvoklis

Tukuma novada veselības profilā, kas sagatavots izmantojot CSP un Slimību profilakses un kontroles centra datus, apkopoti dati par būtiskākajiem veselības rādītājiem Tukuma novadā laika periodā no 2010.gada līdz 2013.gadam.

Novada profilā atzīmētas šādas pozitīvās tendences:

- Zemāka mirstība no sirds un asinsvadu slimībām (SAS) nekā vidēji LV (2013.g. par 19%);
- Zemāka saslimstība ar tuberkulozi, hronisku C hepatītu nekā vidēji LV – 2013.g. attiecīgi par 12% un 78%;
- Zemāka mirstība no kuņģa vēža, no krūts vēža sievietēm, salīdzinot ar Latvijas vidējo rādītāju (2013.g. attiecīgi par 30% un 52%);
- Mazinās saslimstība ar ērcu encefalītu;

un norādīts uz šādām problēmām un izaicinājumiem:

- Augsta perinatālā un zīdaiņu mirstība, 2013.g. pārsniedzot vidējo rādītāju valstī attiecīgi 2,5 un 1,4 reizes;
- Augstāka saslimstība un mirstība no ļaundabīgajiem audzējiem nekā vidēji Latvijā (2013.g. par 5,5% un 13%);
- Augstāka mirstība no ārējiem nāves cēloņiem nekā vidēji LV (2013.g. par 14%);
- Dinamikā pieaug saslimstība ar HIV, 2013.g. pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 81%;
- Augstāka saslimstība ar seksuāli transmisīvo infekciju (STI), 2013.g. pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 41%;
- Augsta saslimstība ar Laimboreliozī, dinamikā samazinās, tomēr 2013.g. pārsniedz vidējo rādītāju valstī vairāk nekā 2 reizes;

- Augstāks nepilngadīgām mātēm dzimušo bērnu īpatsvars, īpaši 2013.gadā, kad tas 2,5 reizes pārsniedza Latvijas vidējo.

Pašvaldības kompetence veselības jomā

Latvijas veselības aizsardzības sistēma ir bijusi pakļauta nopietnam transformācijas procesam, sākot no pagājušā gadsimta deviņdesmitajiem gadiem un turpinoties caur ES pievienošanos, un līdz pat šai dienai, procesam ieņemot trīs stratēģiskus virzienus: virzība uz primāro un sekundāro veselības aprūpi, palielinot piekļuvi veselības aprūpei, finansēšanas sistēmas reforma un sabiedrības veselības veicināšana. Tomēr likumdošanas bāzes attīstība, lai atbalstītu šo stratēģisko virzību, nav bijusi sistemātiska, bet drīzāk balstīta uz pieprasījumu, lai risinātu akūtas problēmas.

Pašvaldības autonomā funkcija ir nodrošināt veselības aprūpes pieejamību, kā arī veicināt iedzīvotāju veselīgu dzīvesveidu. Tukuma novadā darbojas primārās veselības aprūpes institūciju tīkls, Tukumā, kā reģionālas nozīmes attīstības centrā, darbojas stacionārā veselības aprūpes institūcija – Tukuma slimnīca, slimnīca ir arī Irlavā, Tukumā atrodas neatliekamās medicīniskās palīdzības (NMP) brigāde. Novadā veselības aprūpi nodrošina pašvaldības, privātās un valsts institūcijas.

5.1.tabula. Veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība Tukuma novada teritoriālajās vienībās

Pagasts	Pilsēta/ ciems	Ģimenes ārsta prakse / feldšerpunkts	Zobārstis	Aptieka / aptiekas punkts	Cits
	Tukums	XXX	XX	XX t.sk. diennakts	Tukuma slimnīca
Pūres p.	Pūre	X	X	X	
Jaunsātu p.	Abavnieki	X		X	
Irlavas p.	Irlava	X	X	X	Irlavas Sarkanā krusta slimnīca
Lestenes p.	Lestene	X		X	
Sēmes p.	Sēme	X			
Zentenes p.	Zentene				
Tumes p.	Tume	X	X		
Degoles p.	Vienība				
Slampes p.	Slampe	X	X	X	
Džūkstes p.	Džūkste	X			

Ņemot vērā demogrāfisko situāciju, kas liecina par iedzīvotāju vidējā vecuma paaugstināšanos, pieprasījums un nepieciešamība pēc veselības aprūpes pakalpojumiem palielināsies. Svarīgi lielāku uzmanību pievērst profilaktiskiem pasākumiem un veselīgam dzīvesveidam, labai veselības stāvokļa saglabāšanai. Tukuma novada Dome ir pieņēmusi lēmumu par Tukuma novada sabiedrības veselības veicināšanas stratēģijas izstrādes uzsākšanu.

Primārās veselības aprūpes tīkls

Primārās veselības aprūpes nodrošināšanai Tukuma novadā darbojas **20 ģimenes ārstu prakses** vietas un feldšeru punkti. Primārā veselības aprūpe pieejama Tukuma pilsētā un gandrīz visos pagastu centros, tā nav pieejama Zentenē un Vienībā.

Ambulatoro apmeklējumu skaits Tukuma novadā ir līdzīgs kā vidēji valstī – 6,6 gadījumi uz 1 iedzīvotāju (vidēji Latvijā 2013.g. 6,3), mājas vizīšu skaits Tukuma novadā gan ir nedaudz zemāks – 0,14 uz 1 iedzīvotāju, kamēr valstī vidēji 0,17.

Pašvaldība veselības aprūpes pakalpojumiem nodrošina telpas vai atvieglojumus telpām ārstu praksēm. Ne visas ārstu prakses vietu telpas ir pieejamas cilvēkiem ar speciālām vajadzībām.

Nepiemērotās telpās – strādājošas pirmsskolas izglītības iestādes ēkā ir izvietota ārstu prakse Pūrē, tāpēc pakāpeniski tiek veikta tās pārvietošana uz citām telpām.

Tukumā un četros pagastu centros pieejami zobārsta pakalpojumi. Tā kā nākotnē plānots pārtraukt valsts bērnu zobārstniecības profilakses programmu, kas nodrošināja bezmaksas higiēnas pakalpojumus bērniem, tad pašvaldībai šajā jomā jādomā par kādu alternatīvu risinājumu vismaz daudzbērnu ģimenēm vai ģimenēm, kam grūtāki ekonomiskie apstākļi.

Sekundārā veselības aprūpe

Tukuma slimnīca ir neatliekamās palīdzības lokālās daudzprofilu slimnīca ar 100 gultām. Apkalpes zonā ir ap 50 000 iedzīvotāju. Tā organizēta kā kapitālsabiedrība – SIA „Tukuma slimnīca”, kuras kapitāldaļu turētāji ir Tukuma novada, Engures novada, Jaunpils novada un Kandavas novada pašvaldības. Tukuma novada pašvaldībai pieder 62% SIA kapitāldaļu.

SIA „Tukuma slimnīca” veselības aprūpes pakalpojumus sniedz stacionārā un ambulatorā daļā, tāpat tiek organizēta mājās aprūpe, sniegti profilakses un rehabilitācijas pakalpojumi, uzņemšanas nodaļā atvērta divas observācijas gultas, ir iespējamās sociālās gultas un „viesnīcas” pakalpojumi. Darbojas Patoloģija anatomijas nodaļa ar histoloģijas laboratoriju. Papildus veselības aprūpes pakalpojumiem tiek veikta arī cita saimnieciskā darbība, kas saistīta ar infrastruktūras izmantošanu vai ārstniecības procesa atbalstu (transporta pakalpojumi, ēdināšana, veļas mazgāšana).

Stacionāra daļā ir uzņemšanas, terapijas, ķirurģijas, traumatoloģijas, ginekoloģijas, dzemdību, neiroloģijas, bērnu, intensīvās terapijas nodaļas.

Ambulatorajā daļā darbojas speciālistu kabineti – oftalmoloģijas, narkoloģijas, ķirurģijas, endoskopijas, LOR, neiroloģijas, ftiziatrijas, fizikālās terapijas, fizioterapijas, veselības pārbaužu, kardiologa, funkcionālās diagnostikas kabineti. Gan ambulatoro, gan stacionāra daļu visu diennakti apkalpo laboratorija (akreditēta atbilstoši LVS EN ISO 15189:2008 standartam) un radioloģijas nodaļa.

Rehabilitācijas un sociālā atbalsta nodaļā tiek sniegti gan rehabilitācijas, gan arī veselības profilakses pakalpojumi, pieejami tehniskie palīg līdzekļi.

2014.gadā Tukuma slimnīcā faktiski ārstēti 5545 pacienti, tas bija par 720 vairāk nekā plānots līgumā ar Nacionālo veselības centru (NVC). Finanšu nepietiekamība ir ilgstoši lielākā problēma tālākai slimnīcas attīstībai un kvalitatīva medicīnas personāla piesaistei.

5.2. tabula. Tukuma slimnīcas vidējais gultasvietu skaits gadā un to noslogojums

	2011.	2012.	2013.	2014.
Gultasvietas (vid.)	98	97	97	93
Gultasvietu noslogojums (%)	85,48	83,76	81,96	78,46

Datu avots: Tukuma slimnīca

5.3. tabula. Tukuma slimnīcā ārstēto pacientu skaits un darbinieku skaits (gadā)

	2011.	2012.	2013.	2014.
Ārstēto pacientu skaits	5491	5834	5675	5545
Darbinieku skaits	249	260	258	274

Datu avots: Tukuma slimnīca

Tukuma slimnīcā 2014.gadā bija 274 darbinieki, tai skaitā 57 ārsti, 105 vidējais personāls, 65 jaunākais personāls, 47 pārējie.

Pateicoties Rīgas tuvumam un satiksmes iespējām, SIA „Tukuma slimnīca” ir piesaistījusi medicīnisko personālu, lai nodrošinātu darbības nepārtrauktību atbilstoši neatliekamās palīdzības

lokālās daudzprofilu slimnīcas prasībām, attīstīt jaunus veselības aprūpes pakalpojumus, tomēr būtiskākā problēma ir medicīnu novecošanās. Situācijas uzlabošanai nepieciešama atbalstoša pašvaldības politika ar dzīvojamo platību, pieejamiem pirmsskolas izglītības iestādes pakalpojumiem, stipendijām.

SIA „Tukuma slimnīca” ārstniecības nodaļas un ambulatorie speciālistu pakalpojumi ir aprīkoti ar medicīnas tehnoloģijām atbilstoši prasībām, taču, ņemot vērā lielo iekārtu noslodzi un morālo novecošanos, nepieciešama pakāpeniska iekārtu nomaiņa.

SIA „Tukuma slimnīca” atrodas Tukuma pilsētas centrā, savu darbību ir izvērsusi četrās ēkās, tai pieguļ teritorija, kurā atrodas komunikācijas, kas saistītas ar Tukuma pilsētas ūdenssaimniecības, siltumapgādes un elektroapgādes tīkliem, ielu infrastruktūru, ainavu, tāpēc būtiski ir nākotnes ieguldījumi infrastruktūras uzturēšanā un attīstībā. Aktuāla ir šādu ar slimnīcas infrastruktūru saistītu problēmu atrisināšana: Stāvlaukumu izbūve pie slimnīcas un poliklīnikas ēkas priekšā, kur šobrīd atrodas nolaista privātpašumā koka ēka, kā arī iekšpusē, kur ir gatavs laukums; nomainīt ar bojātām konstrukcijām garāžas jumta nomaigi; lietot kanalizācijas izbūvi, jo pēc blakusesošā Hezburgera darbības uzsākšanas regulāri noplūst slimnīcas pagrabs; ēku siltināšana, jumtu seguma nomaigi ķirurģijas un poliklīnikas ēkām.

SIA „Tukuma slimnīca” kā pašvaldības kapitālsabiedrībai līdz 2016.gada martam ir jāsaprot vidēja termiņa darbības stratēģija. Plānojot savu nākotnes darbību, slimnīcai jāizanalizē arī Tukuma novada un pārējā tās apkalpes areāla iedzīvotāju vērtējums par tās pakalpojumu kvalitāti, lai nākotnē īstenotā darbība būtu sekmīga un iespējami efektīva, lai novada iedzīvotāji Tukuma slimnīcā pieejamos pakalpojumus nebrauktu saņemt citur, bet gan otrādi – lai uz slimnīcu brauktu ārstēties cilvēki arī ārpus tās apkalpes areāla.

SIA „Irlavas Sarkanā Krusta slimnīca” ir Tukuma novada pašvaldības kapitālsabiedrība un darbojas kā ambulatora veselības aprūpes iestāde, kas sniedz primāros un sekundāros ārstniecības pakalpojumus ambulancē un dienas stacionārā, kā arī sociālos pakalpojumus. Irlavas slimnīcā ir 45 gultasvietas (25 dienas stacionārā un 20 sociāliem pacientiem), tajā strādā 2 ārsti, 7 vidējā personāla un 7 jaunākā personāla darbinieki, kā arī sociālais darbinieks, sociālais rehabilitētājs un sociālais aprūpētājs. Jau šobrīd Irlavas slimnīca kopējā novada veselības aprūpes sistēmā vairāk darbojas kā sociālās aprūpes infrastruktūras elements, ne sekundārās aprūpes iestāde, un tai ir salīdzinoši augsts gultasvietu noslīgojums. Lai arī 2014.gadā kapitālsabiedrība darbojās ar peļņu, tā pakļauta finanšu riskam, ko rada ar kvotu ierobežots apkalpojamo pacientu skaits un tam sekojošais valsts finansējums. Arī SIA „Irlavas Sarkanā Krusta slimnīca” kā pašvaldības kapitālsabiedrībai līdz 2016.gada martam ir jāsaprot vidēja termiņa darbības stratēģija. Plānojot savu nākotnes darbību, slimnīcai vēl lielāka vēriba jāvērš uz primārās veselības aprūpes un sociālās aprūpes pakalpojumiem.

5.3. tabula. Irlavas Sarkanā Krusta slimnīcas vidējais gultasvietu skaits, ārstēto pacientu un gultasvietu noslīgojums gadā

	2011.	2012.	2013.	2014.
Ārstētie pacienti dienas stacionārā	323	307	274	273
Ambulatori ārstētie pacienti (ar taloniem)	5950	5609	5509	5649
Sociālie pacienti	141	150	173	146
Gultu dienu skaits dienas stacionārā	4493	3556	3293	3693
Gultu dienu skaits sociālajā aprūpē	5399	6875	11390	11989
Gultasvietu noslīgojums (%)	60	64	89	95

Datu avots: Irlavas Sarkanā Krusta slimnīca

Aptiekas

Tukuma novada aptieku tīklu veido pilsētas aptiekas un aptieku punkti pagastos. Tukuma pilsētā darbojas 9 aptiekas, no tām viena ir diennakts (skat. 5.1 tabulu). Lai nodrošinātu pieejamību

medikamentiem iedzīvotājiem ārpus pilsētas, ir atvērti 5 aptieku punkti lauku teritorijā. Lai aptieku tīklu pilnveidotu un nodrošinātu visus lauku iedzīvotājus, nepieciešams pašvaldības atbalsts atvieglojumos telpu izmaksām.

Iepriekšējos gados veiktie ieguldījumi un projekti

2011.gadā ar ERAF, valsts budžeta dotāciju un Tukuma pašvaldības budžeta līdzfinansējumu rekonstruēta Tukuma slimnīcas ēkas daļa, izveidojot pataloģijas nodaļu ar morgu.

2011.gadā veikta Irlavas Sarkanā Krusta slimnīcas rekonstrukcija.

2012.gadā par pašvaldības budžeta līdzekļiem ir iegādāts medicīnas aprīkojums Pūres pagasta zobārstniecības praksei un Jaunsātu pagasta feldšerpunktam, izbūvēta ventilācijas sistēma Jaunsātu pagasta feldšerpunktam.

2015.gadā Tukuma slimnīcai iegādāts jauns 16 joslu datortomogrāfs un atjaunotas medicīnas kabinētu telpas un darbinieku darbavietu aprīkojums. Jaunās iekārtas iegādē piedalījās četri novadi – Tukuma, Kandavas, Engures un Jaunpils. No kopējā ieguldījuma Tukuma novads ieguldīja 62%.

SVID analīze

<p>Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zemāka saslimstība ar tuberkulozi, hronisku C hepatītu nekā vidēji Latvijā. • Zemāka mirstība no SAS nekā vidēji Latvijā. • Mazinās saslimstība ar ērcu encefalītu. • Kopumā attīstīta un pieejama primārās veselības aprūpes struktūra. • Darbojas daudzprofilu neatliekamās palīdzības slimnīca. • Pašvaldībā nodrošināta koordinācija veselības aprūpes un veicināšanas jautājumos. • Pieejama zobārstniecība. • Izveidots aptieku tīkls. • Pieejama medicīniskā aprūpe stacionāros vai mājās. • Medicīnas iestādēs ir atbilstoša aparatūra funkciju nodrošināšanai, • Kopumā ir medicīniskais personāls pieejamības nodrošināšanai. • Tiek ieviesta izmaksu noskaidrošanas programma. • Irlavas slimnīcas darbība ar peļņu. 	<p>Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Augstāka saslimstība un mirstība no ļaundabīgiem audzējiem nekā vidēji Latvijā. • Dinamikā pieaug saslimstība ar HIV. • Nepietiek ģimenes ārstu. • Nepietiekami plašs aptieku tīkls. • Ārsta prakse Pūrē nepiemērotās (PII) telpās. • Tukuma slimnīcas finanšu risks, ko rada tarifu neatbilstība izmaksām, darbība ar zaudējumiem. • Nepietiekamas autonomiēšanas iespējas pie Tukuma slimnīcas. • Atsevišķas Tukuma slimnīcas infrastruktūras problēmas (pagraba aplūšana, bīstams garāžas jumts, zema energoefektivitāte). • Neliels zobārstu skaits, kas noslēguši līgumu ar NVC. • Veselības aprūpes speciālistu nesabalansēta vecumstruktūra, kas var radīt speciālistu trūkumu nākotnē. • Atsevišķu speciālistu trūkums. • Nepietiekami profilaktiskie pasākumi.
<p>Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Medicīnisko pakalpojumu apjoma un kvalitātes paaugstināšana. • Veselīga dzīves veida popularitātes palielināšanās. • Cilvēku mobilitātes palielināšanās. 	<p>Draudi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Iedzīvotāju skaita samazināšanās. • Daļas iedzīvotāju zema maksātspēja. • Konkurences palielināšanās novada veselības aprūpes institūcijām. • Neskaidrās veselības aprūpes sistēmas reformas. • Bērnu zobu higiēnas valsts programmas pārtraukšana. • Minimālās algas paaugstināšana, kas rada atalgojuma novienādošanos un personāla problēmas.

Šis rīcības virziens cieši ar šādiem rīcības virzieniem, kas uztur un uzlabo iedzīvotāju fiziskās veselības un emocionālo stāvokli, ekonomisko labklājību:

- RV4 Sports kā veselīga dzīvesveida pamats un novada atpazīstamības sekmētājs;
- RV6 Iekļaušanu sekmējoši sociālie pakalpojumi un palīdzība;
- RV8 Labvēlīga uzņēmējdarbības vide un augsta nodarbinātība.

Uzdevumi

5.1.	Paplašināt veselības profilaksi
5.2.	Pilnveidot primārās veselības aprūpes un aptieku tīklu
5.3.	Attīstīt Tukuma slimnīcas darbību
5.4.	Attīstīt Irlavas Sarkanā Krusta slimnīcas darbību

Prioritāte RV5 ietvaros:
Profilakses paplašināšana

Rezultatīvie rādītāji

<i>Rādītājs</i>	<i>Esošā situācija</i>	<i>Sagaidāma tendence</i>	<i>2021</i>	<i>Datu avoti</i>
Iedzīvotāju veselības stāvoklis	Veselības profilā no 27 rādītājiem salīdzinājumā ar valsti: - 6 labāki - 14 sliktāki - 5 neitrāli (2013)	Pozitīvās palielinās; negatīvās samazinās	Vairāk pozitīvo rādītāju	Tukuma novada veselības profils (CSP,SPKC)
Gimenes ārstu prakšu skaits	20 (2014.)	Palielinās	24	TND
Zobārstu prakses vietu skaits	21 (2014.)	Nesamazinās	>21	TND
Aptieku skaits, t.sk., aptieku punkti pagastu centros	14 (2014.)	Palielinās	>15	TND
Iedzīvotāju vērtējums par novadā pieejamo veselības aprūpes pakalpojumu kvalitāti	Aptauja nav veikta	Pozitīvais vērtējums pārsniedz negatīvo	Pozitīvais vērtējums pieaug	Regulāra pašvaldības iedzīvotāju aptauja (no 2016.g.)

RV 6 | Iekļaušanu sekmējoši sociālie pakalpojumi un palīdzība

Rīcības virziena ietekme uz mērķu sasniegšanu

	M1 Sociālā dimensija	M2 Ekonomikas dimensija	M3 Vides dimensija	M4 Pārvalde
RV6				

Esošās situācijas raksturojums

Viena no pašvaldību obligātajām autonomajām funkcijām ir nodrošināt iedzīvotājiem sociālo palīdzību (sociālo aprūpi) (sociālā palīdzība maznodrošinātām ģimenēm un sociāli mazaizsargātām personām, veco ļaužu nodrošināšana ar vietām pansionātos, bāreņu un bez vecāku gādības palikušo bērnu nodrošināšana ar vietām mācību un audzināšanas iestādēs, bezpajumtnieku nodrošināšana ar naktsmītni u.c.).⁴⁹

Pašvaldībai, kuras teritorijā persona reģistrējusi savu pamata dzīvesvietu, ir pienākums nodrošināt personai iespēju saņemt tās vajadzībām atbilstošus sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību. Sociālie pakalpojumi un sociālais darbs ietver sociālo darbinieku un citu speciālistu darbības, lai palīdzētu klientam kļūt patstāvīgākam, novērst atkarību, stiprināt ģimenes attiecības un atjaunotu individu, ģimeņu, grupu un kopienu sociālo funkcionēšanu. Sociālie pakalpojumi tiek iedalīti sociālās aprūpes pakalpojumos un sociālās rehabilitācijas pakalpojumos, turklāt abu veidu pakalpojumi tiek piedāvāti gan sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās, gan personas dzīvesvietā⁵⁰. Sociālā palīdzība ir naudas vai mantiskais pabalsts, kura piešķiršana balstās uz materiālo resursu novērtēšanu personām (ģimenēm), kurām trūkst līdzekļu pamatvajadzību apmierināšanai.

Tukuma novada pašvaldības pamatbudžeta izdevumi sociālai aizsardzībai 2014.gadā bija 2,584 miljoni *euro*, tas ir 7,8% no pamatbudžeta izdevumiem, 2013.gadā – 2,213 miljoni *euro* (7,4% no pamatbudžeta izdevumiem).

2014.gadā 97,1% no sociālās aizsardzības izdevumiem bija uzturēšanas izdevumi, tai skaitā izdevumi pabalstiem, kas veidoja 32,9% no šīs funkcijas izdevumiem jeb tie bija 849,7 tūkstoši *euro*, 2,9% no sociālās aizsardzības izdevumiem bija kapitālie izdevumi. Arī 2013.gadā kapitālie izdevumi sociālajai aizsardzībai bija nelieli – tie veidoja 2% no funkcijas izdevumiem⁵¹.

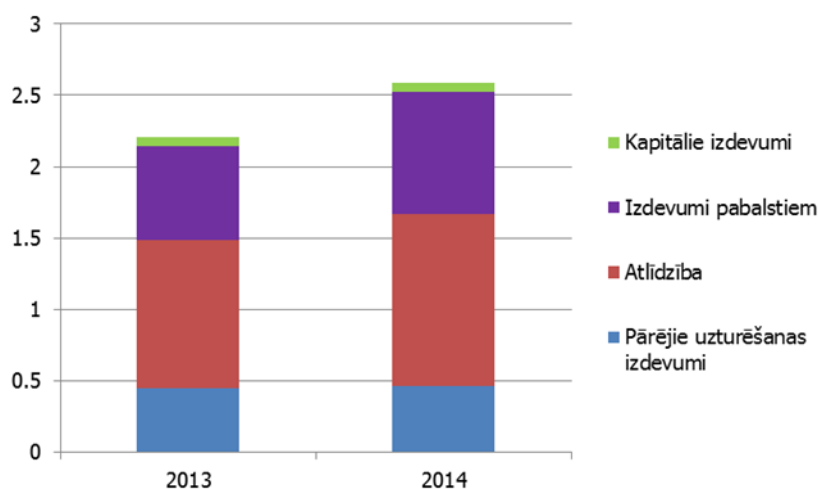
Izdevumi sociālai aizsardzībai uz 1 iedzīvotāju Tukuma novadā 2014.gadā bija 82 *euro*, tas ir mazāk nekā vidēji Latvijā (96), un arī mazāk nekā vidēji novados (89), un tas ir tuvu vidējam rādītājam 21

⁴⁹ Likums „Par pašvaldībām”.

⁵⁰ LR Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums.

⁵¹ Valsts kases dati.

reģionālās attīstības centrā (84)⁵². Arī šo izdevumu īpatsvars pamatbudžetā Tukuma novadā ir zemāks nekā vidēji Latvijā un atbilstošajās pašvaldību grupās. Jāņem vērā, ka pēdējos gados nozarē ir bijuši nelieli pašvaldības veiktie kapitālieguldījumi.

6.1.attēls. Tukuma novada pašvaldības pamatbudžeta izdevumi sociālai aizsardzībai sadalījumā pēc ekonomiskās klasifikācijas pamatgrupām 2013., 2014.gadā, milj.euro
Datu avots: Valsts kase

Sociālie pakalpojumi un sociālais darbs

Tukuma novadā sociālos pakalpojumus, sociālo palīdzību un sociālā darba pieejamību pamatā nodrošina un koordinē **pašvaldības aģentūra „Tukuma novada sociālais dienests”** (turpmāk - Tukuma novada sociālais dienests). Tukuma novada sociālajam dienestam kā pašvaldības aģentūrai sagatavota un apstiprināta Tukuma novada sociālā dienesta darbības attīstības stratēģija 2014.-2017.gadam.

Tukuma novada pašvaldībā tiek nodrošināti šādi sociālie pakalpojumi:

- aprūpe mājās (Aprūpes mājās dienests);
- ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumi bērniem (Irlavas bērnnunams- patversme);
- patversmes pakalpojumi (Tukuma patversme, Slampes un Džūkstes pagastu kopienas centrs „Rīti);
- dienas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas centra pakalpojumi (Invalīdu dienas centrs „Saime”, dienas centrs „Saimīte”, Slampes un Džūkstes pagastu kopienas centrs „Rīti);
- individuālā sociālā rehabilitācija (Jauniešu sociālais centrs, Slampes un Džūkstes pagastu kopienas centrs „Rīti);
- grupu dzīvokļa pakalpojumi („Mežrozītes”).

Kā resurss sociālajam darbam pagastu teritorijās ir izveidoti kopienas centri- Slampē, Pūrē, Irlavā un Sēmē.

Tukuma novadā sociālās aizsardzības infrastruktūras tīklu veido Tukuma novada sociālā dienesta struktūrvienības – ar darbiniekiem pilsētā un pagastu centros, kā arī Pienavā un Vaskos, Tukuma patversme, invalīdu dienas centrs „Saime”, dienas centrs „Saimīte”, jauniešu sociālais centrs, aprūpes mājās dienests, kopienu centri un sociālo pakalpojumu centrs pagastos, Irlavas bērnu nams – patversme (aģentūras pakļautības iestāde).

Citas iestādes un organizācijas, kas nodrošina sociālos pakalpojumus vai pārstāv atsevišķu iedzīvotāju grupu intereses un tiesības ir SIA „Irlavas Sarkanā Krusta slimnīca”, kas nodrošina ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu pilngadīgām personām, Senioru

⁵² VRAA aprēķini pēc VK datiem.

biedrības (Tukuma pilsētas pensionāru biedrība), bērnu un jauniešu, un ģimeņu biedrības (Pozitīvā Doma, Dēkla, Jauniešu klubs 10x10, VIVA FAMILIA), biedrības cilvēkiem ar īpašām vajadzībām (Tukuma reģionālā diabēta biedrība, Tukuma Aspazijas, Tukuma Invalīdu biedrība, Tukuma invalīdu sporta klubs, Latvijas Nedzirdīgo Savienība, Pūres pagasta invalīdu biedrība, Tukuma DOMU BIEDRI, Černobīlieši "Tukuma novada biedrība u.c.). Misija „Pakāpieni” sniedz atbalstu daudz bērnu ģimenēm, bez atbalsta palikušām grūtniecēm un jaundzimušo mammām, kuras ir nonākušas grūtībās. Latvijas Dūlu apvienība sniedz atbalstu grūtniecību, dzemdību un pēcdzemdību periodā.

Tukuma novadā atrodas valsts sociālās aprūpes centra "Zemgale" filiāles „Kīši” pansionāts „Kīši”. Tas nodrošina ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem.

6.1.tabula. Pašvaldības nodrošinātie sociālie pakalpojumi un sociālais darbs Tukuma novada teritoriālajās vienībās

Pagasts	Pilsēta/ ciems	Sociālie darbinieki	Pieejamie sociālie pakalpojumi
	Tukums	x	Aprūpe mājās, dienas centrs bērniem un pilngadīgām personām, patversme, jauniešu sociālais centrs
Pūres p.	Pūre	x	Aprūpe mājās, kopienas centrs
Jaunsātu p.	Abavnieki	x	Aprūpe mājās
Irlavas p.	Irlava	x	Aprūpe mājās, , kopienas centrs, grupu dzīvoklis, Irlavas bērnu nams- patversme
Lestenes p.	Lestene	x	Aprūpe mājās
	Vaski	x	Aprūpe mājās
Sēmes p.	Sēme	x	Aprūpe mājās, kopienas centrs
Zentenes p.	Zentene	x	Aprūpe mājās,
Tumes p.	Tume	x	Aprūpe mājās
Degoles p.	Vienība	x	Aprūpe mājās
Slampes p.	Slampe	x	Aprūpe mājās, kopienas centrs (dienas centrs senioriem, personām ar funkcionāliem traucējumiem, jauniešiem), patversme
Džūkstes p.	Džūkste	x	Aprūpe mājās
	Pienava	x	Aprūpe mājās

2014.gadā Tukuma novada sociālajā dienestā bija 89 pastāvīgie darbinieki un Irlavas bērnu namā – patversmē – 49 darbinieki.

Sociālajā darbā ļoti liela nozīme ir Sociālā dienesta sadarbībai ar citām pašvaldības un valsts institūcijām, sevišķi ar Bāriņtiesu, Izglītības pārvaldi un skolām, Pašvaldības policiju un Valsts policiju, kā arī veselības aprūpes institūcijām.

Galvenās mērķa grupas

Tukuma novadā sociālo pakalpojumu, sociālā darba un sociālās palīdzības saņēmēju mērķa grupa ir personas ar invaliditāti, pensijas vecuma iedzīvotāji, ģimenes ar bērniem, bāreņi un bez vecākiem palikuši bērni, trūcīgās un maznodrošinātās personas.

2014.gadā no Tukumā novadā deklarētiem iedzīvotājiem par trūcīgām atzītas 1262 personas (4%) jeb 541 ģimene. Salīdzinājumā ar 2013.gadu, trūcīgo personu skaits Tukuma novadā ir samazinājies par 2%. Tukuma pilsētā no 19118 iedzīvotājiem 642 personas atzītas par trūcīgām (3%). Visaugstākais trūcīgo personu skaits ir Lestenes pagastā, kur no 679 dzīvesvietu deklarējušām personām 73 atzītas par trūcīgām (11%). Viszemākais trūcīgo personu skaits ir Tumes pagastā, kur

no 1860 dzīvesvietu reģistrējušām personām 26 personas atzītas par trūcīgām (2%) un Pūres pagastā, kur no 1557 dzīvesvietu reģistrējušām personām 54 personas atzītas par trūcīgām (3%).

2014.gadā no novada iedzīvotājiem par maznodrošinātām atzītas 612 personas (2%). Tukuma pilsētā 328 personas atzītas par maznodrošinātām (132 ģimenes). Visaugstākais maznodrošināto personu skaits ir Zentenes pagastā, kur no 533 dzīvesvietu deklarējušām personām 29 atzītas par maznodrošinātām (5%). Viszemākais maznodrošināto personu skaits ir Džūkstes, Pūres, Tumes un Sēmes pagastos, kur 1% dzīvesvietu reģistrējušās personas atzītas par maznodrošinātām.

Tukuma novadā dominē tendence samazināties trūcīgo un maznodrošināto personu skaitam. 2014.gada jūlija mēnesī trūcīgo personu skaits ir sasniedzis viszemāko skaitu kopš novada izveides 2009.gadā. Trūcīgo personu statusu saņēmušo skaits Tukuma novadā no 2011.gada līdz 2014.gada beigām samazinājies vairāk nekā četras reizes. Lielāks trūcīgo personu statusu saņēmušo skaits ir gada sākumā, zemākais – vasaras mēnešos.

Par personu ar invaliditāti skaitu liecina Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA) dati. 2014.gada decembrī VSAA administrētus pabalstus un pensijas Tukuma novadā saņēma:

- invaliditātes pensiju 1004 personas (01.12.2011.- 1030);
- pabalsts transporta izdevumu kompensēšanai invalīdiem – 36 (01.12.2011.- 25);
- pabalsts invalīdam, kuram nepieciešama kopšana – 133 (01.12.2011.- 125);
- nelaimes gadījuma kompensāciju 84 personas (01.12. 2011.- 79);
- kaitējuma atlīdzība ČAES invalīdam vai ģimenei – 10 (01.12.2011.- 10);
- valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts invalīdam kopš bērnības – 176 (01.12.2011.- 175);
- piemaksa par bērnu invalīdu pie ģimenes valsts pabalsta – 134 (01.12.2011.- 175);
- bērna invalīda kopšanas pabalsts – 26 (01.12.2011.- 175).

2014.gada decembrī Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras administrētas pensijas Tukuma novadā saņēma:

- vecuma pensijas 6356 (01.12.2011.- 6500);
- izdienas pensijas 85 (01.12.2011.- 87);
- ČAES avārijas seku likvidatora pensija 25 (01.12.2011.- 28);
- valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts 87 (01.12.2011.- 60).

2014.gada decembrī Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras administrētas ģimenes valsts pabalstu Tukuma novadā saņēma 3517 (01.12.2011.- 3620) ģimenes ar bērniem.

Sociālā palīdzība – pabalsti pašvaldības budžetā

Saskaņā ar Valsts kases datiem Tukuma novada pašvaldības pamatbudžeta kopējie izdevumi sociālajiem pabalstiem 2014.gadā bija 958,28 tūkstoši *euro*, 213,85 tūkstoši *euro* no tiem bija pabalsti natūrā. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pabalstu apjoms ir audzis. Savukārt pirms tam bija vērojama pabalstu apjoma sarukšana, jo krīzes iespaidā pašvaldības izdevumu slogs šajā jomā bija ievērojami pieaudzis.

6.2.tabula. Tukuma novada pamatbudžeta izdevumi sociālajiem pabalstiem, euro

	2011.	2012.	2013.	2014.
Izdevumi sociāliem pabalstiem	1 547 941	1 111 351	851 750	958 278
t.sk. natūrā	325 005	254 885	214 572	213 851

Datu avots: Valsts kase

6.3.tabulā redzami dažādu pabalstu saņēmēju dinamika iepriekšējos četros gados. Ievērojami ir samazinājies garantētās minimālās iztikas (GMI) saņēmēju skaits – 2014.gadā tas bija 5,6 reizes mazāks nekā 2011.gadā. 2014.gadā salīdzinājumā ar 2011.gadu gandrīz divas reizes (1,7) samazinājies dzīvokļu pabalstu saņēmēju skaits, tomēr tas ir audzis salīdzinājumā ar 2013.gadu.

6.3.tabula. Tukuma novada sociālo pabalstu saņēmumu skaits

	2011.	2012.	2013.	2014.
GMI saņēmumu skaits	1567	972	460	281
Dzīvokļa pabalstu saņēmumu skaits	2116	1498	1239	1268
Pabalstu veselībai saņēmumu skaits	333	397	339	327
Brīvpusdienu pabalsts ģimenēm ar bērniem	1074	758	518	368
Pabalsta skolas piederumu iegādei saņēmumu skaits	756	538	416	299
Sociālās garantijas bāreņiem un bez vecākiem palikušiem bērniem	89	76	56	55
Pabalsts audžuģimenei t.sk. kontaktpersonas ģimenei	36	34	53	43

Datu avots: Tukuma novada Sociālais dienests

Citi atbalsta pasākumi

Tukuma novada pašvaldība, realizējot brīvās iniciatīvas, ir veidojusi pabalstu sistēmu ar mērķi preventīvi nodrošināt atsevišķu mērķgrupu atbalstu, lai mazinātu risku personai (ģimenei) pašai nodrošināt ikdienas vajadzības. Galvenās mērķgrupas – personas ar invaliditāti, pensijas vecuma personas, ģimenes ar bērniem, bāreņi un bez vecāku gādības palikušie bērni.

6.4.tabula. Citi atbalsta pasākumu finanšu izlietojums Tukuma novadā

Atbalsta pasākuma veids	2012.	2013.	2014.
Atvieglājumi pirts pakalpojumiem	3677	2591	2396
Atvieglājumi zobu protezēšanas pakalpojumam	7227	6584	5 840
Zupas virtuve	5051	5238	4112
Pabalsts jaundzimuša bērna aprūpei	18106	40232	68835
Atvieglājumi sociālajos dzīvokļos	71716	71543	61554
Citi atbalsta pasākumi	1242	669	91391
Zelta un dimanta kāzu jubilāriem		669	900
Dāvana apaļās dzīves jubilejās			23662
Pabalsts 1.klasniekiem			4680
Pabalsts aizbildnībā nodotiem bērniem			62149
KOPĀ	103342	124265	234128

Bāriņtiesa

Tukuma novada bāriņtiesa ir pašvaldības izveidota aizbildnības un aizgādības iestāde, kas nodrošina bērna vai aizgādībā esošās personas tiesību un tiesisko interešu aizsardzību, izvirzot kā vienu no pamatuzdevumiem, nodrošināt bez vecāku gādības palikušiem bērniem drošu un stabilu ģimenisku vidi. Bāriņtiesa savā darbībā pamatojas uz normatīvajiem aktiem un publisko tiesību principiem.

Bāriņtiesas kompetencē ir nodrošināt:

- bērna personisko interešu aizstāvību attiecībā ar vecākiem, aizbildņiem un citām personām,
- domstarpību izšķiršanu,
- piekrišanu paternitātes atzīšanai,
- bērna mantisko interešu aizsardzību,
- bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu un atjaunošanu,
- bez vecāku gādības palikušam bērnam ārpusģimenes aprūpi (audžuģimene, aizbildnība, sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcija),
- jautājumu risināšanu saistībā ar adopciju,
- aizgādņa iecelšanu un atbrīvošanu no aizgādņa pienākumu pildīšanas.

Tukuma novada bāriņtiesas sastāvā ir bāriņtiesas priekšsēdētājs, četri bāriņtiesas priekšsēdētāja vietnieki un pieci bāriņtiesas locekļi. Bāriņtiesas priekšsēdētāju, bāriņtiesas priekšsēdētāja vietnieku un bāriņtiesas locekļus ievēlē Tukuma novada Dome uz pieciem gadiem. Bāriņtiesas lietvedību kārtu lietvedis, kā arī bāriņtiesā ir jurists un viens no bāriņtiesas locekļiem pilda mediatora funkcijas. Bāriņtiesas priekšsēdētāja vietnieki Tukuma novada pagastos LR Civillikumā noteiktajos gadījumos sniedz palīdzību mantojuma lietu kārtošānā, gādā par mantojuma apsardzību, kā arī izdara apliecinājumus un pilda citus Bāriņtiesu likumā norādītos uzdevumus.

Līdz 2014.gada 31.decembrim ārpusģimenes aprūpē atradās 176 Tukuma novada pašvaldības bērnu: audžuģimenes 23 bērni, bērnu aprūpes iestādēs 37 bērni, aizbildņu ģimenes 116 bērni. 2014.gadā ar bāriņtiesas lēmumu 29 bērni nodrošināti ar ārpusģimenes aprūpi: 15 bērni ievietoti audžuģimenes, 12 bērni ievietoti aizbildņu ģimenes, 2 bērni ievietoti bērnu aprūpes iestādēs (Irlavas bērnu namā-patversmē, Valsts sociālās aprūpes centrā „Rīga”).

6.5.tabula. Tukuma novada Bāriņtiesas izskatīto lietu skaits gadā

	2011.	2012.	2013.	2014.
Sēžu skaits	31	69	61	57
Pieņemto lēmumu skaits	336	327	331	271
Ierosināto lietu skaits	166	181	139	153
Notariālo darbību skaits	401	414	485	483

Datu avots: Tukuma novada Publiskie gada pārskati

Līdz ar citiem darbiem 2014.gadā bāriņtiesas darbinieki pārbaudījuši (apsekojuši) 626 ģimenes Tukuma pilsētā un 788 ģimenes Tukuma novada administratīvajā teritorijā (2013.gadā 540 Tukumā, 635 ģimenes pagastu teritorijās), par ko sastādīti pārbaudes akti.

Iepriekšējos gados veiktie ieguldījumi un projekti

Iepriekšējos gados novadā veiktas būtiskas investīcijas sociālā jomā. 2011.gadā īstenots ES struktūrfonda projekts "Atbalsts sadzīves jautājumu risināšanā Jaunsātu pagastā", kura rezultātā iegādāta veļas mašīna ar veļas žāvētāju. Par pašvaldības budžeta līdzekļiem izveidots kopienas centrs Sēmes, Irlavas un Pūres pagastā. 2013.gadā par pašvaldības budžeta līdzekļiem ir veikti remontdarbi sociālajā mājā "Mežrozītes", 2015. gadā ar 50 % valsts līdzfinansējumu pakalpojuma izveidē ir radīts Sociālā pakalpojuma centrs "Mežrozītes", kur tiek nodrošināts grupu dzīvokļa pakalpojums. 2014.gadā īstenots Sēmes pagasta kopienas centra teritorijas labiekārtošanas projekts.

No 2010.gada Tukuma novada sociālais dienests, sadarbībā ar nevalstisko organizāciju Latvijas Sarkanais Krusts organizē Eiropas Komisijas finansēto pārtikas paku izdali novada iedzīvotājiem visās novada teritoriālajās vienībās. Vairākus gadus sadarbībā ar Nodarbinātības Valsts Aģentūru tiek īstenots projekts "Algotie pagaidu sabiedriskie darbi pašvaldībās", radot darba vietas palīgstrādniekiem Tukuma novada sociālā dienesta struktūrvienībās. Kā arī tiek īstenots sadarbības projekts ar VA "Latvijas infektoloģijas centrs" un "Slimību profilakses un kontroles centrs" par "HIV profilakses punkta darbību Tukumā", saņemtas bezmaksas medicīniskās preces.

2014.gadā Tukuma novada sociālais dienests noslēdzis sadarbības līgumu ar Biedrību „Pozitīvā Doma”, lai kopīgi īstenotu saskaņā ar Jaunatnes starptautisko aģentūras programmu „Erasmus +”, projektu „Brīvprātīgie Tukuma novadam”. Projekts tika īstenots no 2014.gada 1.augusta līdz 2015.gada 31.oktobrim. Projekta ietvaros divi brīvprātīgie no Itālijas un Vācijas veica brīvprātīgo darbu Aģentūras struktūrvienībās – Invalīdu dienas centrā „Saime” un Jauniešu sociālajā centrā.

2014.gadā tika iegādāts viens elektromobilis (modelis - Volkswagen Up!) Tukuma novada sociālā dienesta vajadzībām KPFI projekta „Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana, iegādājoties jaunu, rūpnieciski ražotu elektromobili Aģentūras vajadzībām” ietvaros.

Katru gadu Tukuma novada sociālais dienests organizē dažādus pasākumus – ekskursiju pa Latviju, braucienus uz teātri, cirku, pārgājienus, lai veicinātu riska ģimeņu integrāciju sabiedrībā, mazinātu sociālās atstumtības riskus.

SVID analīze

<p>Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Iedzīvotāju sociālās situācijas uzlabošanās atsevišķos aspektos – personu, kam trūcīgā un maznodrošināta statuss, skaita samazināšanās. • Samērā daudzveidīgs sociālo pakalpojumu klāsts. • Attīstīts sociālais darbs ar dažādām mērķa grupām. • Tiek attīstīta starpinstitucionāla sadarbība dažādu sociālu problēmu risināšanā: <ul style="list-style-type: none"> -izveidota un darbojas Bērnu tiesību aizsardzības komisija; -izveidota un darbojas Sabiedrības veselības veicināšanas komisija; -darba grupa ģimenes atbalsta programmas izstrādei un pilnveidošanai; -sadarbības ar nodarbinātības valsts aģentūru; -sadarbība ar veselības aprūpes iestādēm. • Attīstīts pietiekams sociālo pakalpojumu tīklojums personu funkcionālo spēju atjaunošanai un pilnveidošanai. • Ģimenes atbalsta programma kā preventīvais darbs. • Ārpusģimenes aprūpē kā prioritāte tiek nodrošināta audžuģimene un aizbildnība. • Samazinās minimālās sociālās palīdzības (pabalsts garantētā minimālā ienākuma nodrošināšanai) nepieciešamība. • Regulāra darbinieku profesionālā pilnveide. • Apsteidzot problēmu rašanos, pašvaldība strādā ar cēloņiem. • Veikts vides pieejamības audits nodrošinātajos sociālajos pakalpojumos. 	<p>Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sociālo problēmu loks paplašinās, rodas jaunas sociālajām problēmām pakļautas mērķgrupas, arī esošās sociālās problēmas (vardarbība, atkarības, motivācijas trūkums) ir joprojām aktuālas un grūti risināmas, kas rada sarežģītu darba apjomu sociālajiem darbiniekiem. • Starpinstitucionālā sadarbībā nav skaidras katras iesaistītās institūcijas kompetences robežas. • Pārslogota administrācija. • Nepietiekamas higiēnas, t.sk. pirts, pakalpojumu iespējas. • Sociālais dienests darbojas irētās telpās (līgums līdz 2017.). • Trūkst atsevišķi sociālie pakalpojumi. • Palielinās vajadzība pēc dzīvokļa pabalsta. • Trūkst mājokļi, problēma ģimenēm, kas nespēj maksāt. Izmanto patversmes pakalpojumu. • Slikti nodrošināta vides pieejamība gan nodrošinātajos sociālajos pakalpojumos, sevišķi Tukuma patversmē, gan pašvaldībā. • Grūtības aizpildīt izveidotās sociālā darba speciālistu amata vietas. • Dārgs ārpakalpojumu piedāvājums.
<p>Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brīvprātīgā darba popularitātes palielināšanās. • Sabiedrības un līdzcilvēku savstarpējas palīdzības palielināšanās. • Ģimenes vērtību palielināšanās. 	<p>Draudi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Iedzīvotāju skaita samazināšanās. • Maksātspējas pazemināšanās daļai iedzīvotāju. • Noslāņošana, ko rada ekonomiskā attīstība, globalizācija. • Ģimenisko vērtību mazināšanās (mazinās atbildība par tuviniekiem). • Daļas iedzīvotāju pierašana pie pabalstiem. • Daļas iedzīvotāju zems vajadzību līmenis.

Prioritāte RV6 ietvaros
Ģimenes ar bērniem.
Deinstitutionalizācija.

Uzdevumi

6.1.	Nodrošināt pieejamu un efektīvu profesionālu sociālo darbu
6.2.	Nodrošināt minimālās noteikumu prasības sociālās palīdzības sniegšanā Tukuma novada iedzīvotājiem
6.3.	Atbilstoši iedzīvotāju vajadzībām pilnveidot un daudzveidot sociālos pakalpojumus, sekmējot dažādu atbalstāmo grupu iekļaušanos sabiedriskajā dzīvē
6.4.	Īstenot deinstitutionalizāciju
6.5.	Modernizēt sociālo pakalpojumu infrastruktūru un aprīkojumu, uzlabot vides pieejamību personām ar dažādām vajadzībām
6.6.	Pilnveidot sociālās aizsardzības sistēmas darba procesa vadību un darbinieku profesionalitāti
6.7.	Attīstīt starpnozaru vadības modeli
6.8.	Nodrošināt bāriņtiesas darba kapacitātes paaugstināšanu

Rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Esošā situācija	Sagaidāma tendence	2021	Datu avoti
Sniegto reģistrēto sociālo pakalpojumu skaits	10 (2015)	Pieaug	>13	TN Sociālais dienests
Citu pašvaldības sniegto un pirktu pakalpojumu skaits	6+8 (2015)	Pieprasījums apmierināts	Atbilstoši pieprasījumam	TN Sociālais dienests
Aprūpes mājās pakalpojumu saņēmušo klientu skaits	186 (2014)	Pieprasījums apmierināts	Atbilstoši pieprasījumam	TN Sociālais dienests
Kopienu centri	6 (2015)	Pieaug	>9	TN Sociālais dienests
Pieejamas programmas grupu atbalstam un izglītošanai	6 (2014)	Palielinās	10	TN Sociālais dienests
No sociālajiem aprūpes centriem (SAC) atgriezušies	0 (2014)	Palielinās	10	TN Sociālais dienests
Bērni ilgstošajā aprūpē	25 (2014)	Samazinās	10	TN Sociālais dienests

RV 7 | Daudzveidīga mājokļu piedāvājuma attīstība

Rīcības virziena ietekme uz mērķu sasniegšanu

	M1 Sociālā dimensija	M2 Ekonomikas dimensija	M3 Vides dimensija	M4 Pārvalde
RV7				

Esošās situācijas raksturojums

Cilvēka labklājība lielā mērā ir atkarīga no tā, vai viņa lietojumā vai īpašumā ir atbilstošs mājoklis, vai tas ir pietiekami labiekārtots un mājtsaimniecībai pieejams, t.i. atbilst tā maksātspējai.

Apmēram 60% Tukuma novada iedzīvotāju dzīvo Tukuma pilsētā, 40% novada iedzīvotāju dzīvo pagastu teritorijās ciemos vai viensētās. Tukuma novada dzīvojamo fondu veido gan daudzdzīvokļu nami pilsētā un ciemos, gan arī individuālās privātās mājas. Saskaņā ar pēdējiem pieejamajiem Tautas skaitīšanas datiem⁵³ Tukuma novadā 57% novada iedzīvotāju dzīvo daudzdzīvokļu mājās, 39% dzīvo individuālās mājās, 2% rindu mājās, dvīņu mājās un divdzīvokļu mājās. Mājokļu labiekārtojums ir dažāds – novadā no 13,2 tūkstošiem mājokļu centrālā apkure ir 53% novada mājokļu, centralizēts ūdensvads – 77%, duša vai vanna – 65%, tualete ar ūdensvadu – 66%⁵⁴.

2013.gadā starp 31 ekspluatācijā nodoto jaunbūvi ir arī daudzdzīvokļu dzīvojamā māja Tukumā un 10 dzīvojamās mājas ar saimniecības ēkām, 2014.gadā no 55 ekspluatācijā nodotiem objektiem 15 bija dzīvojamās mājas.

Lai arī publiski pieejamo sludinājumu dati liecina, ka Tukuma novada nekustamā īpašuma tirgū kopumā ir pieejams dažādu mājokļu piedāvājums, pieejamu mājokļu trūkumu, gan uzņēmēji, gan dažādu pašvaldības institūciju pārstāvji atzīst, kā vienu no lielākajām novada problēmām.

Daļa dzīvojamā fonda ir pašvaldības īpašums, 2015.gada sākumā Tukuma novada pašvaldības dzīvojamais fonds ir palielinājies un tajā ir 1116 dzīvokļi, tomēr pastāv arī rinda pēc dzīvokļiem. 2015.gada sākumā rindā uz dzīvokļiem bija 187 Tukuma novada iedzīvotāji, savukārt 2015.gada septembrī rinda samazinājusies līdz 144 iedzīvotājiem. Pašvaldība īres līgumu par dzīvokļa izīrēšanu ar īrnieku slēdz uz 6 mēnešiem, ja īrnieks pilda saistības un atbilst statusam, īres līgums tiek pagarināts.

⁵³ 2011.gadā

⁵⁴ Saskaņā ar CSP Tautas skaitīšanas datiem

7.1. tabula Pašvaldības dzīvojamā fonda reģistrs

Reģistrs	01.01.2014.	01.01.2015.	01.09.2015.
Sociālo dzīvokļu	41	40	38
Daudz bērnu ģimeņu	25	17	7
Bāreņu⁵⁵	77	65	56
Denacionalizēto īrnieku	27	22	15
Ieslodzījuma vietu	26	10	7
Ar tiesas spriedumu izlikto personu⁵⁶	1	2	0
2.kārtas spriedumu⁵⁷	9	4	2
Pašvaldības un valsts iestāžu darbinieku	4	27	19
Kopā	210	187	144

Dati: Tukuma novada Komunālā nodaļa

Pašvaldība veikusi aprēķinus, ka nepieciešami 68 dzīvokļi ar daļējām ērtībām un 122 labiekārtoti dzīvokļi, kas nepieciešams pilsētas dzīvokļu problēmas risināšanai.⁵⁸

Pašvaldība uztur labā kārtībā veco pašvaldībai piederošo dzīvojamo fondu (atsevišķi nelieli dzīvokļi daudzdzīvokļu mājās, pašvaldības mājas vecajā centrā), lai nodrošinātu dzīvokļu rindā esošos ar nelieliem ienākumiem un speciālās rindās reģistrēto iedzīvotāju vajadzības (sociālie dzīvokļi, no ieslodzījuma vietām atbrīvotie, bāreņi, vientuļie pensionāri u.c), kā arī nodrošinātu dzīvokļus maksāspējīgiem speciālistiem, kuri ir vajadzīgi uzņēmējiem (samaksātie IIN paliek novadā, īres līgumi uz laiku, kamēr strādā uzņēmumā), un pašvaldības un valsts iestāžu darbiniekiem, lai nodrošinātu pašvaldības funkciju veikšanu. Katru gadu pašvaldība iegulda budžeta līdzekļus, lai plānotā kārtībā veiktu kapitālos ieguldījumus dzīvokļa atjaunošanā – nomainīti logi, durvis, izbūvēta kanalizācija un ūdensvads, veikts kapitālais remonts.

Pašvaldība katru gadu iegādājas dzīvokļus izolēs, izvērtējot to nepieciešamību, cenu, atrašanās vietu, pieprasījumu un labiekārtotības pakāpi. Iegādātos dzīvokļus izīrē dzīvokļu rindā esošajiem iedzīvotājiem. 2012.gadā Tukuma novada pašvaldība iegādājās 4 dzīvokļus, 2013.gadā – 3 dzīvokļus, 2014.gadā – 3 dzīvokļus un 1 māju Talsu ielā 6 ar 6 dzīvokļiem.

Tukuma pašvaldībai ir pieredze dzīvojamā fonda paplašināšanā, gan nopērkot dzīvokļus, gan pašai iesaistoties tā izveidošanā. Tā 2012.gada rudenī Tukuma novada pašvaldība, izmantojot pirkuma tiesības, iegādājās nepabeigtu daudzdzīvokļu mājas jaunbūvi Tukumā. Ēkas būvniecības pabeigšanai pašvaldība ņēma aizņēmumu Valsts kasē. 2013.gada augustā šis nams (Dārzniecības ielā 2A) ar 45 dzīvokļiem tika nodots ekspluatācijā. Daļu no ēkas aizņem dienesta viesnīcas telpas Tukuma Raiņa ģimnāzijas internātam, bet atlikušajā ēkas daļā ir pašvaldības dzīvokļi, ko pašvaldība piešķir pedagogiem, mediķiem, pašvaldības struktūru darbiniekiem un citiem, tostarp arī privāto uzņēmumu darbiniekiem, kas atbilst pašvaldības noteiktajām prioritātēm. Neskatoties uz to, ka šāda aktivitāte kaut daļēji, bet mazina novadam aktuālu problēmu, mājokļu attīstītāju nozares uzņēmēji nevērtē pozitīvi pašvaldības iesaistīšanos dzīvokļu tirgū. Tomēr šajā gadījumā primārās nav vienas nozares pārstāvju intereses, bet novada sabiedrības, tai skaitā citu uzņēmējdarbības nozaru uzņēmēju intereses.

Bez tam 2012.gadā Tukuma novada pašvaldība iegādājās 4 dzīvokļus Tukuma pilsētā. 2013.gadā tika veikti pašvaldības dzīvokļu remonta darbi vairākos Tukuma esošos dzīvokļos, Irlavas, Jaunsātu, Zentenes un Sēmes pagasta dzīvokļos, tai skaitā santehnikas darbi, logu nomainīšana, apkures izbūve. Rekonstruēta pašvaldībai piederošā saimniecības ēka Pūres pagastā, labiekārtota teritorija pie daudzdzīvokļu mājas Zentēnē.

⁵⁵ Bērni bāreņi un un bērni, kuri palikuši bez vecāku gādības un atrodas bērnu aprūpes iestādē, audžuģimenē vai pie aizbildņa,- pēc tam, kad bērns sasniedzis pilngadību un beigusies viņa ārpusģimenes aprūpe.

⁵⁶ Personas, kurām saskaņā ar likumu „Par dzīvojamo telpu īri” sniedzama palīdzība gadījumos, ja tās tiek izliktas no īrētās dzīvojamās telpas.

⁵⁷ Personas, kuras, labprātīgi atbrīvojušas vai izliktas no dzīvojamās telpas sakarā ar vienīgā mājokļa iegādi ņemtā hipotekārā kredīta saistību nepildīšanu.

⁵⁸ Aprēķins veikts situācijā uz 01.09.2015.

Problēma ir ne tikai mājokļu trūkums, bet arī daudzu esošo mājokļu stāvoklis – daļa no ēkām ir nolietotās un tām ir zema energoefektivitāte. Sevišķi aktuāla ir daudzu padomju laikos celto daudzdzīvokļu namu stāvoklis Tukuma pilsētā un pagastu centros. Nepieciešama daudzdzīvokļu namu siltināšana, teritorijas labiekārtošana – paplašināt esošos stāvlaukumus, ierīkot rotaļu laukumus, apzaļumot, uzstādīt soliņus, atkritumu urnas. Ik gadu pašvaldība par budžeta līdzekļiem uzstāda jaunus rotaļu laukuma elementus daudzdzīvokļu māju pagalmos, mikrorajonos Tukuma pilsētā. Namu apsaimniekotāji ir gausi namu energoefektivitātes paaugstināšanā.

Tukuma novada pašvaldība izdevusi saistošos noteikumus "Par pašvaldības palīdzību daudzdzīvokļu dzīvojamo māju īpašniekiem vai dzīvokļu īpašniekiem energoefektivitātes pasākumu veikšanai dzīvojamā mājā vai dzīvojamai mājai piesaistītā zemesgabala labiekārtošanai Tukuma novadā", kas nosaka kārtību, kādā Tukuma novada Dome piedalās ar līdzfinansējumu palīdzības sniegšanā daudzdzīvokļu dzīvojamo māju īpašniekiem vai dzīvokļu īpašniekiem energoefektivitātes pasākumu veikšanai dzīvojamā mājā vai dzīvojamai mājai piesaistītā zemesgabala labiekārtošanā.

Tukuma novadā māju apsaimniekošanu veic pašvaldības kapitālsabiedrības un pašvaldības iestāde: SIA „Komunālserviss TILDe” (pakalpojumus nodrošina visās pagastu pārvaldēs, izņemot Pūres un Jaunsātu pagastu pārvaldi) un Pūres komunālais dienests (Pūres un Jaunsātu pagastā) un privātas kapitālsabiedrības: SIA „Tukuma nami” (Tukuma pilsētā), SIA „Jauntukums” (Tukuma pilsētā), un uzņēmējs SIA „Amatnieks” (Dārzniecības 2A). Par komunālo pakalpojumu organizēšanu un labiekārtošanas darbu organizēšanu Tukuma pilsētā atbildīga ir pašvaldības Administrācijas Komunālā nodaļa, Arhitektu nodaļas ainavu arhitekta, pagastos atbildīgas ir pagastu pārvaldes.

Lai rastu risinājumus mājokļu trūkuma problēmai novadā, pašvaldība ir izveidojusi speciālu darba grupu, kas jau uzsākusi darbu. Mājokļu situācijas uzlabošanai pašvaldības tiešā darbība paredzēta šādos virzienos prioritārā secībā:

1. jāuztur un jāuzlabo esošais dzīvojamais fonds, lai nodrošinātu ar dzīvokļiem pašvaldības palīdzības reģistrā reģistrētās personas;
2. jāizvērtē iespēja iegādāties Celtnieku ielas 1 dzīvojamo māju, jo tā iegūtu dzīvokļus un sakārtotu teritoriju, iespējams, risinot arī bērnudārza problēmu;
3. Smilšu un Tulpju ielas apbūvi ar uzņēmēja finansējumu;
4. tālākā nākotnē attīstīt ideju par Tukuma ezera atjaunošanu, piesaistot ES struktūrfonda līdzekļus, pārpurvoto teritoriju nosusināšanai (pieprasījums iesniegts VARAM speciālistiem), iegūstot ekskluzīvus privātmāju apbūves gabalus uzņēmējiem ezera krastā.

2015.gadā ES un arī Latvijai ir stājies priekšā jauns izaicinājums – bēgļu jautājums. Šajā brīdī Tukuma novada pašvaldība nevar piedāvāt mājokļus bēgļiem, jo to nepietiek pašu iedzīvotājiem. Nākotnē Tukuma novada pašvaldības iesaistīšanās jautājuma risināšanā būs atkarīga no valsts politikas tajā un, izvēloties pašvaldības nostāju, notiks arī jautājuma apspriešana ar sabiedrību.

SVID analīze

<p>Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Daudzveidīga mājokļu vide (mazpilsēta, piepilsētas ciemi, lauku ciemi, viensētas). • Brīvas teritorijas mājokļu attīstībai. • Iesāktas būves, ko iespējams pārbūvēt. • Pašvaldības prakse mājokļu būvniecībā. 	<p>Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nenodrošināts pieprasījums pēc dažādiem mājokļiem. • Atsevišķās vietās novecojis dzīvojamais fonds. • Nepietiekams labiekārtojums daļai dzīvojamā fonda. • Ne visur pievilcīgi daudzdzīvokļu namu iekšpagalmi. • Liela daļa daudzdzīvokļu namu nav siltināti.
<p>Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lielpilsētas iedzīvotāju vēlme pēc miera (laukos, mazpilsētā). • Rīgas iedzīvotāju (dzīvokļu) otrā mājokļa pieprasījuma pieaugums. • Attālināta darba paplašināšanās. • Uzņēmējdarbības attīstība un jaunas darba vietas. • Valsts atbalsts jaunām ģimenēm mājokļa iegādē. 	<p>Draudi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Iedzīvotāju maksātspējas pasliktināšanās. • Nepieciešamība/prasība nodrošināt mājokļus bēgļiem.

Uzdevumi

7.1.	Sekmēt esošo mājokļu uzlabošanu un iekšpagalmu labiekārtošanu
7.2.	Atbalstīt jaunu mājokļu būvniecību
7.3.	Paplašināt pašvaldības dzīvojamo fondu
7.4.	Aktivizēt mājokļu tirgu novadā

Mājokļu jautājuma risināšana ir viena no pašvaldības ilgtermiņa un vidēja termiņa prioritātēm.

Rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Esošā situācija	Sagaidāma tendence	2021	Datu avoti
Eksploatācijā nodoto dzīvojamo māju skaits	15 (2014)	Palienās	>15	TN Būvvalde
Pašvaldības dzīvojamais fonds	1116 (2015)	Palielinās	>1200	TN Komunālā nodaļa

RV 8 | Labvēlīga uzņēmējdarbības vide un augsta nodarbinātība

Rīcības virziena ietekme uz mērķu sasniegšanu

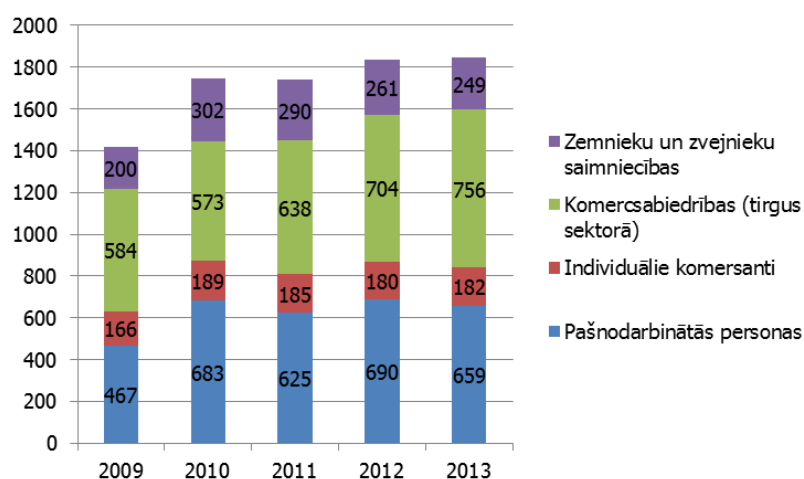
	M1 Sociālā dimensija	M2 Ekonomikas dimensija	M3 Vides dimensija	M4 Pārvalde
RV8				

Esošās situācijas raksturojums

Novada izaugsmes pamatā ir konkurētspējīga uzņēmējdarbība, kas ar darba vietām nodrošina ienākumus iedzīvotājiem, kas nodrošina vietējam tirgum nepieciešamās preces un pakalpojumus, kā arī kas rada valsts un pašvaldības budžeta ieņēmumus, kas savukārt ir pamats sabiedriskās infrastruktūras un pakalpojumu nodrošināšanai.

Uzņēmumu skaits

Tukuma novadā darbojas 1846 ekonomiski aktīvas tirgus sektora statistikas vienības, tai skaitā 756 komercsabiedrības, 182 individuālie komersanti, 246 zemnieku saimniecības, 659 pašnodarbinātās personas⁵⁹. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ekonomiski aktīvo vienību skaits ir palielinājies (bija 1835).

6.1.attēls. Ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību skaits un sadalījums pa grupām Tukuma novadā.

Datu avots: CSP

⁵⁹ CSP provizorisks dati par 2013.gadu.

Pēc Lursoft datiem 2014.gadā Tukuma novadā reģistrēti 100 uzņēmumi un likvidēti 86 uzņēmumi. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu šie rādītāji pasliktinājušies – 2013.gadā bija no jauna reģistrēti 127 uzņēmumi, likvidēti 55 uzņēmumi⁶⁰. Šī tendence – jaundibinātu uzņēmumu skaita sarukšana un likvidētu uzņēmumu palielināšanās – vērojama no 2011.gada.

6.1.tabula. Komercreģistrā, uzņēmuma reģistrā reģistrēto un likvidēto uzņēmumu skaits Tukuma novadā

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Reģistrēti	87	96	128	129	128	100
Likvidēti	41	47	39	45	55	86
Starpība	46	49	89	84	73	14

Datu avots: Lursoft

Uzņēmējdarbības aktivitātes salīdzināšanai starp teritorijām lieto komercsabiedrību un individuālo komersantu (uzņēmumu) skaitu uz 1000 iedzīvotājiem, Tukuma novadā tas ir 29,5, kas ir zemāks par vidējo rādītāju Latvijā vidēji (42,8), bet augstāks nekā vidēji novados (26,8) un arī augstāks nekā vidēji 21 reģionālas nozīmes attīstības centra novadā (27,5).

6.2.tabula. Uzņēmumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem

	2009	2010	2011	2012	2013
Tukuma novadā	22,4	22,7	25,0	27,0	29,5
Latvijā	31,5	32,6	36,2	39,6	42,5
Novados	18,8	19,8	22,4	24,8	26,8

Datu avots: VRAA pēc CSP un PMLP datiem

Organizāciju sadalījums pa nozarēm

Nozare, kur darbojas lielākais organizāciju skaits ir lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība – gandrīz trešā daļa no organizācijām (24,1%) jeb 486, tai seko tirdzniecība un auto/moto remonts (14,6%, 294 uzņēmumi). Pēdējos gados pieaudzis uzņēmumu skaits apstrādes rūpniecībā, un 2013.gada sākumā šajā jomā darbojās 7,0% no novadā esošiem uzņēmumiem jeb 141 uzņēmums. 6.3.tabulā redzamas nozares pēc organizāciju, tai skaitā uzņēmumu skaita dilstošā secībā.

6.3.tabula. Organizāciju skaits sadalījumā pa nozarēm

	2011	2012	2013	2013, %
Pavisam	1742	1834	2018	100
(A) Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	560	541	486	24,1
(G) Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts	273	277	294	14,6
(C) Apstrādes rūpniecība	118	127	141	7,0
(M) Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	95	97	100	5,0
(Q) Veselība un sociālā aprūpe	84	89	89	4,4
(L) Operācijas ar nekustamo īpašumu	89	86	86	4,3
(H) Transports un uzglabāšana	68	60	75	3,7
(R) Māksla, izklaide un atpūta	24	28	74	3,7
(F) Būvniecība	60	70	68	3,4
(P) Izglītība	19	25	50	2,5
(I) Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	40	38	46	2,3
(N) Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	25	28	34	1,7

⁶⁰ Lursoft dati.

(J) Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	18	22	25	1,2
(O) Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	-	0	9	0,4
(K) Finanšu un apdrošināšanas darbības	12	10	8	0,4
(B) Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	4	6	7	0,3
(E) Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	5	5	7	0,3
(D) Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	3	6	4	0,2
(S) Citi pakalpojumi	222	260	344	17,0
Nav noteikts	23	59	71	3,5

Datu avots: CSP

Kā liecina Lursoft dati, 2014.gadā pēc apgrozījuma lielākie uzņēmumi ir SIA "SKONTO BŪVE", AS "Tukuma Piens" un SIA "Puratos Latvia".

6.4.tabula. Pēc apgrozījuma lielākie uzņēmumi Tukuma novadā 2012., 2013., 2014.gadā

Vieta	2012	2013	2014
1.	SIA „SKONTO BŪVE”	SIA „SKONTO BŪVE”	SIA „SKONTO BŪVE”
2.	AS „Tukuma Piens”	AS „Tukuma Piens”	AS „Tukuma Piens”
3.	SIA „Puratos Latvia”	SIA „Puratos Latvia”	SIA „Puratos Latvia”
4.	SIA „Dekšņi”	AS „TUKUMA STRAUME”	Pilnsabiedrība „SBRE”
5.	AS „TUKUMA STRAUME”	SIA „Skonto Plan Ltd”	SIA „Skonto Plan Ltd”
6.	SIA „Skonto Plan Ltd”	Pilnsabiedrība „SBRE”	AS „TUKUMA STRAUME”
7.	SIA „Vilomix Baltic”	SIA „Dekšņi”	SIA „Vilomix Baltic”
8.	SIA „CSK STEEL”	SIA „Vilomix Baltic”	SIA „Dekšņi”
9.	SIA „Stiga RM”	SIA „CSK STEEL”	SIA „CSK STEEL”
10.	SIA „Niedrāji MR”	SIA „Stiga RM”	SIA „Stiga RM”
11.	SIA „KURŠU ZEME”	SIA „DGR solutions”	SIA „Niedrāji MR”
12.	SIA „TELMs”	SIA „Niedrāji MR”	SIA „KURŠU ZEME”
13.	AS „KOMFORTS”	SIA „AMATNIEKS”	AS „KOMFORTS”
14.	SIA „Montāžnieks D”	SIA „Ceļu Emulsija - HL”	SIA „TELMs”
15.	Lauksaimniecības pakalpojumu piensaimnieku KS „Piena Partneri KS”	Lauksaimniecības pakalpojumu piensaimnieku KS „Piena Partneri KS”	SIA „Ceļu Emulsija - HL”

Datu avots: Lursoft

Nodarbinātība

Jomas, kurās ir nodarbināts lielākais Tukuma novada iedzīvotāju skaits, ir apstrādes rūpniecība, tirdzniecība, izglītība, lauksaimniecība, lopkopība un medniecība, būvniecība, veselības un sociālā aprūpe, valsts pārvalde un sociālā apdrošināšana, transports un uzglabāšana⁶¹. Uzņēmumi/institūcijas ar lielāko nodarbināto skaitu Tukuma novadā ir „Skonto Plan” (481), „Tukuma piens” (372), „Tukuma mēbeles” (364), Tukuma slimnīca (330), Tukuma novada Dome (279), „Puratos Latvia” (265), „Dekšņi” (251), „Skonto būve” (231).

Pēdējos gados nodarbinātības rādītāji Tukuma novadā uzlabojas un ir labāki nekā vidēji Latvijā (6,6%). Bezdarba līmenis novadā ir 5,6%⁶².

Divas trešdaļas nodarbināto iedzīvotāju strādā novada teritorijā, bet gandrīz trešā daļa nodarbināto iedzīvotāju ārpus Tukuma novada teritorijas⁶³.

⁶¹ Saskaņā ar CSP Tautas skaitīšanas datiem.

⁶² Saskaņā ar PMLP un NVA datiem 31.12.2014.

⁶³ Saskaņā ar CSP Tautas skaitīšanas datiem.

Uzņēmējdarbības vide

Reģionālo pilsētu (pilsētas, kas nav galvaspilsēta) uzņēmējdarbības vides novērtējumā **Tukums Latvijā** 2015. un 2014.gadā ir ierindots **5.vietā**. 2015.gadā to apsteidz četras republikas pilsētas - Ventspils, Liepāja, Jelgava un Valmiera, savukārt 2014.gadā citas četras republikas pilsētas - Ventspils, Jūrmala, Jelgava un Valmiera. 2013.gadā Tukums bija 6.vietā Latvijā un augstākajā starp novadu pilsētām⁶⁴. Starp 10 labāk novērtētajām Latvijas pilsētām⁶⁵ Tukumam vislabākais (1.) vērtējums ir par noturību pret krīzi, ko mēra ar dzīvojamo platību cenu dinamiku (7 gados) un bezdarba līmeni, vidējā pozīcijā (5.) novērtēta infrastruktūra, kas vērtēta pēc transporta, mēra reputācijas un potenciāliem draudiem uzņēmējdarbībai, un komforts, kas mērīts pēc attāluma no galvaspilsētas un gultasvietu skaita viesnīcās. Pēc pirkjspējas Tukums 7.pozīcijā, pēc darījumu klimata, ko nosaka pastāvošās uzņēmumu ķēdes – bankas, ēdināšanas iestādes, autosaloni, apģērbu veikali, azartspēļu zāles, pārtikas un saimniecības preču tīkli – Tukums ir 8.pozīcijā, bet sociālie rādītāji (iedzīvotāju skaits un studentu skaits) ierindo pilsētu 10.pozīcijā starp 10 pilsētām.

Kopš 2003.gada darbojas Tukuma uzņēmēju klubs (TUK), kas apvieno vairāk kā divus desmitus biedru. Tā darbības mērķi ir uzņēmēju savstarpējās sadarbības veicināšana; uzņēmējdarbības attīstība; uzņēmējdarbību veicinošu projektu izstrādāšana un realizācija; uzņēmēju interešu pārstāvniecība un dialoga veicināšana ar valsts iestādēm un organizācijām. Starp TUK atbalstītajiem ir virkne pašvaldības pārstāvju. Arī TIC sadarbojas ar Tukuma uzņēmēju klubu (TUK), informējot tā dalībniekus par aktualitātēm dažādos ar uzņēmējdarbību, eksportu un uzņēmumu mārketingu saistītiem jautājumiem.

No 2009.gada Tukumā darbojas pilnsabiedrības „Rīgas reģiona biznesa attīstības inkubators” reģionālais centrs. Saskaņā ar tā sniegto informāciju, pakalpojumus ir izmantojis 21 uzņēmums, kas būtībā savu darbību veic Rīgā. Inkubatora izveides sākumā, kad to kontrolēja pašvaldība, tajā tika inkubēti vairāki vietējie uzņēmumi, kas turpina darboties arī šobrīd. Inkubācijas periods, kas bija noteikts 3 gadi, ir pieņemams, jo lielākoties pēc tam dzīvotspējīgs uzņēmums var pats par sevi pastāvēt.

Lai gan pašvaldība konkrētā biznesa inkubatora pieredzi nevērtē kā pozitīvu, tai pašā laikā uzskata, ka biznesa inkubatoru darbība ir ļoti svarīgs uzņēmējdarbības sekmēšanas elements. Pieprasītākie atbalsta veidi bija uzņēmējdarbības uzsākšanai nepieciešamās dokumentācijas sagatavošana, palīdzība biznesa plāna izstrādē, grāmatvedības pakalpojumi, telpu īre, investoru piesaiste un tml. Būtu nepieciešams arī biznesa inkubatoru popularizēšanas kampaņas valstiskā līmenī.

Pašvaldības kompetence uzņēmējdarbības sekmēšanā

Viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir sekmēt saimniecisko darbību attiecīgajā administratīvajā teritorijā un rūpēties par bezdarba samazināšanu.

Pašvaldības funkcijas uzņēmējdarbības attīstības atbalstam un veicināšanai, kā arī investīciju piesaistes aktivizēšanai periodā no 2011.gada līdz 2014.gada beigām bija uzdotas pašvaldības struktūrvienībai Tukuma tūrisma informācijas centram (TIC). Investīciju piesaistes aktivizēšanai TIC vadītāja veikusi koordinatora pienākumus sadarbībā ar Ekonomikas ministriju (EM), Latvijas Investīciju un attīstības aģentūru (LIAA) un Latvijas Pašvaldības savienību (LPS), kā arī ar Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) Tukuma filiāli.

2014.gadā pašvaldībā ir izveidots novada **izpilddirektora padomnieka ekonomikas un attīstības jautājumu amats**, kura viens no galvenajiem pienākumiem ir saistīts ar uzņēmējdarbības sekmēšanu novadā. Padomnieka pienākumos ietilpst šādi ar uzņēmējdarbības sekmēšanu saistīti jautājumi: pašvaldības investīciju piesaistes jautājumu risināšana, pašvaldības investīciju plānošana, pašvaldības iekšējās un ārējās ekonomiskās vides analizēšana, priekšlikumu sniegšana uzņēmējdarbības vides uzlabošanā un nodarbinātības veicināšanā, saiknes radīšana starp

⁶⁴ Forbes, 2015.g. Nr.6.

⁶⁵ Ventspils, Liepāja, Jelgava, Valmiera, Tukums, Jūrmala, Ogre, Daugavpils, Jēkabpils, Rēzekne.

novada uzņēmējiem, t.sk. Tukuma uzņēmēju klubu un pašvaldību, uzņēmējdarbības attīstības veicināšana Tukuma novada iedzīvotāju vidū, ekonomiskās aktivitātes pieauguma veicināšana pašvaldībā, priekšlikumu sniegšana uzņēmējdarbības vides uzlabošanā un nodarbinātības veicināšanā, novada attīstības plānošanā.

Novada uzņēmēji atzīst, ka galvenais, kas pašvaldībai būtu jāveic uzņēmējdarbības sekmēšanā ir transporta un inženierkomunikāciju infrastruktūras sakārtošana, mājokļu pieejamības sekmēšana speciālistu piesaistei un karjeras attīstība.

Tukuma novada Stratēģijā ir noteiktas prioritāri atbalstāmas industriālās teritorijas Tukuma pilsētā, kas atrodas stratēģiski izdevīgā vietā, netālu no galvenajiem transporta mezgliem un teritorijas pie Rīgas – Ventspils šosejas, tai skaitā Pūrē. Šobrīd liela daļa šo teritoriju ir iezīmētas kā degradētās teritorijas, kuru attīstībai sadarbībā ar uzņēmējiem ir plānots piesaistīt Eiropas Savienības fondu līdzekļus.

Iepriekšējos gados pašvaldība veica šādas aktivitātes uzņēmējdarbības sekmēšanā:

- Sadarbībā ar NVA Tukuma filiāli ir veidotas publikācijas par aktuālajiem pasākumiem nodarbinātības veicināšanai un bezdarba mazināšanai pašvaldības izdevumam „Tukuma Laiks” un tīmekļa vietnei www.tukums.lv.
- Pēc LIAA pieprasījuma *Polaris projekta* ietvaros sagatavots investīciju pieteikums (2 telpu / teritoriju pieprasījumi investīcijām no ārvalstīm).
- Kopā ar VARAM izstrādāts, sagatavots un izdots buklets „Tukums” (angļu valodā) investoru informēšanai par investīciju iespējām Tukuma novadā.
- Ņemot vērā iepriekš atbildīgās struktūrvienības pamatnozari, sniegta virkne konsultāciju ar tūrisma saistītos jautājumos.

2015.gadā pašvaldība turpina iesāktās aktivitātes uzņēmējdarbības sekmēšanā un ir uzsākusi virkni jaunas aktivitātes uzņēmējdarbības veicināšanai, vairāk darbojoties uzņēmējdarbības iniciatīvu sekmēšanā:

- Investīciju teritoriju piedāvājuma izveide Tukuma pilsētā un pagastos, norādot gan pašvaldības īpašumā esošās teritorijas, ēkas un būves, gan privātos īpašumus. Pēdējos gados investoru interese ir paaugstinājusies un ir prognozējams šīs tendences pieaugums saistībā ar plānotajiem ieguldījumiem infrastruktūrā, piesaistot ES fondu līdzekļus.
- Daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas iegāde nepieciešamo speciālistu piesaistei uzņēmējiem un pašvaldībai.
- Grantu konkursa izsludināšana jaunajiem uzņēmējiem, tādējādi veicinot uzsākt uzņēmējdarbību Tukumā.
- Semināru rīkošana sadarbojoties ar Rīgas plānošanas reģiona ES informācijas centru.
- Konsultanta piesaiste, kas vienu reizi mēnesī sniedz konsultācijas jaunajiem uzņēmējiem uzņēmējdarbības uzsākšanas jautājumos.
- Uzsākta sadarbība ar Lauku atbalsta konsultāciju un izglītības centru, kam ir cieša sadarbība ar lauksaimniecības uzņēmumiem, tādējādi nodrošinot kvalitatīvāku koordināciju un sadarbību pasākumu ieviešanā.
- Padziļināta sadarbība ar Nodarbinātības Valsts aģentūru, nodrošināt informāciju apmaiņu darba spēka jomā un iepazīstinot darba devējus ar iespēju izmantot aģentūras pakalpojumus un iesaistīt darba tirgū dažādas mērķa grupas, izmantojot atvieglojumus.
- Mērķtiecīga uzņēmumu apmeklēšana, risinot problemātiskos jautājumus un nostiprinot sadarbību infrastruktūras uzlabošanā pašvaldībā.
- Sadarbības stiprināšana ar Valsts ieņēmumu dienestu, uzlabojot informācijas apmaiņas kvalitāti un kvantitāti.
- Jaunas iniciatīvas izvirzīšana sadarbībai ar Tukuma novada sadraudzības pilsētām uzņēmējdarbības jomā, piesaistot tajās esošās attiecīgās organizācijas. Pieredzes apmaiņas braucieni ar mērķi iepazīt uzņēmumus un veicināt to sadarbību.
- Aktivizēta Uzņēmēju konsultatīvās padomes darbība, informējot par pašvaldības aktivitātēm uzņēmējdarbības veicināšanas jomā un risinot uzņēmēju ieteiktos problēmjautājumus.

- Iedibināta jauna tradīcija – Tukuma novada Uzņēmēju diena, kurā notiek informatīvie semināri, tikšanās, uzņēmēju apbalvošana dažādās nominācijās un neformālu sarunu vecināšana labvēlīga uzņēmējdarbības klimata veidošanai pašvaldībā.
- Ir veikti pirmie soļi skolu un uzņēmēju sadarbības veicināšanā – skolēniem ir iespēja apmeklēt uzņēmumus, kā arī piedalīties diskusijās ar uzņēmējiem.

2015.gadā Tukuma novada Dome ir apstiprinājusi Tukuma novada pārtikas stratēģiju 2015.-2020.gadam, kuras ietvaros paredzēts arī vietējo lauksaimniecības un pārtikas pārstrādes uzņēmumu atbalsts.

SVID analīze

<p>Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izdevīga atrašanās vieta un laba sasniedzamība. • Starptautiskie transporta koridori. • Dabas resursi – meži, lauksaimniecības zemes, derīgie izkrasteņi. • Augsta pašvaldības kapacitāte investīciju piesaistei. • Pieejamas neizmantotas teritorijas. • Pašvaldībai pieder zemes, ko var izmantot uzņēmējdarbībai. • Atpazīstami uzņēmumi. • Iedzīvotāju pirkatspējas palielināšanās. • Labvēlīgs darījumu klimats. • Aktīva sadarbība pašvaldībai ar uzņēmējiem. • Savesta kārtībā liela daļa infrastruktūras pilsētā. • Labs mobilo sakaru un internets daļā lauku teritorijas. 	<p>Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Darbspēka trūkums. • Darbspēka atbilstošo prasmju trūkums. • Nepietiekams mājokļu piedāvājums cilvēkresursu piesaistei. • Slikta ceļu kvalitāte daļā lauku teritorijas. Daļa infrastruktūras nolietota. • Nepietiek jaudas attīrīšanas iekārtām. • Degradētas teritorijas zonas Tukumā: Lauktehnika- Tukums II, Melnezera iela-Laustikis, Pauzeru pļavas, Tukuma pilsētas vēsturiskais centrs. • Nepietiekami atpazīstams novada tēls. • Negatīva biznesa inkubatora pieredze. • Nepietiekams cilvēkresursu apjoms pašvaldības administrācijā uzņēmējdarbības sekmēšanas jautājumu risināšanai. • Ražotņu ar augstu pievienoto vērtību trūkums. • Īstermiņa politika.
<p>Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> • ES un valsts atbalsts uzņēmējdarbības sekmēšanā. • Starptautiskās sadarbības palielināšanās. 	<p>Draudi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liela konkurence investīciju piesaistē. • Jauniešu/darbspēka aizplūšana. • Globālās ekonomiskās tendences. • Neprognozējamas nodokļu likumdošanas izmaiņas.

Labvēlīga uzņēmējdarbības vide un augsta nodarbinātība ir viena no Stratēģijā noteiktām Tukuma novada pašvaldības ilgtermiņa prioritātēm.

Lielo, mazo un vidējo uzņēmēju intereses, vajadzības un resursu nepieciešamība nereti atšķiras. Pašvaldībai tas ir jāņem vērā, plānojot uzņēmējdarbības atbalsta pasākumus.

Lielākās investīcijas uzņēmējdarbības vides uzlabošanā tiks veiktas nākamajos gados ar ES fondu līdzfinansējumu, ietverot degradētās teritorijas sakārtošanu Lauktehnika – Tukums II (strap Kandavas, Stacijas ielām sakārtota un piemērota teritorija uzņēmējdarbības veikšana), rūpnieciskās zonas attīstību Jauntukuma mikrorajonā (Parādes ielas pārbūve) un grantēto ceļu rekonstrukciju visā novadā. Šo projektu ieviešanai liela nozīme būs pašvaldības sadarbībai ar uzņēmējiem, lai sasniegtu noteiktos mērķus.

Ielu un ceļu infrastruktūras rekonstrukcija būs liels ieguldījums uzņēmējdarbības vides uzlabošanā, taču investoru piesaistei liela nozīme ir arī ēku/būvju pieejamībai pašvaldībā. Šobrīd pašvaldība var piedāvāt ēkas un būves visai sliktā tehniskā stāvoklī un ārpus pilsētas. Līdz ar to turpmāk būtu

jāveicina industriālo teritoriju attīstība, izbūvējot ēkas, būves un piemērotas telpas uzņēmēju piesaistei. Latvijas priekšrocība interneta ātrdarbības jomā ir izmantojama arī Tukuma novadā, jo pēdējo gadu laikā novadā attīstās optisko kabeļu infrastruktūra. Inkubatora darbības aktivizēšana Tukuma novadā ir vēl viens solis uzņēmējdarbības veicināšanā. Svarīgi būtu ieviest pirmsinkubācijas pakalpojumus, jo līdz šim inkubatoros tika pieņemti tikai pēc noteiktiem kritērijiem atbilstoši uzņēmumi. Radošās telpas veidošanai pašvaldībā ir potenciāls, ņemot vērā Tukuma Mākslas skolas veiksmīgo darbību un mākslinieku un mājražotāju aktivizēšanos.

Ir svarīgi turpināt iesāktās iniciatīvas sadarbības uzlabošanā starp valsts, pašvaldības, nevalstiskajām organizācijām un uzņēmējiem (skat. iepriekš minētos pasākumus). Īpaši jāuzsver darbaspēka piesaiste, iegādājoties dzīvojamo platību speciālistu vajadzībām, ievērojot tirgus attīstības tendences un nekropļojot nekustamā īpašuma tirgu. Izveidotā darba grupa mājokļu jautājumu risināšanā ir iezīmējusi prioritātes, kuras nodrošinātu jaunu iedzīvotāju piesaisti pašvaldībai. Depopulācija arvien samazina darbaspēka resursu pieejamību uzņēmējiem. Nelielā darba samaksa ir viens no depopulācijas iemesliem, t.i., darbaspēka aizplūšanai uz citām Eiropas valstīm. Lai paaugstinātu darba algu līmeni, ir svarīgi attīstīt ražotnes ar augstu pievienoto vērtību. Līdz ar to ir jānodrošina atbalstu uzņēmumu konkurētspējas un darba efektivitātes veicināšanā.

Skatoties ilgtermiņā, ir jāveido iestrādes iedzīvotāju piesaistei pašvaldībai. Kā viens no virzieniem būtu darbs ar skolēniem un jauniešiem, lai radītu vēlēšanos atgriezties un nodarboties ar uzņēmējdarbību tieši Tukuma novadā. Mārketinga pasākumi pašvaldībā ir vēl viens instruments, kas uzlabotu iedzīvotāju un uzņēmēju lojalitāti. Tukuma novada iedzīvotāju lojalitātes kartes ietvertu vairākas priekšrocības un uzlabotu klimatu pašvaldībā. Vēl pašvaldības instrumentu klāstā uzņēmējdarbības vides uzlabošanai ir minami atbilstoši un uzņēmējdarbību veicinoši plānošanas dokumenti, pašvaldības iepirkumi, nekustamā īpašumu nodokļa atvieglojumi, dažādu fondu līdzfinansēto projektu ieviešana pašvaldībā, mārketinga pasākumi, informatīvā atbalsta sniegšana.

Uzdevumi

8.1.	Attīstīt uzņēmējdarbībai nepieciešamo publisko infrastruktūru
8.2.	Sniegt informatīvu atbalstu uzņēmējiem un nodrošināt pastāvīgu dialogu
8.3.	Nodrošināt uzņēmumiem saprotamus, ērtus un efektīvus administratīvos pakalpojumus un vidi
8.4.	Atbalstīt vietējos uzņēmējus un mērķtiecīgi virzīt Tukuma novadu kā labvēlīgu vietu uzņēmējdarbības attīstībai

Rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Esošā situācija	Sagaidāmā tendence	2021	Datu avoti
Ekonomiski aktīvās tirgus sektora statistikas vienības	1849 (2013)	Pieaug	>2000	CSP
Individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits	938 (2013)	Pieaug	>1000	CSP
Individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem	29,5 (2013)	Pieaug	>32	CSP
Uzņēmējdarbības vides vērtējums	5. (2015)	Nepasliktinās	Ne zemāka par 5.	Forbes
Bezdarbnieku skaits	1009 (31.12.2014.)	Samazinās		NVA
Bezdarba līmenis	5,6 (31.12.2014.)	Samazinās	<5,5	NVA

RV 9 | Rūpniecības un loģistikas attīstība

Rīcības virziena ietekme uz mērķu sasniegšanu

	M1 Sociālā dimensija	M2 Ekonomikas dimensija	M3 Vides dimensija	M4 Pārvalde
RV9				

Esošās situācijas raksturojums

Apstrādes rūpniecība (pārtikas rūpniecība, vieglā rūpniecība, kokapstrāde, būvmateriālu ražošana uzskatāmas par novada, metālapstrāde) un loģistika ir starp prioritāri atbalstāmajām Tukuma novada ekonomikas nozarēm, un tās raksturo Tukuma novada ekonomisko specializāciju.

Saskaņā ar CSP datiem 2013.gadā Tukuma novadā darbojās 141 uzņēmums apstrādes rūpniecībā – 7,0% visu uzņēmumu skaita. Uzņēmumu skaits šajā nozarē iepriekšējos gados ir palielinājies.

9.1.tabula. Uzņēmumu skaits apstrādes rūpniecības un apstrādes un uzglabāšanas nozarē

	2011	2012	2013	2013, %
(C) Apstrādes rūpniecība	118	127	141	7,0
(H) Transports un uzglabāšana	68	60	75	3,7

Datu avots: CSP

Visvairāk apstrādes rūpniecības uzņēmumu saistīti ar kokapstrādi (48), tad seko pārtikas produktu ražošana (21) un tekstilizstrādājumu ražošana (17), līdz 14 uzņēmumiem ir piedzīvis metālizstrādājumu ražošanas uzņēmumu skaits.

9.2.tabula. Apstrādes uzņēmumu skaits sadalījumā pa apakšnozarēm

	2009	2010	2011	2012	2013
(10) Pārtikas produktu ražošana	19	20	22	21	21
(13) Tekstilizstrādājumu ražošana	10	13	18	14	17
(14) Apģērbu ražošana	5	5	5	5	6
(15) Ādas un ādas izstrādājumu ražošana	1	1	1	1	0
(16) Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana	29	27	35	44	48
(18) Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	1	1	1	1	1
(20) Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošana	1	1	2	1	1

(22) Gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošana	-	1	1	2	2
(23) Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana	4	4	5	7	6
(25) Gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas	7	8	8	12	14
(26) Datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošana	-	-	-	1	0
(27) Elektrisko iekārtu ražošana	1	1	-	0	1
(28) Citur neklasificētu iekārtu, mehānismu un darba mašīnu ražošana	2	1	1	1	1
(31) Mēbeļu ražošana	7	6	7	7	9
(32) Cita veida ražošana	2	2	4	3	5
(33) Iekārtu un ierīču remonts un uzstādīšana	5	7	8	7	9

Datu avots: CSP

Kopumā Latvijā rūpniecības uzņēmumi izmanto nedaudz virs 70% no savas iespējamās ražošanas jaudas. Konjunktūras apsekojuma rezultāti liecina, ka izplatītākais ierobežojošais faktors apstrādes rūpniecībā pēdējos gados ir nepietiekams pieprasījums (atzīmējuši 42% respondentu). Problēmas, bet ne tik lielas ir arī finansiālas grūtības (13%) un darbaspēka trūkums (11%)⁶⁶.

Transporta un uzglabāšanas jeb loģistikas nozarē novadā darbojas 75 uzņēmumi jeb 4,9% no visiem. Pēc krituma 2012.gadā 2013.gadā uzņēmumu skaits nozarē ir atkal palielinājies.

9.3.tabula. Loģistikas uzņēmumu skaits sadalījumā pa apakšnozarēm

	2009	2010	2011	2012	2013
(49) Sauszemes transports un cauruļvadu transports	52	52	59	54	59
(52) Uzglabāšanas un transporta palīgdarbības	6	7	9	6	16

Datu avots: CSP

Tukuma novada atrašanās vieta un to šķērsojošie transporta koridori, kā arī jau esošo uzņēmumu darbība un pieredze ir svarīgi industrijas attīstību veicinoši faktori, tāpēc novada Stratēģijā teritorijās ap Rīgas – Ventspils transporta koridoru un Tukuma pilsētas daļā paredzēts paplašināt industriālo telpu – paredzēt teritorijas transporta, loģistikas un citu saistītu pakalpojumu un apstrādes rūpniecības attīstībai.

Tukuma novada pašvaldības sarunās un uzņēmēju aptaujā par ražošanas attīstību kavējošajiem faktoriem, kurus varētu novērst sadarbībā ar pašvaldību, kā svarīgākais minēts vājā ceļa infrastruktūra, kas rada problēmas izejvielu piegādē un saražotās produkcijas transportēšanā.

Daļa no teritorijām, kas savulaik bijušas rūpniecības zonas, vērtējamās kā degradētas teritorijas un netiek pilnvērtīgi izmantotas, kā arī negatīvi ietekmē apkārtējo vidi. To sakārtošana gan uzlabotu vidi, gan veicinātu uzņēmējdarbības attīstību novadā. Esošā infrastruktūra Lauktechnikas – Tukums II industriālajā zonā, kur darbojas tādi eksporta uzņēmumi kā SIA "CSK Steel", SIA "United Oil" nespēj pilnvērtīgi nodrošināt ne esošo uzņēmumu darbību, ne to attīstību. Jaunu uzņēmumu ienākšana šajā teritorijā šobrīd ir apgrūtināta, taču tās investoru piesaistes potenciāls nākotnē ir liels. Arī zonā Melnezera iela - Laustiķis ir nepieciešams revitalizēt degradēto teritoriju. Tur atrodas savulaik izveidotā bituma bāze un mazuta novietne. Šobrīd šeit strādā uzņēmums SIA "Ceļu emulsija", kas ir gatavs attīstīties, taču šobrīd tas nav iespējams nesakārtotās vides dēļ. Arī šeit pašvaldībai ir brīva teritorija, kura būtu pievilcīga investoriem.

⁶⁶ CSP. Konjunktūras apsekojuma rezultāti. 2014./04; 2015/01; 2015/02; 2015/03.

Viena no novada rūpnieciskajām zonām izveidota Jauntukuma rajonā, kur darbojas metālapstrādes uzņēmumi (SIA "Komforts Eko", SIA "Jauntukuma siltums", SIA "Komforts"). Taču pilnvērtīgu uzņēmumu darbību tajā apgrūtina neērtā transporta kustība pa Parādes ielu.

SVID analīze

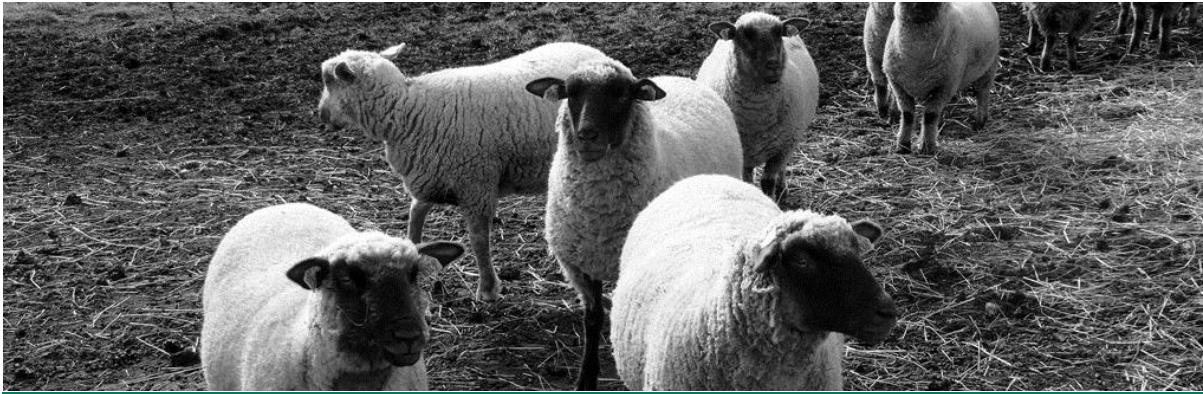
<p>Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izdevīga atrašanās vieta un laba sasniedzamība. • Starptautiskie transporta koridori, lidostas tuvums. • Dabas resursi – meži, lauksaimniecības zemes, derīgie izrakteņi. • Augsta pašvaldības kapacitāte investīciju piesaistei. • Pieejamas neizmantotas teritorijas. • Pašvaldībai pieder zemes, ko var izmantot uzņēmējdarbībai. • Atpazīstami uzņēmumi. • Iedzīvotāju pirktspējas palielināšanās. • Labvēlīgs darījumu klimats. • Aktīva sadarbība pašvaldībai ar uzņēmējiem. • Savesta kārtībā liela daļa infrastruktūras pilsētā. 	<p>Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Daļa infrastruktūras nolietota. • Vietām neērti pievadceļi. • Degradētas teritorijas zonas Tukumā: Lauktehnika- Tukums II, Melnezera iela-Laustiķis, Pauzeru pļavas, Tukuma pilsētas vēsturiskais centrs. • Nepietiekama infrastruktūra uz rūpniecības zonām: Jauntukuma rajonā, Tumes industriālā parka teritorijā. • Darbaspēka trūkums. • Darbaspēka atbilstošo prasmju trūkums. • Nepietiek jaudas attīrīšanas iekārtām. • Nepietiekami atpazīstams novada tēls.
<p>Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> • ES un valsts atbalsts uzņēmējdarbības sekmēšanā. 	<p>Draudi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liela konkurence investīciju piesaistē. • Jauniešu/darbaspēka aizplūšana. • Globālās ekonomiskās tendences. • Neprognozējamas nodokļu likumdošanas izmaiņas.

Uzdevumi

9.1.	Veicināt industriālo teritoriju attīstību
9.2.	Sekmēt uzņēmumu piesaisti industriālajām teritorijām

Rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Esošā situācija	Sagaidāmā tendence	2021	Datu avoti
Uzņēmumu skaits apstrādes rūpniecībā	141 (2013)	Pieaug	>145	CSP
Uzņēmumu skaits loģistikā	75 (2013)	Pieaug	>77	CSP

RV 10 | Daudzveidīga lauksaimniecība ar aktīvu kooperāciju

Rīcības virziena ietekme uz mērķu sasniegšanu

	M1 Sociālā dimensija	M2 Ekonomikas dimensija	M3 Vides dimensija	M4 Pārvalde
RV10				

Esošās situācijas raksturojums

Tukuma novada lauksaimniecībā izmantojamā zeme ir lauksaimniecībai un pārtikas ražošanai būtisks resurss, kas tiek izmantots komercdarbībā.

Tukuma novadā ir 1251 lauku saimniecība ar 61 tūkstoti ha platību, no kuras 77% lauksaimniecībā izmantojamās zemes (Latvijā vidēji 62%). Vienas saimniecības vidējā platība ir 48,7 ha, kas ir lielāka kā vidēji Latvijā (34,5 ha)⁶⁷. Vidēji vienā saimniecībā pastāvīgi nodarbināto skaits ir 2,8 (Latvijā 2,2). Lauksaimniecībā nodarbināto skaits novadā ir 3565, no tiem 2894 saimniecību īpašnieki un viņu ģimenes locekļi. Nozīmīgākā lauksaimniecības produkcija Tukuma novadā ir graudkopība, piena lopkopība un stādu audzēšana.

Uzņēmumu skaita statistikas dati liecina, ka lauksaimniecības un mežsaimniecības nozare ir ar lielāko uzņēmumu skaitu novadā, tajā darbojas gandrīz ceturtdaļa uzņēmumu (24,1%) jeb 486 uzņēmumi 2013.gadā, no tiem 448 augkopībā un lopkopībā. Uzņēmumu skaits lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē samazinās.

10.3.tabula. Uzņēmumu skaits lauksaimniecības, mežsaimniecības nozarē un tās apakšnozarēs

	2011	2012	2013
(A) Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	560	541	486
(01) Augkopība un lopkopība, medniecība un saistītas palīgdarbības	519	495	448
(02) Mežsaimniecība un mežizstrāde	40	44	36
(03) Zivsaimniecība	1	2	2

Datu avots: CSP

Savu interešu aizstāvēšanai un kopīgu jautājumu risināšanai lauksaimnieki ir izveidojuši Tukuma Lauksaimnieku apvienību, lielāku kopdarbību veicot dažādās nacionāla mēroga nozares jomu organizācijās.

⁶⁷ CSP Lauksaimniecības skaitīšanas dati, 2010.

Tukuma novadā ir 33 bioloģiskās lauksaimniecības uzņēmumi. 4,5% no lauksaimniecībā izmantojamo zemju platībām ir bioloģiski sertificētās lauksaimniecībā izmantojamās zemes. Novadā darbojas septiņi lauksaimnieku kooperatīvi, kā arī lauksaimnieki iesaistījušies kooperatīvos, kas reģistrēti citur.

Pēc Lursoft datiem Tukuma novadā darbojas šādi lauksaimnieku kooperatīvi:

- Piensaimnieku kooperatīvā sabiedrība "PIENAVA";
- Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība "KURZEMES JĒRS" – dzīvas aitas un kazas; neapstrādāts piens, cirpta aitu un kazu vilna;
- Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība "Ziemeļoga" – augļu un dārzeņu vairumtirdzniecība;
- Tukuma rajona Džūkstes pagasta lauksaimniecības kooperatīvā sabiedrība "JUSTS-2" – graudaugu (izņemot rīsu), pākšaugu un eļļas augu sēklu audzēšana;
- Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība "VTT-DĀRZI" – augļu un dārzeņu vairumtirdzniecības pakalpojumi, lauksaimniecības un mežsaimniecības mašīnu un iekārtu iznomāšana;
- Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība "AUGĻU NAMS" – augļu un dārzeņu vairumtirdzniecības pakalpojumi;
- Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība "JAUNKALVES".

Tukuma novada lauksaimnieki ir iesaistījušies arī kooperatīvos, kas nav reģistrēti Tukuma novadā, piemēram, Z/S "Kliblapsas" (specializācija – ķirbju audzēšana) no Pūres pagasta, Tukuma novada ir kooperatīvās sabiedrības "Mūsmāju Dārzeni" biedrs.

Vietējās pārtikas popularizēšanai un pieejamībai 2015. gadā dibināta biedrība „Tukuma klēts”, kas apvieno Tukuma, Kandavas, Engures un Jaunpils mājražotājus (pārtikas amatniekus), lai sekmētu produkcijas realizāciju, kopīgi meklētu jaunus noieta tirgus un veicinātu nodarbinātību lauku teritorijās.

Savstarpējās sadarbības, kopdarbības un kooperācijas veicināšana ir nozīmīga pašiem lauksaimniekiem un lauksaimniecības nozares attīstībai kopumā. Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību galvenais uzdevums ir veicināt un meklēt jaunu noieta tirgu biedru saražotās lauksaimniecības produkcijas realizācijai, rūpēties par biedru konkurētspējas un labklājības palielināšanu.

Tukuma novads ietilpst Ziemeļkurzemes reģionālās lauksaimniecības pārvaldes atbildības teritorijā, pārvaldes birojs atrodas Talsos.

Lauku attīstības veicināšanai Tukumā darbojas **SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” (LLKC)** reģionālā struktūrvienība. Galvenie virzieni, kuros LLKC sniedz pakalpojumus lauku uzņēmējiem, organizācijām un iedzīvotājiem, ir nozares ražošanas procesu, grāmatvedības un biznesa plānošanas konsultācijas. Tāpat tiek veikti dažādi pētījumi, kā arī lauksaimnieku izglītošana un informēšana par aktuālākajiem jautājumiem nozarē. LLKC konsultanti aktīvi darbojas pieteikumu izstrādē dažādās ES atbalsta programmās, piemēram, mazo lauku saimniecību attīstībai un jauno lauksaimnieku atbalsta programmā. Tiek piedāvāta palīdzība piena pašizmaksas aprēķināšanā, slaucamo govju fermu būvniecībā, kā arī virknē citu inženiertehnisko ieceru īstenošanā. LLKC Tukuma birojs piedāvā grāmatvedības, ekonomikas, uzņēmējdarbības un lauku konsultantu pakalpojumus.

Augļkopības nozares attīstībai Tukuma novadā darbojas **SIA „Pūres dārzkopības pētījumu centrs”** un **A/S „Pūres dārzkopības izmēģinājumu stacija”**. SIA „Pūres Dārzkopības pētījumu centrs” veic pētījumus dārzenkopībā un augļkopībā. SIA „Pūres Dārzkopības pētījumu centrs” ir vienīgā pētniecības iestāde, kas veic pētījumus par dārzeņu un zemeņu šķirnēm un to audzēšanas tehnoloģijām. Pūrē ir izveidotas plašākās dārza pīlādžu un korinšu kolekcijas. Pētījumi par ražas uzglabāšanu ir gan dārzeniem, gan augļiem. Tiek veikti pētījumi arī par pārējo augļu koku, ogulāju šķirnēm un audzēšanas tehnoloģijām. Savukārt A/S „Pūres dārzkopības izmēģinājumu stacija” ir privāta zinātniska iestāde, kas nodarbojas ar pētījumiem dārzkopībā.

Lai palīdzētu veidot ilgtspējīgāku pārtikas sistēmu novadā, kur galvenie priekšnoteikumi ir vietējās ekonomikas attīstība, iedzīvotāju veselības un vides kvalitātes veicināšana, ir sagatavota un Tukuma novada Dome ir apstiprinājusi Tukuma novada pārtikas stratēģiju 2014.-2020.gadam. Šāda stratēģija ir pirmā Latvijā. Stratēģija ir pirmais solis uz ilgtspējīgāku pārtikas ražošanu un patēriņu novadā. Pārtikas stratēģijas rīcības ir sagrupētas šādos blokos:

- I – Tukuma novada pašvaldības pārtikas iepirkuma pilnveidošana;
- II – Novada lauksaimniecības attīstības veicināšana;
- III – Veselīgas un kvalitatīvas pārtikas pieejamības veicināšana;
- IV – Iedzīvotāju informēšana, sadarbības un izglītības.

SVID analīze

Stiprās puses	Vājās puses
<ul style="list-style-type: none"> • Auglīgas lauksaimniecības zemes. • Attīstīta lauksaimniecība, tai skaitā lopkopība, augkopība un dārzkopība. • Valstī labi atpazīstams dārzkopības tēls (Pūre). • Pazīstami lauksaimnieciskās ražošanas uzņēmumi, saņemtas dažādas atzinības. • Kooperācija starp uzņēmumiem. • Kooperācijas aktivizēšanās. • Ģenētiski modificētās aizliegums. • Tukuma novada pārtikas stratēģija. • Aktīva mājažošana. • Darbs pie novada zīmola. • Atpazīstams Tukuma tirgus. • Konsultāciju pieejamība, jo aktīvi darbojas LLKC nodaļa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Darbaspēka trūkums. • Slikta pievadceļu kvalitāte. • Nepietiekami plaša bioloģiskā lauksaimniecība. • Lai arī pastāv, bet nepietiekama kooperācija. • Nepietiekams mārketingš. • Neattīstīta tiešā tirdzniecība. • Ierobežots vietējais tirgus un patēriņš. • Nepietiekams uzņēmumu skaits, kas ražo produktus ar augstu pievienoto vērtību. • Nav bioloģiskās un mazo dzīvnieku kautuves. • Nav zemes un atbalsta fonda jaunu lauksaimniecības uzņēmumu izveidei un mazo saimniecību attīstībai (piemērs Rēzekne). • Nepietiekami izmantots krājaizdevu sabiedrības potenciāls lauksaimniecības uzņēmumu finansēšanai. • Aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norādes produktu (PGI) vai Aizsargātu cilmes vietas nosaukuma produktu (PDO), vai produktu ar Garantētām tradicionālām īpatnībām (TSG) trūkums teritorijā. • Nepietiekami apmācīti lauksaimnieki inovatīvu produktu ražošanai. • Vietējā sēkļu banka. • Nepietiekama uzņēmēju iesaistīšanās vietējos iepirkumos. • Nav kopīgas tirdzniecības vietas vietējo produktu pārdošanai. • Nepietiekama iedzīvotāju informētība par vietējās izcelsmes produktu pieejamību un kvalitāti.
<p>Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pieprasījuma pieaugums pēc bioloģiskiem produktiem. • Pieprasījuma pieaugums pēc vietējiem produktiem. • Transporta mezgli. • Produkcijas realizācija Rīgā un citos valsts reģionos. • <i>Altum</i> atbalsta programmu izmantošana lauksaimniecības uzņēmējdarbības finansēšanai. • LAP programmu izmantošana lauksaimniecības attīstībai. • Pašvaldības autoceļu pārbūve, piesaistot ES struktūrfonda finansējumu. 	<p>Draudi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laika apstākļi. • Infekcijas, dzīvnieku slimības. • Apmežošana (l/s). • Stingrākas prasības saimniekiem. • Iepirkuma likuma radītie ierobežojumi. • Jaunu cilvēku aizceļošana no laukiem, paaudžu maiņas problēmas. • Lielo lauksaimniecības uzņēmumu monopols zemes tirgū. • Ierobežotas iespējas jauniem cilvēkiem uzsākt lauksaimniecības biznesu. • Kapitāla trūkums jaunu uzņēmumu radīšanai un mazo saimniecību attīstībai. • Lētāku importa produktu ieviešana.

Uzdevumi

10.1.	Sadarbībā ar LLKC sniegt informatīvu atbalstu lauksaimniekiem par attīstības iespējām
10.2.	Atbalstīt lauksaimnieku iesaistišanos Latvijas Lauku attīstības programmas aktivitātēs
10.3.	Atbalstīt specializētas lauksaimniecības infrastruktūras attīstību
10.4.	Sekmēt kooperāciju

Rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Esošā situācija	Sagaidāmā tendence	2021	Datu avoti
Uzņēmumu skaits lauksaimniecībā	486 (2013)	Pieaug	>490	CSP

RV 11 | Augošs tūrisms

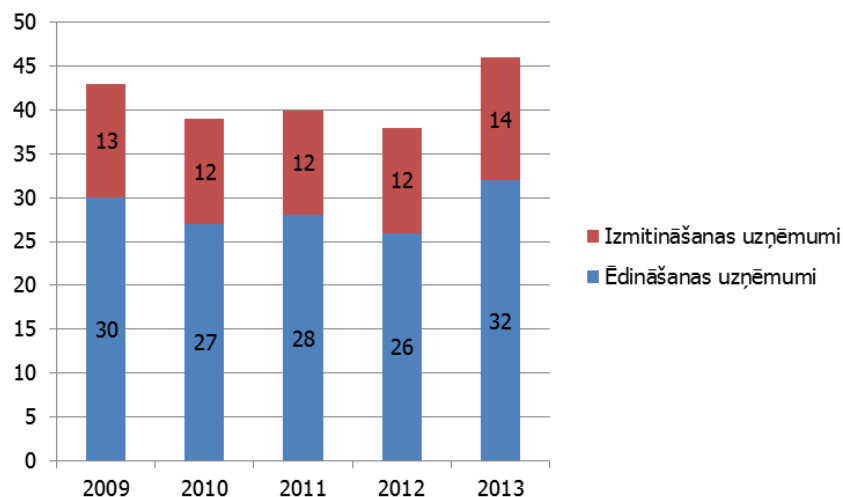
Rīcības virziena ietekme uz mērķu sasniegšanu

	M1 Sociālā dimensija	M2 Ekonomikas dimensija	M3 Vides dimensija	M4 Pārvalde
RV11				

Esošās situācijas raksturojums

Tūrisms ir viena no vadošajām eksporta nozarēm pasaulē, kas, neskatoties uz daudzajiem izaicinājumiem un satricinājumiem, stabili attīstās. Tūrisma nozarei ir liels multiplikatora efekts – tās izaugsme dod pieprasījuma stimulu ēdināšanas, transporta, veselības, izklaides un tirdzniecības pakalpojumiem. Nacionālā mērogā tūrisms ir arī viens no mārketinga instrumentiem, ko pašvaldība var izmantot dzīvesvietas izvēlei, piesaistot iedzīvotājus.

Tūrisms un ar to saistītās nozares ieņem arvien nozīmīgāku lomu Tukuma novada attīstībā. Tūrisms un brīvā laika pavadīšana ir viena no četrām nozarēm, kas veido novada ekonomisko specializāciju un ir prioritāri atbalstāma. Lai arī tūrisms kā nozare ar multiplikatora efektu saistīta ar virkni citu nozaru un to attīstību, tieša tūrisma industrijas izpausme ir izmitināšanas un ēdināšanas uzņēmumi.

11.1.attēls. Uzņēmumu skaits Tukuma novadā, kas darbojas izmitināšanas un ēdināšanas nozarē.
Datu avots: CSP

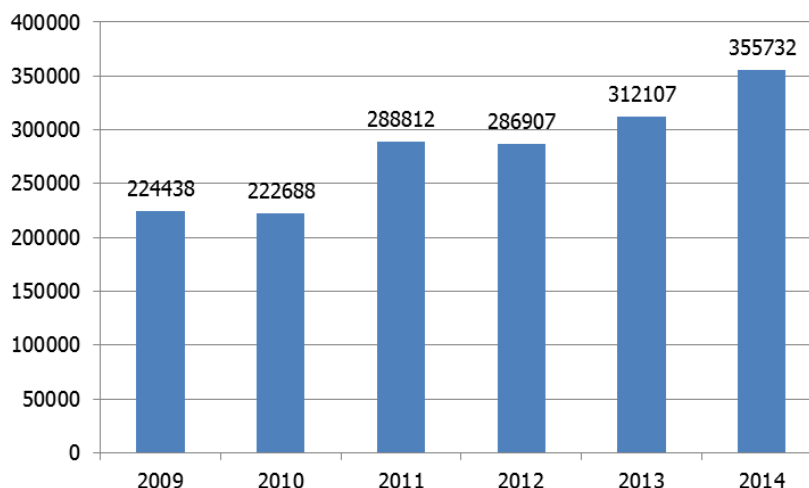
Saskaņā ar CSP datiem Tukuma novadā darbojas 46 uzņēmumi izmitināšanas un ēdināšanas nozarē⁶⁸, pārsvarā tie ir mikro (42) uzņēmumi, daži mazie uzņēmumi (4). 32 uzņēmumi darbojas ēdināšanas jomā, 14 – izmitināšanas.

Apmeklējums

Tūrisma jomā Tukuma novada pašvaldība darbojas ciešā sadarbībā ar kaimiņu pašvaldībām – Engures, Kandavas un Jaunpils novadiem, un šajā kontekstā var runāt par Tukuma tūrisma reģionu. Galvenie Tukuma tūrisma reģiona tūrisma produkti ir dažādie apskates objekti, kā arī kultūras un sporta pasākumi.

Tukuma novadā pēdējos gados būtiski palielinājies apskates objektu skaits, 2014.gada beigās sasniedzot 165 apskates vietas, kas tūristiem tiek piedāvātas, no tām 87 Tukuma pilsētā un 78 novada pagastu teritorijās.

Tukuma novada TIC apkopotie dati liecina, ka kopš 2011.gada ik gadu palielinās Tukuma novada apmeklētāju skaits, sasniedzot 355,7 tūkstošus 2014.gadā. Lielākā daļa apmeklētāju (193,6 tūkstoši) apmeklējuši dažādus novada apskates objektus, 117,6 tūkstoši apmeklējuši dažādus pasākumus novadā. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājās apskates objektu apmeklētāju skaits, bet samazinājās pasākumu apmeklētāju skaits.

11.2.attēls. Tukuma novada apmeklētāju skaits.

Datu avots: Tukuma novada TIC

Piesaistes objekti

Starp Tukuma tūrisma reģiona 20 apmeklētākajiem objektiem 14 atrodas Tukuma novadā. Kā nozīmīgākie apskates objekti Tukuma novadā minami Ķemeru nacionālais parks, kurā atrodas Lielā Ķemeru tīreļa laipa, kas ir apmeklētākais dabas tūrisma objekts īpaši pēc tās atjaunošanas 2014.gada vasarā. Kā otrs nozīmīgākais tūrisma objekts joprojām ir kino pilsētiņa *Cinevilla*, bet pēc tās – *Pure Chocolate* izveidotais Šokolādes muzejs, Jaunmoku pils, Durbes pils, galerija „Durvis” un Salmu darbnīca-muzejs Tukumā, kā arī Lestenes baznīca un Lestenes brāļu kapi ar memoriālo piemiņas istabu, un Pastariņa muzejs.

⁶⁸ I pēc NACE, 2013.gadā.

11.1 tabula. Tukuma tūrisma reģiona apskates objektu TOP 2011.-2014.gadā

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
KNP un Lielā tīreļa laipa	3217	8400	16400	4256	24871	87443
Jaunpils pils	19759	14730	23364	32490	43595	50103
Cinevilla	52000	35000	28000	38797	38797	35000
Šlokenbekas muiža un Latvijas Ceļu muzejs	7804	7170	6421	7257	26068	31182
Baskāju taka un Meditācijas labirints				8033	29515	30000
Šokolādes muzejs Pure Chocolate				7000	27000	26778
Jaunmoku pils	17641	22764	23417	32983	25690	25090
Galerija "Durvis"	13616	13507	12470	12802	17665	15408
Durbes pils	9123	7891	7765	7234	7680	10673
Lestenes baznīca					5800	8500
Salmu darbnīca Tukumā				4101	4300	5330
Pastariņa muzejs	3225	4097	5120	5430	4701	5044
Lestenes Brāļu kapu piemiņas istaba	4200	4500	3500	3500	4000	5000
Kandavas novada muzejs	2783	2454	2748	2558	4822	4574
Tukuma muzeja Audēju darbnīca	4055	4991	3421	4360	4362	4158
Tukuma pilsētas vēstures muzejs „Pils tornis”	2951	3696	3263	3350	5039	3704
Džūkstes pasaku muzejs	3379	2829	3238	3534	3056	3376
Kurzemes cietokšņa muzejs	6530	3188	3200	2800	2821	2978
Tukuma Mākslas muzejs	2385	2526	2676	2824	2574	2438

Datu avots: Tukuma novada TIC

Apskates objektu statistika apliecina, ka objekti, kas ik gadu iegulda savā attīstībā – infrastruktūrā un tūrisma piedāvājuma veidošanā, katru gadu pulcē arī lielāku tūristu skaitu un to darbība (apmeklētāju skaita dinamika) ir vērtējama ar pozitīvu zīmi.

Aktīvās atpūtas iespējas

Nozīmīgākais tūristu piesaistes objekts aktīvās atpūtas piedāvājumā ir Tukuma Ledus halle.

Aktīvās atpūtas piedāvājumu papildus tradicionālajām aktivitātēm – peintbolam, zirgu izjādēm, pārgājienu un orientēšanās spēlēm, papildinājusi golfa spēle Tukuma golfa kluba laukumā „Odiņi” Tumes pagastā, kur regulāri tiek rīkoti gan vietēja, gan valsts mēroga golfa spēles turnīri.

Taču novadā nav reģionāla mēroga aktīvās atpūtas piesaistes objekta, kā, piemēram, unikālas takas koku galotnēs, ūdens atrakciju parki utml. Ja pašvaldība plāno atjaunot Tukuma ezeru, tad viena no idejām, kas būtu izmantojama, unikālas aktīvās atpūtas takas izveide un ezera atjaunošana.

Ņemot vērā pašvaldības ieceres sporta būvju būvniecībā un infrastruktūras izveidē, kopīgi ar jaunveidojamajiem sporta kompleksiem, futbola laukumiem, peldbaseinu u.c., Tukuma novads varētu veidoties par sporta tūrisma galamērķi. Taču, lai tas tā notiktu, sporta būvju projektēšana un celtniecība būtu jāplāno ne vien ar mērķi tās izmantošanai no vietējo iedzīvotāju puses, bet arī kā reģionālu vai valstisku sporta pasākumu organizācijas vietas (atbilstošām prasībām, ietilpību, blakus infrastruktūru).

Ēdināšanas pakalpojumi un gastronomiskais tūrisms

Tūrisma informācijā par Tukuma novadu tiek piedāvātas 25 sabiedriskās ēdināšanas vietas, no kurām 17 atrodas Tukuma pilsētā un 8 apkārtnē (t.sk. 6 uz Rīgas-Ventspils šosejas).

Savukārt bez tām kā īpašs tūrisma piedāvājums jeb gastronomiskā tūrisma piedāvājums ir dažādu degustāciju piedāvājumi. Senākā un populārākā ir maizes cepšana Pastariņa muzejā, kuras laikā tiek cepta un degustēta ne vien maize, bet arī gatavots siers un citi lauku ēdieni. *Pure Chocolate* Šokolādes muzejs piedāvā šokolādes meistarklases un tai līdzīgu nākošo šokolādes degustāciju. Savukārt zemnieku saimniecība „Kaspari” Tumē un SIA „Valguma mežvīns” Tukumā piedāvā mājas vīnu degustācijas.

Jaunmoku pils piedāvā īpašu zāļu tēju degustāciju, kuras laikā degustē ap 10 dažādām zāļu tējām, kā arī neparastus sīrupus un ievārījumus. Zāļu tēju iepazīšanu piedāvā arī māksliniece Laila Kelle viesu namā „Ružciems”.

Gastronomiskajā tūrismā iesaistījušies arī 2 ražotāji. Degoles pienotava piedāvā ražotnes apskati gida pavadībā un produkcijas degustāciju. Savukārt SIA „Satori Alfa” interesentiem piedāvā smiltsērķšķu dārza apskati un stāstījumu par šo ogu audzēšanu, pārstrādi, tām piemītošajām labajām īpašībām un pozitīvo ietekmi uz organismu, kā arī piedāvā smiltsērķšķu kokteiļa degustāciju.

2014. gadā radīts un Rožu svētku laikā prezentēts Tukuma dzēriens – „Tukuma rožu kokteilis”, kuru piedāvā 7 vietās – bāros un kafejnīcās. Savukārt 2015. gadā – Tukuma ēdiens „Tukuma velnītis ķiršu mērcē”, kuru šobrīd piedāvā 8 ēdināšanas uzņēmumi Tukumā un novadā.

Gastronomiskā tūrismā esošie piedāvājumi apkopoti kopējā Tukuma un apkārtnes gastronomiskā tūrisma piedāvājumā „Izgaršo Tukuma pusi jeb Meklējam Tukuma garšu!”, ar kuru startēts EDEN (Eiropas izcilāko galamērķu) konkursā un Latvijas nacionālajā atlasē atzīts par vienu no TOP 5 Latvijas gastronomiskā tūrisma galamērķiem.

Naktsmītņu darbība

CSP dati par viesnīcām un naktsmītnēm Tukuma novadā liecina par svārstveidīgu attīstību (11.2.tabula) – pēc 2009. gada ekonomiskās krīzes ietekmē radītā tūrisma nozares kritiena straujās viesnīcās un citās tūrisma mītnēs apkalpoto personu pieaugums bija 2010. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu un 2011. gadā salīdzinājumā ar 2010.gadu, pieaugums turpinājās arī 2012. gadā, bet 2013.gadā bija kritums, bet 2014. gadā atkal palielinājums, pārsniedzot pēc 2009. gada perioda augstākos rādītājus.

11.2. tabula. Viesnīcas un citas tūrisma mītnes Tukuma novadā gada beigās

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Mītņu skaits	11	12	13	13	12	10
Gultasvietu skaits	273	326	346	380	362	359
Apkalpotās personas	2967	4895	8151	9251	7525	9268
t.sk. ārvalstu viesi	580	1856	1877	1899	2018	3791
Pavadītās nakts	6690	8605	13491	17235	12077	17262
t.sk. ārvalstu viesu	1130	3643	4488	3480	3888	9556

Datu avots: CSP

11.3. tabula. Viesnīcas un citas tūrisma mītnes Tukuma novadā gada beigās

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Mītņu skaits	26	27	29	31	32	32
Gultasvietu skaits	683	655	664	684	765	778
Apkalpotās personas	10780	10580	15058	15826	19939	20954
t.sk. ārvalstu viesi	1421	2198	3184	2929	5571	5510
Pavadītās nakts	19002	25460	33949	31124	39910	48307
t.sk. ārvalstu viesu						Tukuma TIC šādus datus neapkopo

Datu avots: Tukuma TIC

Nedaudz atšķirīgi no CSP datiem ir Tukuma novada TIC apkopotie dati par naktsmītnēm, gultasvietām un apmeklējumiem. Saskaņā ar tiem novadā ir 32 naktsmītnes, tai skaitā 30 ar gultasvietām (kopā piedāvājot 778 gultasvietas) un 2 telšu laukumi. Gultasvietu skaits naktsmītnēs kopš 2010. gada ir palielinājies. Naktsmītnēs nakšņojušo skaits 2014.gadā bija 20954, tai skaitā 5510 ārzemnieki.

Vidējais nakšņošanas ilgums bija 2,3 dienas. Lai arī nakšņotāju skaits un ilgums salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājies, salīdzinoši zems ir naktsmītnu vidējais noslogojums – 17%.

Saskaņā ar Tukuma TIC datiem Tukuma novadā ir 32 naktsmītnes, tai skaitā 30 ar gultasvietām, kopā piedāvājot 778 gultasvietas, un 2 telšu laukumi. Gultasvietu skaits naktsmītnēs kopš 2010.gada ir palielinājies. Naktsmītnēs nakšņojušo skaits 2014.gadā bija 20954, tai skaitā 5510 ārzemnieki.

Vidējais nakšņošanas ilgums pēc Tukuma TIC datiem 2014.gadā bija 2,3 nakts (pēc CSP datiem – 1.86 nakts).

11.4. tabula. Vidējais uzturēšanās ilgums

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ārvalstu ceļotāja vidējais ceļojuma ilgums Latvijā, dienas						
Vidēji kopā	1,3	1,2	1,3	1,2	1,4	1,5
Vairāk dienu ceļotājiem	4,0	3,9	4,1	4,0	4,6	4,2
Vidējais nakšņotāja ceļojuma ilgums Tukuma novadā, nakts (CSP dati)	2,3	1,8	1,7	1,9	1,6	1,9
Vidējais nakšņotāja ceļojuma ilgums Tukuma novadā, nakts (Tukuma TIC dati)	1,8	2,4	2,3	2,0	2,0	2,3

Datu avots: un CSP un Tukuma TIC aprēķini

Uzturēšanās ilgumam gan pēc CSP, gan TIC datiem ir svārstīgs raksturs, kuru ietekmē gan laika apstākļi (saulainā vasarā vairāk nakšņotāju piekrastē Engures novadā), gan politiskie un ekonomiskie notikumi (Krievijas tūristu skaita samazinājums pēc ES sankciju ieviešanas). Salīdzinājumam Latvijas iedzīvotāju vidējais uzturēšanās laiks vairākdienu atpūtas braucienā pa Latviju 2014.gadā bija 2,6 dienas (salīdzinājumam 2013. gadā – 2,3 dienas). Savukārt ārvalstu ceļotāju vidējais ceļojuma ilgums pa Latviju bija 1,5 dienas, bet vairākdienu ceļotājiem – 4,2 dienas.

11.5. tabula. Vidējais gultasvietu noslogojums, %

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Viesnīcu gultasvietu noslogojums (CSP)						
Latvijā	25,9	27,4	32,9	34,6	38,8	40,9
Rīgā	34,1	34,1	40,8	43,3	48,1	49,8
Tukuma novadā	6,7	7,2	10,7	12,4	9,1	13,2
Naktsmītnu noslogokums Tukuma novadā (Tukuma TIC)	7,6	10,6	14,1	12,5	13,3	17,0

Datu avots: un CSP un Tukuma TIC aprēķini

Lai arī nakšņotāju skaits un ilgums salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājies, salīdzinoši zems ir naktsmītnu vidējais noslogojums – 17% (pēc CSP datiem – 13%). Salīdzinoši vidēji valstī viesnīcu noslogojums 2014.gadā bija 41%, bet Rīgā 50% (tas gan ir viesnīcu vidējais rādītājs, bet ne visu naktsmītnu).

Tukuma novada tūrisma piedāvājums: reģionālais līmenis

Tukuma novada tūrisma piedāvājums tiek popularizēts kopīgi ar Kurzemes tūrisma piedāvājumu, sadarbojoties ar Kurzemes tūrisma asociāciju (KTA). Ik gadu Tukuma novada pašvaldība noslēdz sadarbības līgumu par kopīgām mārketinga un citām tūrisma veicinošajām aktivitātēm. Rezultātā 21 nozīmīgākais Tukuma novada apskates objekts tiek iekļauts kopīgajā Kurzemes tūrisma piedāvājumā

– Kurzemes tūrisma kartē: dabas tūrismā – Kaives Senču ozols, Ķemeru nacionālais parks ar Lielā Ķemeru tīreļa laipu un Dunduru pļavām, briežu dārzs „Rudiņi”, rožu kolekcijas dārzs „Rozītes” un no dabas taka „Viesatas upesloki”, kultūras tūrismā – kinopilsēta *Cinevilla*, Jaunmoku pils, Tukuma vecpilsēta ar „Pils torni” un Mākslas muzeju, Lestenes baznīca, brāļu kapi un ekspozīcija par to izveidi, Durbes pils, Džūkstes pasaku muzejs, Uģa Daiņa keramikas darbnīca „Upmalnieki”, Kukšu muiža, galerija „Durvis”, Tukuma muzeja Audēju darbnīca, Salmu darbnīca-muzejs un Ginta Hanecka ķalēja darbnīca, bet gastronomiskā tūrisma piedāvājumā – Pastariņa muzejs un *Pure Chocolate* Sokolādes muzejs.

Sadarbojoties ar KTA, informācija par iepriekš nosauktajiem tūrisma objektiem pieejama arī Kurzemes tūrisma mājas lapā www.kurzeme.lv. Te pieejama informācija arī par dažādiem pasākumiem Tukumā un apkārtnē, kā arī aktualitātēm tūrismā. Par Tukuma novada velo tūrismu informācija pieejama mājas lapā Kurzemes velotūrisma lapā www.velo.kurzeme.lv. Savukārt pēc zīmola „Ražots Kurzemē” izveides 2012.gadā informācija par vietējiem ražojumiem, gastronomisko tūrismu un radošajām aktivitātēm pieejama mājas lapā www.madeinkurzeme.lv.

Kopīgi ar KTA tiek veidotas tūrisma veicinošas aktivitātes – Kurzemes apceļošanas akcija, žurnālistu un tūroperatoru uzņemšanas vizītes, iekļaujot Tukuma novada tūrisma objektus atbilstoši tematikai. Tūrisma piedāvājumu un pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai tiek rīkoti apmācību semināri un pieredzes apmaiņas braucieni tūrisma uzņēmējiem, kā arī labāko tūrisma uzņēmēju izvērtēšana un balvas „Lielais Jēkabs” piešķiršana ik gadu 6-8 nominācijās (labākā naktsmītne, ēdināšanas uzņēmums, piedāvājums ģimenēm ar bērniem, ražotājs, muzejs utml.).

Kopīgi ar KTA ieviesti vairāki tūrisma veicinoši projekti, piemēram, 2013.gadā pabeigts Interreg IV A projekts „*Central Baltic Cycling*”, kura rezultātā identificēti nozīmīgākie velomaršruti, sagatavotas un izdotas Kurzemes velotūrisma kartes un brošūras, marķēti atsevišķi velomaršruti, izveidots piedāvājums „Train&Bike”, kura pilotteritorija bija Tukuma novads un realizētas vairākas citas aktivitātes.

Tukuma novada tūrisma piedāvājums: valsts līmenis

TAVA oficiālajā Latvijas tūrisma portālā www.latvia.travel kā nozīmīgākos – TOP 10 galamērķus min 10 mērķus, t.sk. arī pilsētas – Rīgu, Jūrmalu, Siguldu, Cēsis, Kuldīgu, Liepāju un Ventspili, bet ne Tukumu. Šis galamērķu saraksts izveidojies, vadoties pēc apmeklētāju statistikas, kā arī no Eiropas izcilāko galamērķu EDEN konkursa uzvarētājiem. Tukuma novads Latvijas tūrismā iekļauts Kurzemes reģiona tūrisma piedāvājumā. Informācija TAVAs portālā saistīta ar informāciju, kas veidota kopīgi ar KTA.

Lai arī Tukuma TIC vairākkārt vērsies pie TAVA par galamērķa „Rīga+” izveidi portālā (līdzīgi kā ir Kurzeme, Zemgale, Vidzeme, Latgale, Rīga), jo šis galamērķis saskaņā ar Latvijas tūrisma mārketinga stratēģiju ir otrs svarīgākais solis, kā kopīgi ar Rīgu māketēt Latvijas tūrisma piedāvājumu, diemžēl šis ierosinājums nav guvis atbalstu. Pretējā gadījumā Tukuma un apkārtnes piedāvājums būtu kā viens no galamērķa virzieniem šajā sadaļā.

Tukuma zīmols un tūrisms

Tukums apmeklējuma sekmēšanai Tukuma TIC izmanto saukli „Uz Tukumu pēc smukuma!”. 8.Starptautiskajā tūrisma filmu festivālā „Tourfilm Riga” (2015.gadā) Tukuma TIC iesniegtais 2012.gadā tapušais video „Uz Tukumu pēc smukuma!” ieguva trešo vietu nominācijā „Latvijas tūrisma produkts”.

Lai arī šis sauklis 2014.gadā definēts kā Tukuma pilsētas zīmols, tūrismā tas tiek izmantots arī uz Tukuma apkārtnes teritoriju.

Tūrisma attīstības un mārketinga organizācija

Tukuma novada TIC darbības mērķis ir nodrošināt visu tūrisma nozarē ieinteresēto pušu saskaņotu rīcību, kas kalpotu par pamatu vienotai tūrisma attīstībai un veicinātu tūrisma produktu un pakalpojumu daudzveidību un kvalitāti, kā arī cilvēkresursu attīstību, izveidojot Tukumu un tā apkārtni par atpazīstamu tūrisma galamērķi. Pamatojoties uz sadarbības līgumiem, Tukuma TIC sniedz pakalpojumus tūrisma uzņēmējdarbības veicināšanai un mārketingam arī Engures, Jaunpils un Kandavas novadiem. TIC darba rezultātā sagatavoti tūrisma ceļveži, kartes, suvenīri, mobilā tūrisma aplikācija *Visit Tukums*.

Līdz 2015.gadam tūrisma sekmēšanas aktivitātes pamatā notika, vadoties no 2007.gadā izstrādātās „Tukuma rajona tūrisma attīstības stratēģija 2008-2013”. 2014.gadā uzsākta jaunas Tukuma novada un starpnovadu teritorijas tūrisma attīstības stratēģijas 2015.-2022.gadam izstrāde, apkopojot informāciju par līdzšinējo tūrisma nozares situāciju Tukuma starpnovadu teritorijā, lai 2015.gadā sagatavotu jaunu vidēja termiņa attīstības plānu.

Tūrisma attīstības un mārketinga veicināšanas nolūkos Tukuma novada pašvaldība ar Tukuma TIC starpniecību ir biedrs vairākās profesionālās tūrisma organizācijās:

- reģionālās tūrisma asociācijas – biedrības „Kurzemes tūrisma asociācija” biedrs ar TIC vadītāju kā biedrības valdes locekli ar mērķi popularizēt Tukuma novadu kā Kurzemes reģiona tūrisma galamērķi, veicināt uzņēmēju kvalifikāciju un piedāvāto pakalpojumu kvalitāti, strādāt pie infrastruktūras uzlabošanas pasākumu iniciatīvām un realizācijas;
- profesionālās tūrisma asociācijas – biedrības „Latvijas tūrisma informācijas organizāciju asociācija LATTŪRINFO” biedrs ar TIC vadītāju kā biedrības valdes priekšsēdētāju ar mērķi veicināt TIC darbinieku profesionalitāti un darbības kvalitāti;
- lauku tūrisma asociācijas – biedrības „Latvijas lauku ceļotājs” biedrs ar mērķi veicināt Tukuma novada lauku tūrisma attīstību un mārketingu.

Tukuma TIC savā darbībā cieši strādā arī ar Tūrisma attīstības valsts aģentūru, sniedzot tai aktuālo un nepieciešamo informāciju par savu pārraudzības teritoriju, kā arī administrējot informāciju par tūrisma un atpūtas iespējām Tukuma novadā aģentūras mājas lapā www.latvia.travel. Tukuma TIC tiek uzskatīts arī par ekspertu reģionālā tūrisma un TIC darbībā, kādēļ tas bijis iesaistīts gan Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādņu izstrādē, tiek iesaistīts profesionālo un augstāko izglītības iestāžu valsts kvalifikācijas eksāmenu komisijās, kā arī tūrisma profesionālo programmu akreditācijā.

Tukuma TIC kā pašvaldības pārstāvis aktīvi sadarbojas ar Dabas aizsardzības pārvaldes Pierīgas reģionālo pārvaldi un Ķemeru nacionālā parka (ĶNP) fondu, iesaistoties ĶNP tūrisma foruma aktivitātēs un parka tūrisma stratēģijas realizācijā.

Tukuma TIC darbība: apmeklētāji un pakalpojumi

2014.gadā Tukuma TICā klātienē vērsās 7221 apmeklētājs (apmeklētāji, kas ienākuši TICā un vērsušies pēc palīdzības vai pakalpojuma), tai skaitā 950 ārvalstu tūristi (16% no TIC apmeklētājiem). TIC apmeklētāju skaits 2014.gadā ir nedaudz lielāks nekā 2013.gadā, bet salīdzinājumā ar 2010., 2011.gadu TIC apmeklētāju skaits samazinājies.

Tūrisma nozarei Latvijā ir izteikti sezonāls raksturs – intensīvākie ir vasaras mēneši.

Laikā no maija līdz septembrim TIC apmeklētājiem ir atvērts ne vien darbadienās (no plkst. 09.00 līdz plkst. 18.00), bet arī sestdienās (maijā un septembrī no plkst.09.00 līdz plkst.15.00) un svētdienās (jūnijā-augustā no plkst. 10.00 līdz plkst. 14.00).

TIC galvenais pakalpojums klātienē un primārā funkcija ir tūrisma un ar ceļošanu saistītās informācijas sniegšana, kas veido 72% no ikdienas darba ar klientiem.

Interneta nozīmes palielināšanās tūrismā

Jau vairākus gadus Tukuma TIC darbībā akcents tiek likts uz informācijas aktualizēšanu un pilnveidošanu tīmekļa vietnē www.visittukums.lv (arī www.turisms.tukums.lv) un mobilajā aplikācijā

Visit Tukums, lai informācija būtu pieejama ikdienā un samazinātu tūristu nepieciešamību apmeklēt TIC klātienē. Interneta vietnēs informācija iegūstama arī angļu, vācu, krievu un lietuviešu valodā. Ievērojami palielinājies neklātienē (virtuālajā vidē) apkalpoto klientu skaits. *Mājas lapas www.visittukums.lv* apmeklētāju vidū vidēji katru gadu 70% ir jaunie apmeklētāji, bet aptuveni 30% – atkārtotie lapas lietotāji. Lai arī lietotāju skaits ik gadu pieaug, samazinās to vidējais atvērto lapu skaits tīmekļa vietnē, kā arī uzturēšanās ilgums. Tas norāda uz to, ka tīmekļa vietne, kas izstrādāta pirms gandrīz 10 gadiem, ir morāli un tehniski novecojusi un TIC kolektīvam jāstrādā pie jaunas izveides atbilstīgi šodienas prasībām – tai jābūt mobilai, atraktīvai, vizuāli saistošakai un lapas lietotāju uzmanību noturošai.

Statistika uzrāda, ka 2014.gadā aptuveni 80% lapas skatījumu notikuši caur datoru, bet 15% ar mobilā telefona un 5% iPad palīdzību. Līdzīgi rādītāji ir arī par mājas lapas jaunajiem lietotājiem. Tukuma TIC tūrisma informāciju piedāvā iegūt arī ar mobilās aplikācijas palīdzību. *Mobilā aplikācija Visit Tukums* izveidota un darbojas 4 valodās – latviešu, krievu, angļu un lietuviešu valodās. Aplikācija izveidota lejupielādei *Android* un *iOS* sistēmām – viedtālruniņiem un iPad.

2014.gadā papildus sākotnējai aplikācijas versijai izveidota arī izvēlne „Karte” un informācijas atlases (filtrēšanas) iespējas, kā arī atsauksmju izvietojuma iespēja *Forsquare*. Kopumā no aplikācijas darbības brīža 16 mēnešu laikā bez īpašas reklāmas aplikācija lejupielādēta 599 ierīcēs (uz 01.01.2015).

Galvenie aplikācijas lietotāji ir Latvijas iedzīvotāji, kas veido 78% no aplikācijas lietotājiem. Nākamie nozīmīgākie lietotāji ir Lietuvas un Krievijas ceļotāji. Savukārt Lielbritānijā un ASV dzīvojošie latvieši ir tie, kas veido salīdzinoši lielo lejupielādes skaitli.

Nozīmīgākā operētājsistēma viedtālrunos aplikācijas lietošanā ir *Android* programmatūru, kas ir 63% aplikācijas lietotāju. Taču šīs programmatūras lietotāji galvenokārt ir no Latvijas un Lietuvas. Citu valstu lietotāju vidū lielākoties tiek izmantota *iOS* programma, kas kopumā ir 37% aplikācijas lietotāju.

Iepriekšējos gados paveiktais tūrisma nozarē

2011.gadā sākās aktīvāks darbs pie zemnieku saimniecības iesaistes tūrisma veicināšanā.

2012.gadā TIC uzsācis veidot visu Tukuma novada uzņēmumu datu bāzi.

2012.gadā izveidoti jaunu veida suvenīru: piena konfektes „Gotiņa” ar 18 Tukuma skatiem, šokolādes trifeles „Tukums” ar vēsturisko Tukuma skatu, sadarbībā ar Tukuma mākslas skolu izgatavota puzzle „Tukums”. TIC sagatavojis un izdevis tūrisma ceļvedi „Tukums un apkārtnē” lietuviešu valodā, tūrisma kartes „Tukums un apkārtnē”, „Militārais mantojums. Tukums un apkārtnē” un tūrisma karti „Atpūta pie ūdeņiem” 6 valodās.

2012.gadā sadarbībā ar Engures un Jaunpils novada pašvaldībām sagatavota video reklāma „Tukuma apkārtnes pilis. Durbes pils, Šlokenbekas muiža, Jaunpils pils”. ERAF projekta „Velotūrisma infrastruktūras attīstība Tukumā” ietvaros sagatavota video reklāma par velo infrastruktūru un tūrisma apskates objektiem Tukuma pilsētā.

2013.gadā TIC ir strādājis pie tūrisma ceļvežu un karšu, suvenīru, mobilās tūrisma aplikācijas *Visit Tukums* u.c. tūrisma veicinošām darbībām:

- sagatavots un izdots tūrisma ceļvedis, karte, buklets „Tukums un apkārtnē” 6 valodās;
- izveidota mobilā aplikācija *Visit Tukums* viedtālruniņiem uz *Android* un *iOS* sistēmām 3 valodās (latviešu, lietuviešu un angļu) ar informāciju par maršrutiem, apskates objektiem, servisa objektiem, pasākumiem un izstādēm, kā arī noderīgo informāciju, ceļojot pa Tukumu un apkārtni, ar bezmaksas lejupielādi;
- izveidoti jauna veida suvenīri – šokopasts „Uz Tukumu pēc smukuma!” un aromātiskās sveces „Tukums” no sērijas *Vintage Candella*.

2014.gadā mobilā aplikācija *Visit Tukums* viedtālruniņiem uz *Android* un *iOS* sistēmām papildināta krievu valodā.

2015.gadā izveidots Tukuma un apkārtnes gastronomiskā tūrisma piedāvājums „Izgaršo Tukuma pusi jeb Meklējam Tukuma garšu!”, apvienojot 15 dažādu tūrisma uzņēmumu piedāvājumus vienkopus,

kā arī uzsākta jauna aktīvās atpūtas piedāvājuma – Kājāmgājēju maršruti Tukuma apkārtnē – izveide, 2016.gadā paredzot prezentēt jaunu tūrisma karti pārgājienu mīlotājiem.

SVID analīze

<p>Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Novada apmeklētāju skaita pieaugums. • Interesanti kutūrvēsturiskā mantojuma objekti. • Savdabīga Tukuma Vecpilsēta. • Pievilcīgi dabas objekti un teritorijas, skaista ainava. • Pievilcīgi izziņas, brīvā laika pavadīšanas un pasākumu rīkošanas objekti. • TIC aktīva darbība un sadarbība ar kaimiņu novadiem. • Labākā un zinošākā TIC tēls. • Konsekventa tūrisma tēla veidošana • Plašs naktsmītņu piedāvājuma klāsts – no lauku sētām līdz ekskluzīvām pilīm, muižām. • Nav robežu. • Jūras tuvums. • Tradīciju ievērošana, veidojot pasākumus (iekļauj tradicionālas aktivitātes). • Aktīvo tūrisma uzņēmēju ieinteresētība, entuziasms un atbalsts piedāvājumu veidošanā. • Rīgas tuvums. • visittukums.lv saturs. • Mobilā aplikācija. 	<p>Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nepietiekami atpazīstams novada tūrisma tēls. • Mazs viesnīcu un citu apmešanās vietu skaits pilsētā. • Nepietiekami dzīva Vecpilsēta. • Nepietiekami atjaunota Vecpilsēta ar atsevišķām degradētām, neizmantojamām teritorijām un objektiem. • Pilsētas centrā nav ūdenstilpnes. • Nepietiekama vides pieejamība vairākos objektos. • Nepietiekami labas svešvalodu zināšanas tūrisma uzņēmumos. • Maza informācijas pieejamība par objektu svešvalodās. • ES fondu atbalstīto infrastruktūras objektu sarežģītā iesaistīšana tūrisma biznesā ar nolūku gūt ekonomisku labumu. • Uzņēmēju nepietiekamās zināšanas par tūrisma uzņēmējdarbību un tūrisma produktu veidošanu. • Tukuma pilsētas svētku identitātes problēma. • Kultūras un sporta pasākumu savlaicīgas plānošanas trūkums. • Nav nozīmīgu aktīvās atpūtas objektu. • Ēdināšanas uzņēmumu izpratne par tūristu nozīmību to biznesā un īpašu piedāvājumu veidošanas nozīmību vietējās sabiedrības kā klientu piesaistē. • Pasīvo tūrisma uzņēmēju skaits liels. • Naktsmītņu vidējais noslogojums gadā ir pārāk zems. • Izklaides piedāvājuma trūkums nedēļas vidū vakaros (kino, dejas u.c.). • Lapa visittukums.lv morāli un tehniski novecojusi.
<p>Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dažādi objekti novada kaimiņu apkārtnē. • Tūrisma eksportpotenciāla teritoriju tuvums (Jūrmala, Engures novads). • Rīgas, Jūrmalas viesu interese par latvisko mazpilsētas un lauku vidi. • Lidosta Jūrmala. • Sporta tūrisma kā nišas izvēle. • Jaunu piedāvājumu iespējas kultūras tūrisma. • Gastronomiskā tūrisma attīstība. • Vides pieejamības aktualitātes apzināšanās. • Tūristu uzturēšanās ilguma palielināšana. 	<p>Draudi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sīva konkurence. • Starptautiskās politiskās situācijas pasliktināšanās. • Ekonomikas lejupslīde. • „Vīrs un vārds” tradīcijas izzušana (uzņēmēji ātri atsakās no mutiskām saistībām un solījumiem). • Nekonsekventa infrastruktūras objektu plānošana un atbalstīšana (rezultāts, piemēram, var būt daudz sporta būvju, bet ne ar vienu nevar veidot biznesu vai pozicionēt Tukumu kā sporta tūrisma galamērķi).

Rīcības virziena RV11 Augošs tūrisms darbība vērsta uz Tukuma novada apmeklētāju skaita palielināšanu, apmeklējuma ilguma palielināšanu un uz atkārtotu apmeklējumu sekmēšanu. Pašvaldības uzdevums ir sekmēt novada tūrisma produktu attīstību, radīt labvēlīgu vidi viesmīlības uzņēmumu darbībai, prasmīgi izmantojot mārketingu un zīmolvedību, piesaistīt novadam dažādas apmeklētāju mērķa grupas.

Tūrisma jeb viesmīlības kā komplicētas nozares attīstības priekšnoteikums ir šādu Tukuma novada Stratēģijā un Attīstības programmā noteikto rīcības virzienu uzdevumu un pasākumu izpilde:

- RV3 Saistoša kultūrvide un aktīva kultūras dzīve (kultūrvēsturiskie objekti un pasākumi);
- RV4 Sports kā veselīga dzīvesveida pamats un novada atpazīstamības sekmētājs (sporta pasākumi);
- RV8 Labvēlīga uzņēmējdarbības vide un augsta nodarbinātība;
- RV12 Tukuma vecpilsētas reģenerācija;
- RV13 Ērta transporta infrastruktūra un satiksme (nokļūšana un velotūrisma infrastruktūra);
- RV18 Pievilcīga un tīra apkārtējā vide;
- RV19 Droša vide.

Uzdevumi

11.1.	Paplašināt un pilnveidot Tukuma novada tūrisma produktus (t.sk. pasākumus) un saistīto infrastruktūru
11.2.	Sagatavot, koordinēt un īstenot mērktiecīgu apmeklētāju piesaisti novadam
11.3.	Sniegt atbalstu tūrisma un viesmīlības uzņēmumu attīstībai

Rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Esošā situācija	Sagaidāma tendence	2021	Datu avoti
Tukuma novada apmeklētāju skaits	355,3 tūkst. (2014.)	Pieaug	500 tūkst.	TIC
Tukuma novada apmeklētāju skaits pasākumos	117597 (2014.)	Pieaug	120 tūkst.	TIC
Tukuma novada aktīvās atpūtas apmeklētāju skaits	23542 (2014.)	Pieaug	30 tūkst.	TIC
Novada naktsmītnēs nakšņojušo skaits	20954 (2014.)	Pieaug	25 tūkst.	TIC
Nakšņojušo ārzemnieku skaits	5510 (2014.)	Palielinās	7000	TIC
Vidējais apmeklējuma ilgums	2,3 (2014.)	Palielinās	2,5	TIC
Izmitināšanas un ēdināšanas uzņēmumu skaits	46 (2013.)	Palielinās	50	CSP
Naktsmītnu skaits	32 (2014.)	Palielinās	35	TIC
Gultasvietu skaits naktsmītnēs	778 (2014.)	Palielinās	900	TIC
Naktsmītnu vidējais noslogojums	17% (2014.)	Palielinās	30%	TIC

RV 12 | Tukuma vecpilsētas reģenerācija

Rīcības virziena ietekme uz mērķu sasniegšanu

	M1 Sociālā dimensija	M2 Ekonomikas dimensija	M3 Vides dimensija	M4 Pārvalde
RV12				

Esošās situācijas raksturojums

Tukuma vēsturiskais centrs jeb vecpilsēta ir viena no galvenajām Tukuma novada vērtībām, Vecpilsēta kā pilsētas kodols, tās savdabīgā rakstura veidotāja, ir būtisks iedzīvotāju un apmeklētāju piesaistes elements.

Tukuma pilsētas vēsturiskais centrs (vecpilsēta) ir valsts nozīmes pilsēt būvniecības pieminekļis (aizsardzības kārtas Nr. 7453), kura robežas noteiktas šādas: Lielās ielas pāra un nepāra numuru puses apbūve no Brīvības laukuma līdz 32. un 43.namam, Dārza ielas pāra numuru puses apbūve, Talsu ielas nepāra numuru puses apbūve līdz Pauzera ielai, Talsu ielas pāra numuru puses apbūve no Smilšu ielas līdz Pasta ielai, Pasta ielas nepāra numuru puses apbūve līdz Elizabetes ielai, Elizabetes ielas pāra numuru puses apbūve līdz Brīvības laukumam, Brīvības laukuma austrumu puses apbūve līdz Pils ielai, ietverot Katrīnas laukuma apbūvi, Pils ielas pāra numuru puses apbūve līdz 6.namam, Pils ielas nepāra numuru puses apbūve no 7.nama līdz Brīvības laukumam, Brīvības laukuma dienvidu puses apbūve līdz Lielajai ielai. Vēsturiskajam centram (vecpilsētai) noteikta aizsardzības zona 100m no vēsturiskā centra robežām. Tukuma vecpilsētas platība ir nepilni 32 ha.

Vēsturiskais centrs plānojumu ieguva 14.-18.gsadsimtā, bet 19. gadsimtā un 20.gadsimta sākumā radās tā vizuālais tēls. Pilsēta vēsturiski ir attīstījusies pēc vienotas pilsēt būvnieciskās shēmas, kur ap centru ir izveidojušies dzīvojamie rajoni ar mazstāvu apbūvi, kas koncentrējusies blīvi apdzīvotās teritorijās. Šo īpatnību nosaka pilsētas izteiktais reljefs, kā arī pilsētas kompozicionālā struktūra. Kā viens no galvenajiem kompozicionālajiem centriem ir izveidojies esošais Brīvības laukums, kura emocionālo uztveri pastiprina Tukuma Luterāņu baznīcas apjoms. Ražošanas un noliktavu teritorijas vēsturiski ir izvietojušās pilsētas nomalē. Te sastopamas daudzas senas, maz pārbūvētas, koka konstrukcijas saimniecības un dzīvojamās ēkas, ir saglabāties agrākās apbūves izvietojums, kuru papildina atsevišķi mūsdienās izbūvēti objekti – strūklakas, atpūtas soli, bērnu rotaļu laukumi, mazās arhitektūras formas, dekoratīvie elementi, figurālās dobēs un citi apstādījumu elementi. Senākais pilsētas plānojums vislabāk jūtams pilsētas centrālajā daļā – Brīvības laukumā un kvartālos starp Elizabetes, Pasta un Talsu ielu. 18. līdz 19.gadsimta apbūve un tradicionālais gruntsgabalu iedalījums saglabāties starp Lielo un Talsu ielu, kā arī Harmonijas, Dārza un Jaunās ielas rajonā.

Šodien Tukuma vecpilsēta ir gan dzīves vieta, gan darījumu vieta, gan brīvā laika pavadīšanas, kultūrvēsturiskā mantojuma baudīšanas un radošu iedvesmu gūšanas vieta.

19 no vēsturiskajā centrā esošajām ēkām ir novērtētas kā potenciāli vietējas nozīmes pieminekļi (SIA „AIG” izpēte „Pilsētas vēsturiskā centra apsekošana un slēdziens par kultūrvēsturiski nozīmīgām ēkām”, 2009. g.). Sarakstā iekļauti: Brīvības laukums 2, Brīvības laukums 12, Brīvības laukums 17, Brīvības laukums 19, Brīvības laukums 21, Harmonijas iela 5, Harmonijas iela 10, Harmonijas iela 10A, Lielā iela 1, Lielā iela 5B, Lielā iela 28, Lielā iela 32, Pasta iela 8, Pils iela 6A, Pils iela 13 A, Pils iela 14, Talsu iela 15, Talsu iela 32, bij. Shell kiosks Brīvības laukumā. Vairākas tajā esošās ēkas pieder pašvaldībai un, tās apsaimnieko SIA „Tukuma nami”.

Iepriekšējos gados veikti būtiski darbi Tukuma vecpilsētas atjaunošanā, sakārtošanā un uzlabošanā – Harmonijas un Dārza ielas rekonstrukcija (izbūvēti maģistrālie inženiertīkli, atjaunots bruģis, vēsturiska stila apgaismes laternas), Lielā ielā, Pils ielā un Brīvības laukumā izbūvēti veloceliņi, uzstādītas vēsturiska stila apgaismes laternas, atjaunota ēka Dārza ielā 11/13, kur atrodas Tukuma novada patversme. Tukuma Evanģēliski luteriskā draudze ar ERAF finansējumu projekta “Tukuma evaņģēliski luteriskās baznīcas saglabāšana un sociāliekonomiskā potenciāla efektivitātes uzlabošana-vēsturisko koka logu un durvju restaurācija” ietvaros ir veikusi atjaunošanas darbus, kā arī uzlabojusi vides pieejamību ēkai.

Neskatoties uz minēto, virkne problēmu vēl risināmas. Vecpilsētā vairākas ēkas atrodas tehniski sliktā stāvoklī (dzīvojamā māja Brīvības laukumā 20, Brīvības laukums 3B, Katrīnas laukums 2, 3, Lielā iela 5B, Brīvības laukums 20, Talsu iela 2 u.c. noliktava Brīvības laukumā 38, šķūnis Talsu ielā 5/7) – tās visas ir privātā īpašumā. Vairākas ēkas ir sliktā stāvoklī un netiek izmantotas. Daļa vecpilsētas dzīvojamo māju iemītnieku nav pieslēgušies centralizētajam ūdensvadam, kanalizācijai un siltumtīklam, zemās maksātspējas dēļ, līdz ar to daļā ēku ir zems labiekārtojuma līmenis, kas ietekmē arī tās vizuālo tēlu.

Lai sekmētu vecpilsētas ēku atjaunošanu un savešanu kārtībā, Tukuma novada pašvaldība plāno apstiprināt saistošos noteikumus, kas paredzēs nekustamā īpašuma nodokļa atlaides un līdzfinansējumu fasādes atjaunošanas, sakārtošanas gadījumā. Šobrīd pašvaldībā spēkā esoši Tukuma novada Domes saistošie noteikumi, kas piedāvā finansiālu atbalstu vēsturisko būvgaldniecības izstrādājumu restaurācijai un atjaunošanai. Tomēr iedzīvotāju atsaucība šī atbalsta izmantošanā ir ļoti zema.

Pašvaldības teritorijas plānojums un apbūves noteikumi paredz kārtību, lai saglabātu vecpilsētas raksturu un šarmu kombinācijā ar mūsdienīgiem tehnoloģiskiem risinājumiem.

SVID analīze

<p>Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Saglabājusies vēsturiskā vecpilsēta. • Virkne atjaunotu objektu. • Mūsdienīgu objektu iekļaušana vecpilsētā. • Veikta daļas infrastruktūras sakārtošana. • Daudz interesantu ēku, objektu. • Pievilcīgs tirgus. 	<p>Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Virkne Tukuma vecpilsētas ēku nav pieslēgušās centralizētajiem ūdensapgādes, kanalizācijas un siltumapgādes tīkliem. • Virknē ēku salīdzinoši zems labiekārtojuma līmenis. • Vairāki tukši / neizmantoti objekti – Brīvības laukums 3B, Katrīnas laukums 2, 3, Lielā iela 5B, Brīvības laukums 20, Talsu iela 2 u.c., kas degradē vecpilsētas pilsētvidi. • Maza namīpašnieku atsaucība pašvaldības atbalsta izmantošanā.
<p>Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nacionāls atbalsts kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanai. • Estētiskas vides svarīguma izpratnes palielināšanās. • Tūrisma popularitātes pieaugums. 	<p>Draudi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kultūrvēsturiskā mantojuma sabrukšana.

Šis rīcības virziens saistīts ar daudziem citiem rīcības virzieniem, sevišķi cieši ar šādiem rīcības virzieniem:

- RV3 Saistoša kultūrvide un aktīva kultūras dzīve (kultūrvēsturiskie objekti un pasākumi);
- RV7 Daudzveidīga mājokļu piedāvājuma attīstība;
- RV8 Labvēlīga uzņēmējdarbības vide un augsta nodarbinātība;
- RV11 Augošs tūrisms;
- RV13 Ērta transporta infrastruktūra un satiksme (nokļūšana un velotūrisma infrastruktūra);
- RV18 Pievilcīga un tīra apkārtējā vide.

Uzdevumi

12.1.	Sagatavot un īstenot Tukuma vecpilsētas reģenerācijas plānu
12.2.	Sekmēt augstvērtīgu mājokļu attīstību vecpilsētā
12.3.	Sekmēt darījumu un pakalpojumu attīstību vecpilsētā
12.4.	Atbalstīt vecpilsētas sakopšanas pasākumus

Rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Esošā situācija	Sagaidāma tendence	2021	Datu avoti
Graustu skaits vecpilsētā	9 (2015)	Samazinās	<3	TND Arhitektūras nodaļa
Sagatavots Tukuma vecpilsētas reģenerācijas plāns	Nav (2015)	Ir plāns	Ir plāns	TND Arhitektūras nodaļa
Publisku ēku (jaunbūvju) būvniecība vecpilsētā	1 (2015)	Palielinās	>3	TND Arhitektūras nodaļa

RV 13 | Ērta transporta infrastruktūra, satiksme un sakari

Rīcības virziena ietekme uz mērķu sasniegšanu

	M1 Sociālā dimensija	M2 Ekonomikas dimensija	M3 Vides dimensija	M4 Pārvalde
RV13				

Esošās situācijas raksturojums

Tukuma novada teritoriju šķērso divi starptautiskas nozīmes multimodāli TEN-T tīkla transporta koridori – valsts galvenais autoceļš A 10 (E22) Rīga – Ventspils un dzelzceļa līnija Rīga – Tukums – Ventspils (novadā ir divas pasažieru dzelzceļa stacijas), kā arī valsts galvenais autoceļš A9 Rīga-Skulde-Liepāja un dzelzceļa līnija Jelgava – Tukums – Ventspils. Tukuma pilsētas pievārtē, 5 km no tās, Engures novadā atrodas lidlauks (saukts gan par Tukuma lidlauku, gan par Jūrmalas lidostu), kas var uzņemt praktiski visus gaisa kuģu tipus.

Novada teritoriju šķērsojošajā dzelzceļa līnijā Rīga – Ventspils ir elektrificēts posms Rīga – Tukums 2, pa kuru tiek veikti pasažieru pārvadājumi. Novada teritoriju šķērso naftas vads un gāzes vads.

Pašvaldības autoceļi un ielas

Tukuma novada autoceļu infrastruktūru veido valsts nozīmes un pašvaldības ceļi. Novada ietvaros autoceļu tīkls ir plaši sazarots un vērtējams kā optimāls, bet problēma ir atsevišķu posmu ceļu kvalitāte. Ne visi pagastu centri ar galvenajiem ceļiem un ar administratīvo centru Tukumu ir savienoti ar melnā klājuma ceļiem. No 10 pagastu centriem 3 ceļi savienoti ar grants segumu – Abavnieki Jaunsātu pagastā, Lestenes pagasta centrs un Zentenes pagasta centrs.

Pašvaldības reģistrēto autoceļu kopgarums ārpus pilsētas un ciemiem ir 530,48 km, no tiem 21,83 km ar melno segumu, ielu kopējais garums Tukuma pilsētā un ciemos ir 149,32 km no tām 79,34 km ar melno segumu. Ielu garums Tukuma pilsētā ir 104,5 km, no tām 50,08 km jeb 53,1% ir ar melno segumu. Daļas pašvaldības ceļu zeme zem tiem nepieder pašvaldībai, bet ir privātpašumā.

Katru gadu pašvaldības ceļu un ielu uzturēšanai no Valsts pamatbudžeta valsts autoceļu fonda programmas apakšprogrammas „Mērķdotācijas pašvaldību autoceļiem (ielām)” tiek izlietoti līdzekļi, lai rekonstruētu novada ceļus/ ielas un veiktu to ikdienas uzturēšanu. 2014.gadā pašvaldības ielu, ceļu sakārtošanā un uzturēšanā ir ieguldīti 575,8 tūkstoši *euro* no mērķdotācijām pašvaldības ceļu/ ielu uzturēšanai (2013.gadā – 511,5 tūkstoši *euro*, 2012.gadā – 475,4 tūkstoši *euro*). Par piešķirtajām mērķdotācijām pašvaldības autoceļu un ielu uzturēšanai ir atjaunoti vairāki pašvaldības autoceļu un ielu posmi pagastu teritorijā.

Bez valsts budžeta mērķdotācijas pašvaldība ik gadu pašvaldības ceļu un ielu infrastruktūras sakārtošanai ir piesaistījusi arī ES fondu līdzekļus.

Iepriekšējos gados ievērojami uzlabota un no jauna izbūvēta gājēju un veloceliņu infrastruktūra, tomēr tā joprojām vērtējama kā nepietiekama.

Kopš 2011.gada Tukuma pilsētā ir izbūvēti veloceliņi, gājēju celiņi, lokveida krustojums Rīgas, Meža un Dzelzceļa ielu krustojumā. Pārbūvētas tranzītu ielas: Jelgavas, Zemītes un Stacijas. 2014.gadā Tukuma pilsētā, pēc ūdenssaimniecības attīstības projekta realizācijas, ir atjaunoti 12 ielu posmi 6,12 km garumā. Lestenes, Zentenes, Tumes un Jaunsātu pagastu centros ir asfaltētas ielas, izbūvēti gājēju celiņi – Lestenes, Jaunsātu, Džūkstes pagastu centros. Pašvaldības autoceļu posms Mazkalnjāni - Viksas, Tukums- Sveikuli Tumes pagastā, Čubatas- Garaušu ceļš Degoles pagastā, Kukšu muiža (Bajāri) un Jaunciems- Kļavnieki Jaunsātu pagastā ir pārbūvēti, piesaistot ES fonda līdzekļus.

Ik gadu ielu un ceļu atjaunošanai, jaunu apgaismojuma uzstādīšanai, pašvaldība iegulda budžeta līdzekļus. No 2011.gada atjaunots asfalta segums Raudas ielā no Celtnieku ielas līdz Tukuma robežai, Rožu, Taisnā, Estrādes, M. Parka, Baznīcas un Rūpniecības ielās, pārbūvēts stāvlaukums pie Tukuma novada Domes ēkas (Talsu ielā 4), izbūvēts gājēju celiņš Celtnieku ielā un gar pirmsskolas izglītības iestādi „Vālodzīte”, Spartaka ielā. Nodrošināta piekļuve personām ar funkcionāliem traucējumiem Tukuma novada Domes ēkā, Tūrisma informācijas centra ēkā (Talsu ielā 5).

Pašvaldība ik gadu uzstāda jaunus apgaismes stabus Tukuma pilsētā un pagasta ciemu centros. No 2011.gada uzstādīti jauni apgaismes stabi Tumes, Lazdu un Pārslu, Dienvidu ielā, Tukumā. Ielu apgaismojums izbūvēts Tumes pagasta Lauku un Meža ielā, Degoles pagasta Vienības centrā.

13.1.tabula. Transporta infrastruktūra Tukuma novada teritoriālajās vienībās

Pagasts	Pilsēta/ ciems	Autonovietnes	Velonovietnes	Apgaismojums	Pašvaldības transporta skolēnu pārvadāšanai*	Cits transports skolēnu pārvadāšanai*	Pārvadājamo skolēnu skaits dienā*
	Tukums	x	x	x		SIA "Tukuma auto"	196
Pūres p.	Pūre	x	x	x	40-vietīgs autobuss, 8-vietīgs autobuss (2 gab.), 18-vietīgs autobuss	SIA "Tukuma auto"	204
Jaunsātu p.	Abavnieki	x	x	x			
Irlavas p.	Irlava	x	x	x	40-vietīgs autobuss, 20-vietīgs autobuss	SIA "Tukuma auto"	180
Lestenes p.	Lestene	x	x	x			
Sēmes p.	Sēme	x	x	x	19-vietīgs autobuss	SIA "Tukuma auto", privātais transporta	95
Zentenes p.	Zentene	x	x	x			
Slampes p.	Slampe	x	x	x	40-vietīgs autobuss, 7-vietīgs autobuss	SIA "Tukuma auto"	303
Džūkstes p.	Džūkste	x	x	x			
	Pienava	x	x	x			
Tumes p.	Tume	x	x	x	19-vietīgs autobuss	SIA "Tukuma auto"	217
Degoles p.	Vienība	x	x	x			

*2014./2015.m.g.

Tabula 13.1. parāda, ka Tukumā un pagastu centros ir autonovietnes, velonovietnes, apgaismojums, bet šobrīd nepieciešams paplašināt stāvlaukumu pie dzelzceļu stacijas Tukums I, atjaunot vairākas

autonovietnes, palielināt velonovietņu skaitu un vairākās vietās tās atjaunot. Nepieciešams uzstādīt jaunus apgaismes stabus vai atjaunot esošos.

No 2016.gada plānots pārbūvēt pašvaldības autoceļus Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai pasākuma "Pamatpakalpojumi un ciematu atjaunošana lauku apvidos" projekta "Pašvaldības autoceļu pārbūve Tukuma novadā" ietvaros. Projekta 1.kārtā plānots pārbūvēt 15 pašvaldības autoceļus ar kopējo garumu 43,7km (skat. 13.2.tabulu).

13.2. tabula. Plānotā ceļu uzlabošana ELFLA projekta "Pašvaldības autoceļu pārbūve Tukuma novadā" ietvaros

Pagasts	Ceļu nosaukums	Ceļu grupa	Ceļu garums (km), ceļu sarakstā	Pārbūvējamais ceļu posms		Pārbūvējamā ceļa posma kopgarums
				No	Līdz	
Pūres p.	Beitiņi- Liepsalas	B	5,5	0,0	2,0	2,0
	Apšukrogs- Strēļi	B	2,7	0,0	2,7	2,7
Jaunsātu p.	Šūļas- Bērziņi- Bajāri ceļš	B	4,4	0,0	4,4	4,4
Irlavas p.	Sāti- Karotītes	A	6,06	0,0	6,06	6,06
Lestenes p.	Cīruļi- Bērziņi	C	2,6	0,0	2,6	2,6
Sēmes p.	Kaive- Vilksalas	B	2,5	0,0	2,5	2,5
	Sildārziņi- Vilksalas	A	2,9	0,0	2,9	2,9
	Paegli- Vilksalas	B	1,2	0,0	1,2	1,2
	Sēme- Ziediņi	B	1,6	0,0	1,6	1,6
Zentenes p.						
Slampes p.	"Jelgava-Tukums"- Kalnāji- Minsteri	B	5,3	0,0	5,3	5,3
Dzūkstes p.	Jaunzemji- Grauzde	C	3,93	0,0	3,93	3,93
	Baltiņi- Grauzde	B	1,39	0,0	1,39	1,39
Tumes p.	Rotkaļi- Vecmokas	B	3,0	0,0	3,0	3,0
	Krūmiņi- Atpūtas	B	1,0	0,0	1,0	1,0
Degoles p.	Spirgus- Praviņu ceļš	A	3,12	0,0	3,12	3,12

Sabiedriskā transporta pakalpojumi, skolēnu pārvadājumi

Tukuma novada administratīvajā teritorijā 2014.gadā tika nodrošināti 40 sabiedrisko transportu maršruti, kas no 2011.gada nav mainījušies. Lielākais sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošinātājs vietējās nozīmes maršrutu tīklā ir SIA „Tukuma auto”. Tukumā pakalpojumus sniedz ap 20 licencēti taksometri.

Tukuma novada pašvaldība administratīvajā teritorijā organizē skolēnu pārvadājumus uz un no izglītības iestādēm ar pašvaldības transportu, pērkot pakalpojumu no komercpārvadājumu sniedzējiem un ar vecāku nodrošinātu transportu. 2014.gadā Tukuma novada pašvaldība organizēja 15 skolēnu pārvadājumu maršrutus, 24 maršrutus iepirka no komercpārvadājumu sniedzējiem un vienu maršrutu nodrošināja vecāki ar savu transportu. Kopā 2014./2015.m.g. tiek nodrošināta pārvadāšana 1195 skolēniem.

13.1.tabulā redzams, kādi transporta līdzekļi skolēnu pārvadāšanai un citām vajadzībām ir pašvaldības rīcībā.

Sakaru infrastruktūra un pakalpojumi

Tukuma novada administratīvajā teritorijā ir nodrošināta fiksētā telekomunikācija, ko nodrošina SIA "Lattelekom", SIA "Infonet Sistēmas" (Tukuma uzņēmums). Tomēr arvien vairāk iedzīvotāji atsakās no fiksētās telekomunikācijas un izmanto mobilo sakaru pakalpojumus. Mobilo sakaru pakalpojumus Tukuma novadā piedāvā SIA "Latvijas Mobilais Telefons", SIA "Tele 2", SIA "Bite Latvija".

Interneta un datu pārraides pakalpojumus nodrošina SIA "Lattelecom", mobilo sakaru pakalpojumu sniedzēji, Tukuma uzņēmumi SIA "Infonet Sistēmas" un SIA "Kopideja".

2015.gadā Tukuma novadā pieejami 30 publiskie interneta pieejas punkti, kuri pieejami novada bibliotēkās, pagastu pakalpojuma centros, kultūras/tautas namos.

2015.gada vasarā noslēdzās ERAF līdzfinansētais projekts „Publisko interneta pieejas punktu attīstība Tukuma novadā”, kura ietvaros uzlaboja un paplašināja publiskos interneta pieejas punktus (PIPP). Bijušo PIPP datortehnikas nomaiņa un uzlabošana veikta 9 vietās: Tukuma Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā, Nodarbinātības valsts aģentūras Tukuma filiālē, Tukuma novada Domē, pašvaldības aģentūrā „Tukuma novada sociālais dienests”, Sporta un atpūtas kompleksā Lauktehnikā, Sēmes pagasta pārvaldē, Irlavas pagasta pārvaldē, Slampes pagasta pārvaldē un Tumes kultūras namā. Lai nodrošinātu PIPP pieejamību visā novada teritorijā, izveidoti vēl 9 jauni punkti – Tukuma Tūrisma informācijas centrā, Nevalstisko organizāciju apvienības ēkā Tukumā, Tukuma Dzimtsarakstu nodaļas ēkā un Durbes estrādē, kā arī sociālās aprūpes centrā „Rīti” Slampē, Džūkstes pagastu pārvaldē, Lestenes kultūras namā, Skolas un Parka ielas krustojumā Jaunsātos un Pūres pagasta pārvaldes mājā.

Tukuma novadā pasta pakalpojumus nodrošina VAS „Latvijas Pasts” 10 pasta nodaļās – Tukuma pilsētā un katrā pagastā, izņemot Jaunsātu pagastu, kur katru darba dienu vienu stundu Jaunsātu pagasta pakalpojuma centrā pasta darbinieks nodrošina iedzīvotājiem pasta pakalpojumus.

13.3.tabula. Publiskie interneta pieejas punkti un pasta nodaļas Tukuma novada teritoriālajās vienībās

Pagasts	Pilsēta/ ciems	Publiskie interneta pieejas punkti	Pasta nodaļas
	Tukums	11	x
Pūres p.	Pūre	3	x
Jaunsātu p.	Abavnieki	2	Darba dienās 1h
Irlavas p.	Irlava	2	x
Lestenes p.	Lestene	2	x
Sēmes p.	Sēme	1	x
Zentenes p.	Zentene	1	x
Slampes p.	Slampe	2	x
Džūkstes p.	Džūkste	3	x
Tumes p.	Tume	2	x
Degoles p.	Vienība	1	x

Kopsavilkums par iepriekšējo gadu ieguldījumiem un projektiem

Iepriekšējā periodā veikti ievērojami uzlabojumi Tukuma novada transporta infrastruktūrā, izmantojot gan mērķdotācijas no valsts budžeta līdzekļus, pašvaldības budžeta līdzekļus, kā arī piesaistot ES fondu finansējumu.

2011.gadā:

Par pašvaldības budžeta līdzekļiem atjaunots asfalta segums Raudas ielā no Celtnieku ielas līdz Tukuma robežai, atjaunots akmens bruģa J.Raiņa ielā. Pārbūvēts stāvlaukums pie Tukuma novada

Domes ēkas (Talsu ielā 4) un nodrošināta piekļuve personām ar funkcionāliem traucējumiem. Par pašvaldības budžeta līdzekļiem izbūvēts gājēju celiņš Celtnieku ielā un gar pirmsskolas izglītības iestādi „Vālodzīte”, Spartaka ielā. Atjaunots apgaismojums un uzstādīti jauni apgaismes stabi Tumes, Lazdu un Pārslu ielā, Tukumā. Ar pašvaldības finansiālu atbalstu izveidotas autobusu pieturas Kurzemes un Smilšu ielas krustojumā.

Īstenotie projekti:

- Gājēju celiņa izbūve Lestenes parkā;
- Gājēju celiņa izbūve Smilšu ielā Tukumā;
- Parka un Skolas ielas un stāvlaukumu rekonstrukcija Lestenē;
- Pašvaldības autoceļa "Mazkalnjāni-Viksas" rekonstrukcija Tumes pagastā;
- Satiksmes drošības uzlabojumi Tumes pagasta Tumes ciemā (Tumes ciema Skolas ielā ir izbūvēts ielas apgaismojums, izbūvēta autobusu pieturvieta pie Tumes vidusskolas, paplašināts autotransporta stāvlaukums pie Skolas ielas, Ziedoņa ielā izbūvēts gājēju celiņš, izvietotas nepieciešamās ceļa zīmes lokveida kustības organizēšanai Ziedoņa un Pasta ielu krustojumā);
- Tukuma pilsētas Jelgavas ielas rekonstrukcija;
- Investīcijas Jaunsātu pagasta iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanai (1.daļa – asfaltētas ielas Jaunsātu pagasta Abavnieku ciemā);

2012.gadā:

Par pašvaldības budžeta līdzekļiem izbūvēts bruģakmens segums Pasta ielā Pūres pagastā, atjaunots asfalta segums Rožu, Taisnā, Estrādes, M. Parka, Baznīcas un Rūpniecības ielās, bruģēts Veidenbauma un Spartaka ielu gājēju celiņš un veikta daudzdzīvokļu māju pagalmu asfaltēšana Tukumā, caurteku remonts Sēmes pagastā un Tukuma pilsētā tīrīti notekgrāvji. Izbūvēts ielu apgaismojums Tumes pagasta Lauku un Meža ielā, Degoles pagasta Vienības centrā un Pūres pagastā pie Pūres kultūras nama uzstādīti āra prožektoru. Ielu apgaismojums atjaunots Dzintara ciemā Pūres pagastā, laternu remonts Pūres pagastā, Laubītes un Jumpravas ielā Tukumā. Ierīkoti atsevišķi apgaismojuma balsti un nomainīti elektrības kabeli vairākās apdzīvotās vietās Tukumā.

Īstenotie projekti:

- Satiksmes drošības uzlabošana Rīgas, Meža un Dzelzceļa ielu krustojumā (izbūvēts aplis);
- Pašvaldības ceļa Čubatas-Garaušu c. posma rekonstrukcija Degoles pagastā (izbūvēts stāvlaukums pie Čubatas estrādes);
- Pašvaldības autoceļu "Kukšu muiža(Bajāri)" un "Jaunciems-Kļavnieki" rekonstrukcija Jaunsātu pagastā (pašvaldības autoceļa „Kukšu muiža(Bajāri)” posmā atjaunots esošais koka tilts – nostiprināts tilts pāri slūžām, atjaunotas tilta margas. Pašvaldības autoceļa "Jaunciems-Kļavnieki" posmā atjaunots grants segums, atjaunotas nobrauktuves, rekonstruētas lietus ūdens savākšanas un novadīšanas sistēmas, izbūvējot caurtekas un grāvjus.);
- Velotūrisma infrastruktūras attīstība Tukumā. (izbūvēti 8 gājēju-veloceliņu posmi ar kopējo garumu 8,262 km, izbūvēti 4 atpūtas laukumi pie gājēju-veloceliņa ar informatīvo stendu, izdoti informatīvie bukleti un izveidota audio/ video reklāma);
- Gājēju celiņu izbūve Džūkstes pagastā (izbūvēts gājēju celiņš no daudzdzīvokļu mājām uz Džūkstes pamatskolu un nobruģēts laukums pie skolas, kur plānots nākotnē izveidot velosipēdu novietni un nelielu nojumi.);

2013.gadā:

Par piešķirtajām mērķdotācijām pašvaldības autoceļu un ielu uzturēšanai ir izbūvēts a/c Sēme- Dobeļi un a/c Pūre-Lamiņi. Par pašvaldības budžeta līdzekļiem ir atjaunots asfalta segums uz Dārzniecības, Kalēju, Tehnikas, Raudas un Raiņa ielas. Ierīkots apgaismojums Dienvidu ielā Tukumā, atjaunots apgaismojums Rūpniecības, Laubītes, Jumpravas ielā.

Īstenotie projekti:

- Zemītes ielas un tilta pār Slocenes upi rekonstrukcija (1.kārta – pārbūvēta Zemītes iela un tilts pār upi);
- Gājēju celiņu izbūve Jaunsātu pagastā (izbūvēts gājēju celiņš no autobusu pieturas, pagasta centra līdz pagasta pakalpojuma centram, cauri vecajam parkam);
- Pašvaldības autoceļa "Tukums-Sveikuļi" rekonstrukcija Tumes pagastā.

2014.gadā:

Par piešķirtajām mērķdotācijām pašvaldības autoceļu un ielu uzturēšanai ir ieklāts jauns asfalta segums Pasta, Abavas, Avotu ielā un Kastaņu alejā Pūres pagastā, atjaunots garnsts segums uz pašvaldības autoceļiem.

Īstenoti projekti:

- Tukuma pilsētas ielu infrastruktūras sakārtošana pēc ūdenssaimniecības attīstības projektu realizācijas (Tukuma pilsētā, pēc ūdenssaimniecības attīstības projekta realizācijas, ir atjaunoti 12 ielu posmi 6,12 km garumā);
- Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana, iegādājoties jaunu, rūpnieciski ražotu elektromobili Tukuma novada pašvaldības aģentūras „Tukuma novada sociālais dienests” vajadzībām un Tukuma novada Domes vajadzībām;
- Zemītes ielas un tilta pār Slocenes upi rekonstrukcija (2.kārta - Zemītes ielas un Stacijas ielas posmu pārbūve).

SVID analīze

<p>Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none">• Izdevīga atrašanās vieta.• Kopumā labi attīstīti galvenie ceļi.• Uzlabota liela daļa Tukuma pilsētas ielu.• Dzelzceļš, tai skaitā pasažieru dzelzceļa vilciens uz Rīgu.• Ērta starppilsētu autobusu satiksme.• Tukuma pievārtē lidlauks (Jūrmalas lidosta).• Optimāls novada iekšējais autoceļu tīkls.• Veloceliņu un infrastruktūras izbūves sākums.• Publisko interneta pieejas punktu skaita palielinājums.	<p>Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none">• Nepietiekami drošs Tukuma ceļa savienojums ar Rīgas-Ventspils autoceļu.• Nepietiekami droši dzelzceļa šķērsojumi Tukuma pilsētā.• Ne visi ceļi no pagastu centriem uz Tukumu ir ar melno segumu (Lestene, Zentene, Jaunsāti).• Ainaviski nozīmīgs autoceļš (Sēme – Zentene) nav klāts ar melno segumu.• Virknei valsts (ne galvenajiem) un pašvaldību autoceļiem slikta kvalitāte.• Nepietiekami ērts sabiedriskā transporta grafiks.• Nepietiekami attīstīts autoostas un dzelzceļa savienojums.• Nepietiekami attīstīts veloceliņu tīkls un tā infrastruktūra.• Nepietiekami attīstīta autonomietņu infrastruktūra pilsētā un ciemos.• Ne visur (pilsētā un ciemos) droša un ērta gājēju infrastruktūra.• Ne visi ciemu centri pietiekami apgaismoti.• Daļa zemes zem pašvaldību ceļiem privātpašumā.
<p>Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none">• ES fondu piesaiste.	<p>Draudi</p> <ul style="list-style-type: none">• Investīciju un cita finansējuma samazināšanās.

Uzdevumi

13.1.	Uzlabot ceļu un ielu tīkla kvalitāti un satiksmes drošību novadā
13.2.	Modernizēt un optimizēt sabiedriskā transporta satiksmi
13.3.	Paplašināt un labiekārtot gājēju un velo infrastruktūru
13.4.	Paplašināt videi draudzīga transporta infrastruktūru
13.5.	Uzlabot transporta novietošanas iespējas pilsētā un ciemos
13.6.	Veicināt lidostas attīstību
13.7.	Sekmēt sakaru attīstību

Prioritāte RV13 ietvaros

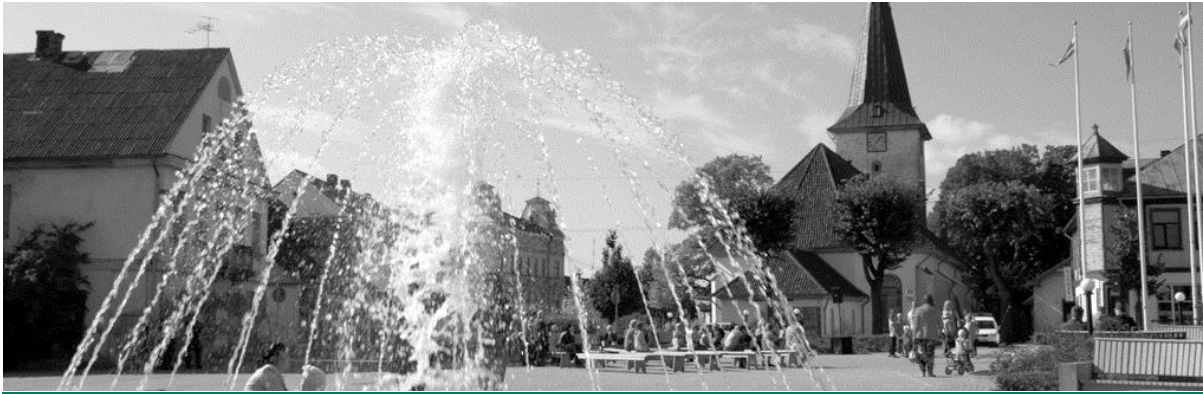
Pievadceļi industriālajām teritorijām.

Jaunās mājokļu teritorijas.

Lauku autoceļi uzņēmējdarbības sekmēšanai.

Rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Esošā situācija	Sagaidāma tendence	2021.	Datu avoti
Ielu ar melno segumu īpatsvars	53,1% (2014)	Pieaug	67%	TND
Pašvaldības ceļu ar melno segumu īpatsvars	4,1% (2014)	Pieaug	5%	TND
Veloceliņu garums, km		Pieaug	20	TND

RV 14 | Vienota novada ūdensapgādes un kanalizācijas saimniecība

Rīcības virziena ietekme uz mērķu sasniegšanu

	M1 Sociālā dimensija	M2 Ekonomikas dimensija	M3 Vides dimensija	M4 Pārvalde
RV14				

Esošās situācijas raksturojums

Saskaņā ar likumu „Par pašvaldībām”, pašvaldības funkcijās ietilpst organizēt iedzīvotājiem ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumus neatkarīgi no tā, kā īpašumā atrodas dzīvojamais fonds.

Centralizētas ūdensapgādes pakalpojumi Tukuma novadā pieejami Tukuma pilsētā, visos pagastu centros, kā arī trīs citos ciemos – Pienavā, Lanceniekos, Kaivē.

Tukuma novadā ūdens apgādes un notekūdeņu novadīšanas pakalpojumus nodrošina vairākas organizācijas – pašvaldības kapitālsabiedrības un pašvaldības iestāde: **SIA „Tukuma ūdens”** (Tukuma pilsētā), **SIA „Komunālserviss TILDe”** (pakalpojumus nodrošina visās pagastu pārvaldēs, izņemot Pūres un Jaunsātu pagastu pārvaldi) un **Pūres komunālais dienests** (Pūres un Jaunsātu pagastā). Sadrumstalota pakalpojumu sniegšana neveicina pietiekami efektīvu pašvaldības resursu apsaimniekošanu.

Dažādiem pakalpojuma sniedzējiem pakalpojumu tarifi atšķiras. Augstākie tarifi ir Tukuma pilsētā, zemāki tie ir TILDe apkalpes teritorijas pagastos, vēl zemāki Pūres un Jaunsātu pagastos.

Tukuma novada pašvaldības Administrācijā atbildīgā struktūrvienība – Komunālā nodaļa – regulāri apzina situāciju un vajadzības attiecīgajā nozarē.

SIA “Tukuma ūdens” un SIA „TILDe” kā pašvaldības kapitālsabiedrībai līdz 2016.gada martam ir jāsapagatavo vidēja termiņa darbības stratēģija.

Moderna, pietiekamas jaudas komunālo pakalpojumu infrastruktūra ar konkurētspējīgiem tarifiem ir būtisks labvēlīgu uzņēmējdarbības vidi veidojošs elements.

14.1.tabula. Ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumi Tukuma novada teritoriālajās vienībās

		Centralizēta ūdensapgāde	Kanalizācija	Uzlabojumi iepriekšējos gados	Pakalpojumu sniedzējs	Ūdens tarifs (euro/m ³ bez PVN)	Kanalizācijas novadīšanas tarifs (euro/m ³ bez PVN)
	Tukums	X	X	X	SIA „Tukuma ūdens”	1,04	1,11
Pūres p.	Pūre	X	X	X	PP	0,57	0,73
Jaunsātu p.	Abavnieki	X	X	-		0,90	0,67
Irlavas p.	Irlava	X	X	-			
Lestenes p.	Lestene	X	X	X			
Sēmes p.	Sēme	X	X	X			
Zentenes p.	Zentene	X	X	-			
Tumes p.	Tume	X	X	-	SIA „Komunāl-serviss TILDe”	0,81	1,04
Degoles p.	Vienība	X	X	X			
Slampes p.	Slampe	X	X	X			
Džūkstes p.	Džūkste	X	X	X			
	Pienava	X	X	-			

Iepriekšējos gados veiktie ieguldījumi un projekti

Ik gadu pašvaldība un tās kapitālsabiedrības veic ūdenssaimniecības un kanalizācijas infrastruktūras ikgadējo uzturēšanu par saimniecības līdzekļiem, kā arī rekonstrukciju un pilnveidošanu, piesaistot arī citu līdzfinansējumu. No 2010.gada Tukuma novadā ūdensapgādes un kanalizācijas infrastruktūras attīstībā, piesaistot ES fondu līdzekļus, ir veikti vārienīgi darbi:

- Tukumā 2011.gadā izbūvēti ūdens un kanalizācijas vadi: Talsu ielā 32/32A, Dārzu ielā 2-2, Jelgavas ielā 19, Pasta ielā 23, Harmonijas ielā 2-7, Talsu ielā 45-1, Lielajā ielā 10A-6, Lielajā ielā 12, Annas ielā 6. Ar pašvaldības budžeta līdzfinansējumu izbūvēts maģistrālais ūdens un kanalizācijas vads Rūpniecības ielā 3. Izbūvēta ūdens pieslēguma vieta Pils ielā 13. 2013.gadā tika pabeigts vārienīgs Kohēzijas fonda līdzfinansētais Tukuma pilsētas ūdenssaimniecības sakārtošanas projekts, kura ietvaros tika paplašināti un rekonstruēti vairāk kā 100 km ūdensvadu un kanalizācijas maģistrālie tīkli, kā arī sagatavotas ūdensvada un kanalizācijas pieslēgumu vietas līdz īpašumu robežai.
- Līdz 2015.gada rudenim ir realizēti ūdenssaimniecības attīstības projekti Degoles, Lestenes, Pūres, Sēmes, Slampes un Džūkstes pagastos, piesaistot ERAF finanšu līdzekļus un ieguldot pašvaldības budžeta līdzekļus.

Neskatoties uz paveiktajiem darbiem, gan pilsētā, gan pagastos vēl ir virkne nepieciešamību ūdensapgādes un kanalizācijas infrastruktūras pilnveidošanai un paplašināšanai. Tai skaitā jārisina jautājums par attīrīšanas iekārtām, kuru nepietiekamas jaudas dēļ 2015.gada vasarā tika piesārņots Šlokenbekas Dzirnava ezers.

Ūdensapgādes un attīrīšanas sistēmas uzlabošana vai izveidošana ir aktuāla Tukuma pilsētā, vietās, kur tā nav pieejama, un Slampes, Džūkstes, Jaunsātu, Pūres, Tumes, Sēmes un Zentenes pagastu ciemos.

Moderna, pietiekamas jaudas komunālo pakalpojumu infrastruktūra ar konkurētspējīgiem tarifiem ir būtisks labvēlīgu uzņēmējdarbības vidi veidojošs elements.

Tukuma novada pašvaldības Administrācijā atbildīgā struktūrvienība – **Komunālā nodaļa** – regulāri apzina situāciju un vajadzības attiecīgajā nozarē.

SVID analīze

<p>Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liela daļa ūdensapgādes un kanalizācijas infrastruktūras atjaunota. • Pašvaldība ar savu līdzfinansējumu palīdz iedzīvotājiem un komersantiem pieslēgties pašvaldības ūdenssaimniecības sistēmai. • Tiek sakārtota parādu piedziņas sistēma. • Notiek kapitālsabiedrību efektivitātes paaugstināšana. 	<p>Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dažās apdzīvotās vietās nolietojusies, vēl neatjaunota ūdensapgādes un kanalizācijas infrastruktūra. • Nepietiekamas jaudas attīrīšanas iekārtām, lai nodrošinātu rūpniecības attīstību. • Piesārņojuma gadījumi. • Komunālo maksājumu, tai skaitā par ūdeni un kanalizāciju, parādi. • Kapitālsabiedrību darbība ar zaudējumiem. • Nekonsekventa pakalpojuma organizācija novadā.
<p>Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> • ES fondu līdzekļi infrastruktūras atjaunošanai un paplašināšanai. 	<p>Draudi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Iedzīvotāju skaita samazināšanās. • Infrastruktūras atjaunošanai nepieciešamā finansējuma samazināšanās.

Rīcības virziena prioritātes ir:

- Industriālās zonas.
- Jaunās mājokļu teritorijas.
- Tukuma vecpilsēta.
- Pieslēgumu palielināšana.

Uzdevumi

14.1.	Uzlabot un paplašināt ūdensapgādes tīkla infrastruktūru un pakalpojumu kvalitāti, palielināt pieslēgumus tīkliem
14.2.	Uzlabot attīrīšanas iekārtu kvalitāti un palielināt jaudu
14.3.	Paplašināt lietus kanalizācijas tīklus, izbūvēt dzīvojamās teritorijās grāvjus un caurtekas
14.4.	Nodrošināt efektīvu ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu pārvaldību

Rezultatīvie rādītāji

<i>Rādītājs</i>	<i>Esošā situācija</i>	<i>Sagaidāma tendence</i>	<i>2021.</i>	<i>Datu avoti</i>
Jauno pieslēgumu skaits	146 (2015)	Jauni pieslēgumi	211 jauni pieslēgumi visā periodā	Komunālā nodaļa
Iedzīvotāju īpatsvars, kam pieejams centralizētās ūdensapgādes pakalpojums	72% (2013.)	Pieaug	>80%	Komunālā nodaļa
Iedzīvotāju vērtējums par ūdensapgādes pakalpojumu kvalitāti	Nav veikta	Pozitīvs vērtējums	Pozitīvs vērtējums	Pašvaldības organizēta iedzīvotāju aptauja

RV 15 | Efektīva siltumapgāde

Rīcības virziena ietekme uz mērķu sasniegšanu

	M1 Sociālā dimensija	M2 Ekonomikas dimensija	M3 Vides dimensija	M4 Pārvalde
RV15				

Esošās situācijas raksturojums

Saskaņā ar likumu „Par pašvaldībām”, pašvaldības funkcijās ietilpst organizēt iedzīvotājiem siltumapgādes pakalpojumus neatkarīgi no tā, kā īpašumā atrodas dzīvojamais fonds.

Tukuma novadā centralizētas siltumapgādes sistēmas ir izbūvētas Tukuma pilsētā un vairākos pagastu centru ciemos, bet ne visos. Centralizētā siltumapgāde ir Pūres, Sēmes, Tumes, Degoles, Slampes un Džūkstes pagastu centros, pārējos pagastos vai nu iedzīvotāji paši apkurina vai daudzdzīvokļu mājai ir sava katlu māja, kur paši iedzīvotāji veic apkuri.

15.1.tabula. Siltumapgādes pakalpojumi Tukuma novada teritoriālajās vienībās

		Centralizēta siltumapgāde	Iepriekšējos gados veikti uzlabojumi	Pakalpojumu sniedzējs	Siltumapgādes tarifs (euro/MWh bez PVN)	Siltumapgādes tarifs (euro/m ² bez PVN)
	Tukums	X	X	SIA „Tukuma siltums”	54,88	
				SIA „Komforts”	59,79	
Pūres p.	Pūre	X		Pagasta pārvalde	45,15	0,71
Jaunsātu p.	Abavnieki	Tikai p/v ēkām				2,35
Irlavas p.	Irlava		X	-		
Lestenes p.	Lestene			-		
Sēmes p.	Sēme	X			50,37	
Zentenes p.	Zentene	Tikai p/v admi.ēkām				
Tumes p.	Tume	X		SIA „TILDe”	49,59	
Degoles p.	Vienība	X	X		50,95	
Slampes p.	Slampe	X	X		57,94	
Džūkstes p.	Džūkste	X			71,46	1,89

Centralizētas siltumapgādes pakalpojumus nodrošina vairāki pakalpojuma sniedzēji – pašvaldības kapitālsabiedrības SIA „Tukuma siltums” un SIA „TILDe”, Pūres komunālais dienests (Pūres un

Jaunsātu pagastā), kā arī privāta kapitālsabiedrība SIA „Komforts”. Sadrumstalota pakalpojumu sniegšana neveicina pietiekami efektīvu pašvaldības resursu apsaimniekošanu.

SIA „Tukuma siltums” nodarbojas ar siltumenerģijas ražošanu, pārvadi, sadali un tirdzniecību Tukuma pilsētas administratīvās teritorijas robežās, apgādājot Tukuma pilsētas iedzīvotājus, komersantus, valsts un pašvaldības iestādes ar nepieciešamo siltumenerģiju. Uzņēmums izmanto gan paša ražoto siltumenerģiju, gan arī iepērk siltumenerģiju no SIA „Tukums DH”, kas ir otrs Tukuma pilsētas siltumenerģijas ražošanas uzņēmums Tukumā un kas vienlaikus ir konkurents. 2014.gadā iepirktais siltumenerģijas daudzums sastādīja 43,7% no visa siltumtīklos nodotā siltumenerģijas daudzuma. Siltumenerģijas ražošana notiek Asteru ielā 6, Zemītes ielā 5, Smārdes ielā 1 un Smārdes ielā 2c. Ražotnēs tiek izmantots tāds kurināmais kā šķelda, malka un sašķidrinātā naftas gāze. Kapitālsabiedrība strādā ar peļņu.

SIA „TILDe” siltumapgāde ir viens no darbības virzieniem līdzās ūdensapgādei, kanalizācijai, ceļu uzturēšanai.

Dažādiem pakalpojuma sniedzējiem dažādās vietās pakalpojuma tarifi atšķiras. Zemākais tarifs ir Pūres pagastā, bet augstākais – Džukstes pagastā.

SIA „Tukuma siltums” siltumenerģijas tarifu apstiprina sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija un 2014.gadā tas bija viens no zemākajiem Latvijā. No 2014.gada 10.novembra Tukumā siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifs ir 54,88 *euro*/MWh, kas ir par 10,2% mazāks nekā iepriekšējais siltumenerģijas tarifs. Siltumenerģijas apgādes pakalpojuma gala tarifs sastāv no – siltumenerģijas ražošanas tarifa – 39,68 *euro*/MWh, pārvades un sadales tarifa – 15,03 *euro*/MWh, un tirdzniecības tarifa 0,17 *euro*/MWh. Jaunā apstiprinātā tarifa lielāko izmaksu īpatsvaru no kopējām izmaksām veido – kurināmā izmaksas – 21,3% un iepirktais siltumenerģijas izmaksas – 20,7%. Lielākais samazinājums pret spēkā esošā tarifā iekļautajām izmaksām ir kurināmā izmaksām, remonta izmaksām, darba samaksām un sociālajām iemaksām.

SIA „TILDe” un Pūres pagasta komunālā dienesta sniegto pakalpojumu tarifus apstiprina Tukuma novada Dome.

Līdz 2016.gada martam pašvaldības kapitālsabiedrībām ir jāsagatavo vidēja termiņa darbības stratēģija.

Līdzīgi kā daudzviet Latvijā, arī Tukuma novadā izveidojušies iedzīvotāju parādi par siltumapgādes pakalpojumiem.

Ciemos, kur iedzīvotājiem nav pieejama centralizēta siltumapgāde, daudzdzīvokļu māju iedzīvotājiem aktuāls ir kurināmā, pārsvarā malkas, glabāšanas jautājums. Pašvaldības atbalsts ir malkas šķūnišu izbūve.

Tukuma novada pašvaldības Administrācijā atbildīgā struktūrvienība – Komunālā nodaļa – regulāri apzina situāciju un vajadzības attiecīgajā nozarē.

Iepriekšējos gados veiktie ieguldījumu projekti

Iepriekšējos gados, piesaistot ES fondu līdzekļus, ir veikta virkne siltumtīkla pārbūves projektu:

- Tukuma pilsētā ir rekonstruēti siltumtīkli Baložu ielā (2011), Aleksandra ielas rajonā (2013);
- 2011.gadā rekonstruēta centrālā katlu māja Tukuma pilsētā, Asteru ielā 6, piebūvējot katlu mājai jaunu korpusu ar diviem koksnes sadedzināšanas katliem (5 MW + 5 MW);
- 2014.gadā pabeigti rekonstrukcijas darbi katlumājā Tukumā, Zemītes ielā 5, uzstādīts ūdenssildāmais šķeldas katls (2 MW), kā arī rekonstruēts katlumājas jumts un daļēji nomainīti logi;
- Jauntukuma daudzdzīvokļu ēkās ierīkoti 14 automātiskie siltummezgli;
- Veikta siltumtīkla rekonstrukcija Degoles, Irlavas un Slampes pagastos.

Rezultātā paaugstināta siltumenerģijas ražošanas efektivitāte, samazināti siltumenerģijas zudumi pārvades un sadales sistēmās. Par pašvaldības budžeta līdzekļiem ir atjaunotas siltumtrases vairākos ielas posmos Tukuma pilsētā (Aviācijas ielā 14, 18, 6/10, kā arī siltumtrases un siltuma mezglu izbūve daudzdzīvokļu ēkā Telegrāfa ielā 6, Jauntukuma mikrorajonā), veikta siltummezglu apsaimniekošana, siltumu skaitītāju nomaiņa.

Neskatoties uz veiktajiem darbiem, aktuāla ir centralizētās siltumapgādes sistēmas modernizācija un siltumtīklu rekonstrukcija gan Tukumā, gan pagastos. Aktuāla ir arī siltumtrases izbūve Jauntukumā un tā savienošana ar centrālo katlu māju Tukumā. Ciemos, kur daudzdzīvokļu namu iedzīvotājiem nav pieejama centralizēta siltumapgāde, aktuāla ir malkas šķūnišu izbūve.

Siltumapgādes situācijas uzlabošana nav saistīta tikai ar tiešiem pakalpojuma uzlabojumiem, bet arī ar ēku energoefektivitātes paaugstināšanu, kā rezultātā mazinās siltuma zudumi un apkures apjomi.

SVID analīze

<p>Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pilnveidota ievērojama daļa siltumapgādes infrastruktūras. • Pašvaldība ar savu līdzfinansējumu palīdz iedzīvotājiem un komersantiem pieslēgties pašvaldības siltumapgādes sistēmai. 	<p>Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vairākos ciemos nolietojusies un nepilnīga siltumapgādes infrastruktūra. • Komunālo maksājumu, tai skaitā par siltumapgādi parādi. • SIA „TILDe” darbība ar zaudējumiem. • Nekonsekventa pakalpojuma organizācija novadā.
<p>Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vēl tīkliem nepieslēgušās māsaimniecības. • ES fondu līdzekļi infrastruktūras atjaunošanai un paplašināšanai. 	<p>Draudi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Iedzīvotāju skaita samazināšanās. • Investīciju nenosegšana ar tarifiem.

Rīcības virziena prioritātes ir:

- Industriālās zonas.
- Jaunās mājokļu teritorijas.
- Tukuma vecpilsēta.
- Pieslēgumu palielināšana.

Uzdevumi

15.1.	Paplašināt centralizētās siltumapgādes tīklus pilsētā un palielināt pieslēgumus tiem
15.2.	Samazināt siltuma zudumus tīklos, veikt katlu māju pārbūvi un pilnveidošanu
15.3.	Uzlabot siltumapgādi pašvaldības ēkās
15.4.	Uzlabot siltumapgādes iespējas vietās, kur nav centralizētās siltumapgādes
15.5.	Uzlabot siltumapgādes pakalpojuma vadības un atbalsta kvalitāti
15.6.	Atbalstīt alternatīvus enerģijas/siltumapgādes veidus

Rezultatīvie rādītāji

<i>Rādītājs</i>	<i>Esošā situācija</i>	<i>Sagaidāma tendence</i>	<i>2021.</i>	<i>Datu avoti</i>
Jauno pieslēgumu skaits	Nav jaunu pieslēgumu (2015)	Jauni pieslēgumi	>5 jauni pieslēgumi visā periodā	Komunālā nodaļa
Iedzīvotāju īpatsvars, kam pieejams centralizētās siltumapgādes pakalpojumi	31%	Pieaug	>50%	Komunālā nodaļa
Iedzīvotāju vērtējums par siltumapgādes pakalpojumu kvalitāti	Nav veikta	Pozitīvs vērtējums	Pozitīvs vērtējums	Pašvaldības organizēta iedzīvotāju aptauja

RV 16 | Energoefektivitātes paaugstināšana

Rīcības virziena ietekme uz mērķu sasniegšanu

	M1 Sociālā dimensija	M2 Ekonomikas dimensija	M3 Vides dimensija	M4 Pārvalde
RV16				

Esošās situācijas raksturojums

Energoefektivitāte pēc definīcijas nozīmē enerģijas lietderīga izmantošana. Energoefektivitātes paaugstināšana ietver gan ēku siltināšanu, gan siltumzudumu mazināšanu pārvades procesā, gan jaunu tehnoloģiju izmantošanu, gan enerģijas patērētāju ieradumu un uzvedības kopumu.

Lai samazinātu enerģijas patēriņu ēkā, ir nepieciešams saprast: kādi siltuma zudumi ir jākompensē, kāpēc tie ir radušies un kādi energoefektivitātes pasākumi ir jāveic. Energoefektivitāte ir enerģijas izmantošanas lietderīguma pakāpe, kas izpaužas galaproduktu veidā un kvalitātes samērā ar enerģijas patēriņu. Tās paaugstināšana ir viens no iedarbīgākajiem veidiem, kā maksimāli ierobežot industrializācijas nelabvēlīgo ietekmi uz vidi, samazinot energopatēriņu energosistēmas lietotāja pusē un enerģijas zudumus ražošanā, pārvaldē un sadalē. Tā dod iespēju mazināt siltumnīcas efekta radītās globālās klimata izmaiņas, limitējot emisijas, kas kaitīgas videi un cilvēku veselībai. Energoefektivitātes paaugstināšana uzlabo arī valsts ekonomiskos rādītājus, samazinot fosilo kurināmo importu un veicinot modernizāciju ražošanā un energoapgādē. Energoefektivitāte ir lietderīga jebkurai enerģijas veida izmantošanai. Dzīvojamo māju sektorā ar energoefektivitāti saprot pareizu un lietderīgu siltumenerģijas un elektroenerģijas izmantošanu, kā arī taupošu cilvēku uzvedību savā dzīvojamajā mājā. Uz energoefektivitāti ir jāskatās kā uz kompleksu jautājumu, kur siltumapgādei un elektroapgādei ir jābūt kompleksi sakārtotai – sākot no enerģijas ražošanas līdz pat gala patērētājiem. Arī lietotājam tālākajā siltumenerģijas izmantošanā ir jānodrošina enerģijas taupīšana. Jāpanāk siltuma zudumu samazināšana, tā nodrošinot augstu energoefektivitāti un panākot patērētāja naudas līdzekļu ietaupījumu.

Iepriekšējos gados Tukuma novada pašvaldība ir veikusi vairāku pašvaldības ēku energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumus, gan piesaistot ES fondu līdzekļus, gan ieguldot pašvaldības budžeta līdzekļus. No 2011.gada siltinātas šādas pašvaldības ēkas: PII „Pienenīte”, kultūras pils Slampes pagastā, Zentes pagasta kultūras nams, Pūres pagasta kultūras nams, Tukuma Mākslas skola, Tukuma Raiņa ģimnāzijas sporta zāle.

Pašvaldībai būvējot jaunas ēkas, piebūves, tiek ņemti vērā energoefektivitātes nosacījumi, piemēram, tie ievēroti jaunās PII būvniecībā, sporta zāles būvniecībā u.c.

Turpmāajos gados pašvaldības ēku energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumus pašvaldības prioritāte ir izglītības iestādes: PII “Pasaciņa” Tukumā, Tukuma 2.vidusskola un Tukuma pilsētas kultūras nams. To energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumus paredzēts iekļaut darbības

programmas "Izaugsme un nodarbinātība" specifiskā atbalsta mērķa (SAM) 4.2.2. plānā "Energoefektivitātes paaugstināšana un atjaunojamo energoresursu izmantošana pašvaldību publiskajā infrastruktūrā". Īstenojot prioritāro iestāžu ēku energoefektivitātes paaugstināšanu, pakāpeniski jāveic energoefektivitātes uzlabošana arī citās pašvaldības ēkās, kur tā ir nepietiekama, kā arī jāveicina dzīvojamo māju un dažādu citu organizāciju, uzņēmumu ēku energoefektivitātes paaugstināšana.

Lai sekmētu daudzdzīvokļu māju energoefektivitātes uzlabošanu, pašvaldība iesaistās šajos pasākumos arī ar savu finansējumu, nodrošina iedzīvotājiem informāciju par iespējām un praksi. Tukuma novada pašvaldība izdevusi saistošos noteikumus "Par pašvaldības palīdzību daudzdzīvokļu dzīvojamo māju īpašniekiem vai dzīvokļu īpašniekiem energoefektivitātes pasākumu veikšanai dzīvojamā mājā vai dzīvojamai mājai piesaistītā zemesgabala labiekārtošanai Tukuma novadā", kas nosaka kārtību, kādā Tukuma novada Dome piedalās ar līdzfinansējumu palīdzības sniegšanā daudzdzīvokļu dzīvojamo māju īpašniekiem vai dzīvokļu īpašniekiem energoefektivitātes pasākumu veikšanai dzīvojamā mājā vai dzīvojamai mājai piesaistītā zemesgabala labiekārtošanā. Pašvaldības līdzfinansējums tiek piešķirts:

- Daudzdzīvokļu dzīvojamo ēku energoefektivitātes veicināšanai līdz 25% no tāmes vērtības, bet ne vairāk kā 4268,61 *euro* uz vienu objektu.
- Zemesgabalu labiekārtošanai līdz 50% no tāmes vērtības, bet ne vairāk kā 7114,36 *euro* uz vienu objektu.
- Daudzdzīvokļu māju dzīvokļu īpašnieki, kuri piesaistījuši Eiropas Savienības fondu vai citu finansējumu ēku energoefektivitātes uzlabošanai un šos projektus īstenojuši, līdz 100%, bet ne vairāk kā 30 000 *euro*, pagalma labiekārtošanas darbu (brauktuves, gājēju ietves un automašīnu stāvlaukumu) veikšanai.

Iepriekšējos gados Tukuma pilsētā ir siltinātas divas daudzdzīvokļu mājas – Spartaka ielā 16a, Lauku ielā 2. Ēkai Spartaka ielā 16a nomainīts jumts, nosiltinātas ārsienas, ēkas pamati, pagrabs un bēniņi, nomainītas siltummezgla iekārtas, radiatori un tiem uzlikti termoregulēšanas vārsti, nomainīti logi, tiem, kas to nav izdarījuši un veikti citi darbi, lai paaugstinātu ēkas energoefektivitāti. Ēkai Lauku ielā 2 nosiltināti bēniņi, ārsienas, pamati un nomainīti logi.

Pirmās iedzīvotāju iniciatīvas par daudzdzīvokļu māju siltināšanu sāk parādīties arī novada pagastos. Tā Lestenē vairāk nekā 70% no Gobu mājas iedzīvotājiem piekrit siltināšanas pasākumam. Mājā jau nomainīts apkures katls, pēc kā siltuma efekts ir daudz lielāks un apkures maksa iedzīvotājiem ir 1,30 *euro/m*².

Taču kopumā vērtējot situāciju novadā, jāsecina, ka daudzdzīvokļu namu apsaimniekotāju un iedzīvotāju aktivitāte ēku siltināšanā ir samērā zema. Iepriekšminēto praksi var uzskatīt par veiksmīgiem piemēriem pārējiem namu īpašniekiem un būtu vairāk jāpopularizē.

Energoefektivitātes paaugstināšanu sekmē arī atbilstoša rīcība un dažādi ikdienas paradumi, kā piemēram pareiza vēdināšana, alternatīvu enerģiju izmantošana, ierīču izslēgšana, kad neizmanto utt.

SVID analīze

<p>Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veiksmīgie energoefektivitātes paaugstināšanas piemēri novadā – pašvaldības ēkas un daudzdzīvokļu nami. • Pašvaldības atbalsts iedzīvotājiem daudzdzīvokļu māju siltināšanā. 	<p>Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lielai daļai pašvaldību ēku nav veikts energoaudits. • Lielai daļa pašvaldības ēku nav veikts energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumi. • Nav liela atsaucība no daudzdzīvokļu māju apsaimniekotājiem par ēkas siltināšanu. • Nepietiekama kooperācijas prakse.
<p>Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> • ES fondu līdzekļu piesaiste. 	<p>Draudi</p>

Uzdevumi

16.1.	Sagatavot pašvaldības energoefektivitātes plānu
16.2.	Veikt energoefektivitātes auditu pašvaldības īpašumā esošās ēkās
16.3.	Paaugstināt pašvaldībai piederošu ēku energoefektivitāti
16.4.	Veikt energoefektivitātes paaugstināšanu infrastruktūrā
16.5.	Sniegt atbalstu iedzīvotājiem un uzņēmumiem mājokļu un citu ēku energoefektivitātes paaugstināšanai
16.6.	Sekmēt energoefektīvu rīcību un paradumus

Rezultatīvie rādītāji

<i>Rādītājs</i>	<i>Esošā situācija</i>	<i>Sagaidāma tendence</i>	<i>2021.</i>	<i>Datu avoti</i>
Pašvaldības ēku skaits, kur veikts energoaudits	4 (2014)	Pieaug	Visām pašvaldības ēkām veikts energoaudits	TND
Pašvaldības ēku skaits, kur veikta energoefektivitātes paaugstināšana	1 (2014)	Pieaug	>1 gadā	TND
Daudzdzīvokļu namu skaits, kur veikta energoefektivitātes paaugstināšana	1 (2014)	Pieaug	>1 gadā	TND

RV 17 | Atkritumu saimniecība ar augstu pārstrādes līmeni

Rīcības virziena ietekme uz mērķu sasniegšanu

	M1 Sociālā dimensija	M2 Ekonomikas dimensija	M3 Vides dimensija	M4 Pārvalde
RV17				

Esošās situācijas raksturojums

Tukuma novada teritorija ietilpst sadzīves atkritumu reģiona „Piejūra” apkalpes teritorijā. Novadā darbojas Tukuma atkritumu pārkraušanas un šķirošanas stacija. Cieto sadzīves atkritumu poligons, uz kuru atkritumi tiek vesti, atrodas „Janvāros” (Talsu novadā).

SIA „Atkritumu apsaimniekošanas sabiedrība „Piejūra” pieder deviņām pašvaldībām (Tukuma, Jūrmalas, Jaunpils, Engures, Kandavas, Talsu, Dundagas, Rojas un Mērsraga), Tukuma novada Dome ir 20,4% kapitāldaļu turētāja. Atkritumu apglabāšanas tarifus apstiprina Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija.

Kopš 2013.gada atkritumu apsaimniekošanu Tukuma novadā nodrošina **SIA „Eco Baltija vide”**, kas savāc no iedzīvotājiem atkritumus un tālāk tos nodot SIA „Atkritumu apsaimniekošanas sabiedrība „Piejūra””. Tukuma pilsētā un visos pagastu centros izveidoti dalīto atkritumu vākšanas punkti, 2015.gadā Tukuma novadā ir 81 dalītais atkritumu vākšanas punkts, t.sk., 59 Tukuma pilsētā. Tukumā ir arī nolietotu elektropreču pieņemšanas punkts. Pilsētas iedzīvotājiem iespējams bez maksas nodot zaļos atkritumus kompostēšanai.

17.1.tabula. Atkritumu apsaimniekošana Tukuma novada teritoriālajās vienībās

Paagsts	Pilsēta / ciems	Dalīto atkritumu vākšanas punktu skaits	Pakalpojumu sniedzējs	Tarifs (euro/m ³ bez PVN)
	Tukums	59	SIA „Eco Baltija vide”	7,16
Pūres p.	Pūre	4		
Jaunsātu p.	Abavnieki	2		
Irlavas p.	Irlava	3		
Lestenes p.	Lestene	1		
Sēmes p.	Sēme	1		
Zentenes p.	Zentene	1		
Tumes p.	Tume	2		
Degoles p.	Vienība	1		
Slampes p.	Slampe	4		
Džūkstes p.	Džūkste	3		

Neskatoties uz to, ka atkritumu savākšanu novadā nodrošina privāta kapitālsabiedrība, pašvaldības kompetencē ir atkritumu savākšanas un izvešanas kontrole. Pašvaldības mērķis atkritumu saimniecības attīstībā ir mazināt atkritumu rašanos un samazināt noglabāto atkritumu apjomu, izmantojot labākas atkritumu rašanās novēršanas iespējas un ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības veicināšanu. Turpmākai atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstībai Tukuma novadā vidējā termiņā jānodrošina visu mājāsaimniecību un saimniecību iekļaušana atkritumu apsaimniekošanas sistēmā, jāturpina palielināt dalītas atkritumu vākšanas prakses ieviešana un jāuzsāk ražotāju izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu un jāpilnveido elektronisko un elektronisko iekārtu atkritumu apsaimniekošanas sistēma. Pilsētas un ciemu labiekārtošanas darbu ietvaros uzstādot jaunas atkritumu tvertnes, kā arī pašvaldības publiski pieejamās ēkās, pēc iespējas jāparedz arī tajās dalīta atkritumu vākšana.

SVID analīze

<p>Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atkritumu šķirošanas iespējas pilsētā un pagastu ciemos. • Moderns atkritumu savākšanas poligons. • Zaļo atkritumu kompostēšanas iespējas pilsētā. • Iedzīvotāju iesaistes akcijas (piemēram, sacensība ar Talsu novadu šķirotu atkritumu vākšanā). • 	<p>Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nepietiekama atkritumu dalītā vākšana, sevišķi daudzdzīvokļu namos. • Ne visās apdzīvotajās vietās pieejamas dalītās atkritumu vākšanas iespējas. • Nepietiekams labās prakses piemēru apjoms.
<p>Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dažāda atbalsta pieejamība. • Sabiedrības, sevišķi jauniešu, atbildības pret vidi pieaugums. 	<p>Draudi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekonomiskās situācijas pasliktināšanās.

Rīcības virziens cieši saistīts ar RV18 Labiekārtota un tīra vide.

Uzdevumi

17.1.	Palielināt atkritumu saimniecības aptvērums un modernizēt to
17.2.	Sekmēt iedzīvotāju ilgtspējīgu atkritumu apsaimniekošanas praksi

Rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Esošā situācija	Sagaidāma tendence	2021.	Datu avoti
Mājāsaimniecību skaits, kam nav līguma ar atkritumu apsaimniekotāju	Nav datu	Palielinās jaunu līgumu skaits	< 5% mājāsaimniecību, kam nav līguma	SIA „Eco Baltija vide”
Dalītās atkritumu vākšanas punkti	81 (2015)	Palielinās	>81	SIA „Atkritumu apsaimniekošanas sabiedrība „Piejūra””
Iedzīvotāju vērtējums par atkritumu apsaimniekošanu novadā	Nav veikta	Pozitīvs vērtējums	Pozitīvs vērtējums pārsniedz negatīvu	Pašvaldības organizēta iedzīvotāju aptauja

RV 18 | Pievilcīga un tīra apkārtējā vide

Rīcības virziena ietekme uz mērķu sasniegšanu

	M1 Sociālā dimensija	M2 Ekonomikas dimensija	M3 Vides dimensija	M4 Pārvalde
RV18				

Esošās situācijas raksturojums

Starp pašvaldības autonomajām funkcijām ir uzdevums gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību, tai skaitā parku, skvēru un zaļo zonu ierīkošana un uzturēšana, pretplūdu pasākumi, kapsētu izveidošana un uzturēšana u.c.

Apkārtējās vides tīrība, labiekārtojums un estētiskā pievilcība ir būtisks dzīves vides elements, tas ietekmē darba vidi un ir svarīgs apmeklētāju piesaistes faktors.

Tukuma novadam kā mazpilsētas un lauku novadam raksturīga kopumā tīra vide ar daudzveidīgām dabas teritorijām un zaļām, apstādījumiem bagātām apdzīvotām vietām – pilsētu un ciemiem. Tomēr vietām, tai skaitā stratēģiski svarīgās vietās, ir sastopamas nesakārtotas degradētas teritorijas un grausti.

18.1.tabula. Aizsargājamās dabas teritorijas un vides labiekārtojums Tukuma novada teritoriālajās vienībās

Pagasts	Pilsēta / ciems	NATURA 2000 teritorijas	Parki	Labiekārtotas teritorijas	Publiski pieejami rotālu laukumi	Mazdārziņi	Kapsētas	Dzīvnieku patversme
	Tukums		X	X	X	X	X	x
Pūres p.	Pūre		X	X	X	X	X	
Jaunsātu p.	Abavnieki		X	X	X	X	X	
Irlavas p.	Irlava		X	X	X	X	X	
Lestenes p.	Lestene		X	X	X	X	X	
Sēmes p.	Sēme			X	X	X	X	
Zentenes p.	Zentene	X	X	X	X	X	X	
Tumes p.	Tume	X	X	X	X	X	X	
Degoles p.	Vienība		X	X	X	X	X	
Slampes p.	Slampe	X		X	X	X	X	
Džūkstes p.	Džūkste	X	X	X	X	X	X	

Vides kvalitāti Tukuma novadā uzrauga Valsts vides dienesta Ventspils reģionālā vides pārvalde. Novadā nav būtisku gaisa un augsnes piesārņojumu. Arī trokšņu problēma nav aktuāla. Galvenie vides riska objekti ir lielie autoceļi, dzelzceļš un gāzes vads. 2015.gada vasarā novadā izveidojās ārkārtas situācija ar ūdens piesārņojumu Šlokenbekas ezerā.

Aizsargājamās un citas dabas teritorijas

Novada teritorijā atrodas četras Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000) - Ķemeru nacionālais parks, kas ir arī valsts nozīmes īpaši aizsargājama dabas teritorija, dabas parks „Engures ezers”, dabas liegums „Riesta – Džūkstes purvs” un dabas liegums „Tumes meži”. Novadā atrodas arī Baltijā dižākais ozols – Kaives Senču ozols.

Ķemeru nacionālais parks aizņem daļu Slampes un Džūkstes pagastu teritorijas un tam 2011.gadā ir izstrādāta tūrisma attīstības stratēģija.

Tā kā arī Tukuma novada pašvaldības īpašumā ir meža teritorijas un lauksaimniecībā izmantojamās teritorijas, pašvaldība, kā gādīgs saimnieks, rūpējas par to apsaimniekošanu, uzturēšanu un atjaunošanu.

Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas telpiskās attīstības perspektīva un novada teritorijas plānojums ir dokumenti, kuros ietverto principu un noteikumu ievērošana nodrošina sabalansētu attīstību, dabas teritoriju saglabāšanu un vides aizsardzību.

Saskaņā ar saistošajiem noteikumiem Tukuma novada administratīvajā teritorijā līdz 2022.gadam aizliegts audzēt ģenētiski modificētos kultūraugus.

Parki un citas labiekārtotas teritorijas

Tukuma novadā pilsētā un visos pagastos ir parki un/vai labiekārtotas publiskas teritorijas, tostarp daudzdzīvokļu māju pagalmi. Pašvaldība rūpējas par apdzīvotu vietu apstādījumiem un pievilcību ar dažādiem dekoratīviem vides elementiem.

Tukuma Pilsētas parks iekārtots jau 1869. gadā pēc Kurzemes gubernatora ieteikuma. Sākotnēji tajā bijuši tikai pie Lielās ielas pastaigu celiņi, taču jau 19. gadsimta beigās te atradās arī mūzikas estrāde, deju laukums, bet 20. gadsimta pirmajā pusē uzbūvēts neliels, kokgriezumiem rotāts restorāns. Padomju laikā parkā darbojās karuseļi. 2014.gadā parkā atjaunota meliorācijas sistēma un sakopti koki. 2015.gada rudenī uzsākti būvdarbi, lai Pilsētas parku atjaunotu tādā krāšņumā, kā sen atpakaļ. Parka labiekārtošanas darbi notiks divās kārtās. Pirmajā kārtā visā parka teritorijā plānots ierīkot vairākus celiņus – bruģētus pastaigu celiņus, asfalta celiņus skrītuļosanai un grants seguma celiņus skriešanai. Tiks ierīkots funkcionālais un dekoratīvais apgaismojums, kā arī videonovērošanas sistēma. Parkā plānots izveidot āra trenāžieru laukumu vingrošanai un divus rotaļlaukumus ar modernām iekārtām. Tiks izveidoti atpūtas soliņi, velosipēdu statīvi un atkritumu tvertnes.

Arī pagastu teritorijās ir saglabājušies vēsturiskie parki – Džūkstes, Jaunsātu, Zentenes, Lestenes, Irlavas, Tumes pagastā, kā arī iekopta teritorija un izveidots jauns parks – Jaunsātu pagastā, Putnu parks Degoles pagastā. Plānots izbūvēt parku Slampes pagastu centrā. Pūres pagasta Pūres muižas parkā ir izveidots alpinārijs, kas ir akmens dārzs ar skuju kokaugu, lapu kokaugu (koki, krūmi), ziemciešu, sīpolpuķu un vasaras puķu stādījumiem, atrodas ap 100 koku un krūmu sugu.

Pilsētā un katrā pagasta centrā vai atsevišķos daudzdzīvokļu māju pagalmos ir pieejami bērnu rotaļu laukumi. Tā kā rotaļu laukumi nolietojas, ik gadu pašvaldība atjauno un uzstāda jaunus elementus.

Ik gadu pašvaldība uztur Melnezera pludmales teritoriju, kas ir publiski pieejama atpūtas vieta pie ūdens. Nodrošina pludmales apmeklētāju uzraudzību vasaras sezonā.

Mazdārziņi

Tukuma pilsētas un visu pagastu centru iedzīvotājiem ir pieejami mazdārziņi. Tukumā ir vairāki sakņu dārzu masīvi. Lielākie no tiem ir Laustiņa masīvs un Tīrgus ielas masīvs. 2015.gadā pilsētā ir noslēgti 617 sakņu dārzu nomas līgumi. Maksa par sakņu dārza nomu Tukumā ir 0,032 euro/m².

Kapsētas

Tukuma novadā ir 61 kapsēta: Tumes pagastā – 6, Degolē – 1, Irlavā – 5, Lestenē -3, Pūrē – 6, Jaunsātos – 3, Džūkstē – 9, Zentenē – 7, Sēmē – 8, Slampē – 5, Tukumā – 8. Tai skaitā ir arī seno laiku kapi, kuros vairs apglabāšana nenotiek. Lestenes pagastā ir Brāļu kapi, kuros guldīti II Pasaules kara kritušie latviešu leģiona karavīri.

Tā kā mūsdienās līdzās tradicionālai apbedīšanai arvien vairāk tiek izmantota kremēšana, aktuāla ir kolumbārija izveidošana.

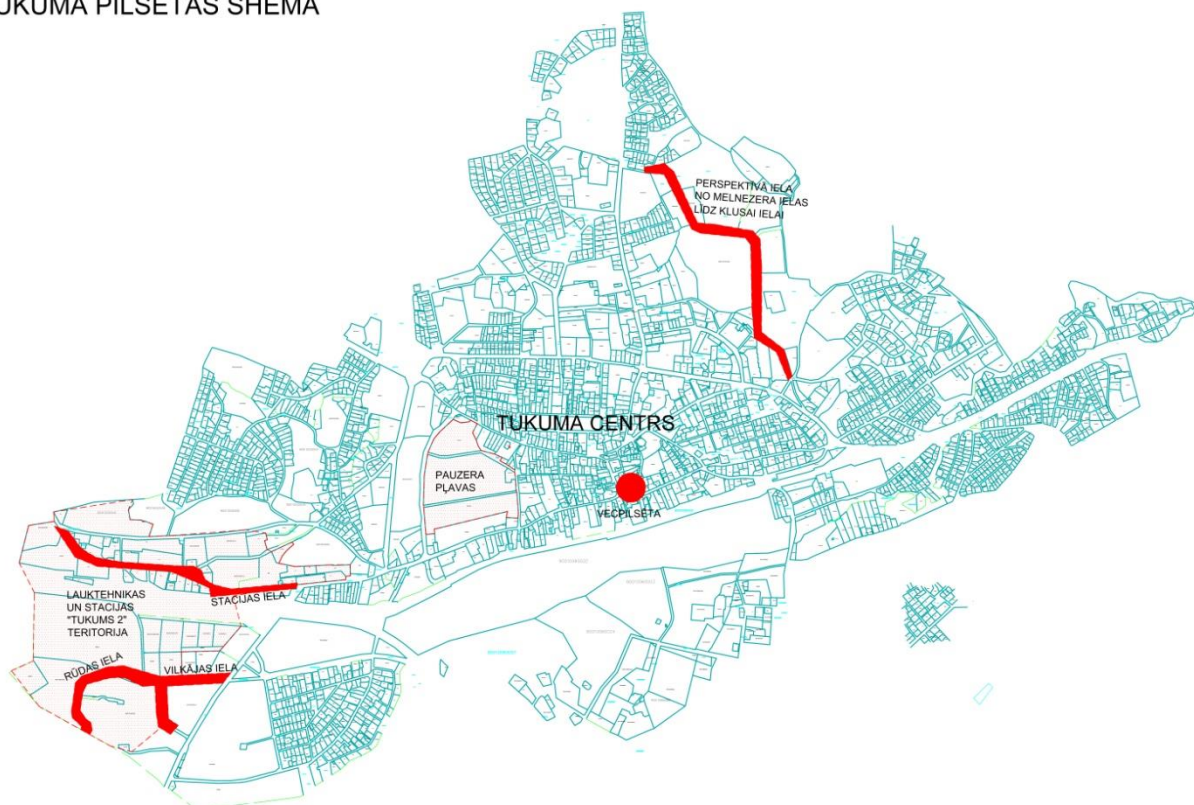
Degradētas teritorijas un grausti

Stratēģiski nozīmīgās un attīstībai izdevīgās vietās novadā:

- Tukuma pilsētā un apkaimē Rīgas – Ventspils transporta koridora zonā un tās tuvumā;
- Pauzeru pļāvās;
- Tukuma centrā – vecpilsētā

ir vairākas degradētas teritorijas, ko to stāvokļa un nepilnīgās infrastruktūras dēļ, nevar pilnvērtīgi izmantot, un kas arī negatīvi ietekmē apkārtējo vidi.

TUKUMA PILSĒTAS SHĒMA

18.1.attēls. Degradētās teritorijas

2015.gadā pēc Tukuma novada Domes Arhitektūras nodaļas datiem Tukuma novadā bija reģistrētas 68 ēkas un būves, kuras atrodas sliktā tehniskā stāvoklī – bojā ainavu vai ir dzīvībai bīstamas (grausti). Tukuma pilsētā reģistrētas 29 ēkas, būves sliktā tehniskā stāvoklī, no kurām 9 atrodas Tukuma vēsturiskajā centrā. Savukārt 39 ēkas, būves reģistrētas novada pagastos. Pašvaldība strādā, lai īpašnieki sakārto savu ēku, būvi.

Dzīvnieku patversme

Tukumā darbojas Tukuma dzīvnieku patversme, kur pastāvīgi atrodas apmēram 65 suņi un 60 kaķi. Tā ir privāta organizācija. Arī pašvaldība ar informatīvu palīdzību vai citādi atbalsta patversmes darbību.

Kopsavilkums par iepriekšējo gadu ieguldījumiem un projektiem

Pašvaldība daudzu gadu garumā investējusi vides infrastruktūras veidošanā – atkritumu savākšanas sistēmā, ūdensapgādes, kanalizācijas un siltumapgādes sistēmā. Tāpat novadā ir labiekārtotas teritorijas, piesaistot ES struktūrfonda līdzekļus un ieguldot pašvaldības budžeta līdzekļus.

2011.gadā:

Par pašvaldības budžeta līdzekļiem izveidota jauna puķu dobe Jauntukuma mikrorajonā un atjaunoti stādījumi Durbes mikrorajonā – autobusu gala pieturā. Atjaunots bērnu rotaļu laukuma inventārs daudzdzīvokļu māju pagalmos Tukumā. Atjaunots un iztīrīts Durbes parks, Slocenes upes gultne pie Durbes parka. Paplašināts Imanta Ziedoņa ķiršu dārzs Tukumā. Tukuma pilsētā rekonstruēts Zvanu tornis Ozoliņu kapos un remontētas kāpnes Meža kapos.

Īstenotie projekti:

- Pakalpojumu centra teritorijas labiekārtošana Zentenes pagastā (izbūvēts gājēju celiņš, uzstādīti soliņi, atkritumu urnas);
- Investīcijas Jaunsātu pagasta iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanai (1.daļa – izbūvēts parks, kurā iekļauts rotaļu laukums);
- Jaunu rotaļu laukumu izveide Irlavas, Lestenes un Slampes pagastā.

2012.gadā:

Par pašvaldības budžeta līdzekļiem ir iegādāts jauns rotaļu laukumu aprīkojums un āra treniņi daudzdzīvokļu māju pagalmos, Durbes skvērā un Veļķu priedēs Tukumā. Atjaunota laipa pāri Abavas upei Pūres pagastā, sakārtota atpūtas vieta pie Abavas upes Irlavas pagastā, uzcelts tiltiņš Irlavas parkā, labiekārtots skvērs Brīvības laukumā 8, Tukumā. Izveidota rožu dobe Talsu ielā 4 un puķu dobe „Roze” Krasta ielas kalnā Tukumā.

Pašvaldība ir iegādājusies jaunus Ziemassvētku dekorus, tai skaitā iegādāts „Rūķu nams”, kas tika uzstādīts adventes laikā. Veikta pilsētas noformēšana svētkos: Lieldienās, Līgo, novada svētkos, 1.septembrī, 11. un 18.novembrī.

Pašvaldība ir piešķirusi līdzekļus, lai atjaunotu Kukšu kapu vārtus Jaunsātu pagastā, rekonstruētu Praviņu kapu kapliču Degoles pagastā, renovētu pieminekļa kompleksu Meža kapos Tukumā un labiekārtotu tā teritoriju. Kā arī rekonstruētas kāpnes Kalna kapos, zvanu tornis Ozoliņu kapos Tukumā un veikti citi uzturēšanas darbi kapos.

Īstenotie projekti:

- Rotaļu laukuma ierīkošana Sēmes pagastā;
- Informatīvo materiālu izvietošana un atpūtas vietu izveide Sēmes pagastā (labiekārtota Sēmes pagasta teritorijā esošā diķa teritorija, uzstādītas informatīvās kartes trīs pagasta apdzīvotajās vietās – Sēmē, Brizulē, Kaivē un visā pagastā teritorijā uzstādītas informatīvās norādes zīmes ar virzienu rādītājiem un māju nosaukumiem);

2013.gadā:

Par pašvaldības budžeta līdzekļiem ir iegādāts jauns rotaļu laukumu aprīkojums un āra treniņi daudzdzīvokļu māju pagalmos, Mālkalnā, Rīgas ielā 31 un citur Tukumā. Labiekārtots skvērs Tukuma pilsētā – Rīgas ielā 31, soliņu atjaunošana, pagalmu asfaltēšana, Zvirgzdupītes tīrīšana no Čigānu ezera līdz Talsu ielai, Veļķu diķa nogāzes nostiprināšana, pagalmu labiekārtošana Pūrē.

Pašvaldība ir piešķīrusi līdzekļus, lai atjaunotu Slampes pagasta Andreja kapu zvana torni, rekonstruētu kāpnes Kalna kapos, izveidotu jaunus sektorus Velķu un Ozoliņu kapos un veikti citi uzturēšanas darbi kapos.

Īstenotie projekti:

- Sēmes pagasta tautas nama teritorijas labiekārtošana (stāvlaukums, atpūtas vieta);
- Dzīves vides uzlabošana Zentenes pagastā (Projekta ietvaros iekārtots rotaļu laukums pie bērnu uzraudzības grupiņas, labiekārtota teritorija pie daudzdzīvokļu mājas Avoti);
- Tukuma novada pašvaldībai piederošo mežu jaunaudzes kopšana (izkoptas pašvaldībai piederošās jaunaudzes 80,6 ha platībā Pūres, Sēmes, Jaunsātu, Lestenes un Džūkstes pagastā).

2014.gadā:

Par pašvaldības līdzekļiem ir iegādāti un uzstādīti rotaļu laukumu un vingrošanas aprīkojums pilsētas rotaļu laukumos, daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pagalmos, mikrorajonos. Labierīkots skvērs Talsu un Dārza ielu stūrī – ierīkots rotaļu laukums, atpūtas soliņi, apstādījumi. Tika izveidoti grants ieseguma celiņi Durbes parkā, papildināti parka apstādījumi – koki, lapu krūmu grupas. Sadarbībā ar LMT izveidoti divi āra vingrošanas laukumi – Dzelzceļa ielas skvērā un pie Jauniešu centra Sporta ielā. Pilsētas centrā publiskās vietās veikta koku inventarizācija un uzskate, uzsākti koku sakopšanas darbi, kas turpināmi ik gadu, saskaņā ar sagatavotu kopšanas plānu. Ierīkoti apstādījumi Rīgas/Dzelzceļa ielu apļveida krustojuma zaļumzonā un citviet pilsētā papildināti vasaras puķu, pavasara sīpolpuķu u.c. veida aptstādījumi. Papildināti un nomainīti Ziemassvētku dekoru elementi, izveidota Ziemassvētku pilsētiņa Brīvības laukumā, pie centrālās svētku egles.

SVID analīze

<p>Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izdevīga atrašanās vieta. • Labi attīstīti galvenie ceļi. • Aizsargājamas dabas teritorijas. • Virkne labiekārtošanas projektu pilsētā un ciemos. • Rotaļu laukumu pieejamība Tukumā un tās mikrorajonos, pagastu centros. 	<p>Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vides riska objekti. • 2015.gada vasaras pieredze ar ūdens piesārņojumu Šlokenbekas ezerā. • Daļa pašvaldības rīcībā esošā darba iekārtu, transporta, aprīkojuma ir nolietojusies.
<p>Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Estētisko prasību paaugstināšanās. • Vides respekta palielināšanās. • ES fondu līdzekļu piesaistīšana teritorijas labiekārtošanai. 	<p>Draudi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vides jautājumu aktualitātes mazināšanās jaunu valsts izaicinājumu priekšā.

Rīcības virziens cieši saistīts ar:

- RV13 Ērta transporta infrastruktūra un satiksme;
- RV14 Vienota novada ūdensapgādes un kanalizācijas sistēma;
- RV17 Atkritumu saimniecība ar augstu pārstrādes līmeni.

Uzdevumi

18.1.	Īstenot vides un dabas teritoriju aizsardzību un kopšanu
18.2.	Uzlabot zaļās teritorijas pilsētā un ciemos / ūdens malas pilsētā, ciemos un to apkārtnē
18.3.	Labiekārtot sabiedriskās koplietošanas vietas un paaugstināt to pievilcību
18.4.	Novērst teritoriju applūšanu
18.5.	Attīstīt kapsētu teritoriju apsaimniekošanu
18.6.	Sekmēt labus mājdzīvnieku turēšanas apstākļus
18.7.	Sekmēt videi draudzīgu sadzīvi un saimniecisko darbību

Rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Esošā situācija	Sagaidāma tendence	2021.	Datu avoti
Natura 2000 teritoriju skaits	4 (2015)	Saglabājas	4	TND, TIC
Valsts meža rekreācijas zona, ha	1101 (2015)	Saglabājas	1101	AS Latvijas valsts meži
Dabas objektu un teritoriju, parku, kalnu, pilskalnu skaits tūrisma maršrutos Tukuma novadā	30 (31.12.2014.)	Pieaug	>30	TIC
Graustu skaits novadā	68 (2015)	Samazinās	<30	TN Būvvalde

RV 19 | Droša vide

Rīcības virziena ietekme uz mērķu sasniegšanu

	M1 Sociālā dimensija	M2 Ekonomikas dimensija	M3 Vides dimensija	M4 Pārvalde
RV19				

Esošās situācijas raksturojums

Drošība par savu un līdzcilvēku dzīvību, veselību, īpašumu utt. ir būtisks dzīves, darba, biznesa un brīvā laika pavadīšanas vides elements.

Saskaņā ar CSP datiem Tukuma novadā 2014.gadā tika reģistrēti 544 noziedzīgi nodarījumi, kas ir mazāk nekā gadu pirms tam. Pieejamie dati liecina, ka kopš 2010.gada novadā reģistrēto noziedzīgu nodarījumu skaits ik gadu ir samazinājies. Rēķinot uz 10 tūkstošiem iedzīvotāju, noziedzīgu nodarījumu skaits 2014.gadā bija 187, tas ir mazāk nekā vidēji Latvijā (243), bet vairāk nekā Pierīgas statistikas reģionā (Rīgas plānošanas reģiona pašvaldībās ārpus Rīgas). Savukārt VRAA teritorijas attīstības līmeņa indeksa aprēķiniem izmantotais noziedzīgu nodarījumu skaita aprēķins uz 1000 iedzīvotājiem liecina, ka starp 110 novadiem Tukuma novadā ir 72.zemākais noziedzīgu nodarījumu skaita rādītājs.

19.1.tabula. Noziedzīgu nodarījumu skaits Tukuma novadā, Pierīgas reģionā un Latvijā

	2010	2012	2013	2014
Noziedzīgu nodarījumu skaits Tukuma novadā	637	582	565	544
Noziedzīgu nodarījumu skaits uz 10 tūkst.iedz.				
Tukuma novadā	206	194	192	187
Pierīgas statistikas reģionā	194	183	150	175
Latvijā	244	245	236	243

Datu avots: CSP

Par sabiedrisko kārtību un drošību Tukuma novadā rūpējas gan valsts institūcijas, gan arī pašvaldības institūcijas. Šajā jomā Tukuma novadā darbojas:

- Valsts policijas Zemgales reģiona Tukuma novada Kārtības policija ar iecirkni Tukumā, inspektoriem Slampē, Tumē, Sēmē, Džūkstē, Lestenē un Irlavā;
- Tukuma novada Pašvaldības policija;
- Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Zemgales reģiona brigādes Tukuma daļa;
- Tukuma, Kandavas, Jaunpils un Engures novadu pašvaldību apvienotā civilās aizsardzības komisija.

Tukuma novada Pašvaldības policija institucionāli organizēta kā pašvaldības Administrācijas struktūrvienība un tā savas kompetences ietvaros veic sabiedriskās kārtības uzturēšanu Tukuma novada teritorijā. Darba organizācijas jautājumos tā sadarbojas ar Valsts policijas iestādēm un citām valsts un pašvaldību institūcijām.

Pašvaldības policija 2014.gadā reģistrējusi 2077 izsaukumus, kas salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem ir vairāk. 2014.gadā Pašvaldības policija sastādījusi 1007 administratīvo pārkāpumu protokolus, arī vairāk kā iepriekšējos gados, un pieņēmusi 430 lēmumus administratīvo pārkāpumu lietās.

19.2.tabula. Tukuma novada pašvaldības policijas reģistrētie izsaukumi, pieņemtie lēmumi administratīvo pārkāpumu lietās un sastādīti protokoli, 2011.-2014.gadā

	2011	2012	2013	2014
Reģistrētie izsaukumi	1911	1576	1843	2077
Sastādīti administratīvo pārkāpumu protokoli	1729	640	992	1007
Pieņemtie lēmumi administratīvo pārkāpumu lietās	451	342	300	430

Datu avots: Tukuma novada pašvaldības policija

Lielākais administratīvo pārkāpumu protokolu skaits 2014.gadā ir par alkohola lietošanu un atrašanos reibuma stāvoklī sabiedriskā vietā (31,1%), un par automašīnas novietošanas un stāvēšanas noteikumu neievērošanu (27,6%), tad seko pārkāpumi par nepilngadīgā atrašanos sabiedriskās vietās un izklaides vietās alkohola reibuma stāvoklī (5,2%), bet citu pārkāpumu veidu skaits nepārsniedz 5% (suns nav vakcinēts vai pielauta tā klaiņošana, netiek uzturēts kārtībā piederošais īpašums, par smēķēšanu neatļautās vietās, par nepilngadīgā smēķēšanu u.c.). 2013.gadā visvairāk administratīvo pārkāpumu protokolu bija par automašīnas novietošanas un stāvēšanas noteikumu neievērošanu (38,2%) un par alkohola lietošanu un atrašanos reibuma stāvoklī sabiedriskā vietā (23,3%).

Pašvaldības policija darbojas pēc principa, ka policisti vispirms ir palīgi un tikai tad sodītāji. Pašvaldības policija ne tikai cīnās ar sekām, bet arī veic profilaktisku darbību un nodrošina kārtību sabiedriskos pasākumos. 2014.gadā Pašvaldības policija veica 22 profilaktiskos reidus, tas ir vairāk nekā iepriekšējā gadā, bet ievērojami mazāk nekā pirms tam.

19.3.tabula. Tukuma novada pašvaldības policijas veiktie profilaktiskā reida pasākumu un masu pasākumu skaits, kur nodrošināta kārtība, 2011.-2014.gadā

	2011	2012	2013	2014
Profilaktisko reidu pasākumu skaits	48	49	14	22
Masu pasākumu skaits, kur nodrošināta kārtība	17	14	24	13

Datu avots: Tukuma novada Pašvaldības policija

Tukuma novada Pašvaldības policijā strādā 18 darbinieki, pēdējā gadā darbinieku skaits par 1 palielinājies. Pašvaldības policijas rīcībā ir 4 automašīnas, kuras tiek izmantotas ikdienas patrulēšanai un preventīvo darbu veikšanai. Pašvaldībā izveidojusies tradīcija ik gadu Policijas dienā tikties domē uz svētku kliņģeri.

Pašvaldības policija izvietota Pils ielā 18, Tukumā. Tur arī 2015.gada jūlijā ir uzstādīts modulis – pagaidu turēšanas vieta (telpa). No 2016.gada janvāra darbu uzsāks novada vienotais dispečerdienests, kurš pieņems iedzīvotāju zvanus, koordinēs pašvaldības policijas dežūrējošās ekipāžas darbu un operatīvi nodos informāciju jebkuram citam novada dienestam. Vienotā dispečerdienesta tel. Nr. būs 8881 (pašreiz šis numurs minētajam mērķim ir rezervēts). Kā arī šis dispečers- dežurants veiks pastāvīgu videonovērošanas sistēmas monitoringu Tukuma pilsētā.

Novadā nav atskurbtuves, neskatoties, ka liels pārkāpumu skaits saistīts ar reibuma stāvokli.

Lai paaugstinātu drošību pilsētā, Tukumā uzstādītas apmēram 60 videokameras, plānots ik gadu palielināt videokameru skaitu un atjaunot esošās. Kā arī plānots uzstādīt videokameras pagastu centros.

Par ugunsdrošību novada teritorijā gādā **Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Zemgales reģiona brigādes Tukuma daļa**. Aktuāla ir ugunsdrošības paaugstināšana publiskās ēkās un mājokļos.

Tukuma, Kandavas, Jaunpils un Engures novadu pašvaldību apvienotā **civilās aizsardzības komisija** (izveidota saskaņā ar LR "Civilās aizsardzības likuma" 9. pantu) šo pašvaldību administratīvajā teritorijā (bijušā Tukuma rajona teritorija) sniedz atbalstu operatīvajiem un avārijas dienestiem reaģēšanas un sekū likvidēšanas neatliekamo pasākumu veikšanā.

SVID analīze

<p>Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reģistrēto noziedzīgu nodarījumu skaita samazināšanās Tukuma novadā. • Mazāks nekā vidēji Latvijā noziedzīgu nodarījumu skaits pret iedzīvotāju skaitu. • Labas pašvaldības policijas telpas . 	<p>Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedaudz lielāks noziedzīgu nodarījumu skaits nekā vidēji Pierīgas reģionā pret iedzīvotāju skaitu. • Nav atskurbtuves. • Nepietiekams videokameru skaits novada teritorijā. Videokameras nav pagastu centros. • Pašvaldības policijā nav vienots dispečeru dienests (plānots izveidot 2016.gada sākumā).
<p>Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Saturīga laika pavadīšana. • Sociālo jautājumu risināšana. 	<p>Draudi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dažādu atkarību palielināšanās. • Atsevišķu iedzīvotāju grupu ekonomiskās situācijas pasliktināšanās. • Ārējās situācijas nestabilitātes palielināšanās.

Droša vide saistīta arī ar gājēju un transporta drošību, ar tīru vidi.

Uzdevumi

19.1.	Attīstīt Pašvaldības policijas darbības aspektus
19.2.	Pilnveidot drošības un kārtības preventīvo darbību
19.3.	Uzlabot un paplašināt drošības un tās atbalsta infrastruktūru

Rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Esošā situācija	Sagaidāma tendence	2021.	Datu avoti
Kopējais noziedzīgu nodarījumu skaits	544 (2014)	Samazinās	<450	IMIC un CSP
Kopējais noziedzīgo nodarījumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem	187 (2014)	Samazinās	<160	IMIC un CSP

RV 20 | Moderna un efektīva pārvalde

Rīcības virziena ietekme uz mērķu sasniegšanu

	M1 Sociālā dimensija	M2 Ekonomikas dimensija	M3 Vides dimensija	M4 Pārvalde
RV20				

Esošās situācijas raksturojums

Tukuma novada pašvaldība savas kompetences ietvaros īsteno pārvaldi Tukuma novada administratīvajā teritorijā, nodrošinot iedzīvotājiem, kā arī uzņēmumiem svarīgus pakalpojumus un risinot dažādus administratīva rakstura jautājumus.

Pašvaldības institucionālais ietvars

Tukuma novada pašvaldības lēmējinstiūcija, kas vienlaikus ir arī iedzīvotāju pārstāvniecības instiūcija, ir novada dome ar 17 ievēlētiem deputātiem. Pēc 2013.gada pašvaldību vēlēšanām Tukuma novada Domē ir ievēlēti deputāti no četru partiju un partiju apvienību sarakstiem ar atbilstošu 12, divu, divu un viena deputātu pārstāvniecību no tām⁶⁹.

Domes deputāti darbojas piecās komitejās – tās ir Finanšu komiteja, Sociālo un veselības jautājumu komiteja, Izglītības, kultūras un sporta komiteja, Saimniecības un uzņēmējdarbības vides veicināšanas komiteja un Teritoriālās attīstības komiteja. Domes darbu vada no deputātu vidus ievēlēts domes priekšsēdētājs. Pēc 2013.gada pašvaldību vēlēšanām par domes priekšsēdētāju dome ievēlēja Juri Šulcu, bet kopš viņš ir ievēlēts par deputātu Saeimā, par Tukuma novada domes priekšsēdētāju 2014.gada rudenī novada dome ievēlēja Ēriku Lukmani. Domes priekšsēdētājam ir viens vietnieks pilna laika algotā amatā.

Domes darba organizatorisko apkalpošanu nodrošina pašvaldības iestāde Tukuma novada Domes administrācija, ko vada izpilddirektors. Izpilddirektoram ir padomnieks ekonomikas un attīstības jautājumos. Pašvaldības funkcijas īsteno Tukuma novada Domes administrācija ar 12 tās struktūrvienībām, 36 pašvaldības iestādes, viena pašvaldības aģentūra, 7 pašvaldības kapitālsabiedrības⁷⁰, kā arī atsevišķas funkcijas tiek īstenotas, izmantojot ārpalpojumus. Domes administrācijā ir šādas struktūrvienības: Administratīvā nodaļa, Juridiskā nodaļa, Finanšu nodaļa, Attīstības nodaļa, Arhitektūras nodaļa, Kultūras, sporta un sabiedrisko attiecību nodaļa, Komunālā nodaļa, Īpašuma nodaļa, kā arī Dzimtsarakstu nodaļa, Bāriņtiesa, Pašvaldības policija un Tūrisma informācijas centrs. Administrācijā ir arī iekšējais auditors.

Iestādes statuss ir pašvaldības izglītības iestādēm, kultūras iestādēm, pagastu pārvaldēm, Irlavas bērnu namam – patversmei.

⁶⁹ CVK dati.

⁷⁰ Tukuma novada pašvaldības nolikums, skatīts 2015.gada jūlijā.

Pašvaldības aģentūras statuss ir novada sociālajam dienestam.

Kapitālsabiedrību, kur novada pašvaldība ir vienīgais vai viens no kapitāldaļu turētājiem, darbība saistīta ar veselības aprūpi un komunālajiem pakalpojumiem. Pašvaldībai ir šādas kapitālsabiedrības: SIA „Tukuma ūdens”, SIA „Tukuma siltums”, SIA „Komunālserviss TILDe”, SIA „Tukuma Ledus halle”, SIA „Tukuma slimnīca”, SIA „Irlavas Sarkanā Krusta slimnīca”, pašvaldība piedalās SIA „Atkritumu apsaimniekošanas sabiedrība „Piejūra””.

Novada lauku teritorijā darbojas piecas pagastu pārvaldes un katra apkalpo divu pagastu teritorijas – Irlavā atrodas Irlavas un Lestenes pagastu pārvalde, Pūrē – Pūres un Jaunsātu pagastu pārvalde, Sēmē – Sēmes un Zentenes pagastu pārvalde, Slampē – Slampes un Džūkstes pagastu pārvalde, Tumē – Tumes un Degoles pagastu pārvalde.

Atsevišķu funkciju veikšanai vai jautājumu risināšanai darbojas 27 komisijas un padomes, kā arī pašvaldība ir dalībnieks vairāku novadu apvienotajā civilās aizsardzības komisijā.

Dažādu funkciju īstenošanai pašvaldība ir izvēlējusies atšķirīgus organizatoriskos risinājumus, ņemot vērā funkciju specifiku, iepriekšējo situāciju, efektivitāti, attīstības tendences. Dažu funkciju vadība un teritoriālo vienību koordinācija ir centralizētas, citas ir izteikti decentralizētas. Piemēram, pašvaldībai ir vienots sociālais dienests ar sociālajiem darbiniekiem pagastu pārvaldēs. Salīdzinoši nekonsekventa ir komunālo pakalpojumu organizācija – pilsētā kapitālsabiedrības, daļā lauku teritoriju viena kapitālsabiedrība, daļā pagasta pārvalde. Kultūras dzīvi pagastos organizē attiecīgā pagasta kultūras / tautas nams, pilsētā Kultūras nodaļa un Tukuma kultūras nams, Tukuma bibliotēkai ir centrālās bibliotēkas statuss, bet pagastu bibliotēkas ir pagastu pārvalžu struktūrvienības.

Nenoliedzot decentralizācijas pozitīvās iezīmes, tomēr jāatzīmē, ka novada pašvaldībā nepietiekama ir dažādu jautājumu koordinācija un informācijas apmaiņa. Šobrīd, kad dažādu veidu robežas starp nozarēm, jomām, mērķa grupām, teritorijām mazinās un zūd, aktuāla būtu multifunkcionālu kopienas centru izveide uz vietām.

Pašvaldības finanšu resursi un budžets

Pašvaldības budžets sastāv no divām daļām – pamatbudžeta un speciālā budžeta. 2014.gadā Tukuma novada pašvaldības pamatbudžeta un speciālā budžeta ieņēmumi kopā bija 31,16 miljoni *euro*, izdevumi – 33,96 miljoni *euro*.

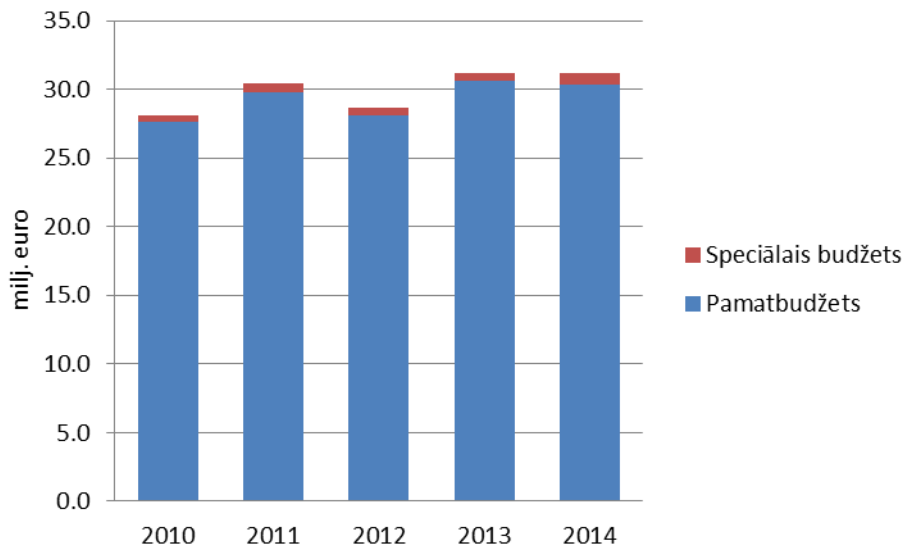
20.1.tabula. Tukuma novada pašvaldības budžeta ieņēmumu un izdevumu apjoms, milj. euro

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Pamatbudžeta ieņēmumi	32,62	27,61	29,82	28,10	30,59	30,35
Speciālā budžeta ieņēmumi	0,97	0,49	0,59	0,55	0,63	0,81
Ieņēmumi kopā	33,59	28,10	30,37	28,65	31,22	31,16
Pamatbudžeta izdevumi	32,69	29,43	29,39	30,81	29,89	33,25
Speciālā budžeta izdevumi	1,16	0,50	0,61	0,58	0,63	0,71
Izdevumi kopā	33,85	29,93	30,00	31,39	30,52	33,96

Datu avots: Valsts kase

Ieņēmumi

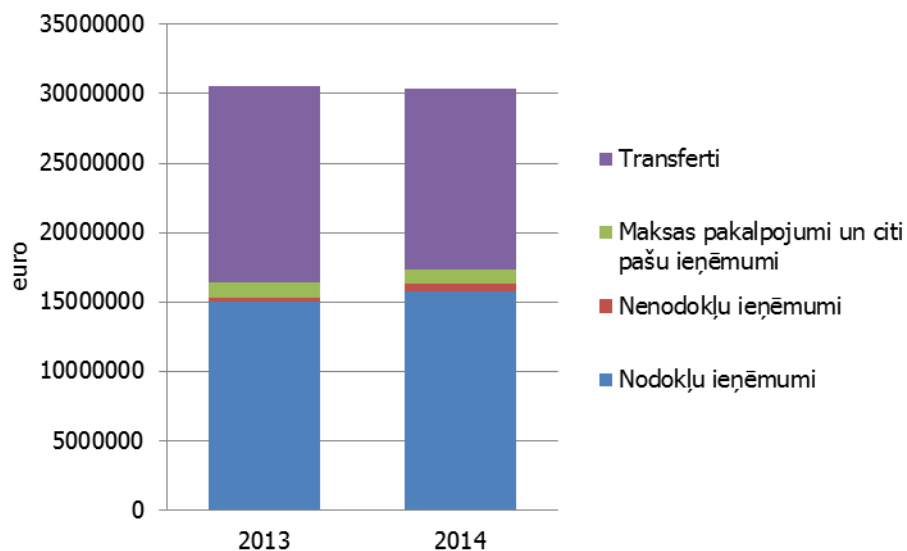
Pamatbudžeta ieņēmumi 2014.gadā bija 30,35 miljoni *euro*, speciālā budžeta ieņēmumi – 0,81 miljons *euro*. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pamatbudžeta ieņēmumu apjoms bija nedaudz krities, jo mazāki kā iepriekš bija ieņēmumi no transfertiem. Savukārt speciālā budžeta apjoms nedaudz palielinājies (2013.gadā – 631,2 tūkstoši *euro*, 2014.gadā – 808,7 tūkstoši *euro*).

20.1.attēls. Tukuma novada pašvaldības pamatbudžeta un speciālā budžeta ieņēmumi
 Datu avots: Valsts kase

Saskaņā ar VRAA aprēķiniem 2014.gadā Tukuma novada pamatbudžeta ieņēmumi uz vienu iedzīvotāju bija 958,5 euro, tas ir zemāk nekā vidēji Latvijā (1013,8 euro), zemāk nekā vidēji novados (1021,3 euro) un arī zemāk nekā vidēji 21 reģionālas nozīmes attīstības centra pašvaldībā (1029,0 euro).

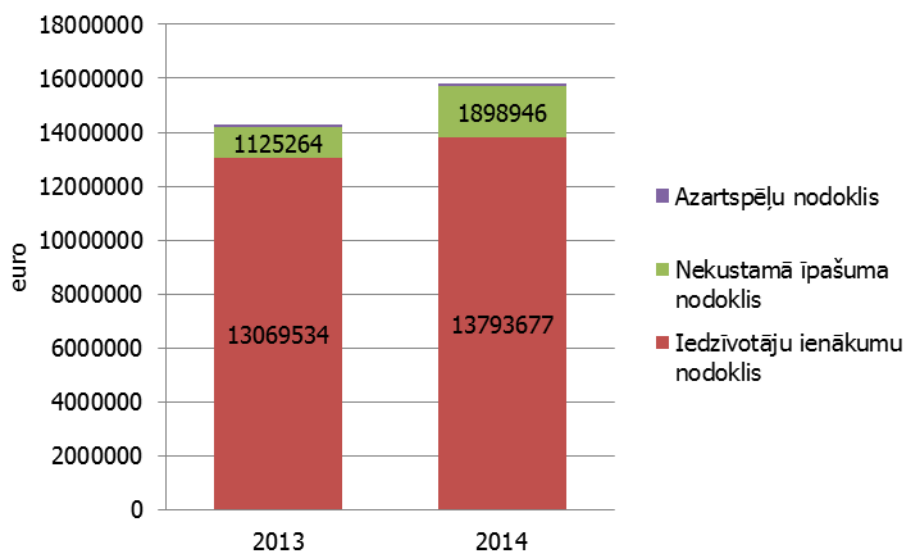
52,0% no pamatbudžeta ieņēmumiem veido nodokļu ieņēmumi, otra lielākā ieņēmumu grupa, kas veido 42,8% ir transferti, tad seko maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi (3,5%) un nenodokļu ieņēmumi (1,6%).

20.2.attēls. Tukuma novada pašvaldības pamatbudžeta ieņēmumu struktūra
 Datu avots: Valsts kase

Pašvaldības nodokļu ieņēmumi lielā mērā raksturo pašvaldības finanšu kapacitāti un salīdzinošā aspektā arī attīstību. Tukuma novada pašvaldības pamatbudžetā nodokļu ieņēmumi veido 52,0%, tas ir mazāk nekā vidēji Latvijā (59,7%), bet nedaudz vairāk nekā vidēji novados (50,1%). Rēķinot uz vienu iedzīvotāju pamatbudžeta nodokļu ieņēmumi Tukuma novadā ir 498,6 euro, tas ir mazāk nekā vidēji Latvijā (605,3) un novados (511,4), bet nedaudz vairāk nekā vidēji 21 reģionālo attīstības centru pašvaldībās (475,4).

Kopējais nodokļu ieņēmumu apjoms Tukuma novada pamatbudžetā 2014.gadā bija 15,789 miljoni *euro*. 13,794 miljoni *euro* jeb 45,4% no pamatbudžeta ir iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi, 1,899 miljoni *euro* ir nekustamā īpašuma nodokļa ieņēmumi, kas veido 6,3% no pamatbudžeta ieņēmumiem, un 796,8 tūkstoši *euro* ir azartspēļu nodokļa ieņēmumi. Bez tam speciālajā budžetā 155,1 tūkstoši *euro* veido dabas resursa nodokļa ieņēmumi (2013.gadā 125,8 tūkstoši *euro*).

20.3.attēls. Tukuma novada pašvaldības pamatbudžeta nodokļu ieņēmumu struktūra
 Datu avots: Valsts kase

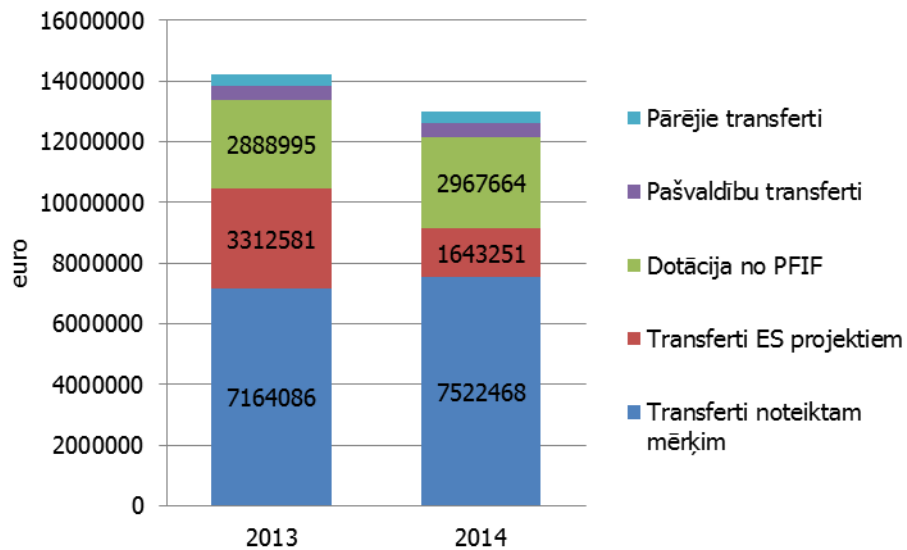
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju Tukuma novadam bija 435,6 *euro*, salīdzinājumam Latvijā vidēji 513,0 *euro*, novados vidēji 443,6 *euro*, 21 centrā vidēji 418,1 *euro*. Nekustamā īpašuma nodoklis uz 1 iedzīvotāju Tukuma novadam bija 60,0 *euro*, Latvijā vidēji 88,5 *euro*, novados vidēji 66,3 *euro*, 21 centrā vidēji 54,2 *euro*⁷¹.

Ieņēmumu no transfertiem apjoms pašvaldības pamatbudžetā 2014.gadā veidoja 42,8% un tas bija 12,988 miljoni *euro*. Transfertu īpatsvars pamatbudžetā ir nedaudz lielāks nekā vidēji Latvijā (32,4%), un novados (41,6%), bet mazāks nekā vidēji 21 centra pašvaldībā (44,6%)⁷². Lielākā daļa jeb 7,523 miljoni *euro* ir transferti noteiktiem mērķiem, tai skaitā skolotāju algām, bet 1,643 miljoni *euro* bija ES projektu finansējums.

Starp saņemtajiem transfertiem ir arī dotācija no Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda (PFIF). Tukuma novada pašvaldība ir dotācijas saņēmēja un 2014.gadā tās 2,968 miljoni *euro* veidoja 9,8% no pamatbudžeta ieņēmumiem. 2015.gadā ir pieņemts jauns pašvaldību finanšu izlīdzināšanas likums, kas nosaka sistēmu, kuru ieviesīs no 2016.gada. Salīdzinājumā ar esošo jaunie pašvaldību finanšu izlīdzināšanas aprēķini Tukuma novadam ir izdevīgāki.

⁷¹ VRAA dati.

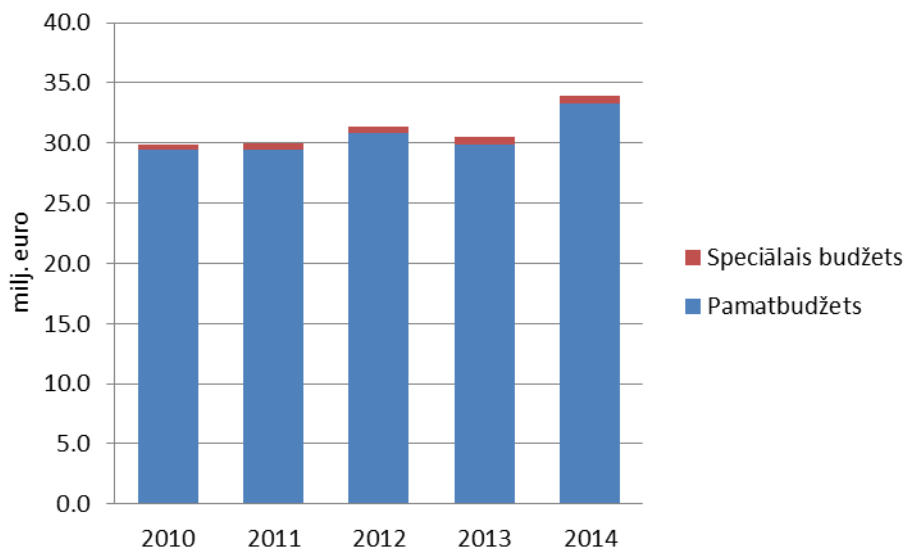
⁷² VRAA dati.

20.4.attēls. Tukuma novada pašvaldības pamatbudžeta ieņēmumu no transfertu struktūra
 Datu avots: Valsts kase

Izdevumi

Pamatbudžeta izdevumi 2014.gadā bija 33,25 miljoni *euro*, speciālā budžeta izdevumi – 0,71 miljons *euro*. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pamatbudžeta izdevumi ir pieauguši.

20.5.attēls. Tukuma novada pašvaldības budžeta izdevumi
 Datu avots: Valsts kase

Pēc ekonomiskās klasifikācijas divas galvenās izdevumu grupas ir uzturēšanas izdevumi un kapitālie izdevumi. Tukuma novada pašvaldības pamatbudžetā 2014.gadā 75,1% bija uzturēšanas izdevumi un 24,9% – kapitālie izdevumi. Kapitālo izdevumu īpatsvars kaut kādā mērā raksturo pašvaldībā īstenoto attīstību. Kapitālo izdevumu īpatsvars pamatbudžetā Tukuma novadā bija augstāks nekā vidēji Latvijā (21%), vidēji novados (23%) un vidēji 21 centrā (24,2%). Savukārt rēķinot uz 1 iedzīvotāju kapitālie izdevumi Tukuma novadā veidoja 260,9 *euro*, tas bija vairāk nekā vidēji Latvijā (220) un vidēji novados (247), bet nedaudz mazāk nekā vidēji 21 centrā (262)⁷³.

⁷³ VRAA dati.

2014.gadā bija uzturēšanas izdevumi, bija izdevumi kapitālieguldījumiem, tai skaitā investīcijām.

Pēc funkcionālajām kategorijām lielāko daļu jeb 52,7% pašvaldības izdevumu veido izdevumi izglītībai, tad seko izdevumi kultūrai un brīvā laika pavadīšanai – 13,0%, izdevumi ekonomiskai darbībai (t.sk. transportam) – 9,3%, sociālajai palīdzībai un aprūpei – 7,8%, teritorijas un mājokļu apsaimniekošanai – 7,5%, vispārējiem valdības dienestiem jeb administrācijai – 7,3%, sabiedriskā kārtība un drošība – 1,1%, vide – 1,1%, veselība 0,1%.

Pašvaldība attīstības nodrošināšanai ir piesaistījusi ES fondus un citus līdzekļus, kā arī ņēmusi vairākus kredītus.

Aizņēmumi

Pašvaldības kopējais aizņēmumu apjoms 2014.gada sākumā bija 22,91 miljons *euro*. Gada saistības pret pamatbudžeta ieņēmumiem bija 13% un tas liecina, ka attīstības vajadzībām pašvaldībai ir iespējas vēl aizņemties.

Saskaņā ar Valsts kases datiem Tukuma novada pašvaldībai uz 2014.gada sākumu bija līgumsaistības par kopējiem aizņēmumiem 34,71 miljonu *euro*, no tā parāds jeb vēl neatmaksātā daļa – 22,91 miljons *euro*. 2014.gada beigās/2015.gada sākumā neatmaksātā parāda apjoms bija 24,194 miljoni *euro*. Tukuma novada pašvaldības sniegto galvojumu apjoms 2014.gada sākumā bija 6,95 miljoni *euro*, 2014.gada beigās – 6,72 miljoni *euro*. Tie ir galvojumi pašvaldības kapitālsabiedrību aizņēmumiem (SIA "Tukuma siltums", SIA "Tukuma ūdens", SIA "Komunālserviss TILDe", SIA "Piejūra"), kā arī galvojumi studiju kredītiem novada iedzīvotājiem.

Pašvaldības aizņēmumi, galvojumi un ilgtermiņa saistības veido kopējo pašvaldības saistību apjomu.

20.2.tabulā redzams, ka pašvaldības gadā atmaksājamās saistības nepārsniedz 20% no pamatbudžeta ieņēmumiem (korigēti ar mērķdotācijām) un tas nozīmē, ka pašvaldības budžets ļauj tai vēl aizņemties. Tai pašā laikā jāatzīmē, ka salīdzinājumā ar citām pašvaldībām Tukuma novada saistību apjoms 2015.gadā ir 6.augstākais (lielākais esošais apjoms pārsniedz 15%).

20.2. tabula. Tukuma novada esošo pašvaldības aizņēmumu slogs uz pamatbudžeta ieņēmumiem

	2015	2016	2017	2018
Saistību apmērs, %	12,76	12,63	12,33	12,19

Datu avots: Finanšu ministrija uz 30.09.2015.

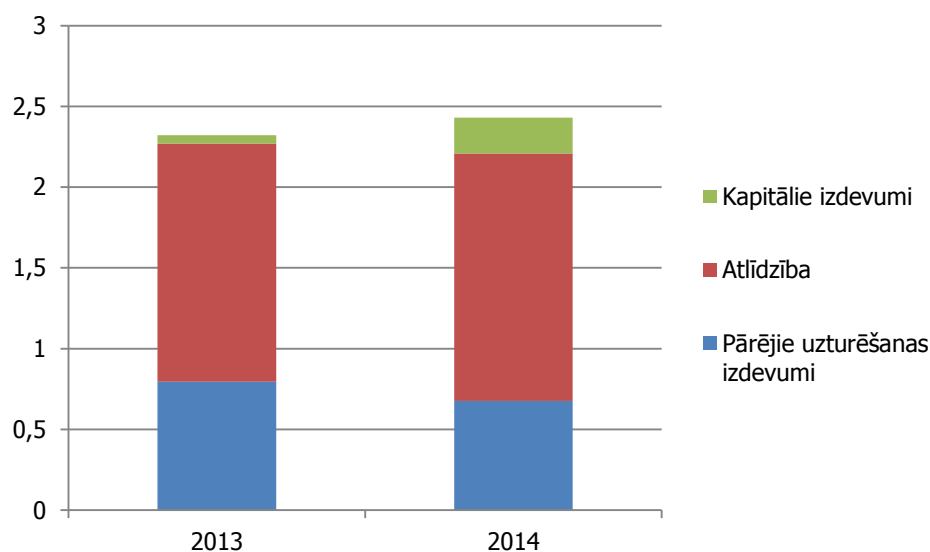
Pašvaldības īpašumi

Tukuma novada pašvaldības īpašumā ir gan nekustamie īpašumi, gan kustama manta, kā arī finanšu resursi. Daļa pašvaldības īpašuma tiek izmantota pašvaldības funkciju pildīšanai, daļa – iznomāta, izīrēta, bet daļa netiek izmantota.

Pēc VZD datiem Tukuma novada pašvaldības īpašumā Tukuma novada administratīvajā teritorijā ir 1408,0 ha zemes (2015.gada 1.janvārī), kas sastāda 1,2% no Tukuma novada kopējās platības (119181,0 ha). Tukuma novada pašvaldības īpašumā piederošās zemes dalījums pēc zemes lietošanas veida liecina, ka lielāko Tukuma pašvaldības īpašuma teritoriju aizņem meži – 736,6 ha, tad seko lauksaimniecībā izmantojamā zeme – 326,8 ha, zeme zem ēkām un pagalmiem – 144,3 ha, pārējā zeme (krūmāji, purvi, ūdens objektu zeme, zeme zem ceļiem u.c.) – 200,3 ha.

Pašvaldības administrācija

Pašvaldības pamatbudžeta izdevumi vispārējiem valdības dienestiem jeb administratīvie izdevumi 2014.gadā bija 2,43 miljoni *euro*, tas ir nedaudz virs 7% no pamatbudžeta izdevumiem, 2013.gadā – 2,27 miljoni *euro*.

20.6.attēls. Tukuma novada pašvaldības pamatbudžeta izdevumi vispārējiem valdības dienestiem sadalījumā pēc ekonomiskās klasifikācijas pamatgrupām 2013., 2014.gadā, milj.euro
Datu avots: Valsts kase

2014.gadā 90,9% no administratīvajiem izdevumiem bija uzturēšanas izdevumi, tai skaitā izdevumi atlīdzībai, 9,1% – kapitālie izdevumi un to apjoms bija 221 tūkstotis *euro*. 2013.gadā kapitālie izdevumi vispārējiem valdības dienestiem bija vēl mazāki – 50 tūkstoši *euro*⁷⁴.

Izdevumi vispārējiem valdības dienestiem uz 1 iedzīvotāju Tukuma novadā 2014.gadā bija 77 *euro*, tas ir ievērojami zemāk nekā vidēji Latvijā (134), zemāk nekā vidēji novados (114) un vidēji 21 reģionālās attīstības centrā (93)⁷⁵. Šis Tukuma novada rādītājs ir 15.zemākais starp 110 Latvijas novadiem.

2014. gadā Tukuma novada pašvaldības administrācijā bija 108 amata vietas, no tām 4 vakances. Nodarbināti 105 darbinieki. 70 % no pašvaldības darbiniekiem bija sievietes, 30% – vīrieši. Pašvaldības darbinieku vidējais vecums ir 44 gadi. Jaunākajam darbiniekam ir 21 gads, bet vecākajam – 79 gadi. Pēc izglītības no visiem 2014.gadā pašvaldībā nodarbinātajiem darbiniekiem 21 jeb 20% darbinieku ir maģistra grāds, 21 jeb 20% – bakalaura grāds, 24 jeb 23% ir augstākā izglītība, 3 jeb 3% darbinieku ir 1.līmeņa augstākā izglītība, 13 jeb 12% – vidējā speciālā/profesionālā izglītība, 22 jeb 21% darbinieku – vidējā izglītība un 1 jeb 1% darbinieku ir pamatskolas izglītība.

Lai paaugstinātu savu profesionalitāti, pašvaldības darbinieki regulāri apmeklē dažādu veidu kursus profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanai. Katru gadu notiek pašvaldības darbinieku novērtēšana. Piemēram, 2013.gadā Domes administrācijas darbinieki kopā ar vadību apguva teorētiskās un praktiskās iemaņas komandas darbā, struktūrvienību vadītāji kopā ar Domes vadību – prasmes komandas veidošanā.

Ērtāku administratīvo un informatīvo pakalpojumu nodrošināšanai Tukuma novada Domes ēkas pirmajā stāvā pēc vienas pieturas aģentūras principa ir izveidots pašvaldības Klientu apkalpošanas centrs.

⁷⁴ Valsts kases dati.

⁷⁵ VRAA aprēķini pēc VK datiem.

Iedzīvotāju informēšana

Lai nodrošinātu Tukuma novada pašvaldības iedzīvotājiem informācijas pieejamību par pašvaldības darbību, aktivitātēm, īstenotajiem projektiem, Domes pieņemtajiem lēmumiem, novadā spēkā esošajiem noteikumiem un saistošajiem noteikumiem, kā arī citu noderīgu informāciju, Tukuma novada Dome izdod informatīvu izdevumu „Tukuma Laiks” (vienu reizi mēnesī pēc Domes sēdes).

Sadarbības veicināšanai un atgriezeniskās saites uzlabošanai ik gadu notiek Tukuma pilsētas un pagastu iedzīvotāju sapulces.

Būtisks informācijas avots un komunikācijas vieta ar pieaugošu nozīmi ir Tukuma novada Domes interneta mājaslapa jeb tīmekļa vietne (www.tukums.lv). 2015.gadā ir izstrādāts jauns mājaslapas dizains, tā tiek regulāri papildināta ar aizvien jaunām sadaļām. Tīmekļa vietnē regulāri tiek nodrošināta iespēja iepazīties ar Tukuma novada Domes aktuālo informāciju, Domes pastāvīgo komiteju un Domes sēžu darba kārtību un lēmumprojektiem, Domes pieņemtajiem lēmumiem un citiem iedzīvotājiem aktuāliem jautājumiem. Iedzīvotājiem tiek sniegtas atbildes uz jautājumiem gan e-pastā, gan arī mājas lapā. Sabiedrības viedokļa izzināšanai tiek ievietotas interaktīvās aptaujas.

Katru ceturtdienu plkst.10.30 „Kurzemes Radio” un plkst.18.45 radio „H2O” ēterā tiek pārraidītas Tukuma novada Domes ziņas. Ziņu aģentūrai LETA regulāri tiek sūtīti paziņojumi presei. Aģentūra tos ievieto savā datu bāzē, ko savukārt izmanto dažādu plašsaziņas līdzekļu pārstāvji.

Komunikācija ar sabiedrību notiek arī ar sociālo tīklu starpniecību. Informācija par Tukuma novada Domes aktualitātēm regulāri tiek ievietota sociālajās vietnēs Draugiem.lv, Facebook.com un un Twitter.com. Iedzīvotājiem ir iespēja uzdot sev interesējošus jautājumus interaktīvajā ziņojumu kartē, uz kuriem sabiedrisko attiecību speciālists sadarbībā ar konkrētās jomas speciālistiem nekavējoties sniedz atbildes

E-pārvalde

Kopš 2014.gada Latvijas pašvaldībām, balstoties uz statistikas datiem, pašvaldību sniegtajām atbildēm un pašvērtējumu, tiek noteikts pašvaldību e-indeks⁷⁶ trīs grupās – republikas pilsētās, novados ar iedzīvotāju skaitu virs 7000 un novados ar iedzīvotāju skaitu zem 7000.

Tukuma novads pēc e-indeksa lielo novadu grupā ar 54,9 punktiem no 100 iespējamiem ir 2.vietā. Lai arī novada pozīcija ir ļoti augsta, punktu skaits liecina, ka Tukuma novada pašvaldības e-pārvaldes attīstībai tāpat kā visās pašvaldībās ir vēl ievērojami jāaug (salīdzinājumam augstākais punktu skaits republikas pilsētu grupā ir 62,04, starp novadiem 57,61).

E-indeksa komponentu analīze norāda, ka:

- pēc e-vides infrastruktūras Tukuma novads ir 2.vietā (15,17 punkti no 25),;
- salīdzinoši mazs ir pašvaldības nodrošināto iedzīvotājiem brīvi pieejamo datoru skaits uz 1000 iedzīvotājiem (1,57), taču Pierīgā tas ir zems visām pašvaldībām, jo salīdzinoši augstāks ir iedzīvotāju nodrošinājums ar datoriem;
- mazs ir arī pašvaldības nodrošināto bezmaksas WiFi interneta pieejas punktu skaits uz 1000 iedzīvotājiem;
- pēc pašvaldības interneta resursu popularitātes un cilvēku prasmēm Tukuma novada pašvaldība ir tikai 26.vietā grupā (7,95 punkti no 20);
- salīdzinoši zems ir pašvaldības mājaslapas apmeklētāju skaits (kopā un no unikālajām adresēm);
- mazs ir sekotāju skaits pašvaldības profiliem sociālajos tīklos;
- ar 14,02 punktiem no 30 e-pārvaldē Tukuma novads ir 4.vietā – augsta pozīcija, bet daudz vietas izaugsmei;
- zems ir elektroniski ienākošās korespondences īpatsvars (11,1%, lielākais grupā ir 83,7%);

⁷⁶ www.eindekss.lv

- pašvaldības mājaslapā pieejamas 36 ar pašvaldības pakalpojumiem saistītas veidlapas (grupa maksimālais 141);
- pašvaldības mājas lapā ir 52 pakalpojumu apraksts (maksimālais grupā 199);
- Tukuma novadā ir grupā visaugstākais – 95% elektroniski dzīvesvietu deklarējušo īpatsvars. Šo labo praksi vajadzētu popularizēt arī citu pakalpojumu izmantošanā un korespondences lietošanā.

Novada attīstības plānošana

Saskaņā ar Teritorijas attīstības plānošanas likumu, Tukuma novada Dome ir izstrādājusi un apstiprinājusi:

- Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2033.gadam;
- Tukuma novada integrētās attīstības programmu 2011.-2017.gadam;
- Tukuma novada teritorijas plānojumu 2011.-2023.gadam.

Bez tam pašvaldība ir sagatavojusi un apstiprinājusi Tukuma novada pārtikas stratēģiju 2015.-2020.gadam, un pašvaldībā spēkā ir Tukuma pilsētas ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plāns 2011.-2020.gadam.

Valsts pārvaldes institūcijas

Tukumā atrodas vairāku valsts pārvaldes institūciju reģionālās struktūrvienības – Nodarbinātības valsts aģentūras Tukuma filiāle, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Tukuma reģionālās nodaļas Tukuma klientu apkalpošanas centrs, Valsts ieņēmumu dienesta Tukuma klientu apkalpošanas centrs, Ceļu satiksmes drošības direkcijas Tukuma filiāle, Valsts policijas Zemgales reģionālās pārvaldes Tukuma iecirknis, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Zemgales reģiona brigādes Tukuma daļa, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Tukuma nodaļa, Valsts vides dienesta Ventspils reģionālās vides pārvaldes Kontroles daļa, Ziemeļkurzemes reģionālās lauksaimniecības pārvaldes Tukuma sektors, Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra Tukuma filiāle, Valsts zemes dienesta Tukuma klientu apkalpošanas centrs, Tukuma rajona tiesa un Tukuma rajona tiesas Zemesgrāmatu nodaļa, kuru pakalpojumus izmanto gan novada, gan kaimiņu novadu iedzīvotāji un organizācijas.

Tukuma novada pašvaldība plāno izveidot **Valsts un pašvaldību vienoto klientu apkalpošanas centru Tukumā (VKAC)** par valsts budžeta dotācijām un ieguldot budžeta līdzekļus. VKAC atradīsies Tukuma novada pašvaldības administrācijas ēkas pirmajā stāvā Talsu ielā 4, Tukumā (pašvaldības īpašums), kur šobrīd jau atrodas pašvaldības klientu apkalpošanas centrs un ērtākai valsts pakalpojumu saņemšanai vienotajās telpās darbu uzsāktu arī valsts iestāžu speciālisti.

SVID analīze

<p>Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tiek veikta organizatoriskās struktūras pilnveidošana. • Regulāra darbinieku apmācība un novērtēšana. • Sabalansēta administrācijas darbinieku vecumstruktūra. • Sagatavota novada zīmola stratēģija. • Pilnveidots mājas lapas vizuālais noformējums. • Aktuāla, moderna pašvaldības mājas lapas ziņu/aktualitāšu sadaļa. • Augsta projektu kapacitāte. • Neizsmeltas pašvaldības aizņemšanās iespējas. • Augsts e-indeks. • Regulāras iedzīvotāju sapulces. • Vadības pieņemšanas laiki – pirmdienās un ceturtdienās. 	<p>Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atsevišķas nozares/jomas nepietiekami koordinētas. • Nepietiekami izvērtēta pašvaldības darbība no klienta skatpunkta. • Nepietiekami regulāras iedzīvotāju aptaujas. • Nepietiekami draudzīgs gada publiskais pārskats. • Nepārskatāma, nedraudzīga mājas lapas struktūra, nepilnīgs pieejamās informācijas apjoms.
<p>Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atbalsts vienas pieturas aģentūras principa paplašināšanai. • ES fondu un citu ārējo finanšu avotu atbalsts. 	<p>Draudi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Normatīvisma pastiprināšanās valstī un pašvaldību autonomijas samazināšana. • Nestabila pašvaldību finanšu politika valsts līmenī.

Pašvaldības darbs balstīts uz tādiem principiem kā godprātība, atbildība, zināšanas un profesionalitāte.

Uzdevumi

20.1.	Attīstīt iedzīvotājiem ērtu pašvaldības pārvaldes institūciju infrastruktūru
20.2.	Paplašināt un uzlabot e-pārvaldes izmantošanu
20.3.	Paaugstināt pārvaldes efektivitāti
20.4.	Veikt efektīvu pašvaldības īpašumu pārvaldi
20.5.	Pilnveidot pastāvīgu dialogu ar sabiedrību

Rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Esošā situācija	Sagaidāma tendence	2021.	Datu avoti
Iedzīvotāju īpatsvars, kuri ir apmierināti ar Tukuma novada domes darbību	63% (2010)	Pieaug	>70%	Pašvaldības organizēta iedzīvotāju aptauja
Sniegto e-pakalpojumu skaits	106 (2014)	Pieaug	>150	e-indeks

RV 21 | Aktīva iesaiste dažāda mēroga sadarbībā un tās sekmēšana

Rīcības virziena ietekme uz mērķu sasniegšanu

	M1 Sociālā dimensija	M2 Ekonomikas dimensija	M3 Vides dimensija	M4 Pārvalde
RV21				

Esošās situācijas raksturojums

Nenoliedzot konkurences pastāvēšanu un nozīmi attīstības veicināšanā, gan publiskā sektora, gan arī privātā sektora organizāciju modernā pārvaldībā, viens no sekmīgas darbības aspektiem ir dažāda mēroga un jomu sadarbība.

Tukuma novada pašvaldība, tās organizācijas un iedzīvotāji aktīvi iesaistās dažāda veida un mēroga sadarbībā – sākot ar starptautiska mēroga sadarbību līdz sadarbībai ar tuvākajām kaimiņu pašvaldībām pašvaldības līmenī, un līdz sadarbībai ar kaimiņiem iedzīvotāju līmenī.

Starptautiskā sadarbība

Tukuma novada Domei ir deviņas sadraudzības pilsētas ārpus Latvijas – Puņģe Lietuvā, Andrihova Polijā, Tidaholma Zviedrijā, Šēsele Vācijā, Bnei-Aish Izraēlā, Izjuma Ukrainā, Korejiči Baltkrievijā un Krasnogorska Krievijā, ar kurām laikā no 1992.gada līdz 2008.gadam sadraudzības līgumus ir noslēgusi Tukuma pilsētas pašvaldība un vēlāk turpina Tukuma novada pašvaldība, kā arī Luhe Vācijā, ar ko līgumu bija noslēgusi Pūres pagasta pašvaldība. 2016.gada sākumā plānots noslēgt sadraudzības līgumu ar Šenevjēru Francijā. Sadraudzības ietvaros notiek savstarpējas vizītes gan dažādas pieredzes apmaiņas jautājumos, gan arī kultūras un sporta apmaiņā. Tradicionāli daļa sadraudzības pilsētu pārstāvju piedalās Rožu svētkos un Pilsētas svētkos.

Starptautisku sadarbību īsteno arī atsevišķas pašvaldības iestādes (piemēram, Tukuma Muzejs), starptautiskos pasākumos un projektos piedalās pašvaldības kolektīvi, komandas, amatpersonas un darbinieki, iedzīvotāji.

Kopš 2000.gada Tukuma novada pašvaldība (kā Tukuma pilsētas saistību pārmantotāja) ir Baltijas pilsētu savienības (*Union of Baltic Cities*) biedre. Baltijas Pilsētu savienība apvieno 92 pilsētas no desmit valstīm Baltijas jūras reģionā. Savienības darbības mērķis ir attīstīt sadarbību starp pilsētām pašvaldību līmenī un dalīties pieredzē, veicinot demokrātisku, sociālu, ekonomisku un videi draudzīgu attīstību Baltijas jūras reģionā.

Sadarbība ar kaimiņu pašvaldībām

Tukuma novada pašvaldības sadarbība ar kaimiņu pašvaldībām no bijušā Tukuma rajona ir visciešākā. Regulārai kopdarbībai izveidota Sadarbības komisija, kurā pārstāvētas Tukuma novada,

Engures novada, Jaunpils novada un Kandavas novada pašvaldības. Starpnovadu sadarbības jautājumu risināšanai reizi mēnesī tiek organizētas Tukuma, Kandavas, Jaunpils un Engures novadu pašvaldību vadītāju sapulces. Šīs četras pašvaldības ir arī Tukuma slimnīcas kapitāldaļu turētājas. Tukuma novada, Kandavas novada, Jaunpils novada un Engures novada pašvaldības ir izveidojušas apvienoto civilās aizsardzības komisiju. Katru gadu tiek slēgti sadarbības līgumi Dziesmu un deju svētku procesa nepārtrauktā uzturēšanā un bibliotēku darbības jomā.

Tukuma novada Izglītības pārvalde atbilstoši deleģēšanas līgumiem nodrošina attiecīgās funkcijas arī Engures novada un Jaunpils novada pašvaldībām. Arī Tukuma Tūrisma informācijas centrs apkalpo ne tikai Tukuma novadu, bet arī Engures novada un Jaunpils novada pašvaldības un detalizētāk plānojot tūrisma attīstību, šīs pašvaldības plāno sagatavot kopīgu nozares attīstības plānošanas dokumentu. 21.1.tabulā apkopota informācija par Tukuma novada kaimiņu pašvaldību attīstības plānošanas dokumentiem.

21.1.tabula. Tukuma novada kaimiņu pašvaldību attīstības plānošanas dokumenti un galvenās attīstības prioritātes tajos

Pašvaldība	Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas periods	Attīstības programmas periods	Galvenie nākotnes attīstības uzstādījumi
Engures novads	2013-2030	2012-2018	Stratēģiskie mērķi un ilgtermiņa prioritātes: I Cilvēkresursi – sociāli nodrošināta, izglītota un aktīva sabiedrība. II Dzīves telpa – kvalitatīva, racionāla un pievilcīga dzīves vide. III Uzņēmējdarbība – novads, kur attīstās augstas pievienotās vērtības ražošana un pakalpojumi. IV Tūrisms un rekreācija – starptautiski pazīstami, augstu novērtēti un ilgtspējīgi apsaimniekoti rekreācijas resursi.
Jaunpils novads	2013-2037	2012-2018	Stratēģiskie mērķi un ilgtermiņa prioritātes: I Līdzdarbīga, nodrošināta, radoša un pozitīvi domājoša vietējā sabiedrība - Izaudzināt jaunu uzņēmīgu un pārliecinātu paaudzi. II Droša, pieejama un labiekārtota dzīves vide - Infrastruktūras un dabas līdzsvarota mijiedarbība. III Dažādota ekonomiskā vide, kas veicina pievienoto vērtību radīšanu - Mazās uzņēmējdarbības attīstība.
Kandavas novads	2014-2033	2010-2016	Stratēģiskie mērķi un ilgtermiņa prioritātes: I „Izglītota, sociāli nodrošināta, veselīga un aktīva sabiedrība” Izglītotas sabiedrības veidošana; Veselīgas un sociāli drošas sabiedrības veidošana; Sociāli aktīvas un kultūrbagātas sabiedrības attīstība; Efektīvas publiskās pārvaldes nodrošināšana. II „Ekonomiski attīstīts novads” Uzņēmējdarbības un nodarbinātības sekmēšana; Novada tēla popularizēšana un tūrisma uzņēmējdarbības vides uzlabošana. III „Pieejams, sasniedzams un videi draudzīgs novads” Transporta infrastruktūras uzlabošana; Kvalitatīvu komunālo pakalpojumu attīstība.
Talsu novads	Līdz 2030	2014-2020	Stratēģiskie mērķi: I Izglītota, radoša un pilsoniski aktīva, veselīga, ģimeniska un pārtikusi sabiedrība. II Vides resursos balstīta progresīva un attīstīta daudznozaru ekonomika. III Talsu pilsētas izcilība, novada nozīmība un atpazīstamība – novada svītrkods. IV Iedzīvotājiem tuva pašvaldība, stipra un efektīva pārvaldība.

Mērsraga novads	Apstipr. 2011	Apstipr. 2011	<p>Stratēģiskie mērķi: I Attīstīt novada unikālo izdevību – ostu Mērsragā, nodrošinot Mērsraga novada atpazīstamību, attīstoties par reģiona industrializācijas centru. II Veicināt kompleksas tūrisma infrastruktūras attīstību Mērsraga novadā, uzturot līdzsvaru starp attīstību un dabas un kultūrvides aizsardzību. III Uzlabot iedzīvotāju dzīves vidi un pilnveidot novada ceļu tīkla struktūru un kvalitāti, izvērtējot satiksmes noslogotības, drošības un vides faktorus. IV Stimulēt vispusīgi attīstītu, radošu personību veidošanos novadā, nodrošinot atbilstošu izglītības sistēmu, priekšnoteikumus jaunrades izpausmēm un veicinot aktīvu un veselīgu dzīvesveidu.</p>
Jūrmala	2010-2030	2014-2020	<p>Stratēģiskie mērķi: I Starptautiski pazīstams, moderns piekrastes kūrorts un populārākā kūrortpilsēta Baltijas jūras reģionā. II Austrumu un Rietumu kontaktu veidošanas un tikšanās vieta Baltijas reģionā. III Kvalitatīva dzīves un brīvdienas vieta, kultūras un sporta centrs. Prioritātes: I Kūrorts; II Jūrmalnieks; III Daudzveidīga uzņēmējdarbība.</p>
Babītes novads	Līdz 2030	2014-2020	<p>Stratēģiskie mērķi: I Spēcīga kopiena. II Laikmetīga uzņēmējdarbība. III Pievilcīga dzīves telpa. IV Efektīva pārvalde. Ilgtermiņa prioritātes: I Kultūras telpas attīstība. II Uzņēmējdarbības atbalsts. III Infrastruktūras sakārtošana un attīstība. IV Inovatīva pārvaldība un sabiedrības līdzdalība.</p>
Dobeles novads	2013-2030	2014-2020	<p>Stratēģiskie mērķi: I Labklājīga sabiedrība. II Attīstīta un sakārtota dzīves un atpūtas vide. III Attīstīta uzņēmējdarbības vide. Ilgtermiņa prioritātes: I Pieejami izglītības, sociālie, kultūras un sporta pakalpojumi. II Attīstīta inženiertehniskā infrastruktūra. III Novada konkurētspējas palielināšana.</p>
Jelgavas novads	2014-2033	2011-2017	<p>Jelgavas novada teritorijas ilgtermiņa attīstības mērķis: Veidot pamatu Jelgavas novada teritorijas ilgtspējīgai un līdzsvarotai attīstībai. Ilgtermiņa stratēģiskais mērķis 20 gadiem: Jelgavas novads – pievilcīga dzīves un darba vide. 3 prioritātes: I Izglītots, radošs un gandarīts CILVĒKS; II Droša, kopta un pievilcīga VIDE; III Attīstīta, stabila un konkurētspējīga EKONOMIKA.</p>

Datu avots: Pašvaldību mājaslapas

Dažāda cita veida sadarbība

Iepriekšējā ES plānošanas periodā 2017.-2013.gadam Tukuma novada pagastu iedzīvotāji, biedrības un uzņēmēji, sadarbībā ar kaimiņu novadiem, darbojās trīs Vietējās rīcības grupās (Partnerībās) – biedrībā „Kandavas partnerība” (Pūres, Irlavas un Sēmes pagasts), „Lauku partnerība „Upe 8”” (Jaunsātu, Tumes, Irlavas, Lestenes un Džūkstes pagasts) un „Partnerība laukiem un jūrai” (Slampes un Zentenes pagasts). Tukuma novada pagasti ES 2014.-2020.gada plānošanas periodā darbosies divās Partnerībās – biedrībā „Kandavas partnerība” (Pūres, Irlavas un Sēmes pagasts) un „Partnerība laukiem un jūrai” (Jaunsātu, Tumes, Irlavas, Lestenes, Džūkstes, Slampes un Zentenes pagasts).

Plašāks sadarbības partneru loks ir atkritumu apsaimniekošanas sabiedrībā SIA „Piejūra” – kapitāldaļu turētāji ir Tukuma, Jūrmalas, Engures, Jaunpils, Kandavas, Mērsraga, Rojas, Talsu un Dundagas novada pašvaldības.

Dažādas sadarbības kopas ir kultūras jomā – gan Kurzemes virzienā, gan arī Jūrmalas un Jelgavas virzienos, gan plašākā mērogā. Tukuma muzejs 2014. gadā ir uzņemts par biedru Baltijas jūras piļu un muzeju asociācijā (The Association of Castles and Museums around the Baltic Sea), aktīvi darbojas arī Starptautiskajā muzeju padomē (ICOM).

Tukuma novada pašvaldība līdz ar parējām 29 pašvaldībām piedalās Rīgas plānošanas reģiona darbībā.

Lai nodrošinātu savu interešu aizstāvību un lai sekmētu attīstību, Tukuma novada pašvaldība ir dalībnieks vairākās biedrībās: „Latvijas Pašvaldību savienība” un „Reģionālo attīstības centru apvienība”, kā arī novada pašvaldība ir iesaistījusies dažādās nozaru biedrībās un asociācijās.

Pašvaldībām ļoti svarīga ir sadarbība ar dažādām valsts institūcijām, gan politikas veidotājām – Saeimu, Ministru kabinetu un ministrijām, gan pārvaldes īstenotājām. Tukuma novada pašvaldības pārstāvji piedalās dažādās darba grupās, par dažādiem jautājumiem pauž savu viedokli un sniedz informāciju.

Pēc salīdzinoši iespaidīgās sadarbības prakses uzskaitījuma tomēr jāatzīmē, ka novada pašvaldībā nav pietiekama sadarbība starp teritoriālajām vienībām vienas nozares ietvaros, nav pietiekama sadarbība starp institūcijām un struktūrvienībām gan vienas nozares ietvaros, gan plašāk. Līdz ar to reizēm šanāk gan paralēli veikt vienus un tos pašus darbus, reizēm nepietiekami efektīva ir nepieciešamās informācijas plūsma.

Ne tikai Tukuma novadā, bet Latvijā kopumā sabiedrībai raksturīga salīdzinoši zema uzticēšanās pakāpe gan institūcijām, gan arī citiem cilvēkiem, tai skaitā kaimiņiem, kolēģiem. Līdz ar to arī novadā sadarbība starp organizācijām, iedzīvotājiem ir nepietiekami attīstīta. Pašvaldībai vajadzētu būt kā vidutājam, koordinatoram, atbalstītājam tās rosināšanā, uzturēšanā un sekmēšanā.

SVID analīze

<p>Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • 9 ārvalstu sadraudzības pašvaldības un ar tām īstenotā sadarbība. • Cieša sadarbība ar kaimiņu pašvaldībām. • Sadarbība ar citām pašvaldībām nozaru/jomu ietvaros. • Aktīva iesaistišanās pašvaldību interešu organizācijās. • Laba sadarbība ar novada biedrībām. 	<p>Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nepietiekama iekšējā sadarbība pašvaldībā. • Nepietiekama sadarbība sabiedrībā. • Nepietiekama sadarbība ar uzņēmējiem. • Salīdzinoši zema sabiedrības atvērtības pakāpe.
<p>Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Labo piemēru un informācijas par tiem pieaugums. • Dažādu fondu atbalsts sadarbības iniciatīvām. • Atbalsts no valsts pašvaldību sadarbības stiprināšanai kā administratīvi teritoriālās reformas turpinājums. 	<p>Draudi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pašvaldību autonomijas mazināšanās.

Šis rīcības virziens uzskatāms kā horizontāls darbības princips, kas jāievēro un jāstiprina visos pārējos rīcības virzienos.

Uzsverot šī darbības principa svarīgumu, aktīva daudzveidīga dažāda mēroga sadarbība Tukuma novada Stratēģijā ir noteikta kā viena no ilgtermiņa prioritātēm.

Uzdevumi

21.1.	Paplašināt un stiprināt starptautisko sadarbību
21.2.	Aktīvizēt nacionāla mēroga sadarbību
21.3.	Attīstīt sadarbību ar kaimiņu un citām tuvākajām pašvaldībām
21.4.	Sekmēt sadarbību sabiedrībā
21.5.	Pilnveidot sadarbību pašvaldības pārvaldē

Prioritāte RV21 ietvaros:

Sadarbības stiprināšana pašvaldības pārvaldes ietvaros.

Rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Esošā situācija	Sagaidāma tendence	2021.	Datu avoti
Sadraudzības pilsētu/pašvaldību skaits	9 (2015)	Palielinās	10	TND
Ar kaimiņu pašvaldībām kopīgi īstenotās funkcijas, kopīgās institūcijas	6 (2015)	Palielinās	>7	TND
Iedzīvotāju vērtējums par sadarbību novadā	Nav veikta	Sadarbība paplašinās un uzlabojas	Pozitīvs vērtējums par sadarbību	Pašvaldības organizēta iedzīvotāju aptauja
Uzņēmēju vērtējums par sadarbību novadā	Sadarbība ir nepietiekama	Sadarbība uzlabojas	Pozitīvs vērtējums par sadarbību	Diskusijas ar uzņēmējiem rezultāti

RV 22 | Kopienu aktivitātes sekmēšana

Rīcības virziena ietekme uz mērķu sasniegšanu

	M1 Sociālā dimensija	M2 Ekonomikas dimensija	M3 Vides dimensija	M4 Pārvalde
RV22				

Esošās situācijas raksturojums

Dialogs starp sabiedrību un pārvaldes iestādēm, sabiedrības vispārējā aktivitāte un līdzdalība ir svarīgi elementi kopienas labklājības līmeņa veidošanā.

Iedzīvotāju jeb sabiedrības aktivitāti nav viegli izmērīt kvantitatīvi. Viens no formāliem rādītājiem, ar ko tiek mērīta iedzīvotāju aktivitāte ir līdzdalība pašvaldību vēlēšanās.

Iepriekšējās pašvaldību vēlēšanas notika 2013.gada jūnijā un Tukuma novadā vēlētoju aktivitātes līmenis bija 34,33% (Latvijā 45,99%), tā bija zemāka nekā vidēji Latvijā un zemāka nekā 2009.gada vēlēšanās.⁷⁷

22.1.tabula. Vēlētoju aktivitāte pašvaldību vēlēšanās un pēdējās Eiropas Parlamenta vēlēšanās

	2005.g. pašvaldību v.	2009.g. pašvaldību v.	2013.g. pašvaldību v.	2014.g. EP v.
Tukums	43,9		-	
Tukuma rajons	48,3		-	
Tukuma novads	-	45,6	34,3	26,2
Latvija	52,9	53,8	46,0	26,7

Datu avots: CVK

Arī Eiropas Parlamenta vēlēšanās tiek izmantots Vēlētoju reģistrs un attiecīgi katrs vēlētais ir piesaistīts konkrētam vēlēšanu iecirknim. Pēdējās Eiropas Parlamenta vēlēšanās Latvijā vēlētoju aktivitāte Tukuma novadā bija 26,2%, gandrīz tikpat zema tā bija visā Latvijā.

Cits rādītājs, par ko ir pieejami dati un ko saista ar iedzīvotāju aktivitāti, ir nevalstisko organizāciju jeb biedrību skaits. Precīzāk aktivitāti raksturotu iedzīvotāju iesaistes rādītājs – biedrību biedru skaits, taču tādi dati nav pieejami. Nevalstisko organizāciju skaits liecina, ka iedzīvotāju aktivitāte novadā palielinās – organizāciju skaits katru gadu ir pieaudzis. 2013.gadā novadā darbojās 132 reģistrētas biedrības, nodibinājumi un fondi.

⁷⁷ CVK dati.

22.2.tabula. Nevalstisko organizāciju skaits Tukuma novadā

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Biedrību, nodibinājumu un fondu skaits	83	94	109	114	132

Datu avots: CSP

Aprēķinot organizāciju skaitu pret iedzīvotāju skaitu, dati norāda, ka Tukuma novadā iedzīvotāju aktivitāte (4,5 NVO uz 1000 iedzīvotājiem) ir zemāka nekā vidēji Latvijā (5,1 NVO uz 1000 iedzīvotājiem).

Tukuma novada pašvaldība ik gadu izsludina pieteikšanos nevalstisko organizāciju iniciatīvām (biedrību, nodibinājumu, fondu un sporta klubu, t.sk. sporta federāciju, turpmāk sauktām – Biedrības), kuras juridiski reģistrētas un/vai darbojas Tukuma novada pašvaldības administratīvajā teritorijā, lai ar pašvaldības līdzfinansējumu atbalstītu Biedrību iniciatīvas, veicinātu Biedrību un pašvaldības sadarbību izvirzītos mērķus. Beztam pašvaldība piešķir naudas balvas Tukuma novada nevalstiskajām organizācijām un to biedriem, kuri ar izcilu darbu, radošu iedvesmu un nesavtīgu rīcību darījuši godu Tukuma novadam, veicinot novada attīstību un atpazīstamību, veicinot vietējās sabiedrības iesaistīšanos novada atpazīstamības veidošanā, demokrātiskas un pilsoniskas sabiedrības nostiprināšanā. Naudas balvu saņēmēji tika sumināti Godināšanas ceremonijā.

22.3.tabula. Pašvaldības atbalsts biedrību, nodibinājumu un sporta klubu iniciatīvām

	2011.	2012.	2013.	2014.
Atbalstīto biedrību, nodibinājumu skaits	39	41	41	48
Atbalstīto sporta klubu skaits	19	19	19	19
Pašvaldības atbalsts biedrībām, nodibinājumiem, euro	58 036	75 132	82 978	102 437
Pašvaldības atbalsts sporta klubiem, euro	63 594	67 606	70 048	78 046

Datu avots: TND

Papildus pašvaldības piešķirtam atbalstam nevalstisko organizāciju iniciatīvām, pašvaldība ik gadu atbalsta biedrību īstenotos projektus ar līdzfinansējumu. 2014.gadā pašvaldība atbalstījusi 9 biedrību realizētos projektus ar pašvaldības līdzfinansējumu 14 107 euro.

22.4.tabula. Pašvaldības līdzfinansējums biedrību/ nodibinājumu realizētajos projektos

	2011.	2012.	2013.	2014.
Biedrību, nodibinājumu realizēto projektu skaits	8	10	7	9
Pašvaldības līdzfinansējums biedrību, nodibinājumu realizētajos projektos, euro	7 359	8 550	4 197	14 107

Datu avots: TND

Kopš 2013.gada ar mērķi aktivizēt dialogu starp iedzīvotājiem un pašvaldību, tādējādi veicinot viedokļu apmaiņu par visam novadam un atsevišķam pagastam aktuāliem jautājumiem, Tukuma novadā darbojas desmit – katrā pagastā – pagastu konsultatīvās padomes. Locekļu skaits konsultatīvajās padomēs ir no 6 līdz 9. Konsultatīvā padome katrā pagastā tiek sasaukta pēc vajadzības, bet ne retāk kā reizi ceturksnī. Pilsētas iedzīvotāji šādu padomi vai apkaimju padomes nav izveidojuši.

Iepriekšējā ES plānošanas periodā ļoti ietekmīgs kopienu aktivitātes sekmētājs bija LEADER programma, kas tika īstenota ar ES Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai pasākuma "Lauku ekonomikas dažādošana un dzīves kvalitātes veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā" atbalstu. 2007.-2013.gada periodā Tukuma novada desmit pagasti darbojās trīs vietējās rīcības grupās (partnerībās) – biedrībā „Lauku partnerība „Upe 8””, biedrībā „Kandavas partnerība” un biedrībā „Partnerība laukiem un jūrai”. Tā kā Lauku attīstības programmā 2014.-2020.gadam ir noteikts, ka turpmāk varēs darboties Partnerības, kurās iedzīvotāju skaits ir lielāks par 10 tūkstošiem,

jaunajā 2014.-2020.gada plānošanas periodā Tukuma novada pagasti ir iesaistījušies divās partnerībās:

- biedrībā „Kandavas partnerība” – Pūres, Irlavas un Sēmes pagasti;
- biedrībā „Partnerība laukiem un jūrai” – Zentenes, Slampes, Degoles, Tumes, Džūkstes, Lestenes un Jaunsātu pagasti.

Biedrība „Partnerība laukiem un jūrai” un „Kandavas partnerība” ir sagatavojušas savas Attīstības stratēģijas 2015.-2020.gadam projektu.

Biedrības „Partnerība laukiem un jūrai” stratēģiskie mērķi ir:

- M1 Daudzveidīgas, jaunievecumam atvērtas, uz esošajiem resursiem balstītas konkurētspējīgas uzņēmējdarbības attīstība;
- M2 Kvalitatīvas, racionālas un pievilcīgas dzīves vides attīstība;
- M3 Dabas resursu un kultūrvēsturiskā mantojuma ilgtspējīga apsaimniekošana un izmantošana;
- M4 Sabiedrisko aktivitāšu veicināšana teritorijas ilgtspējīgā attīstībā.

Biedrības „Kandavas partnerība” stratēģiskie mērķi ir:

- M1 Veicināt mazo un vidējo uzņēmumu izveidošanu un attīstību;
- M2 Atbalstīt publiskās infrastruktūras attīstību;
- M3 Attīstīt, apsaimniekot un racionāli izmantot pieejamos dabas resursus, vēsturisko un kultūrvēsturisko mantojumu;
- M4 Veicināt sabiedrisko aktivitāšu attīstību.

SVID analīze

<p>Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • NVO skaita palielināšanās. • Pašvaldības atbalsts nevalstisko organizāciju aktivitātēm. • Aktīvāko NVO godināšana pašvaldībā. • Salīdzinoši liels komisiju skaits pašvaldībā Konsultatīvo padomju darbība pagastos. 	<p>Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zema vēlētāju aktivitāte. • Zemāks nekā vidēji Latvijā NVO skaits pret iedzīvotāju skaitu. • Tukuma pilsētā nav apkaimju/rajonu organizāciju.
<p>Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dažādi atbalsta fondi kopienu aktivitātēm. • Labās prakses izplatīšana un izpratnes palielināšanās. 	<p>Draudi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sabiedriskās vienaldzības palielināšanās.

Rīcības virziens ļoti cieši saistīts ar RV20 Moderna un efektīva pārvalde. Iedzīvotāju līdzdalības paaugstināšanas priekšnosacījums ir daudzpusīgas un saprotamas informācijas nodrošināšana, un tās pilnveidošana paredzēta RV20.

Uzdevumi

22.1.	Aktivizēt iedzīvotāju un nevalstisko organizāciju iniciatīvas, kas vērstas uz novada attīstību
22.2.	Atbalstīt lauku partnerību darbību

Rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Esošā situācija	Sagaidāma tendence	2021.	Datu avoti
Vēlētāju aktivitāte pašvaldību vēlēšanās	34,3% (2013)	Pieaug	>50%	CVK
Biedrību, nodibinājumu un fondu skaits	132 (2013)	Palielinās	>145	CSP
Pašvaldības atbalsts nevalstisko organizāciju iniciatīvām, nevalstisko organizāciju skaits (biedrības, nodibinājumi, sporta klubi)	67 (2014)	Palielinās	>67	TND
Pašvaldības atbalstīto nevalstisko organizāciju projektu skaits	9 (2014)	Palielinās	>10	TND

4. INFORMĀCIJA PAR RĪCĪBAS PLĀNU UN INVESTĪCIJU PLĀNU

Attīstības programmas Rīcības plāns un Investīciju plāns, ir programmas daļas, kuras izstrādā ne mazāk kā triju gadu periodam.

Rīcības plānā ietver:

- plānotās darbības un to īstenošanas termiņus;
- atbildīgos par darbību īstenošanu;
- plānoto darbību īstenošanas finanšu avotus;
- darbības rezultātus.

Investīciju plānā ietver:

- plānotos investīciju projektus un to īstenošanas termiņus;
- atbildīgos par investīciju projektu īstenošanu;
- indikatīvo plānoto investīciju projektu īstenošanai nepieciešamā finansējuma apjomu un avotus;
- sasniedzamos rezultātus.

Rīcības plāns un Investīciju plāns savā starpā ir cieši saistīti. Rīcības plāns ir plašāks nekā investīciju plāns. Rīcības plānā katrs rīcības virzienu uzdevums izvērst konkrētos pasākumos/aktivitātēs, norādot katras darbības tiešo sasniegumu jeb rezultātu. Daļa Rīcības plāna pasākumu ir izvērsti Investīciju plāna projektos, daļas pasākumu izpilde jāiekļauj budžetā, bet tai pašā laikā ir arī Rīcības plāna pasākumi, kas nav saistīti ar pašvaldības papildu izdevumiem.

Investīciju plānā ietverti konkrēti no Rīcības plāna, kā arī no nozaru attīstības dokumentiem izrietoši projekti.

Jāņem vērā, ka pašvaldības Investīciju plāns ir sagatavots visai optimistiski, cerot, ka pašvaldībai būs lielas iespējas ES fondu un citu ārēju finanšu līdzekļu piesaistē. Investīciju plāns ir sadalīts 2 daļās – Investīciju plāns un Investīciju idejas tālākai nākotnei.

Rīcības plāns un Investīciju plāns ir jāaktualizē ne retāk kā reizi gadā, apstiprinot šos aktualizētos plānus ar Domes lēmumu. Tāpēc Rīcības plāns un Investīciju plāns katrs ir iekļauts atsevišķā Attīstības programmas daļā, kas tiks aktualizētas biežāk nekā Attīstības programma kopumā.

5. ATTĪSTĪBAS PROGRAMMAS
ĪSTENOŠANAS UZRAUDZĪBAS UN
NOVĒRTĒŠANAS KĀRTĪBA

Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2033.gadam ir noteikta attīstības plānošanas dokumentu uzraudzības un novērtēšanas kārtība. Tajā minēts, ka ik gadu Tukuma novada pašvaldība apkopo aktuālus datus par pašvaldības virzību uz Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā nospraustajiem mērķiem un Attīstības programmā noteiktajiem sagaidāmajiem rezultātiem rīcību virzienu ietvaros. Pašvaldība sagatavo vienotu „Pārskatu par Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas un attīstības programmas īstenošanu” (Pārskats).

Pārskata struktūru veido šādas nodaļas:

- Ievads;
- 1. Virzība uz novada attīstības mērķiem;
- 2. Teritorijas plānojuma aktualizācija un jaunie plānojumi;
- 3. Rīcības virzieni – kopsavilkums (dati) par aktuālo situāciju un rezultāti;
- 4. Rīcības plāna izpilde;
Secinājumi un priekšlikumi.

Pārskata 1. nodaļā koncentrēti apkopoti dati attīstības mērķus raksturojošiem rādītājiem un konstatēts vai attīstības virziens saskan ar plānoto.

2.nodaļā sniegts ieskats par teritorijas plānojuma aktualizēšanu (ja tāda tiek veikta) un uzskaitīti uzsāktie un apstiprinātie lokālplānojumi un tematiskie plānojumi (ja tas veikts).

Pārskata 3.nodaļā koncentrēti apkopoti dati par katra rīcības virziena ietvaros esošo pamata statistiku un par rezultatīvajiem rādītājiem, novērtēts, vai situācijas attīstības tendence atbilst plānotajam, kā arī norādītas rīcības virziena jomas aktualitātes valstī un reģionā.

4.nodaļā Rīcības plānā iepretim katram plānotajam pasākumam norādīta informācija par veikumu (vai darbība notiek, notiek daļēji, vai nenotiek) un sasniegumu (vai pasākums pabeigts un kā – ar plānoto rezultātu, daļēji to sasniedzot, vai to nesasniedzot). Attiecīgi šis novērtējums būs pamats Rīcības plāna un Investīciju plāna aktualizācijai.

Pārskata noslēgumā jāiekļauj galvenie secinājumi par novada attīstību un priekšlikumi turpmākai darbībai par nepieciešamību veikt grozījumus kādā no pašvaldības attīstības plānošanas dokumentiem vai kāda jauna plānošanas dokumenta nepieciešamību.

Balstoties uz ikgada Pārskatu, pašvaldība aktualizē Attīstības programmas Rīcības plānu un Investīciju plānu⁷⁸.

Ne retāk kā reizi četros gados pašvaldība veic novada iedzīvotāju aptauju par apmierinātību ar pašvaldības sniegtajiem pakalpojumiem. Aptaujas rezultātus iekļauj Pārskatā pie atbilstošiem mērķiem un rīcības virzieniem.

Gadu pirms vidēja termiņa plānošanas perioda noslēguma (2019.gadā) pašvaldība sagatavo izvērstāku Pārskatu, lai tādā veidā sagatavotos Attīstības programmas izstrādei jaunam plānošanas periodam.

Par Tukuma novada Stratēģijas un Attīstības programmas uzraudzību atbildīgā struktūrvienība pašvaldībā ir Attīstības nodaļa, kas organizē datu un informācijas apkopošanu un Pārskata sagatavošanu.

Datu regulārai aktualizēšanai un dinamikas veidošanai tiek izveidota pašvaldības attīstības datu bāze. Par datu bāzes veidošanu un uzturēšanu atbildīga ir Attīstības nodaļa.

Līdz katra gada septembrim Pārskatu iesniedz apstiprināšanai Tukuma novada Domē. Pēc Pārskata apstiprināšanas nedēļas laikā to publicē pašvaldības mājas lapā un, izmantojot dažādus kanālus, informē sabiedrību par Pārskata publicēšanu.

⁷⁸ MK 16.10.2012. noteikumu Nr.711 „Noteikumi par pašvaldību teritoriju attīstības plānošanas dokumentiem” 16.punkts nosaka, ka Rīcības un investīciju plānu aktualizē ne retāk kā reizi gadā, ievērojot pašvaldības budžetu kārtējam gadam.

IZMANTOTĀ
LITERATŪRA UN AVOTI

Attīstības plānošanas sistēmas likums.
Teritorijas attīstības plānošanas likums.
Likums "Par pašvaldībām".
Ministru kabineta 14.10.2014. noteikumi Nr.628 „Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem”.
Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumi Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”.
VARAM. Metodiskie ieteikumi attīstības programmu izstrādei vietējā un reģionālā līmenī. Rīga, 2014.
VARAM. Metodiskie ieteikumi reģionāla un vietēja līmeņa ilgtspējīgas attīstības stratēģiju izstrādei un to vērtēšanas kārtībai. Rīga, 2014.

Tukuma novada pašvaldības nolikums.
Tukuma novada integrētā attīstības programma 2011.-2017.gadam.
Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2033.gadam.
Tukuma novada pašvaldības 2014.gada publiskais pārskats.
Tukuma novada pašvaldības 2013.gada publiskais pārskats.
Tukuma novada pašvaldības 2012.gada publiskais pārskats.
Tukuma novada pašvaldības 2011.gada publiskais pārskats.
Tukuma novada integrētās attīstības programmas 2011.-2017.gadam īstenošanas pārskats par 2011.-2015.gadu.
Tukuma novada integrētās attīstības programmas 2011.-2017.gadam īstenošanas 2013.gada pārskats.
Tukuma novada integrētās attīstības programmas 2011.-2017.gadam īstenošanas 2012.gada pārskats.
Tukuma novada integrētās attīstības programmas 2011.-2017.gadam īstenošanas 2011.gada pārskats.
Tukuma novada pārtikas stratēģija 2015.-2021.gadam.
Tukuma pilsētas ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plāns 2011-2020.gadam.
Tukuma muzeja Darbības stratēģija 2014.- 2020.gadam.
Tukuma novada veselības profils 2010.-2013.gadam.
Tukuma novada pašvaldības aģentūras "Tukuma novada sociālais dienests" darbības attīstības stratēģija 2014.-2017.gadam.
Tukuma novada pašvaldības aģentūras "Tukuma novada sociālais dienests" 2014.gada pārskats.
Tukuma novada pašvaldības aģentūras "Tukuma novada sociālais dienests" 2013.gada pārskats.
Tukuma novada pašvaldības aģentūras "Tukuma novada sociālais dienests" 2012.gada pārskats.
Tukuma novada Izglītības pārvaldes gadagrāmata 2015./2016.m.g.
Tukuma novada Izglītības pārvaldes gadagrāmata 2014./2015.m.g.
Tukuma novada Izglītības pārvaldes gadagrāmata 2013./2014.m.g.
Tukuma novada Izglītības pārvaldes gadagrāmata 2012./2013.m.g.
Tukuma novada Izglītības pārvaldes gadagrāmata 2011./2012.m.g.

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam (LIAS 2030, Latvija 2030).
Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam.
Partnerības līgums ESI fondu 2014.-2020.gada plānošanas periodam.
Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība".
Latvijas Lauku attīstības programma 2014.-2020.gadam.

Rīgas plānošanas reģiona Ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014.-2030.
Rīgas plānošanas reģiona Attīstības programma 2014.-2020.
Rīgas plānošanas reģiona metodoloģiskais materiāls "Attīstības plānošana pašvaldībās.
Metodoloģiskais materiāls Rīgas plānošanas reģiona vietējo pašvaldību ilgtspējīgas attīstības stratēģiju un attīstības programmu izstrādei."

Engures novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.-2030.gadam.
Engures novada integrētās attīstības programma 2012.-2018.gadam.
Jaunpils novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.-2037.gadam.
Jaunpils novada attīstības programma 2012.-2018.gadam.

Kandavas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014.-2033.gadam.
Kandavas novada attīstības programma 2010.-2016.gadam.
Jūrmalas pilsētas attīstības stratēģija 2010-2030.
Jūrmalas pilsētas attīstības programma 2014.-2020.gadam.
Babītes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam.
Babītes novada attīstības programma 2014.-2020. gadam.
Talsu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030.
Talsu novada attīstības programma 2014.-2020.gadam.
Mērsraga novada telpiskās attīstības stratēģija (2011).
Mērsraga novada attīstības programma (2011).
Dobeles novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.-2030.gadam.
Dobeles novada attīstības programma 2014.-2020.gadam.
Jelgavas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014.-2033.gadam.
Jelgavas novada attīstības programma 2011-2017.gadam.
Rīgas attīstības programma 2014.-2020.gadam.
Ventspils pilsētas attīstības programma 2014.-2020.gadam.

LU SPPI. Jaunas pieejas sociālās attīstības mērīšanā: cilvēki, teritorijas, pašvaldības. Rīga, 2015.
Šķiņķis P., Vilka I., Cimdiņš R., Ušča M. Teritoriju cilvēkkapitāla un kopienu rīcībspējas indekss. Rīga: LU SPPI, 2015.
LR CSP. Konjunktūras apsekojuma rezultāti. 2014.gada 4.ceturksnī, 2015.gada 1.ceturksnī, 2015.gada 2.ceturksnī, 2015.gada 3.ceturksnī.
Forbes. Nr. 6 (61), 2015.

Interneta vietnes:

www.tukums.lv
www.tip.edu.lv
www.visittukums.lv
www.varam.gov.lv
www.vraa.gov.lv
www.raim.gov.lv
www.csb.gov.lv
www.pmlp.gov.lv
www.lursoft.lv
www.nva.gov.lv
www.kase.gov.lv
www.fm.gov.lv
www.esfondi.lv
www.engure.lv
www.jaunpils.lv
www.kandava.lv
www.jurmala.lv
www.babite.lv
www.talsi.lv
www.mersrags.lv
www.jelgavasnovads.lv
www.dobelev.lv
www.riga.lv
www.ventspils.lv
www.kandavaspartneriba.lv
www.plj.lv
www.lps.lv
www.likumi.lv

TE SATIEKAS...